

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA

31. augusta a 1. septembra 1992

STENOGRAFICKÁ SPRÁVA O 5. SCHÓDZI SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Parlamentná tlač
Národnej rady Slovenskej republiky

X . volebné obdobie

S t e n o g r a f i c k á s p r a v a
o 5. schôdzi Slovenskej narodnej rady
konanej 31. augusta a 1. septembra 1991

P r o g r a m s c h ŏ d z e:

Vládný návrh Ústavy Slovenskej republiky

S t e n o g r a f i c k á s p r a v a
o 5. schôdzi Slovenskej narodnej rady
konanej 31. augusta a 1. septembra 1992

Predseda SNR I. Gašparovič:

Vážena Slovenská národná rada,
vážene poslankyne,
vážení poslanci,
milí hostia,

otvárať rokovanie 5. schôdze Slovenskej narodnej rady,
na ktorej vás všetkých srdečne vitam.

Vítam na našom rokovaní predsedu vlády Slovenskej republiky pána Vladimíra Mečiara a ostatných členov vlády Slovenskej republiky.

Dovoľte mi, aby som privítal medzi nami aj predsedu Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky pána Michala Kováča, ako aj podpredsedu Snemovne národov Federálneho zhromaždenia pána Romana Zelenaya /potlesk/.

Prosím pánov poslancov a panie poslankyne, aby sme sa predstavili.

/Prezentovalo sa 126 poslancov./

Konštatujem, že je prítomných 126 pánov poslancov a pani poslankyň. Zisťujem, že Slovenská národná rada je schopná sa uznať.

Vážene poslankyne,
vážení poslanci,

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady navrhuje na dnešnej schôdzi prerokovať ako jediný bod programu

Vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky.

Navrhuje z vás niekto zmenu alebo doplnenie tohto programu?

Pan poslanec Zólyomi.

Poslanec A. Duša-Zólyomi:

Vážene panie poslankyne,
vážení páni poslanci,
vážený pán predseda vlády,

odporúčame, aby piata schôdza Slovenskej národnej rady neprerokovala vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky. Naše odôvodnenie je nasledovné: Ústava je právna norma najvyššieho stupňa v danom štáte. Je jeho základným zákonom, v ktorom štát sám seba obmedzuje a zabezpečuje základné práva občanov a definuje právny rámec a organizáciu výkonu moci. Ústava demokratického právneho štátu, čiže vzťah štátu a občana, musí zodpovedať určitým princípom, aby sa dôsledne dodržiavali ľudské práva a práva slobody. Základnou požiadavkou je

a/ jasné definovanie demokratických princípov a zabezpečenie demokratického vývoja, ktoré by mali byť v súlade s ústavami európskych demokratických štátov;

b/ ústava má v prvom rade dostatočne chrániť občana pred štátom;

c/ keď už Česká a Slovenska Federatívna Republika prijala Základnú listinu ľudských prav a slobôd, v ústave sa ma odzrkadliť dôslednosť dodržiavania jej základných princípov;

d/ v demokratickom štáte môže žiť občan len tak, že bude mať zabezpečené základné ľudské práva, z čoho vyplýva aj rešpektovanie práva na samospravu. Preto ustava musí zabezpečiť objektívnu vyváženosť rozdelením moci medzi štátom a samosprávou. Samosprava má byť nezávislá od štátnej moci;

e/ základným predpokladom existencie právneho štátu je rovnováha delenia štátnej moci medzi vykonnou, zákonodarnou a súdnou mocou. Toto rozdelenie moci má prísne zabezpečovať ustava, aby nedošlo k určitej centralizácii moci;

f/ práva menšín má zabezpečovať ustava tak, aby príslušníci mali zabezpečené všetky práva na zachovanie a rozvoj identity.

Z hľadiska uvedených základných princípov predložený vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky obsahuje veľa nedostatkov a protirečení. Navrh je nedomyšlený a narychlo skoncipovaný. Navyiac, otázna je aj jej nadvaznosť na doposiaľ platné federálne ústavné zákony. Preto skupina poslancov Együttélés a MKDH navrhuje, aby Slovenska národná rada vrátila predložený návrh ústavy spolu s pozmeňovacími návrhmi a pripomienkami vláde Slovenskej republiky na prepracovanie.

Súčasne navrhujeme zvolat fórum predstaviteľov všetkých národných menšín a etnických skupín Slovenskej republiky, s cieľom prerokovať všetky otázky týkajúce sa postavenia, právneho zabezpečenia menšín v Slovenskej republike. Po vypracovaní novej verzie vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky navrhujeme jej predloženie na verejnú diskusiu, vy-

sledkom ktorej by mala byť konečná verzia návrhu na prerokovanie vo výboroch resp. v pléne Slovenskej narodnej rady.

Ďakujem za pozornosť.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Má ešte niekto pripomienku alebo návrh?

/Nikto./

Ak nie, podľa rokovacieho poriadku mi povinnosť kaže, aby som dal odhlasovať tento návrh pana poslanca. Pan poslanec odporúča piatej schôdzi Slovenskej narodnej rady neprerokovať vladný návrh Ústavy Slovenskej republiky. Pan poslanec je poslancom za maďarskú koalíciu.

Budeme sa znova prezentovať.

Konštatujem, že nas je 143.

Budeme hlasovať. Ešte raz zopakujem návrh. Pan poslanec žiada, aby piata schôdza Slovenskej národnej rady neprerokovala tento návrh. Pýtam sa, kto je za tento návrh?

/Za návrh hlasovalo 29 poslancov./

Kto je proti?

/Proti návrhu hlasovalo 103 poslancov./

Zdržal sa niekto hlasovania?

/Hlasovania sa zdržalo 11 poslancov./

Ďakujem. Konštatujem, že tento návrh pana poslanca Zolymiho neprešiel.

Keďže ďalšie pripomienky k návrhu na program neboli, dávam o návrhu programu dnešnej schôdze hlasovať.

Prosím ešte raz, keby sme sa prezentovali.

Je nás 140, môžeme teda hlasovať.

Kto je za tento program?

/Za návrh hlasovalo 117 poslancov./

Kto je proti?

/Proti návrhu hlasovalo 9 poslancov./

Kto sa zdržal hlasovania?

/Hlasovania sa zdržalo 14 poslancov./

Ďakujem. Za návrh hlasovalo 117, proti bolo 9, zdržalo sa 14.

Zisťujem, že sme program 5. schôdze Slovenskej národnej rady schválili.

Prosím, pán poslanec Vajda.

Poslanec M. Vajda:

Váženy predseda Slovenskej národnej rady,
vážené predsedníctvo, vláda,
kolegovia, kolegyne,

navrhujem, aby sa o vládnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky hlasovalo verejne, podľa mien, a to tak, že poslanec po menovitom oslovení predsedajúcim schôdze vstane a vysloví svoje stanovisko slovami "hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky", "hlasujem proti Ústave Slovenskej republiky" alebo "zdržiavam sa hlasovania". Predsedajúci schôdze meno hlasujúceho poslanca a jeho hlasovanie zopakuje.

Ďakujem.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Vajdovi. Pani poslankyna Rothmayerová.

Poslankyňa G. Rothmayerová:

Vážená Slovenská národná rada,

už si pripadáam ako Don Quichot, ale v poslednom čase sa toľko hovorí o zviditeľňovaní Slovenska a nemyslím si, že toto je ten najsprávnejší spôsob, ako sa zviditeľniť. Ani odozva na prvé hlasovanie nebola vo svete nejaka priazniva. Prosím a navrhujem, aby sa hlasovalo stlačením tlačidla a zdvihnutím ruky.

Ďakujem.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni. Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Vážený pán predseda,

odporúčam Hnutiu za demokraticke Slovensko, aby mu stala hanba, ktorú vyvolalo hlasovanie podľa mena pri deklarácii o zvrchovanosti, aby sme si uvedomili, že sme v slovenskom parlamente. Takže to ma mať istu úroveň.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi Mikloškovi. Ma ešte niekto pripomienku?

Prosím, technickú poznámku ma pán Gazdik.

Poslanec I. Gazdik:

Pán predsedajúci,

dovoľte, aby som protestoval proti formulácii pana Miklošku. Ak si niekto spravil hanbu, bolo to nanajvys KDH.

Ďakujem.

/Potlesk /

Predseda SNR I. Gašparovič:

Má niekto pripomienku k návrhu pana Vajdu?

/Nikto./

Ak nie, dám hlasovať v poradi, ako boli tieto návrhy prednesené. Najprv budeme hlasovať o návrhu pana poslanca Vajdu, potom o návrhu pani poslankyne Rothmayerovej a potom o návrhu pana poslanca Miklošku.

Prvý návrh znel, aby sa o vládnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky hlasovalo verejne, podľa mien, a to tak, že poslanec po menovitom oslovení predsedajúcim tohoto zhromaždenia vstane a vyjadrí sa slovami "hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky", alebo "hlasujem proti Ústave Slovenskej republiky", alebo "zdržujem sa hlasovania". Predsedajúci zopakuje meno poslanca, ktorý takto vyjadril postoj k hlasovaniu.

Podľa § 27 rokovacieho poriadku sa hlasuje bez rozpravy.

Prosim, aby sme sa najskor prezentovali.

/Prezentovalo sa 141 poslancov./

Kto je za návrh poslanca Vajdu?

/Za návrh hlasovalo 82 poslancov./

Kto je proti?

/Proti návrhu hlasovalo 53 poslancov./

Kto sa zdržal hlasovania?

/Hlasovania sa zdržalo 6 poslancov./

Konštatujem, že návrh pána poslanca Vajdu bol schválený.

Podľa rokovacieho poriadku ak pri hlasovaní jeden návrh vylučuje druhý, nehlasuje sa o ňom. Musím konštatovať, že o návrhu pani poslankyne Rothmayerovej a pána poslanca Mikloška už nie je potrebné dať hlasovať.

Vážene panie poslankyne,

vážení páni poslanci,

Vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky ste dostali ako tlač Slovenskej národnej rady číslo 24, spoločnú spravu výborov Slovenskej národnej rady ako tlač Slovenskej národnej rady číslo 24a a dodatok k tejto sprave vám bol rozdany ako tlač Slovenskej národnej rady číslo 24b.

Dodatočne vám bola doručená dôvodová sprava k vladnému návrhu Ústavy Slovenskej republiky. Všetci ju máte pred sebou. Štúdiu sme venovali dosť podstatnú časť. Ustavnoprávny výbor pripomienky spracovával do poslednej chvíle, venoval sa im veľmi zodpovedne. Prosil by som vás, aby sme pri prerokúvaní tejto ústavy zachovali parlamentnú dôstojnosť /potlesk/. Som rád, že moju poznámku ocenilo KDH. Ďakujem vám. Budeme rokovať ako sa patrí na poslancov tohto volebného obdobia Slovenskej národnej rady.

Prosim predsedu vlády Slovenskej republiky pána Mečiaru, aby uviedol vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda vlády SR V. Mečiar:

Vážene dámy poslankyne,
vážení páni poslanci,
vážena vláda,
vážení hostia,

máte príležitosť rozhodnúť o jednom z okamihov, ktoré sú historické a ktoré majú obrovsky politický, právny, spoločenský význam pre celý ďalší vývoj Slovenskej republiky. Využitie takejto príležitosti môžu uskutočniť ľudia, ktorí sú plne pripravení na riešenie jej problémov, ľudia, pre ktorých je vlastná tolerancia, ucta k názoru iných, snaha o kooperáciu a dosiahnutie vzajomného prospechu nie pre seba, nie pre stranu, ale pre Slovensko ako celok. Je dôležité pripomenúť tieto slova najmä preto, že ešte Slovenská národná rada návrh ústavy neprerokovala a už niektorí jej vlastní poslanci tento návrh zhadzovali, znižovali jeho význam, jeho obsah.

Pri príprave ústavy sa prejavila hlboká demokratickosť tejto inštitúcie. Bolo podaných viac ako 400 doplňujúcich a pozmeňujúcich návrhov. Väčšina týchto názorov bola opakovaná, upravovali formálne stránky tohoto procesu, filozofiu ústavy základným spôsobom nemenili. Boli názory a stanoviská, ktoré boli vecne, a našli svoj odraz vo viac ako sto akceptovaných pripomienkach k obsahu zákona a návrhu ústavy. Boli však i návrhy, ktoré prekračovali rámec a filozofiu tejto ústavy, najmä názory tlmočene Maďarským kresťansko-demokratickým hnutím a hnutím Együttel, ktoré popravde a správne boli v návrhu odmietnuté.

Význam ústavy pre Slovensko v súčasnosti je obrovský. Deň, kedy sa prijíma ustava, byva spravidla štátnym sviatkom, sviatkom občanov, ktorí prostredníctvom ústavy uzatvorili spoločenskú zmluvu o usporiadaní základov spoločnosti,

ktoré si osvojujú, dodržujú a nimi sa riadia. Ústava právne garantuje širšie spoločenské vzťahy, v ktorých sa uskutočňuje život občana, vzťah občana k občanovi, k štátu, štruktúra štátnych orgánov, v ktorých sa dávajú právne záruky, slobody a stability.

Ak hovoríme o stabilite základných spoločenských vzťahov, nie je možné si ju predstaviť bez stability ústavy. Keď hodnotíme historický vývoj rozličných krajín, vidíme, že najväčší rozkvet dosiahli práve tie, kde stabilizované základné vzťahy umožnili sústredenie sa spoločnosti na iné závažné problémy, nie neustále vracanie sa k základu.

Ústava je právom nazývana zákonom zákonov, pretože je prameňom práva. Nič v právnom poriadku Slovenskej republiky nebude smieť byť v rozpore s ústavou, ktoru, predpokladám, táto Slovenská národná rada prijme.

Ústava súčasne poskytuje systém zarúk ako dosiahnuť, aby zákonnosť a jej obsah sa naplnil v živote, aby slúžila občanovi, spoločnosti, aby slúžila k pozdvihnutiu a prosperite štátu. Súčasne na ústavu a jej prijatie musíme pozeráť ako na začiatok prestavby celého právneho systému, všetkých právnych vzťahov a všetkých inštitúcií Slovenskej republiky. Tu nejde o čiastkovú úpravu, ani o pokus latať staré spoločenské vzťahy, tu ide o sústavu nových zákonov, ktoré budú musieť byť prijaté v podstate ku každému zodpovedajúcemu slovu alebo vete v ústave. Obdobie prechodných čiastkových zmien, obdobie právneho a politického prištípkovania je za nami. Ústava je ústavným a základným krokom k takejto prestavbe celého právneho spoločenského systému.

Pokiaľ hodnotíme túto ústavu, musíme povedať, že je to prvá demokratická ústava, ktorá je prerokovaná v Slovenskej národnej rade bez vonkajších vplyvov, ktorá vyplýva z názorov a ideí vo vnútri našej spoločnosti, ktorá odmieta fašiz-

mus, antisemitizmus, nacionalizmus, ktorá je zárukou demokracie, slobody a úcty k pravu. Preto pravom hovoríme, že je to prvá demokratická Ústava Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o proces prijímania ústavy, hodnotíme ho ako oneskorený. Existovala dohoda s českou politickou reprezentáciou, že do 30. 6. 1991 bude prijatá ústava v Slovenskej republike, v Českej republike. Táto bola neskoršie zmenená tak, že bol spresnený dátum prijatia na 28. október 1991. Známe sú zavery z Milov, beznadejné rokovania, a ukazalo sa, že túžba po moci bola silnejšia ako pocit potreby slúžiť národnej a spoločenskej veci, egoizmus a opušťanie základných slovenských záujmov viedli k tomu, že ústava je prerokovávaná až v terajšom volebnom období.

Proces prijímania ústavy nie je samoučelný, nezačal voľbami, voľbami iba nadobudol akceleráciu, rešpektovalo sa to, čo bolo predtým v ústave urobené. Bola i verejná diskusia, boli i návrhy politických strán a hnutí, preto vladný návrh je syntézou toho najlepšieho, čo sme boli schopní vytvoriť, abstrahovať a dať Slovenskej národnej rade k dispozícii z názorov, ktoré sa na území Slovenskej republiky prezentovali.

Bolo preto naprosto správne, že občania odmietli tých, ktorí zodpovedali za právne a ústavne neregulovaný stav vývoja Slovenskej republiky, ktorí zodpovedali za to, že ústava v riadnom čase i napriek dohode s českou reprezentáciou nebola prijatá.

Ústava má svoj obrovský medzinarodný význam. Predovšetkým je krokom k emancipácii Slovenska v európskom a svetovom význame. Ak hovoríme o emancipácii, ide nám o rovnosť Slovenska, o rovnosť Slovenskej republiky s ostatnými štátnymi útvarmi v Európe i vo svete. Ústava dokazuje, že sme si osvojili kultúru, aj skúsenosti vyspelých demokracií. V dis-

kusii o ústave sa priamo porovnávali texty článkov našej ústavy a ústavy iných európskych krajín. Mohli sme konštatovať, že sú plne kompatibilné, zodpovedajú európskym normám. Ústava otvára cesty k medzinárodnej spolupráci a k medzinárodnej integrácii. Cesta k posilňovaniu slovenskej štátnosti nie je cesta k medzinárodnej izolácii. Preto sa hovorí o možnosti Slovenska vstupovať do integračných zväzkov a upravuje sa tento proces. Preto sa hovorí o uzatváraní medzinárodných zmlúv, záväzkov, ratifikácii a všetkých ostatných oblastiach, ktoré súvisia so zahranično-politickými aktivitami Slovenskej republiky.

Ústava súčasne garantuje, že Slovenska republika akceptuje medzinárodne uznané pravidlá správania sa najmä v oblasti občianskych a ľudských práv, keď hovorí, že všade tam, kde medzinárodné pravidlá garantujú väčší rozsah práv a slobôd ako zákony Slovenskej republiky, uznávajú sa tieto medzinárodné pravidlá. Nie je teda zmluvou uzatvorenou, je normou otvorenou všetkému, čo môže prospieť občanovi, čo môže prospieť spoločnosti. Súčasne zmluva ukazuje, že Slovensko garantuje európsky štandard ochrany ľudských a občianskych práv aj pre menšiny. Ak sa niektorým našim poslancom, ktorí sa vydávajú za jediných zástupcov menšín, tento termín nezdá, treba porovnať obsah medzinárodných záväzkov s obsahom uznaných záväzkov, a zistiť, že tam, kde to bolo možné, išlo sa nad garantovaný štandard.

Ústava súčasne ukazuje, že kampane, ktoré hovorili, že Slovenská republika sa bude vyvíjať ako nedemokratický štát, že Slovenská republika bude potlačovať ľudské a občianske práva a bude nestabilnou krajinou, prijatím tejto ústavy sú odmietnuté, pretože základné záruky demokracie, slobody sú ňou jednoznačne tlmočené a v právnej podobe predstavené. Preto snahy dostať nás práve týmto spochybnením do medzinárodnej izolácie Slovenská republika prijatím ústavy láme. Je to krok z medzinárodnej izolácie, krok, záruka pre ostat-

ných, že právne zásady tohoto štátu zodpovedajú normam vyplývajúcim z európskych krajín.

Samozrejme, že ustava má obrovský význam i smerom do vnútra. Jasne je v nej deklarované právo Slovákov ako národa na sebaurčenie. Toto právo národa na sebaurčenie smeruje ku všetkým ostatným národom. Povyšenie organizácie národa na úroveň štátu je najvyšším doteraz známym politickým i právnym spôsobom organizácie spoločnosti. Ak hovoríme o tomto sebaurčení práva národa, súčasne hovoríme, že má predovšetkým platnosť smerom von, ale vo vnútri budovania spoločnosti a štátu chceme ísť dôsledne cestou uplatňovania občianskeho princípu. Nie je nám vlastný národný nacionalizmus, ale nie je nám vlastný a nebude nám vlastný ani nacionalizmus menšín a etnických skupín. Rovnosť občanov, rovnosť práv, rovnosť povinností.

Slovenská republika prijatím ustavy vo svojich úvodných ustanoveniach jednoznačne hovorí o svojej zvrchovanosti. Zvrchovanosť znamená nezávislosť moci Slovenskej republiky od akejkoľvek inej moci, a to ako vo vnútri, tak i za hranicami štátu. Vo vnútri to znamená, že štát je silnejší a podlieha mu všetci občania, politické strany, všetky subjekty nachádzajúce sa na jeho území. Pokus o opačnú zmenu je pokusom o deformáciu demokracie. Má aj svoje vonkajšie aspekty. Jednoznačne dokazuje, že federácia netvorí republiky, ale republiky tvoria federáciu.

V ústave sa prejavuje hlboká demokratickosť, skutočnosť, že sa hlásime k štátu právnemu, to znamená, že každý je povinný správať sa podľa práva, úradné orgány sú povinné dodržiavať zákony štátu. Tlmočia sa jasne zásady záruk nedotknuteľnosti osôb. Ustava súčasne podtrhuje, že Slovenská republika sa bude ďalej vyvíjať ako neideologický štát. Nebude podliehať žiadnej ideológii, ani žiadnemu náboženstvu. Ustava Slovenskej republiky súčasne v plnom rozsahu rehabi-

lituje občana. Občan sa stáva nielen základom štátu, ale občan je základom predmetu ochrany, právnej regulácie a záruk slobody. Znovu sa obnovujú inštitúcie slobody, rovnosti, uplatňuje sa zásada, že všetci ľudia sa rodia ako rovní, rovní v právach i povinnostiach, rovní v politickom i právnom zmysle. Táto zásada je do dôsledku rešpektovaná. Nemôže byť občan bez slobody, nemôže byť občan bez záruk zo strany štátu, že sa nebude môcť vyvíjať tak, aby niekto iný narušoval to, čo je prirodzenou vlastnosťou ľudského jedinca - sloboda v rozhodovaní, samostatnosť v rozhodovaní. Súčasne záruky dané ústavou chránia občana pred občanom navzájom tým, že upravujú hranice slobody tam, kde sa narušuje zaujem iného.

Ochrana nesmeruje len k občanovi, ale aj k štátu. Ak štát dáva záruky slobody, nemôže súčasne mať toľko moci, aby jeho úradne osoby a úradné miesta túto slobodu mohli porušovať. Preto tento systém je rozpracovaný demokraticky, funkčne a zodpovedne. Štát je povinný právo deklarovať, zabezpečiť výkon činností podľa práva a chrániť pred každým porušením.

Pokiaľ ide o otázky národnostných menšín a reguláciu v ústave, treba veľmi jednoznačne povedať, že na tieto otázky čakali i naši priatelia v zahraničí. Po dnešnej konzultácii s ministrom Moravčíkom, ministrom zahraničných vecí federácie, môžem povedať že tam, kde tieto otázky konzultoval a oboznámil s obsahom ústavy, bol tento obsah prijatý ako zodpovedajúci európskemu štandardu a idúci ešte naď. Teda akékoľvek pokusy o krivdu tu neexistujú. Ak hovoríme, že tu niečo nie je v poriadku, pýtame sa, čo. Ak sa hovorí o porušovaní štandardov, chceme vedieť, v čom a kto. Z ústavy takéto zásady nevyplývajú. Ale návrhy, ktoré prichádzali od zástupcov Együttélés a Maďarskeho kresťansko-demokratického hnutia, smerujú nie k naplneniu spoluzjatia Slovákov a Maďarov, ale k prehĺbeniu izolácie, k deleniu štátnej spravy na

národnostnom princípe, k deleniu a spochybneniu integrity územia Slovenskej republiky, ako aj medzinárodných zmlúv. Slovenská republika svojimi ústavnými princípmi akceptuje nielen medzinárodné pravidlá, ale aj medzinárodné kontrolne mechanizmy a medzinárodné záruky ochrany práv menšín. Ak sú tu porušenia, je možnosť sa chrániť, ale nemožno donekonečna znevažovať základné princípy tvorby tohoto štátu a tejto republiky len preto, že sa to znepáčilo skupine, ktorá baží po moci alebo ktorá predklada názory, ktoré sú nie zrele ani koncepcné, ani filozoficky, ani politicky. Prezentovať seba je dobré, ale viac ako osoba a strana je štát.

V ústave sú demokraticky vyvážené aj systémy budovania zákonodarnej, výkonnej a sudnej moci. V priebehu rokovania bolo veľmi veľa diskusií o tom, či kontrolnú moc zahrnúť do ustavy ako štvrtú. Nakoniec sa s nimi ústava vyrovnala tak, ako je v obsahu uvedene, a kontrolu ako štvrtý systém neprijala. V otázkach vzťahov najvyšších orgánov ide o vyváženosť, o vzajomné mechanizmy brzd a vzajomnú kontrolu. Zásada je v tom, že ani jeden z najvyšších orgánov nemôže mať toľko moci, aby ju mohol nekontrolovateľne strhnúť na seba. Veľa diskusií bolo práve o vzťahu vlády a parlamentu. Treba jasne povedať, deklarovať a v praxi dodržiavať, že parlament je najvyšším zákonodarným orgánom Slovenskej republiky, vláda je najvyšším výkonným orgánom Slovenskej republiky. Vlada nie je Kanceláriou Slovenskej národnej rady. Preto v systéme vzájomných mechanizmov vzťahov musia byť take brzdy, musia byť také záruky, že každá z týchto inštitúcií pôsobí samostatne a predsa môžu pôsobiť v jednote.

Pokiaľ ide o zložku vykonnú, prvýkrát sa delí na časť vlády a prezidenta, čím zaniká ustanovenie o Predsedníctve Slovenskej národnej rady ako kolektívnej hlave štátu a pristupujeme k inštitúcii prezidenta ako demokratickej a funkčnej. Vzniká ústavný súd ako nový kontrolný orgán, ktorý sa bude musieť čo najskôr zaviesť do praxe. Vznikajú ďalšie

mechanizmy vzájomnej spolupráce. Rozvíja sa princíp priamej demokracie, napríklad konštituovaním ustanovení o referende, aj zastupiteľskej uplatňovaním princípov voľby a systému práce zastupiteľských zborov. Ústava jednoznačne potvrdzuje nezávislosť sudov. Ak táto bola mnoho razy deklarovaná, treba aj povedať, ako ju chápeme. Je to nezávislosť a samostatnosť sudcov v rozhodovacom procese, tam su nezávislí, ale to neznamená, že štát nebude zasahovať do organizácie, činností a riadenia a výkonu sudných činností.

Veľká dvojitosť v celom procese prerokovávania ústavy sa prejavovala práve v tom, že sme sa vyrovnávali s tým, že na jednej strane v politike viac ako tri patiny poslancov Slovenskej národnej rady sa prihlásilo k medzinarodne právnej subjektivite Slovenskej republiky, rozdiel je len v časovej rovine, a táto je možná len cez stat. Inak ju nemožno dosiahnuť. Na druhej strane článok 142 odsek 2 doterajšej ústavy hovorí, že prijatím ústavy republik sa ustavne pomery týchto republik spravujú touto ústavou. Dvojakosť bola v politických zámeroch a cieľoch v snahe vyjadriť slovenskú štátnosť v ústava čo najkomplexnejšie a na druhej strane neporušiť doterajšiu ústavu federácie, rešpektovať ustavný stav, nevytvoriť faktický stav rozpadu štátu a zániku federálnej ústavy. Toto sa podarilo. Jednak to vyplýva z terajšieho textu ústavy, jednak to vyplýva z doterajšej charakteristiky postavenia Ústavného sudu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý môže konštatovať rozdiely v ústavách, ale nemôže ich rušiť. Čiže zákonodarcu už v momente prijímania ústav alebo otvárania mechanizmu pre prijatie ústav republik predpokladal rôznosť, predpokladal inú obsahovú východiskovú základňu pre ústavu federácie a pre ústavu republiky.

Plné kompetencie nie su prekážkou, naopak, su podmienkou spojenia na akomkoľvek stupni. Iba ten moze odovzdavat kompetencie, kto ich ma. Slovenska republika nemoze postupit

inému to, čím sama nedisponuje. Na základe toho sa zaverečné ustanovenia upravili tak, že niektoe časti prichádzajú do úvahy skôr, u niektorých sa činnosť odklada do vyriešenia štátoprávnych vzťahov, ale funkčnosť, závislosť republikovej ústavy a federatívnej ústavy je vyriešená tak, že môžu v plnej hodnote, s plným obsahom existovať vedľa seba. Ide o nový stav, novú úpravu ustavných pomerov slovenských organov.

Pokiaľ ide o hodnotenie tohoto noveho stavu, veľa diskusií bolo o otázkach slubu poslancov Slovenskej národnej rady na tieto novozmenené ústavne pomery. Predovšetkým ide o rozšírenie týchto ustavných pomerov vo vzťahu k doterajším, ktoré by poslanci nemali akceptovať iba ako ostatní občania, že zákon je pre nich platný, ale i z hľadiska morálnej a politickej viazanosti ústavy pre konanie poslancov. Nemôže platiť zasada vyslovovana niektorými poslancami Slovenskej narodnej rady, že ak za túto ústavu nehlasujem, nie som ňou viazaný. Nie je možné ani to, aby niekto znevažoval republiku, jej ústavný system, zaklady zakonodarstva len preto, že predstava ústavy sa nespaja s jeho osobným, veľakrát nekvalifikovaným názorom. Je ponižujúce, aby poslanci Slovenskej národnej rady, pre ktorých by záujem Slovenskej republiky mal byť určujúci a prvoradý, kydali špinu na vlastnú republiku a vlastné ústavné pomery.

Pokiaľ ide o Slovensko, hľadá si svoje miesto v novo sa meniacich globálnych európskych politických pomeroch, hľadá si spôsob začleňovania do týchto pomerov, pre čo ústava je jeho podmienkou. Iba barbar nemôže objaviť krásu skrytu v tejto krajine, iba ten, kto ju nema rad, môže svoj osobný záujem považovať za viac ako je ona, haniť jej povest v zahraničí a poškodzovať ju.

Pokiaľ ide o tieto slova, su adresovane len preto, že treba chápať širšie dimenzie spravania i vystupovania. Ak sa dnes chceme priradiť do kultury a do spolocenstva ostatnych

európskych národov ako rovný subjekt, ak tam chceme zohrávať svoju ulohu, naučme sa i to, že je vyšší zaujem, a to je zaujem štátu, záujem celého spoločenstva, ktorému ti, ktorých občania poverili, slúžia.

Hovorí sa, že úspech môže postihnúť iba toho, kto je naň pripravený. Úspechom tohoto rokovania bude prijatie plnohodnotnej demokratickej Ústavy Slovenskej republiky. Preto, vážené dámy, vážení pani, prihovaram sa k vám s nadejou na to, že ste na tento krok pripravení.

Ďakujem vám.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi predsedovi vlády Slovenskej republiky za uvedenie vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím spoločného spravodajcu výborov pána Milana Sečánskeho, aby predniesol správu o výsledkoch prerokovania návrhu Ústavy Slovenskej republiky vo výboroch Slovenskej národnej rady.

Poslanec M. Sečánsky:

Panie poslankyne,
páni poslanci,
vážená vláda Slovenskej republiky,
vážení prítomní,

s úctou a s vedomím plnej vážnosti tejto chvíle predstupujem pred vás ako spoločny spravodajca s umyslom podať vám správu o prerokovaní návrhu Ústavy Slovenskej republi-

ky vo výboroch Slovenskej národnej rady. Skôr, ako k tomu dôjdem, chcem niekoľkými slovami vyjadriť svoj postoj k tejto problematike.

Všetci dobre vieme, že ustava je základny zakon statu, že je prameňom práva najvyššej pravnej sily, ktorý tvorí vrchol právneho poriadku. Ako takemu jej ostatne právne normy nemôžu odporovať. Je zakonom, ktorý bude v buducich rokoch podstatnou mierou vplyvať na slovensku statnosť, podľa ktoreho - voľne povedane - bude Slovenska republika žiť. Je základom aj budúcej zakonodarnej činnosti. Jeho dôležitosť je vyjadrená aj odlišným spôsobom hlasov, ktoré musí pri schvaľovaní ziskat. Kým na prijatie bežneho zakona staci súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomnych poslancov, na schválenie ústavy treba súhlas minimalne trojpatinovej väčšiny všetkých poslancov Slovenskej národnej rady, to znamená súhlas minimalne 90 poslancov. To platí u nas o ustave vseobecne.

Som toho názoru, že tento návrh ústavy ma aj niekoľko významovych odlišností. Prvú osobitosť vidím v tom, že respektuje zásadu zákonnosti a ustavnosti pri zaniku súčasnej centralizovanej česko-slovenskej federacie a vzniku Slovenskej republiky ako subjektu medzinarodneho prava. Tento pokojny prechod v Európe, ale aj mimo nej, nie je takym castym javom, ale pre nas, a verím, že aj pre českých partnerov, je to jediná cesta aj napriek tomu, že miestami je poriadne hrboľatá. Ina však neexistuje. Druhá osobitosť je v tom, že touto ústavou sa po tisícročnom zápase o národne bytie realizuje vlastná slovenska štatnosť ako vyraz neodoberateľneho, prirodzeného, svateho práva každého, teda aj slovenského národa na sebaurčenie. Od dňa zániku federacie budu vzajomne pomery týkajúce sa ďalšieho spolunažívania Čechov a Slovakov, presnejšie povedané občanov Českej republiky a občanov Slovenskej republiky, upravené na zaklade obojstranneho súhlasu vyplývajúceho zo slobodnej vôle partnerov. Ak takato

zmluva bude zakladať štátny zväzok, musí byť schválená v koncovke referendum.

Ďalšia poznámka. Navrh ústavy prerokovávame v dobe, v ktorej dochádza k výraznej polarizácii politických síl, pokiaľ ide o národ. Vážim si nutnosť plurality politických síl v systéme parlamentnej demokracie ako základného predpokladu jeho fungovania. Som však presvedčený, že návrh, ktorý vám po rokovaníach ustavnoprávneho výboru predkladáme, je prijateľným kompromisom pre väčšinu politických strán a hnutí a treba zaň v záujme Slovenska hlasovať.

Vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky prideliť Predsedníctvo Slovenskej národnej rady všetkým výborom Slovenskej národnej rady, samozrejme, mimo mandátového a imunitného výboru, s tým, že spoločnú správu o výsledku prerokovania vládneho návrhu predložia Slovenskej národnej rade. Súčasne Predsedníctvo Slovenskej národnej rady určilo Ústavnoprávny výbor Slovenskej národnej rady ako koordinátora stanovísk ostatných výborov Slovenskej národnej rady. Všetky výbory Slovenskej národnej rady uvedený vládny návrh ústavy prerokovali do 14. augusta 1992. Ústavnoprávny výbor ako garančný výbor prerokoval vládny návrh ústavy v čase od 19. augusta do 24. augusta 1992.

Pripomienky z jednotlivých výborov mali charakter zmien, doplnkov, podnetov alebo odporúčaní pre ústavnoprávny výbor, aby niektoré znenia návrhu zvážil alebo dopracoval. Ústavnoprávny výbor pri prerokovávaní návrhu vyjadril svoje stanovisko k jednotlivým ustanoveniam. Pritom prihliadal k pripomienkam výborov. Stanovisko k návrhu ústavy a k pripomienkam, prípadne k návrhom jednotlivých výborov, zhrnul do spoločnej spravy, ktorú máte pred sebou ako tlač 24a.

Vážená Slovenská národná rada, dovoľte, aby som sa zmienil o obsahovej naplni a vzájomnej nadväznosti tejto

spoločnej správy. Spoločná sprava je rozdelená na dve časti. Prepačte, ak začnem s druhou časťou. Druhá časť spoločnej spravy, tlač 24a, to je od strany 44 ďalej, obsahuje návrhy výborov Slovenskej národnej rady, ktoré Ústavnoprávny výbor Slovenskej národnej rady po ich preskúmaní pri plnení svojej koordinačnej funkcie vám neodporúča prijať. Ide najmä o návrhy a pripomienky, ktoré sa opakujú, lišia sa len štylisticky a v inej gramatickej prípadne legislatívno-právnej forme. Väčšinou sú obsiahnuté v návrhoch, ktoré vám o chvíľu odporúčim prijať. Medzi návrhmi na upravy sú aj také, ktoré do ústavy ako základného zákona štátu nepatria a presahujú jej rámec aj kompetenciu. Ak sa medzi nimi nájdú aj vecne pripomienky, dovoľm si vám pripomenúť, že sa stali predmetom politických rokovaní a v konsenzualnej právnej forme sú zaradené v prvej časti spoločnej spravy 24a a v dodatku k nej 24b.

Prvá časť spoločnej spravy, tlač 24a, to znamená po stranu 43 vrátane, alebo body 1 až 139, mala byť pôvodne Slovenskej národnej rade odporúčená na prijatie tak, ako je predložená. Pretože ani počas rokovania Ústavnoprávneho výboru Slovenskej národnej rady nebola dosiahnutá v niektorých článkoch zhoda, pritom nám naozaj išlo o prehlasovanie, len o skutočnú zhodu v ustavnoprávnom výbore, bolo vyvolané nové rokovanie zástupcov Hnutia za demokratické Slovensko, Strany demokratickej ľavice a Slovenskej národnej strany. Výsledky tejto dohody prerokoval Ústavnoprávny výbor Slovenskej národnej rady minulý piatok a odporučil ich Slovenskej národnej rade prijať. Uznesenie výboru z tohoto rokovania máte pred sebou ako tlač 24b.

Preto, vážené poslankyne, vážení poslanci, chcem vás informovať prave o týchto zmenách v spoločnej sprave 24a, ktoré vyplývali zo spravy 24b alebo z dodatku, ktorý je označený pod týmto číslom. Predovšetkým si vás dovoľm po-

žiadať, aby ste si v spoločnej sprave 24a vyčiarkli tieto body: bod č. 91 - to je prvá časť.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán spravodajca, prosím vás, hovorte, na ktorej strane je to. Lepšie sa to bude hľadať.

Poslanec M. Sečánsky:

No, to budem musieť hľadať aj ja. Priatelia, myslím si, že to nie je ťažkosť, pretože body idú jeden po druhom, takže sa to dá veľmi ľahko najst. Ešte raz, bod č. 91, týka sa článku 101 odseku 4, myslím, že je to zodpovednosť prezidenta. Ďalej bod č. 133, týka sa článku 155. Ďalej bod č. 135, týka sa nového článku 159. Ešte raz zopakujem body, ktoré odporúčam vyškrtnúť: 91, 133, 135. Zároveň vás chcem upozorniť, že tieto tri body sú nahradené bodmi VII, XIII a XIV dodatku, teda správy 24b.

Ďalej vás prosím o vyčiarknutie bodu 54 zo spoločnej správy 24a týkajúceho sa ochrancu ľudských a občianskych práv, ktorý sa vypúšťa bez náhrady. Nie preto, že tento inštitút nemá v našich ústavných pomeroch miesto, pevne verím, že v krátkej budúcnosti sa vo forme ústavného zákona na pravé miesto dostane, ale jednoducho preto, že nie sú vyjasnené vzťahy medzi týmto inštitútom, súdmi, prokuratúrou, kontrolnými orgánmi, pretože tento inštitút bude mať právo, prípadne nositelia povinností a práv z tohoto inštitútu budú mať právo zasahovať do súdneho konania, vstupovať do tohoto konania. To isté, pokiaľ sa týka činnosti prokurátora atď. Znova opakujem - pevne verím, že tento inštitút sa v krátkej dobe v našich ústavných pomeroch objaví.

Druhú skupinu bodov spoločnej spravy 24a tvoria tie, ktoré v dôsledku nového návrhu Ústavnoprávneho výboru Slo-

venskej národnej rady, ktorý je uvedený v dodatku 24b, odporúčam neprijíť. Ide o body 81 - tento je nahradený bodom V dodatku, ďalej 93 - nahradený je bodom VIII dodatku, ďalej 111 - nahradený je bodom X dodatku, 113 - nahradený je bodom XI dodatku. Ešte raz body, ktoré odporúčam neprijíť: 81, 93, 111, 113.

Len pre vašu informáciu uvádzam, že do tretej skupiny možno zaradiť celkom nové návrhy na úpravu, ktoré sú uvedené v bodoch dodatku takto: III sa týka článku 84 písm. c/, IV sa týka článku 85 odsek 1, VI sa týka článku 99, IX sa týka článku 111, XII sa týka článku 134 odsek 4 a konečne XIV - to sú prechodné a záverečné ustanovenia.

Dovoľte, aby som svoje návrhy na záver zhrnul. Odporúčam hlasovaním an blok prijať prvú časť spoločnej správy 24a spolu s dodatkom spoločnej správy 24b/. Týmto hlasovaním by zo spoločnej správy 24a vypadli body 54 a 135, nahradili by sa body 81, 91, 93, 111, 113, 133 a 136 a prijali by sa celkom nové návrhy uvedené v dodatku pod III, IV, VI, IX, XII a XIV.

Na záver vás chcem upozorniť na redakčnú opravu chýb v spoločnej správe 24a, ktorá je uvedená na konci dodatku v spoločnej správe 24b. Tam máte poznámku.

Dovoľte, aby som na záver mojej správy úprimne poďakoval všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom, samozrejme, konštruktívne podieľali na prácach na novej ustave, či sú to poslanci, kluby, alebo občania z rôznych inštitúcií, Matica slovenská, Slovenská akadémia vied, atď. Nikto z nich nebude zabudnutý, večne budú poznamenané v análoch Slovenskej národnej rady mená tých, ktorí prispeli k tvorbe Ústavy Slovenskej republiky.

Vážená Slovenská národná rada, vážená vláda, po prerokovaní mám česť odporučiť vám, aby sme Ústavu Slovenskej republiky schválili.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Prosím pána poslanca Sečanskeho, aby zaujal miesto pre spravodajcu výborov.

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,

otvárať rozpravu k vládnomu návrhu Ústavy Slovenskej republiky. V zmysle dohody politickeho gremia z 18. augusta 1992 odporúčam, aby v rozprave vystúpili so svojimi príspevkami najskôr zástupcovia poslaneckých klubov tak, ako sa dohodlo v grémiu a v kluboch, a to v poradí od početne najmenšieho po najpočetnejší. Po nich vystúpia poslanci v poradí, ako sa do rozpravy písomne prihlásili.

Ako prvému dávam slovo zástupcovi Maďarskeho kresťansko-demokratického hnutia pánovi Csáky.

Poslanec P. Csáky:

Vážene dámy,
vážení páni,
vážený pán predseda Slovenskej národnej rady,
vážený pán predseda vlády,

predtým, ako pristúpim k predneseniu svojho prejavu, v mene aj kolegov z hnutia Együttéles sa musím jednoznačne ohraďiť proti obvineniam, ktoré tu padli na našu adresu

z úst pána premiéra. Naše návrhy sa opierali o platné medzinárodné dokumenty, a najvyššou snahou našich poslancov bolo dosiahnuť vytvorenie takého základneho dokumentu statu, ktorý by mohol byť kladne akceptovateľný aj na európskej úrovni.

Vážena Slovenská národná rada,

prijatie ustavy statu je bezosporu veľmi významným krokom v živote každej spoločnosti. Forma prijatia, ako aj obsah dokumentu dáva charakteristický obraz o politickej vyspelosti spoločnosti, ale predovšetkým politickej reprezentácie, ktorá uskutoční takýto krok. Pre každého poslanca zákonodarného zboru je veľkou ctou spolupracovať na takom základnom dokumente štátu. V demokratických štatoch, ktoré vypracovali a prijali vlastné ustavy, bol celý proces charakterizovaný dodržaním určitých princípov. Po prvé - prijatiu predchádzala veľmi podrobná a starostlivá odborná príprava, aby mohli byť z návrhu eliminované prípadne jeho nedostatky. Po druhé - akt prijatia sa uskutočnil demokratickou cestou a nový ústavný stav sa nastolil ústavným spôsobom, to znamená evolučnou cestou. A po tretie - tak príprava, ako aj samotný akt prijatia boli charakterizované jednoznačnou snahou o dosiahnutie maximálneho konsenzu.

Prijatím novej ústavy sa nemajú riešiť len prípadné aktuálne problémy spoločnosti, ale dobre premyslený a aj po odbornej stránke dobre pripravený dokument má slúžiť ako pevný základ budovania spoločnosti na dlhé roky, možno aj desaťročia.

Vážení prítomní,

aj keď predložený návrh Ústavy Slovenskej republiky ma bezosporu veľa kladných prvkov, domnievam sa, že pri príprave textu Ústavy Slovenskej republiky z predchádzajúcich základných princípov, bohužiaľ, nebol rešpektovaný ani jeden.

Návrh Ústavy Slovenskej národnej rady, ktorý máme na programe dnešnej schôdze Slovenskej národnej rady, bol pripravený veľmi rýchlo, vyskutočuje sa v ňom rad neobjasnených a nepremyslených vzťahov. Definovanie, fungovanie, ale aj vzájomné vzťahy niektorých novozavedených inštitúcií nie sú po odbornej stránke vyčistené. O tom svedčí okrem iného aj vysoký počet pripomienok a pozmeňovacích návrhov z výborov Slovenskej národnej rady.

Nemôžem súhlasiť so snahami, ktoré sa snažia bagatelizovať túto skutočnosť. Z uvedeného dôvodu Maďarske kresťansko-demokratické hnutie by považovalo za skutočne múdre, keby bola zaradená aspoň 14-dňová prestávka do procesu konštruovania ústavy a doterajší priebeh prerokovovania návrhov vo výboroch by sme brali ako prvé čítanie návrhu. Tento návrh, samozrejme, sa po predchádzajúcom dnešnom hlasovaní stal bezpredmetným.

A teraz mi dovoľte, aby som sa vyjadril k obsahovej časti predloženého návrhu ústavy. Na prvom mieste musím konštatovať, že vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky síce deklaruje nezávislý štát so všetkými atribútmi takéhoto útvaru, nerieši však existenciu česko-slovenskej federácie a vzťah tejto ústavy k existujúcej a platnej Ústave českej a Slovenskej Federatívnej Republiky. Pri otvorení tohto problému sa cituje väčšinou ods. 2 čl. 142 ústavného zákona č. 143/1968 Zb. Dovoľujem si však upozorniť na skutočnosť, že spomínaný článok ústavného zákona obsahuje aj odsek 1, 3 a 4, z ktorých jednoznačne vyplýva, akú ústavu môže prijať Slovenská národná rada a akú nie.

Predložený vládny návrh rozhodne nepatrí z tohto hľadiska medzi akceptovateľné a jeho odsúhlasením bez patričných zmien by sme sa dostali do kolízie okrem iného aj s našim poslancským sľubom, ktorý sme slavnostne zložili pred dvoma mesiacmi tu, v tejto sále. Riešenie nastolenia nového

ústavného stavu je možné zmenou zaverečných ustanovení návrhu, ako aj ústavnou cestou cez Federálne zhromaždenie, a to buď zmenou ústavného zákona č. 143/1968, alebo jeho zrušením a prijatím ústavného zákona napríklad o zaniku federácie.

Ďalším kardinálnym problémom, ktorý táto ustava rieši nedostatočne, je platnosť doterajších ustavných a ďalších zákonov, ako aj niektorých v návrhu nemenovaných medzinárodných dokumentov po eventuálnom prijatí tejto ústavy. Domnievame sa, že dikcia článku 157 v tomto smere je veľmi všeobecná, neurčuje presne, ktoré zákony a ustavne zákony ostávajú v platnosti a ktoré nie. To iste môžeme povedať aj o článku 158 návrhu. Domnievame sa, že tieto zležitosti musia byť v ustave formulované jednoznačne.

Ďalšou ukážkou nevyjasneného prístupu k problému je text, presnejšie aspoň desať návrhov textu preambuly ústavy. Je veľmi poučné, akými krčovitými formuláciami sa autori snažia obísť to, čo sa obísť neda. Fakt, že Slovenska republika nie je čiste národným štatom, znamená, že ani nemôže byť tak definovaná. V Slovenskej republike žije vysoké percento občanov neslovenskej národnosti, ktorí chcú žiť naďalej v štáte ako skutočne rovnoprávni občania. Tento fakt by mal byť zohľadnený v preambule ústavy. Samozrejme, silou hlasov sa dajú presadiť aj iné formulácie. Prijatím takých formulácií by sa však hodnota takeho dokumentu vymkla z rámca ústavnosti v európskom zmysle slova. Bol by som rád, keby sme si všetci uvedomili, že správnym doriešením tohto problému by sme uctili predovšetkým tento dokument, ako aj sami seba.

S uvedeným problémom súvisí aj uroveň deklarovania menšinových práv v tejto ustave. Je všeobecne známe, že poslanci našej koalície sa snažili rozšíriť rozsah týchto práv, a to predovšetkým prvkami kultúrnej a školskej samosprávy. Musím konštatovať, že pre túto našu snahu sa nenašlo pocho-

penie zo strany našich politických partnerov. Tento fakt považujeme nielen za prejav politickej kratkozrakosti, ale aj za ignorovanie postupu myslenia v tejto oblasti v demokratickej časti Európy.

Naše predstavy sú v sulade s medzinárodnými odporúčaniami a dokumentami a sú inšpirované takými kladnými príkladmi západnej Európy, ako je postavenie švedskej menšiny vo Finsku, postavenie nemeckej menšiny v Belgicku, alebo rakúskej menšiny v južnom Tirolsku. Na tomto mieste musím prehlásiť aj to, že nemôžeme prijať u nás tak často pertraktované výroky, podľa ktorých tieto medzinárodne dokumenty, vrátane Kodaňského dohovoru, by znamenali nejaký európsky štandard. Predstavujú totiž európske minimum, ktoré bolo prijaté všeobecným konsenzom 35 európskych štátov, vrátane tak "demokraticky a priaznivo naklonených menšinam", ako Rumunsko, Bulharsko, bývalá Juhoslávia, či Francúzsko. O existencii ďalších dokumentov, ako napríklad o dokumente Rady Európy č. 1134 z 1. októbra 1990, o dokumente OSN č. 4/48 z roku 1992, o dokumente č. 10/92 zo zasadnutia Rady ministrov Rady Európy zo dňa 21. 5. 1992 a ďalších, ktoré síce zatiaľ vo všeobecnosti a po čiastkach, ale predsa len udávajú smer vývoja civilizovaných spoločností v tejto oblasti, naši partneri ani nevedeli. Silou straníckej disciplíny prehlasovali vo výboroch naše návrhy, miesto toho, aby sme otvorili rozumný dialóg o tejto problematike. Nedivte sa potom, prosím, že hodnotíme návrh ústavy z hľadiska menšinových práv ako silný krok spať, ktorá nedosiahne ani uroveň bývalého ústavného zákona č. 144/1968 Zb., kedy osvietena komunistická oligarchia si predsa len uvedomila vážnosť tohto problému, a síce malým krokom, ale predsa len vystúpila smerom k možnému riešeniu.

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

ďalšou problematickou časťou predloženého návrhu Ústavy Slovenskej republiky je vzťah zákonodarnej a vykonnej moci, o ktorom sa toľko diskutovalo minuly týždeň a ktorý sa nám zdá v predloženej forme značne nevyvážený. Nemôžeme súhlasiť s takými argumentáciami, ktoré majú snahu obmedziť podľa nich silnú moc parlamentu a jej vyváženie by hľadali v posilnení vykonnej moci. Naše hnutie podporuje bezosporu silné postavenie parlamentu ako fundamentalneho inštitutu parlamentárnej demokracie, ktorého udržanie považujeme za kardinálny problém posttotalitného obdobia.

Ďalej by som si dovoľil upozorniť ešte na skutočnosť, že parlament pravidelne a demokraticky dostáva priamy mandát od voličov republiky. Vláda má mandát odvodený a je vykonným orgánom podriadeným parlamentu. Domnievame sa, že táto väzba by mala charakterizovať aj vzťahy zákonodarnej a vykonnej moci aj v tejto ústave.

V hlave Hospodárstvo Slovenskej republiky obsah článkov 66 a 67, ako som už naznačil na začiatku svojho vystúpenia, sa dostáva do kontraverzie s platným ustavným stavom federácie zriadením emisnej banky republiky a colneho uzemia. Z tohto hľadiska zostáva takisto problematickým definovanie vlastnej armády v hlave ústavy, ktorá hovorí o právomociach prezidenta republiky. V článku 85 nepovažujeme za potrebné, aby zákonodarnú iniciatívu mal aj prezident republiky a ne-súhlasíme s dikciou odseku 4 článku 85, ktorá by dávala právomoc predsedovi vlády na vrátenie zákonov. Argumentácia, podľa ktorej by to slúžilo len na zabezpečenie opráv eventúálnych chýb, sa nám nezda byť vážna. Právo na vrátenie zákona by mal mať jedine prezident republiky.

Zavedenie inštitútu štátnych tajomníkov považujeme v tomto návrhu za nepremyslene a suhlasíme s názormi tých,

ktori odporúčajú buď po odbornej stránke vyčistiť ich postavenie, alebo zatiaľ túto pasáž z ústavy vynechať. Nesuhlasíme taktiež so zavedením termínu štátny jazyk v nedefinovanej forme do tejto ústavy, ktorý síce vladný návrh neobsahuje, ale pozmeňovacie návrhy z niektorých výborov ano. V tomto zmysle prosím pána spravodajcu, aby sme hlasovali o bode 5 osobitne, nie an blok. Bod 5 rieši práve tento problém. Považujeme taktiež za problematické prejudikovanie podľa nášho názoru nadmiernej možnosti vstupu štátu do sfery ekonomiky, ako je to uvedené v článku 20. Takisto by stalo za to lepšie premyslieť súvislosti ohľadne povinnosti štátu v oblasti trhu práce.

Dikciu článku 99, podľa ktorého by výsledok referenda mohol byť zmenený obyčajným zákonom Slovenskej národnej rady po troch rokoch, taktiež nemôžeme v takejto forme prijať. Nemôžeme súhlasiť ani so znením odseku 4 článku 101, podľa ktorého by prezident republiky bol za výkon svojej funkcie zodpovedný priamo Slovenskej národnej rade. Taktiež sa domnievame, že by v prípade uvoľnenia uradu prezidenta, resp. jeho nezvolenia, jeho právomoci prešli len na vládu Slovenskej republiky, ako je to zakotvené vo vladnom návrhu. Malo by sa tak stať jedine s výkonnými pravomocami, ostatne podľa nášho názoru by mali prejsť na predsedu Slovenskej národnej rady.

Vážená Slovenská národná rada,

prosím, aby ste brali moje vystúpenie ako úvod k našim pripomienkam. Vzhľadom na to, že na pôde Slovenskej národnej rady dodnes neexistuje dostatočný dialóg medzi klubmi, ani medzi vládnyh hnutím a opozíciou, musel som sa vyjadriť aj k takým otázkam, ktoré by sa v prípade dialogu stali možno bezpredmetnými. V tomto smere neplní svoj účel ani politické grémium Slovenskej národnej rady, kde celá otázka prijatia

Ústavy Slovenskej republiky bola nastolená z jedineho hľadiska, aby prijatie ústavy malo v pléne Slovenskej národnej rady čo najhladší priebeh. Podľa nášho názoru v tomto momente otázka stojí úplne ináč. Chceme mať rýchlo ústavu, alebo chceme mať dobrú ústavu? Samozrejme, silou hlasov môžete dať na túto otázku skutočne rýchlu a jednoznačnú odpoveď. Nie je však isté, či táto odpoveď bude aj skutočne štatnicky múdrou odpoveďou. Proti pravde totiž počet hlasov nezávaži.

Ďakujem pekne.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Csakymu za jeho vystupenie. Ako ďalší by mal vystúpiť pán poslanec Ernő Rozsa.

Poslanec E. Rózsá:

Vážený pan predseda,
vážena Slovenská národná rada,
vážena vláda,
milí hostia,

k predloženému vládneému návrhu Ústavy Slovenskej republiky v mene klubu poslancov Együttélés-Spolužitie si dovoľím uviesť naše stanovisko a niekoľko pripomienok, a to najmä z hľadiska štruktúry a obsahu ústavy, z hľadiska postavenia národných menšín a etnických skupín, z hľadiska nadvaznosti návrhu na súčasný ustavný stav v podmienkach existencie Českej a Slovenskej Federatívnej republiky.

Návrh ústavy v preambule v 13 hlavách a v 160 článkoch sa pokúša určiť základný vzťah medzi občanom a štátom, štruktúru najvyšších orgánov a ich vzájomné vzťahy. Svojou štruktúrou silne pripomína ústavy bývalých socialistických

štátov, ktoré boli vždy poznačené formálnym zakotvením stavu vývoja spoločnosti s predurčením ďalšieho vývoja v prospech vládnucej strany v danej krajine, s prioritným postavením štátu ako celku, ako nástroja násillia. Navrh v obecnej rovine má silné znaky vytvárania národného štátu. Vieme však, že národný štát prestáva byť orgánom spoločnosti, všetkých jej obyvateľov, ale vykonáva túto úlohu iba v prospech jediného štátotvorného národa.

Podľa nášho skromného názoru návrh ústavy síce opisným spôsobom preberá základné práva a slobody z medzinárodných dokumentov a dohôd, tieto však nerozširuje adekvátne na podmienky našej vlasti a nevytvára garancie pre ich zachovávanie, ich neodvratiteľnosť, nescudziteľnosť, nepremľateľnosť a nezlučiteľnosť, ale opačne, vytvára možnosť upravy obyčajným zákonom, a tým namiesto právnej istoty vytvára právnu neistotu. Ak vláda skutočne v súlade so svojím programovým vyhlásením je za budovanie právneho štátu, táto ústava má byť fundamentom, základom tohto predsavzatia. Preto sa nám pri prerokovaní návrhu ústavy treba vážne zamyslieť nad niektorými otázkami.

Ako nazerať na právny štát? V dejinách práva sa tento pojem po prvý raz vyskytuje v roku 1832 u Róberta von Mohla ako označenie na rozlišovanie od policaijného štátu. Pritom samotná myšlienka je francúzskeho pôvodu odvodená od osvietenenského hnutia pred francúzskou revolúciou roku 1789. Táto stavia anglické politické slobody a myšlienky rovnosti do protikladu s francúzskym despotizmom, absolutizmom a nevoľnosťou. Vo francúzskej revolúcii spoločnosť zvíťazila nad štátom a v zaujme zničenia despotizmu chcela zákonom obmedziť činnosť štátu a jeho mechanizmu. Občania chceli mať spoločenskú istotu, život bez strachu a hľadali záruky, ktoré by obmedzovali moc štátu, aby štát mohol robiť len to, čo mu umožní právo. Predstavovali si taký štát, ktorý je podriadený režimu práva. Z tohoto dôvodu hlásali, že štát ako

celok a jednotnú štátnu moc treba zrušiť a túto rozdeliť na od seba nezávislé celky, ktoré vzájomne obmedzujú moc jednotlivých celkov a následne potom ani jednotlivcov, ani organizácia, ani zoskupenia nemôžu prerásť v diktaturu.

Známy francúzsky vedec Montesquieu vystúpil s požiadavkou, aby v protiklade s absolutizmom slobodu jednotlivca chránil štát rozdelený na tri základné funkcie, a to na od seba oddelenú zákonodarnú, vykonnu a sudcovskú moc. Hlásal, že je večnou pravdou, že ak má niekto moc, snaží sa ju zneužiť a koná tak do tej doby, kým nenarazí na odpor, a preto je potrebné také usporiadanie štátu, aby jedna moc obmedzovala druhú. Rousseau vo svojej knihe Spoločenská zmluva žiadal, aby zákon ako prejav verejnosti mal prednosť pred vykonnou a sudcovskou mocou, aby viazal tak vládu, ako aj sudníctvo. Takto vznikla postupne požiadavka právneho štátu, pod ktorým pojmom rozumeli, aby verejná správa, vykonná moc bola podriadená zákonu a neporušovala právo. Ďalej právo občana, jeho nezávislosť a blahobyt nech zaručujú nezávislé súdy vytvorením aj správnych súdov. Spory medzi štátnou správou a ostatnými ústrednými orgánmi nech riešia nezávislé súdy, neskoršie ústavné súdy. Toto liberálne poňatie právneho štátu a táto organizácia jeho mechanizmov boli predpokladom ochrany občana voči všemocnosti štátu. Pritom pod slobodou rozumeli, aby každý jednotlivec bol podriadený iba zákonu.

Z histórie poznáme, a staršia generácia má žive skúsenosti o tom, že každý štát, aj tá najkrutejšia diktatura, sa snažil vyhlásiť sám seba za právny štát, každá spoločenská formácia sa odvolávala na ľud a v mene ľudu stanovovala zákony, vykonávala ich a súdila. Podľa zásad rímskeho práva bežným a nemenným morálnym základom práva je: právo je ume-
nim dobra a ohľaduplnosti, je viac ako veda, nie je iba poznaním, ale výsledkom tvorby ľudskej duše. Pritom základné požiadavky právneho štátu sú žiť statočne, neurážať a neob-

medzovať druhého, dať každému čo mu patrí. Tieto základne požiadavky má uplatňovať a chrániť každé právo. Úpravy, regulácie, ktoré sú v rozpore s týmito zásadami, môžu byť síce naoko zákonom prijatým demokratickým spôsobom, ale nikdy nie právom. Predložený návrh neupravuje vzájomné vzťahy medzi najvyššími orgánmi v zmysle týchto elementarných zásad, ba naopak, posilňuje výkonnú moc.

Pokiaľ ide o postavenie poslanca ako slobodne zvoleného zástupcu voličov, je v určitom slova zmysle pilierom demokracie a akékoľvek oslabenie jeho ochrany je na škodu vecí. Treba sa nám všetkým zamyslieť ďalej nad nepresnosťou, rozpornosťou prechodných a záverečných ustanovení, už aj vzhľadom na nevyjasnenosť vzťahov medzi obdobnými ešte existujúcimi federálnymi orgánmi a orgánmi Slovenskej republiky v prechodnom období.

K ďalšej časti: návrh ústavy v druhej hlave vo štvrtom oddiele v článkoch 33 až 34 uvádza práva národných menšín a etnických skupín. S poľutovaním musím konštatovať, že dooterajšie rokovania vo výboroch Slovenskej národnej rady sa nestretli s pochopením našich návrhov. Naša úprimná snaha konečne vyriešiť vzájomné vzťahy medzi väčšinovým národom a národnými menšinami a vytváranie ústavných záruk v duchu vzájomnosti, vzájomného pochopenia a úcty narazila na neprekonateľný odpor. Pri bežnom porovnaní návrhu s ústavným zákonom číslo 23/1991 Zb. možno zistiť, že v skutočnosti ide o mechanické prevzatie, opísanie článkov 24 a 25 Listiny základných práv a slobôd. Vláda ako autor návrhu neurobila ani toľko, aby túto závažnú otázku aspoň prerokovala s tými, ktorých sa to bezprostredne týka, nehovoriac o tom, že v ustanovení § 3 ods. 1 ústavného zákona číslo 23/1991 Zb. je uvedené: "V Ústave Českej republiky a v Ústave Slovenskej republiky možno základné práva a slobody rozširovať nad mieru upravenú v Listine základných práv a slobôd." A naopak, v návrhu uvedený odsek 3 článku 34 vytvára ustavne možnosti

na negovanie práv uvedených v týchto článkoch a stáva sa zarodkom nedorozumenia, vytvara ovzdušie nedôvery a zbytočného napätia. Navrhujem preto odsek 3 článku 34 vynechať, a ak nebude prijatý, doplniť článkom tohto znenia: "Podrobnosti vymedzenia a výkonu práv národných menšín a etnických skupín a kompetenciu samospravných volených a vykonných organov stanoví kódex práv národných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady."

Navrh ústavy obsahuje individualne práva a je v podstate negatívom, lebo stanoví zásady rovnosti prislušníkov všetkých národov a národných menšín a etnických skupín, čo znamená, že prislušnosť k určitej skupine nemôže byť právne relevantná vo veciach, ktoré prislušne právne ustanovenia upravujú. Skupinové právo zohľadňuje určité pozitívne naroky občana voči štátu, a to naroky týkajúce sa jazyka, vzdelania, kultúry a ekonomických záujmov. Ide o take práva jednotlivca-občana, ktoré získal prislušnosťou k určitej skupine.

Chcem vás uistiť, vážené poslankyne a poslanci, že národne menšiny a etnické skupiny si úprimne želajú rozkvet slobodného Slovenska. Chcu žiť s vami, v tejto krásnej krajine v priateľstve, na základe rovnosti a vzajomnej úcty. Dovoľte mi preto oprieť sa o historické dokumenty slovenského národa a citovať tieto dokumenty obmenou, ak chcete parafrázou účastníkov a ich vzťahov podľa súčasného stavu. Citujem: "Centralizácia minulých 70 rokov neuznávala osobnosti národov, preto namiesto sľubenej rovnoprávnosti dala národom rovnobezpravie. My neveríme, žeby mužovia ti, ktorých občania vlasti tejto ako zákonodarcov na snem slovenský poslali, znovuzrodenie centralizácie takej, trebárs v podobe ústavnej docieľiť chceli, a preto ešte raz v dôvere vlasteneckej opakujeme, že uznanie osobnosti národných menšín a etnických skupín je prvou výnimkou rovnosti národnej, je uhoľným kameňom stavby ústavnej, ktorá jedine na prirodzenom, prozreteľ-

nosťou božou v danom základe pevne a trvacie k prospechu a blahu vlasti celej vystavena byť môže." Toľko z citátu.

Formulovali sme preto svoje predstavy o návrhu ústavy zvýraznením zásad, v ktorých by sa právne postavenie národných menšín a etnických skupín upravilo v súlade s požiadavkami doby, a to zásadu zachovania identity, zásadu samosprávy vykonávanej prostredníctvom slobodne volených zástupcov menšín, zásadu účasti na výkonnej moci, zásadu slobodného používania materinského jazyka, zásadu samospravného, ak chcete, autonómneho riadenia školstva a kultúry, zásadu ústavných garancií prav a garancií medzinárodnými zmluvami.

Najviac pertraktovaná otázka samosprávy vyvolava nedôveru v radoch poslancov väčšinového národa, preto mi dovoľte opäť sa oprieť o historické dokumenty slovenského národa, ako som uviedol vyššie - citujem: "Pri príležitosti tejto musíme sa popredku ohradiť proti tej zo stránky bratov Slovákov nám všeobecne činenej námietke, že v okresoch obývaných maďarskými občanmi, ako je Dunajská Streda, Komárno, Galanta, Nové Zámky a ďalšie, značný počet Slovákov najviac k stavu úradníckemu prináležiacich sa nachodí, takže u nás národnosť slovenská a maďarská jedna na druhú navrstvené su, z ktorej príčiny uznanie v jednom okrese obsiahnutej osobitosti národnej maďarskej menšiny v skutočnosti nemožným sa stáva." Toľko citát. Ďalej pokračujem: "My, ktorí v spoločnej minulosti národov vlasti tejto a spoločnej budúcnosti prst boží vidíme, ktorí cítime a povedomí sme si toho, že polohopisna poloha nami obývaného južného Slovenska, že každodenné striedavé materiálne a duchovné záujmy a každodenný vzájomný obchod, ba i zväzky rodinné a pokrvné s bratmi našimi Slovákami nás v jeden tuhý zväzok spájajú, my nemôžeme byť protivníci celistvosti a jednoty vlasti našej." Toľko z citátu. Ďalej tento dokument, ktorý som opísaným spôsobom citoval, končí slovami: "Heslo naše je: jedna, slobodna,

konštitucionálna vlasť, a v nej sloboda, rovnosť a bratstvo národov."

Pokiaľ ide o zásadu slobodného používania materinského jazyka, dovoľm si pripomenúť, že táto problematika nie je nová, nie je produktom doby. "Non est novum sub solunom", ako hovorí rímske príslovie. Preto sa opäť dovoľavam textu historického dokumentu, teraz bez použitia parafrazy, v ktorom sa hovorí - citujem: "Už Štefan Svätý v testamente svojmu synovi Imrichovi hovorí - regnum unius lingve imbecile fragile est. Už on zanecháva mu radu tu, aby šetril zvyky, mravy a obyčaje rozličných vo vlasti žijúcich plemien."

Navrhujem preto z článku 6 odsek 1 slovo "štatným" vynechať, nahradiť slovom "úradným" a doplniť novým odsekom tohto znenia: "Národné menšiny a etnicke skupiny majú právo slobodne používať svoj materinský jazyk slovom, písmom, v súkromnom i verejnom živote a v úradnom styku."

Na záver podporujem prijatie nášho návrhu označeného ako samostatná hlava, ktorý prednesie v diskusii predseda nášho klubu doktor Árpád Duka-Zolyomi.

Vážené poslankyne, poslanci, vzhľadom na tieto skutkové a nevyvratiteľné okolnosti poslanci Spolužitia, pokiaľ nebudú akceptované naše elementarne návrhy, nemôžu text ustavy podporovať.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi. Ďalej prosím pana podpredsedu Prokeša, ktorý vystúpi za ich klub, aby sa ujal slova.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Váženy pán predseda,
vážená slovenská vláda,
vážené dámy,
vážení páni,

iste každý z nás si vieme predstaviť dokonalejší text ústavy, ale všetci vieme, že ten text nikdy nebude dokonalý. Aj Slovenská národná strana má svoje pripomienky k Ústave Slovenskej republiky, ale zároveň si plne uvedomujeme, že vykročiť sa musí. Preto, aj keď máme pripomienky k Ústave Slovenskej republiky, presnejšie k jeho návrhu tak, ako bol predložený, a samozrejme, tak, ako tu bude zo spoločnej správy čítané, budeme hlasovať o jednotlivých pripomienkach, možno budú vznesené tu v plene ďalšie pripomienky. Ale nie je možné ostať stáť na polceste. Preto, pokiaľ naozaj nepri-
de ku konfúzii pri prijímaní jednotlivých pripomienok k Ústave Slovenskej republiky, Slovenská národná strana pod-
porí Ústavu Slovenskej republiky, aby sa mohlo realizovať to, čo je nutné pripraviť k 1. 1. 1993, teda k dátumu, kedy dôjde k rozdeleniu Českej a Slovenskej Federatívnej Republi-
ky na dva samostatné štáty. Bez toho totiž vykročiť nemôžeme.

A svojmu predrečníkovi by som - prepáčte, že takto rea-
gujem - rád pripomenul, že v Českej a Slovenskej Federatív-
nej Republike existuje len jedna národná menšina, a to je
slovenský národ, pretože ostatné tak, ako je význam slov
v slovenskom jazyku a v právnom systéme tejto republiky, sú
národnostne menšiny a etnické skupiny. Ak sa naši kolegovia,
maďarski spoluobčania, chcú zaradiť k etnickej skupine, je
to ich vec.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi podpredsedovi Prokešovi. Teraz odovzdam slovo pánovi poslancovi Jánovi Čarnogurskému za Kresťansko-demokraticke hnutie.

Poslanec J. Čarnogurský:

Vážený pán predseda,
vážená vláda,
vážená Slovenská národná rada,

prijímanie ústavy je pre každý štát významnou chvíľou. Ústava je základným zákonom, východiskom pre všetky ostatné zákony a ďalšie právne normy, zakotvuje vrcholne ústavné orgány štátu a vytvára pravidla pre vzťah občana a štátu. Ústava by mala byť trvalou normou, pretože čím starší zákon, tým stabilnejší právny vzťah. Ústavy v niektorých štátoch platia desaťročia, ba storočia, a sú zdrojom hrdosti pre svojich občanov. Je overenou ľudskou skusenosťou, že dokonalé dielo, v tomto prípade ústavu, možno prijať len na základe dokonalej prípravy.

Máme pred sebou vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky a už jeho príprava nevytvára dobré východisko pre jeho dlhú platnosť. Návrh bol predložený verejnosti a poslancom približne pred mesiacom. Desať dní sme mali na oboznámenie sa s návrhom a desať dní na prerokovanie návrhu vo výboroch Slovenskej národnej rady. Výbory mali okolo 400 pripomienok, ktoré spracoval ústavnoprávny výbor. Spoločnú správu výborov, najmä ústavnoprávneho výboru, sme obdržali v piatok, dnes sme obdržali dodatok k spoločnej správe a rovnako dnes sme obdržali dôvodovú správu k návrhu ústavy. Je zrejmé, že v tak krátkom čase nemožno pripraviť vnútorne skúsený návrh ústavy.

Klub poslancov Kresťansko-demokratickeho hnutia sa oboznámil s predloženým návrhom. Naše pripomienky sme predkladali už na rokovaníach výborov Slovenskej národnej rady. Viaceré z nich sme publikovali v tlači. Prvý okruh našich námietok voči predloženému návrhu ústavy sa dotýka funkčnosti najvyšších ústavných orgánov Slovenskej republiky. Funkčnosť ústavných orgánov musí byť v ustave zabezpečená nie iba pre obvyklé obdobie, takpovediac pre dni slnečné, ale aj pre dni daždivé, pre krízové situácie. Podľa nášho názoru predložený návrh nezabezpečuje funkčnosť ústavných orgánov v každej situácii. Napríklad návrh vyžaduje pre voľbu prezidenta trojpatinovú väčšinu poslancov národnej rady. Ak sa niekedy v budúcnosti taká väčšina v národnej rade nenájde - máme príklad zo súčasného Federálneho zhromaždenia - a prezident nebude zvolený a padne aj vláda pre vyslovenie nedôvery zo strany parlamentu, kto bude vykonávať funkciu prezidenta a vlády, keďže vládu menuje prezident?

Podľa predloženého návrhu národná rada síce zasadá nepretržite, ale jej zasadanie možno prerušiť až na celkovú dobu štyroch mesiacov v roku. Vládny návrh neobsahuje možnosť vydávania zákonných opatrení. Ako bude fungovať zákonodarná moc v dobe prerušenia zasadania? Podľa pôvodného vladného návrhu ak nie je obsadená funkcia prezidenta, zastupuje prezidenta vláda v plnom rozsahu, čiže v takom prípade by vláda mohla menovať aj samu seba. Podľa spoločnej správy táto právomoc sa vyníma z oprávnenia vlády v dobe zastupovania prezidenta, ale kto v takom prípade bude menovať vládu, prípadne jej jednotlivých členov? Kto bude podpisovať zákony miesto prezidenta? Tieto naše námietky nemajú iba akademickú povahu. Dokonalé fungovanie všetkých ústavných orgánov štátu, najmä v krízovej situácii, je zárukou bezpečnosti štátu aj bezpečnosti jeho občanov.

Ďalší okruh našich námietok smeruje k ustanoveniam, ktoré vytvárajú možnosť nedemokratickeho použitia a oslabujú

možnosť kontroly štátnej moci zo strany občanov. Medzi take ustanovenia patrí ustanovenie článku 134 ods. 1 o zániku mandatu poslanca bez bližšej konkretizácie, článok 99 o možnosti zrušenia výsledku referenda po troch rokoch podľa vládneho návrhu obyčajným zákonom, podľa spoločnej spravy ústavným zákonom, článok 151, podľa ktorého sa sudcovia volia najskôr na 5 rokov a až potom natrvalo. Je zrejmé, že za týchto 5 rokov možno urobiť výber sudcov.

Ďalší okruh našich námietok sa vzťahuje na prechodné a záverečné ustanovenia. Vládny návrh, a to aj v znení podľa dodatku spoločnej spravy, zakladá dvojaky právny stav v Slovenskej republike, ak berieme za konečný návrh znenie dodatku ku spoločnej sprave, ktorý sme obdržali dnešného dňa. V článku 158 ods. 1 podľa tohoto dodatku sa hovorí, že ústavné zákony, zákony a iné právne predpisy zostávajú v Slovenskej republike v platnosti, ak neodporujú tejto ústave. Meniť a zrušovať ich môžu príslušné orgány Slovenskej republiky. V tomto odseku sa nehovorí výslovne o súčasnej Ústave Českej a Slovenskej Federatívnej Republike. Zakotvuje sa tu právo slovenských orgánov zrušovať existujúce ústavné zákony, ale v článku 161 dodatku k spoločnej sprave sa nezrušuje súčasná Ústava ČSFR, ani jej jednotlivé ustanovenia, a to aj také jej ustanovenia, voči ktorým slovenská ústava nadobudne účinnosť dňom vyhlásenia, napríklad ustanovenia o Slovenskej národnej rade, o vlade Slovenskej republiky, o sústave súdov alebo o rozdelení právomoci medzi federáciu a republikami.

V článku 158 ods. 2 sa výslovne hovorí o vyhlásení neplatnosti zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných v ČSFR orgánom Slovenskej republiky, Ústavným súdom Slovenskej republiky, resp. potvrdením tohto zrušenia. Mimochodom, iné všeobecne záväzné právne predpisy spomenuté v článku 158 ods. 2 dodatku k spoločnej sprave zahŕňujú aj ústavné zákony, hoci v priamom znení ústavné zákony nie sú

uvedene. Po nadobudnutí účinnosti Ústavy Slovenskej republiky nebude jasné, ktoré zákony na Slovensku platia a ktoré neplatia. Ilustruje to napríklad aj fakt z uplynulých dní, keď podpredseda vlády Slovenskej republiky pan Roman Kovač považuje ustanovenie vládneho návrhu ustavy v článkoch 66 až 67 o emisnej banke a colnom uzemi Slovenskej republiky za súladné s platnou Ústavou ČSFR a predseda federalnej vlády pan Strážský ich považuje za nesúladné. Čo potom majú považovať za platný právny stav radovi občania? Jednoznačný právny stav opäť nie je iba akademickou požiadavkou profesionálnych právnikov alebo deklarovanej opozície, ale základnou požiadavkou na ústavné orgány, ktoré právny poriadok vytvárajú, a to predovšetkým na zákonodarný orgán, na nás, poslancov Slovenskej národnej rady.

Vládny návrh obsahuje aj viaceré nepresné právne termíny, o ktorých nevedno, čo znamenajú, napríklad ustanovenie článku 75 o spočívani alebo neuplatňovaní mandátu poslanca, článku 98 o účinkoch referenda a ďalšie.

Podľa názoru klubu poslancov KDH Slovenská národná rada sa ocitá v dileme. Podľa nášho názoru nie je možné v krátkom čase vypracovať dobrý návrh ustavy, ktorý by mohol bez zmeny a najmä bez zrušovania jednotlivých ustanovení vydržať desaťročia či stáročia. Na druhej strane Slovenská republika potrebuje ustavu, ktorá mala byť koniec-koncov vypracovaná už podľa článku 142 existujúcej Ústavy ČSFR. Slovenská republika potrebuje ustavu tým viac, ak má od 1. januára budúceho roku pokračovať ako samostatná Slovenská republika. Nazdávame sa, že existuje východisko z tejto dilemy. Je potrebné a možné upraviť iba nevyhnutné ústavné inštitúty Slovenskej republiky, ktoré by umožňovali ústavné fungovanie štátu. Za klub poslancov KDH navrhujem, aby Slovenská národná rada prijala ústavný zákon o skrátenej Ústave Slovenskej republiky. Skrátená ustava bude vychádzať z predloženého vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky, ale bude upra-

vovať iba terajšie hlavy päť až osem návrhu ústavy, hlavu desať, jedenásť a trinásť, to znamená Slovensku národnú radu, referendum, prezidenta, vládu, ústavný sud a sudy a prechodné a záverečné ustanovenia.

Navrhujem stiahnuť vladny návrh. Odovzdam predsedovi Slovenskej národnej rady skratený návrh ústavy, ktorý predstavuje súhrn pozmeňujúcich návrhov k vládnomu návrhu, ako som uviedol vyššie. Tento návrh umožní konštituovanie všetkých ústavných orgánov potrebných pre chod štátu, rešpektuje platné ústavné pomery a umožňuje jasny a bezkolízny prechod od súčasného ústavného stavu k samostatnej Slovenskej republike. Zároveň poskytuje čas na vypracovanie návrhu dokonalej a demokratickej Ústavy Slovenskej republiky.

Ďakujem vám.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Čarnogurskému. Ďalej vystúpi zástupca zo Strany demokratickej ľavice podpredseda Slovenskej národnej rady pán Peter Weiss.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Váženy pán predseda Slovenskej národnej rady,
vážena vláda,
vážene panie poslankyne,
vážení páni poslanci,
ctení hostia,

chvíle, ktoré prežívame, sú aj podľa tých najprísnejších kritérií naozaj historické. Ak po takmer 24 rokoch čakania prijme Ústavu Slovenskej republiky, naplní sa sebaurčovací právom slovenského národa a posilní sa jeho iden-

tita. Završí sa dôležitá etapa dotvarania štátnosti Slovákov a príslušníkov všetkých národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenska. Pať a pol miliona občanov by malo dostať základný zákon, ktorý bude významným spôsobom spoluvytvárať predpoklady, aby všetci, bez rozdielu pohlavia, rasy, národnosti, vierovyznania a sociálneho postavenia pokladali Slovenskú republiku za svoju skutočnú vlasť, s ktorou zostanú nielen v dobrom, ale aj v zlom.

K tejto chvíli sme sa nedopracovali ľahko. Predložený návrh ústavy a pripomienky k nemu sú výsledkom viac ako dvojročných odborných i politických sporov, i nášho umenia či neuernenia nájsť spoločnú reč, dosiahnuť rozumné a statočné kompromisy, rešpektovať pozíciu a názor politického partnera zastupujúceho inú skupinu spoluobčanov. Sú aj priesečníkom miery zodpovednosti jednotlivých parlamentných strán, politikov i poslancov za to, aby sa pri príprave ústavy, pri jej prerokúvaní a pripomienkovaní rešpektovali princípy ústavnosti a na lekárnických váhach zvažovali dôsledky toho-kto-rého článku či ustanovenia a charakter budúceho politického režimu, ktorý sa ústavou založí, na fungovanie právneho systému v podmienkach, keď sú ešte stále v platnosti ústavný zákon o česko-slovenskej federácii a ďalšie federalne zákony, na riešenie pre Slovensku republiku v tak osudovej veci, ako sú nástupnícke práva republik po federácii. Ak zohľadňovanie tohoto všetkého, ak naše nespoľiehajúce sa na nejaké viac alebo menej gentlemanské dohody, o ktorých naši poslanci ani vo Federálnom zhromaždení, ani v Slovenskej národnej rade nie sú dostatočne informovaní, ale vyžadovanie jasných a nedvojznačných právnych garancií pre uplatňovanie životných záujmov pať a pol milióna občanov Slovenskej republiky sa označuje za rozkladné a deštruktívne záujmy, za dvojtvárnosť a čo ja viem za čo ešte, ak rešpektovanie princípu ústavnosti je protislovenské, potom všetky tieto obvinenia na adresu strany, ktorej som predsedom, rad prijímam, lebo som presvedčený, že odborná verejnosť, zahraniční pozorova-

telia i história náš postup pri pripomienkovaní a dotváraní návrhu ústavy nielen neodsúdi, ale naopak, ocení. /Potlesk./

Strana demokratickej ľavice mala prijatie ústavy Slovenskej republiky vo volebnom programe. Záležalo a záleží nám na tom, aby to bola ustava skutočne demokratickeho a právneho štátu, aby bola z odborného-právneho hľadiska kvalitná a aby sme sa za hlasovanie v prospech tejto ústavy nemuseli niekedy v bližšej či vzdialenejšej budúcnosti čerovať. Preto náš poslanecký klub a jeho jednotliví poslanci venovali prácam na ústave veľa energie a usilia a zároveň bránili jej návrh pred nekvalifikovanými alebo politicky účelovo motivovanými zhadzovacími útokmi. Viac sme asi pre ustavu v danom časovom priestore urobiť nemohli, aj keď si vieme predstaviť dokonalejší text, než ten, ktorý v istej časovej tiesni vzišiel z rokovania ustavnoprávneho výboru a bol podmienený hľadaním politického kompromisu.

Osobitnú pozornosť sme venovali záverečným a prechodným ustanoveniam, aby sa aj nechtiac nedala zámienka pre vznik právneho chaosu, aby sa umožnili rovné nástupnícke práva pre Slovenskú republiku po predpokladanom zániku federácie a neotvoril sa priestor pre jednostranné kroky Českej republiky, ktorá svoju ústavu ešte nemá, a nevedno ešte s istotou povedať, kedy a či ju vôbec bude mať. Naš vzťah k ustave bol a zostáva výlučne vo vecnej rovine. Presvedčiť nás mohli a môžu len vecne argumenty a všetky pokusy vyvíjať na nás z ktorejkoľvek strany psychologický alebo politický nátlak namiesto snahy a korektnú politickú a odbornú dohodu boli plytvaním energiou.

K ústave nepristupujeme ako k ústave tejto vlády alebo pre túto vládu či parlament, ako k dokumentu, ktorý má byť prispôsobený momentálnemu pomeru síl v Slovenskej republike, aj keď tento pomer síl, ktorý priniesli slobodné a demokratické voľby, a ktorý plne rešpektujeme, sa pri jej pri-

prave a pripomienkovaní celkom pochopiteľne a prirodzene nemohol neprejsť. Cítíme zodpovednosť najmä za to, aby sme Slovenskej republike a všetkým jej občanom pomohli dať dobrú ústavu na dlhšie obdobie. Veríme, že podobný pocit zodpovednosti zo strany ostatných parlamentných strán povedie k tomu, aby naše rokovanie bolo oprostene od emócií, ktoré nám nepatria.

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,
vážená vláda,

vo chvíli, keď začíname rokovať o ustave Slovenskej republiky, mi prichodí na um vyrok, ktorý vyslovil mysliteľ de Maistré, že síce dôležitá je písaná ustava, ale ešte dôležitejšia je ustava napísaná v našom srdci. Ak vyjadríme patos tejto myšlienky v civilnej podobe, dôležité sú naozaj len tie zákony, ktoré nezostanú iba mŕtvym textom, ale sú a budú živé v našom konaní. Som presvedčený o tom, že dnes prerokovávaná ustava obsahuje zásady dobré a potrebné, ale naozajstny prospech prinesie len vtedy, ak ju my, slovenský národ, my, občania Slovenskej republiky, dokážeme pretvoriť na postupy vedúce k založeniu a fungovaniu úspešného štátu, ktorý nebude iným na ťažko a nebude zdrojom napatia v strednej Európe, ak z nej vyťažíme skutočne demokratický spôsob riešenia problémov našej existencie, problémov tohoto národa, problémov tejto spoločnosti.

Neostanem len pri tomto všeobecnom konštatovaní a predkladám vám svoju verziu najdôležitejšieho, k čomu by nás dnes prijímaná ustava mala viesť. Podľa názoru niektorých politológov a, žiaľ, oveľa väčšieho počtu politikov, človek myslí politicky vtedy, keď posudzuje konanie všetkých okolo seba cez prizmu rozlišovania priateľa a nepriateľa. Z toho hľadiska myslíme politicky vtedy, keď sa zaujímate, kto je náš nepriateľ a kto nám môže pomôcť v boji proti nemu. Ono

sa to niekedy zvykne nazývať aj realizmom v politike. Preto sa toľko ľudí s opovrhnutím a odporom stavia k politike, lebo nemôže nevidieť, že prináša aj znepriatelenie, prináša boj ako snahu o eliminovanie alebo porážku nepriateľa. V konečnom dôsledku takto pestovaná a uskutočňovaná politika trhá každú spoločnosť na voči sebe nepriateľské fragmenty, stavia ich proti sebe.

Vážené dámy,
vážení páni,

nechcem dnes hlásať večné zmierenie. Uvedomujem si, že tato spoločnosť sa vždy bude deliť na jednotlivé fragmenty, ktoré budú mať iné záujmy a budú sa usilovať dosiahnuť ine ciele. Je to fakt, ktorý nie je v našich a ani vôbec v ľudských silách zmeniť. No v našich silách je, aby sme zvolili svoj postoj k tomuto faktu rôznorodosti a protikladnosti záujmov, postojov a hodnôt. Uznajme a prijímame ako nemeniteľnú skutočnosť, že nie sme schopní raz a navždy sa dohodnúť, čo je dobro a čo je zlo, čo je pravda a čo lož, čo je správne a čo je nesprávne, čo je pre národ dobré a čo zle. Ale napriek tomu musíme žiť v tomto štáte a musíme spolupracovať. Problémy našej národnej a občianskej existencie nemôžeme riešiť inak, ako spoločným alebo aspoň väčšinovým rozhodovaním, ktoré bude racionálne len vtedy, keď bude dôsledkom dialógu medzi rovnými, v ktorom každé stanovisko má právo na to, aby bolo nahlas vyslovené a nielen to, ale aby bolo vypočuté a zohľadnené. Vždy, keď sa umlčí nejaký hlas, znižuje sa tým nádej, že dospejeme k rozhodnutiu, ktoré by zohľadňovalo záujmy a očakávania väčšieho počtu ľudí. Veď čo iné je rozum, ako schopnosť v spore s inými dospieť k spoločnému stanovisku?

Nevolam teda po odstránení všetkých sporov a konfliktov, lebo všetci vieme, že bez sporu a bez konfliktov nie je možný život, ani napredovanie. Volam po inom, aby sme spor,

a pripomínam opäť, že je to spor o to, čo nas všetkých spája, scivilizovali, skultúrnil, aby sme ho dostali do pravnej a demokratickej podoby. Konkurujeme si v predkladaní politických ideí, súťažíme v zápase o získavanie verejnosti pre svoje stanovisko, ale nech to je súťaž, ktorá bude rešpektovať demokraticky prijaté pravidlá. Diskutujeme i o pravidlách tejto súťaže a prípadne ich aj zmeníme, ale náš spor by sa nikdy nemal dostať do podoby boja, v ktorom nijake pravidlá neplatia. Demokraticky poňatý a akceptovaný spor nie je prekliatím, ale naopak, dobrodením spoločnosti, lebo jej umožňuje prekonávať problémy. Len dogmatici všetkých druhov a masti sú presvedčení, že spor, ktorý vedu, je sporom pravdy proti ľži. V skutočnosti vedie spor jedna pravda s inou. Omyl nikdy nie je opakom pravdy, ale zabudnutím pravdy opačnej. A tí druhí, iní, sú na to, aby nám prave zabudnutú časť našej pravdy pripomínali.

Odpustite mi, vážené dámy, vážení páni, tento môj výklad, ale považoval som za potrebné vysloviť ho nahlas prave teraz, keď prežívame v historickom zmysle výnimočný stav, v ktorom dni a týždne budú v sebe koncentrovať to, čo v normálnom čase histórie sa rozkladá na mesiace a roky. V tomto koncentrovanom dejinnom čase môže mať každá naša chyba nezdravé následky. Všetci by sme si mali uvedomiť pravdu, ktorú tak pregnantne vyslovil Michal Novak, americký vedec slovenského pôvodu, že totiž kariéry politických vodcov trvajú obvykle kratšie, ako trvajú následky ich činov. /Potlesk./

Vážené kolegyne,
vážení kolegovia,

Život nám zhodou okolností doprial česť byť poslancami v parlamente, ktorý prerokúva a prijíma Ústavu Slovenskej republiky. Vzhľadom na zložitosť politickej a ústavno-pravnej situácie, v ktorej naše rozhodnutie o vladnom návrhu zákona ústavy uskutočnime, je táto naša česť spojená aj s veľ-

kou zodpovednosťou. Za klub poslancov Strany demokratickej ľavice chcem vysloviť presvedčenie, že vedení touto zodpovednosťou budeme všetci rokovať s úctou k vecným a vyargumentovaným pripomienkam.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Weissovi. Dovoľte mi, aby som požiadal o vystúpenie posledného zástupcu klubu, pana Augustína Mariána Húsku za HZDS.

Podpredseda SNR A. M. Húška:

Váženy pán predseda Slovenskej národnej rady,
váženy pán predseda vlády,
vážená vláda,
vážené poslankyne a poslanci,
vážení hostia,

dovoľte, aby som vo chvíli prijímania ústavy tento príhovor zamieril tak do nášho vnútra, ako aj do nášho okolia. Prijatie ústavy je dozretie sebaurčovacieho práva do zákonného naplnenia. Je to ideálny vrchol svojtojného bytia. Vieme to všetci dobre, a predseda z vlastného streda sa ozyvajú varovné i prekárave hlasy. Kde sa berú? V slovenskom občani, ktorého povedomie formovala vyše tisícročná cudzia štátna moc, sa pocit závislosti stal vrodenu druhou prirodzenosťou. Postupne však so stále väčšou nástojčivosťou sa v závislom zobúdzda potreba sebaurčenia, potreba hľadania, nájdenia, vyslovenia a napokon uskutočnenia zvrchovanosti. Slovenský občan postupne stráca komplexy menejcennosti a narovnáva svoju chrbticu po veky sklonenú pred piedestálom cudzej moci. Prestáva byť rukojemníkom vlastnej malovernosti

a začína pociťovať potrebu vnútorného dôstojenstva. Je to vnútorný hlas narovnávania, núž prosím, nebraňme sa mu.

Tu padali viaceré poznámky, ktore by naznačovali, že nás začína zachvacovať akýsi druh perfekcionizmu, kde by sme chceli mať krištáľovo dokonalé tvary od nedokonalých ľudí. Nebraňme sa tvrdením, že na ustavu bolo málo času, keď vyše dvoch rokov sa tvorbou ustavy zapodieваме. Pripomínam, že podľa podania Jeffersonovi postačili necelé štyri nočné hodiny na to, aby napísal ústavu. Istotne, vziať vlastný osud do vlastných rúk je riskantné, ale oveľa riskantnejšie je ponechať vlastný osud v iných rukách. Z tohoto miesta považujem za potrebné nielen apelovať na vlastných slovenských poslancov a poslankyne a na spoluobčanov, ale aj na občanov českej republiky. Vieme, vážení česki bratia, že tomu, kto s materinským mliekom prijal predstavu o spojení a jednotnom československom národe, tomu, kto uveril vabnej vidine zliatia vedúcej rieky a jej doplnkového prítoku, sa ťažko privyká na silu vlastného pôvodného toku. Ale je taká stredoveká múdrosť, že každá životaschopná rieka má ctižiadosť vliť sa do posledného mora.

Národy dneška nie sú členené na rieky hlavných zberných národov a rieky prítokových národov. Všetky sú suputne. V tom, a v ničom inom je univerzalita života národov. Vieme, že tak ako jednotlivec je pominuteľný, pominuteľný je aj národ, najmä ak neusiluje o vedomú sebaidentitu vlastného riečiska. Pred tvárou sveta a Všemohúceho už ne jeden národ stratiac vieru, vôľu a schopnosť zostať samým sebou premenil sa na prach a stratil svoju jedinečnú jestvotu.

Nemyslite si, vážení česki bratia, že pominúť sa v suputnej rieke inej národnej identity je povznašajúce alebo povznášajúcejšie, než zotrvať vo vlastnom, i keď menšom riečisku. Z tej duše prajeme vám taketo svojstojne riečisko, vlastnú národnú prúdnicu a vlastne brehy času, ale doprajte

aj vy nám, čo prajeme my vám. Nepovažujte naše úsilie o národnú a občiansku i štátnu svojbytnosť za nepriateľské voči vám. Prijatie plnohodnotnej ústavy nie je akt bezočivosti a nevďačného rebelantstva, je to akt sebautvrdenia. Individuálne sebestvo je prave tak dedičným hriechom ako kolektívne sebestvo. Kto ho pacha, neškodí len iným, ale sebe nepridá. Vieme, že čechoslovakizmus a idea sebeckej národnej nadmernosti tzv. historického či staršieho naroda vo svojej hlbine koreni v pomýlenej pohlcovacej ideí. Zbavte sa, vážení bratia Češi, tohto prostriedku na zvečnenie svojej výsadnosti voči nám. My sľubujeme kontrolovať naše sebestva, a ubezpečujeme vás, že náš vzdor voči vašej nadradenosti pomínie zároveň s vašou nadradenosťou a vystrieda ho bratská solidarita dvoch paralelných rovných susedov. Prosím vás, nepokúšajte sa vzájomnú svojstojnosť sťažiť akýmsi trestným výkupným.

Vieme a vidíme, že všetky malé západoeurópske krajiny, začínajúce škandinávskymi a pokračujúce v Danskom, Holandskom, Beneluxom a Švajčiarskom až po San Marino su úspešnejšie, než veľké západoeurópske krajiny. Výhoda malých slobodných krajín je nesporná. Ich malosť ich robí pružnejšími a životaschopnejšími. Prípadná nesporná budúca integračná účinnosť nebude nikdy cestou fúzie, ale cestou rovnej paralely. Nebude to pochod za sebou, ale cesta vedľa seba.

Obraciam sa ďalej na nás, slovenské poslankyne a poslancov, a naším prostredníctvom na všetkých Slovákov a Slovenky, aby sme si navždy uvedomili, že sloboda je najcennejším majetkom, niet nič, čo by bolo nad ohľaduplnú národnú slobodu. Sloboda národa nie je sebevoľnosť, ale striedme užívanie svojich práv, je to vedomé sebaobmedzovanie voči vlastnému sebestvu a vedomá obrana proti cudziemu sebestvu. Musíme si uvedomiť, že za slobodu sa tiež platí. Ak je sloboda najcennejšie imanie, nemôžeme očakávať, že ju dostaneme zadarmo, jednorazovým aktom. Dosiahneme ju ustavičným úsi-

lím. Tam, kde sa v národe rozhostila malovernosť, rastie nerozumná snaha nechcieť za slobodu platiť vytrvalosťou seba-presadzovania. A to všetko v márnej poddanskej nádeji, že nesloboda je lacnejšia, ako sloboda. Nie je to, nebolo to a nebude to tak nikdy. Sloboda národa nie je bezplatné právo, nie je bezcenná oprávnenosť. Sloboda má svoju vysokú cenu, no omnoho raz drahšia je nesloboda. Preto národná sloboda nie je jednorazový akt, je to nekončiaci proces ustavičného úsilia byť v myslení i konaní samým sebou.

Obraciam sa teraz na vás, zahraniční Slovaci, ktorí hnani žitia nevdou museli ste v cudzom svete nájsť svoj druhý domov. Prosím, nezabudnite na svoju slovenskú dedičnosť, a tešte sa s nami, že sme usilie mnohých predchodcovských generácií, nezačínajúc Pribinom a nekončiac Hlinkom a Rázusom, završili. Ich semeno slobody sme nezašantročili a za vašej podpory sme vybojovali dobrý boj, aby ste aj vy mohli byť ešte viac hrdi na svoju vzdialenú otčinu. Obraciam sa v tejto chvíli na všetkých rodákov znova, aby sme zmobilizovali všetko naše usilie k ustavičnému budovaniu a udržiavaniu základov slobody a demokracie. Su totiž základmi prosperity, základmi našej schopnosti - duchovnej, ekonomickej, politickej, dôjsť na úroveň iných slobodných demokratických národov.

Tak, ako chceme pre naše neslovenské menšiny udržať európske podmienky spolužitia, práve tak musia mať naši menšinoví Slováci vo všetkých regiónoch juhu možnosť a právo vyrastať vo svojom jazykovom prostredí. Našich spoluobčanov iných národnostných menšín, vrátane ich parlamentných zástupcov, vyzývame, aby sa solidarizovali so slovenským emancipačným úsilím, veď u všetkých našich národnostných menšín ich materinské národy majú svoje štáty a plnohodnotnú národnú štátnosť. Naše národnostné menšiny by nemali klesnúť na taký stupeň odcudzenia voči slovenským spoluobčanom, aby Slovákom upierali to, čo ich materinske národy už vlastnia,

totíž svoju štátnosť. Vo všetkom ostatnom tato ustava zaručuje všetkým našim narodnostným menšinám vrchol európskeho štandardu. Vážené menšiny, nechcíte budovať menšinové štáty vnútri štátu. Ochranu vašej identity a váš prínos do univerza narodov prináša váš narod vo vlastnom štáte. Aj vy obohacujte občiansku univerzalitu priestoru, ale vo svojej rodnej, teda slovenskej vlasti. V opačnom prípade budete večnými outsidermi, a teda cudzími u vlastných. Stražme si slobodu narodnej a občianskej štátnosti a prehlbujme jej pevne základy prosperity a súťažeschopnosti. Ústava tvorí základný kameň spomínanej prosperity.

Prijímajúc ústavu dávame jej budove pevný základ podmienok pre dôstojné prežívanie všetkých našich občanov, všetkých, ktorí sa zrodili v tejto vlasti, v tomto nezameniteľnom občianskom prostredí. Slovenska sloboda nie je proti niekomu a niečomu, ale za slobodný život všetkých občanov slobodnej spoločnej slovenskej vlasti. Hranice tejto slobody nie sú oddeľovacími, ale spojovacími rozhraniami s práve tak slobodnými a teda nesebeckými susedmi. Myslím, že prijímajúc túto ústavu môžeme vyhlásiť, že tak robíme v zaujme rovnoprávnosti so všetkými susedmi, že tak robíme v prospech rovnnej, všestrannej účastníckej súčinnosti s našimi susedmi. Chceme teda, aby naša ústava zviditeľnila našu neustalu ochotu k dobrej susedskej spolupráci so všetkými našimi bližšími i vzdialenejšími susedmi. Slovenske občianstvo sa takto stáva rovnocennou súbežnou súčasťou európskeho občianstva.

Považujeme naše terajšie završenie štátnej slobody za doklad toho, že sme nepripustili, aby naše emancipačné usilie bolo izolované od celoeurópskej a celosvetovej emancipačnej vlny, ktorá obmýva nielen kontinent, ale celú našu zemeguľu a vytvára novú kvalitu paralelného spolužitia. Prijímajúc túto ústavu prihlasujeme sa k nášmu duchovnému dedičstvu. Ústava Slovenskej republiky je v tomto zmysle lo-

gickým nadviazaním na cyrilo-metodsky "zákon boží ľuďom". Naše národné ukotvenie nemá teda len izolovane sebestačné zakorenenie. Kotví v esensko-kresťanskej kultúre a v európskej civilizácii. Hrdó a zamerne do podložia nasej slobody kladieme tisícročia trvajucu duchovnú skúsenosť, ktorá nas učí, že všetci sme si ľudskými súrodencami. Ak slovo v zmysle duchovnej skúsenosti bolo na začiatku a vždy prebývalo medzi nami, nech aj slovo tejto ústavy sa stane telom realného a trvacieho štátu.

Prijatie Ústavy Slovenskej republiky je dôležitý jednorazový akt vôle nášho občianstva usporiadať podmienky fungovania slovenskej štátnosti. Je to slovné prihlásenie sa k vlastnej štátotvornosti. Slova však treba premeniť a denno-denne premieňať na činy, na skutky, realizovať ich, zhmotniť ich do bezpečného právneho štátu. Slova same ešte štát nevytvoria, ale bez nich niet štátneho sebavyjadrenia. Slova sú semená skutkov. Nech slova nášho prihlásenia sa k slovenskej štátnosti odklinajú našu zahamovanú štátotvornú činnosť, naše predsavzatia dôjsť pokojnou, priateľskou, ale vytrvalou cestou k vlastnej štátnej slobode, k rovnosti s ostatnými modernými národmi. Nech táto ustava sa stane dobrou sľatbou, aby z jej semien vyrástli plody dôstojného a prosperitného žitia. Daj Boh, aby to bolo žitie v pravde, číne a slobodnom dobrobyte.

Dôkaz, že táto ústava je spoločným procesným dielom, vyplýva z bohatosti pripomienok a mnohonásobného jej prerokovania. Aj táto ústava je však ľudsky vytvor, a teda nesie v sebe určitý stupeň ľudskej nedokonalosti. Napriek tomu treba povedať, že sa ustave a jej pracovným variantom venovalo veľa času, a zo strany mnohých odborníkov, nielen z parlamentu, ale aj veľa angažovaných občanov našej verejnosti. Finalizujúca podoba prešla dôkladným zvažovaním v kluboch i výboroch poslancov. S čistým svedomím apelujem

na vás, panie poslankyne a pani poslanci, aby ste jej dali svoj hlas. Slovensko a jeho občianstvo vám to nezabudne.

Vážene poslankyne a poslanci, vyzývam vas v mene klubu poslancov Hnutia za demokratické Slovensko, aby ste hlasovali za plnohodnotnú ústavu zvrchovaného Slovenska.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Huskovi. Vážene panie poslankyne, páni poslanci, chcem vas len oboznámiť, že do diskusie sa prihlásilo 15 poslancov a poslankyň, z toho 6 z KDH, 2 zo SNS, 1 zo SĎL, 4 z maďarskej koalície, 1 z HZDS a 1 nezávislý. Pôvodne som myslel, že si urobíme prestávku, ale pan premiér ma požiadal, že by chcel reagovať na niektoré vystupenia. Po vystúpení pana premiera si urobíme prestávku.

Predseda vlády SR V. Mečiar:

Vážené dámy a páni,

býva parlamentnou zvyklosťou, že predkladateľ sa vyjadruje k sprave a k diskusii až na základe jej konečného hodnotenia. Dovoľte skôr, ako sa urobí toto konečné hodnotenie, aby som zaujal stanovisko k niektorým veciam, ktoré možno môžu pozitívne ovplyvniť budúcu diskusiu.

Samozrejme, že právo vysloviť názor má každý, úcta k tomu názoru sa rešpektuje a je nám vlastná. Ak hovoríme o ústave, musíme brať do úvahy niekoľko aspektov. Prvý je ten, ako náležite sme zhodnotili našu vlastnú historickú skúsenosť a historickú skúsenosť iných národov a štátov. A druhý je ten - pozeráť, kde táto ústava smeruje, aké vzťa-

hy nastoľuje a čo predpoklada Aká ustava je dobra? Můžeme rozprávať rôzne slova, rôzne navrhý, vlada vie posudit ať iný variant. Dobrá je tá ustava, ktora respektuje skusenost a ktora vie v tejto Slovenskej narodnej rade ziskat podporu troch patin poslancov. Ak je vysledkom kompromisu, je to kompromis, ktory neodráža presne stanovisko žiadnej zo strán. Nie je to ani stanovisko SNS, nie je to ani stanovisko SĐL, nie je to ani kopia stanoviska HZDS. Je to vysledok našej spoločnej dohody. Prenesme tuto dohodu do spoločnosti, do štatu i do tejto rokovacej miestnosti ako celku. Iný spôsob prijímania ústavy nepoznám, len kompromis, len dohodu. Pochybujeme, dokazujeme, ale inú cestu k prijatiu nemáme.

Pokiaľ ide o niektore otázky, ktore boli spochybñene vo vzťahu k maďarským menšinám, dovoľte, aby som sa vas, ktorí tieto veci oponujete, opýtal: Je zla ustava, ktora hovorí, že rovný si je Slovak, Maďar, Poliak, Ukrajiniec a Rusin, ktora hovorí, že sú si rovní v právach a povinnostiach? Čo je na tom zlého? Je zlá ustava, ktora hovorí, že žiaden z nich nemusí robiť to, čo mu zákon nepredpisuje? Nikto nemůže po ňom žiadať niečo ine. Je zla ustava, ktora hovorí, že štát můžie len to, čo mu zákon dovoluje, a garantuje slobodu a prava človeka? Je zla ustava, ktorá hovorí o socialnych a iných právach?

Ak hovoríme o jazykových a ostatných právach, prosím vas, trošku ste vlade krivdili, a trošku ste nam ať pomohli. Pan poslanec Csaky vymenoval množstvo medzinarodných predpisov s nádejou, že ich nepoznáme. No a súčasne mu druhý pan poslanec oponuje, že to, čo je v ústave, je odpísané z tých medzinarodných dokladov. Vlada starostlivo, doslova na gramoch vážila každé slovo ústavy, pretože pred prijatím do všetkých integrujucích europských spolocenstiev budeme musieť každé slovo tejto ústavy obhajovať Můžeme si vôbec dovoliť, keď chceme uzatvárať asociačné a ine dohody, nereš-

pektovať medzinárodný štandard ako podmienku európskej integrácie? Nemôžeme. A my ho rešpektujeme. Ale za európsku integráciu nesiete zodpovednosť aj vy. Ak budete prehnane a nadmieru vyvažovať svoje osobné záujmy a predstavy, aj to nie všetkých Maďarov, ani nie všetkých politických strán, lebo aj u nás sú príslušníci maďarských národnostných menšín, ktorí sú v našej politickej strane, sú rovnocenní a veľmi si ich vážime a a sú aj v iných - ak ich budete stavať navyše a nadradovať nad všetko, hovoriť, že ste výluční, jedineční a výnimoční, tým narúšate proces integrácie občianstva.

Dali ste tu návrhy, že by tu mala byť autonómia v školstve, autonómia v kultúre. Nemame autonómiu v školách? Nemame územnú autonómiu v samospravach? Nemame tu zavedené samosprávne systémy, ktoré chceme ďalej rozvíjať? Prečo to tlačíte do pozície, že chcete mať v skutočnosti nie samosprávu jednotlivých subjektov obcí, kultúrneho zariadenia a školy? Chcete vytvoriť dvojakú štatnu správu. Jednu pre školy maďarské, druhú pre školy slovenské na tom istom území. Veď to nemôže byť. Prečo rozdeľovať tých ľudí v štátnych inštitúciách a nespájať ich?

Ak hovoríme o jazykových právach, samozrejme, že je to vec nesmierne citlivá. Nikto nechce potláčať právo používania jazyka žiadnej z menšín. Slováci sú v Maďarsku veľmi potlačaní a ťažko to znášame. Nikto nechce odplatu, ani revanš, ani hovoriť, že sa ideme správať tak, ako tam. Nikto to u nás nehovorí. Hovoríme všade, že nechceme zlobu, nechceme rozširovať nenávisť a zlú skúsenosť, chceme robiť práve niečo iné. Prosím vás, nemôžete žiadať, aby sa doklady a všetky ústne prejavy rozširovali v oboch rečiach na celom území Slovenska. Ak je rodný list vystavený v maďarskom jazyku, v Liptove by potrebovali tlmočníka v každej dedine, aby si ho vedeli prečítať. Veď predsa o toto nejde, naše snahy k tomu nesmerujú. Budete používať jazyk v úradnom sty-

ku všetci, budete mať garantované tieto práva do tej miery, do akej ich budete chcieť využívať, ale hranica, po ktoru idete, je hranica ďalej.

Takže, ak tieto veci uplatňujete, nemôžete nebrať do úvahy stav tejto spoločnosti, v akom je. Ona sa preberá z niečoho, smeruje niekde a predovšetkým nadväzuje nielen na historickú skúsenosť, ale aj na súčasnosť. Súčasnnosť, ktorá je tvorená snahou o novú dohodu, novú spoločenskú zmluvu, nové porozumenie, súčasnosť, ktorá je však poznamenaná aj veľkými prejavmi nacionalizmu spoza našich hraníc, práve z maďarskej strany. A verte mi, že nie zaujatosť voči Maďarom, ale obavy z toho, že prejavy nacionalizmu, spochybňovania hraníc, spochybňovania územnej celistvosti Slovenska smerujú potom k tomu, čo niektorí politici maďarskej národnosti nerozvážne berú ako štafetu a pôjdu ďalej. Nemame žiaden iný záujem. Hľadáme pravidlá ako spolu žiť, nie ako sa izolovať. Ak teda chceme hovoriť napríklad o úradných aktoch, akú majú mať platnosť, keď si Slovák bude brať Maďarku alebo naopak, to sobášnu zmluvu budú mať v oboch jazykoch a každý bude podpisovať inú stranu? A kopu takýchto vecí si môžeme dokázať, že to treba brať, prosím vás, inak.

A dovoľte mi uviesť ešte jeden faktor, ktorý je dôležitý, na ktorom by sa tí, čo obhajujú národnostné menšiny, mali zastaviť. Dunajská Streda má dnes najvyššiu percentuálnu nezamestnanosť. Trebišov druhú. Celým južným Slovenskom sa chrlí až hrnie so sebou vlna vysokej nezamestnanosti. Vy si myslíte, že v politicky nekľudnom a nestabilnom prostredí môže niekto rozvíjať peniaze a investovať svoje zdroje? Budete toľko rozprávať o kdejakvej forme autonómie alebo samosprávy - nazvite si to ako chcete, obsah je ten istý, len mená sa menia -, až sa tam ľudia od nedostatku pracovných príležitostí, od sociálneho nepokoja budú búriť inak. Dajme im prácu, dajme im chlieb, dajme im pokoj, dobré susedské a priateľské vzťahy. Neprekombinovávejme tieto veci do pre-

exponovanej polohy slovensko-maďarskych vzťahov. Nie je to nutné ani vo vašom záujme, ani v našom, ani v zaujme vzťahov Slovakov a Maďarov. Viem, že budete k týmto veciam ešte diskutovať, budete nespokojní, máte na to právo. Majte cit pre mieru. Mieru, ktorá nás zjednotí a nerozdeľuje.

Pokiaľ ide o niektoré ďalšie veci, ktoré tu boli vznesené, ďakujem pánovi poslancovi Čarnogurskému za úprimnú kritiku svojho predchádzajúceho obdobia, že sa nevyužil čas na dokonalejšiu prípravu ustavy. Mal ho dosť. /Potlesk./ Keď sa však vraciame k týmto otázkam, podme si niečo povysvetľovať. Pán poslanec, starostlivo som vas počúval. Ste právnik, vraveli, že ste bývali aj dobrým advokatom, takže vysvetlime si veci.

Kritizujete pojmy, ktoré vzápätí označujete, že su opravené. Čiže to je výsledok prípravy tohoto legislatívneho procesu, ktorý nedostatky, na ktoré ste upozorňovali, odstránil. Predsa každý právnik vie, že v každej demokratickej spoločnosti môže byť rôzny názor na spôsob výkladu zákona, ale sú autorizované inštitúcie, ktorých výklad platí. Ak pan Stráský niečo povie, vážim si ho, ale je to pre mňa len osobný názor predsedu federalnej vlády, nič viac. To nie je pokyn, ani smernica, ani právna kvalifikácia. Na to je inštitúcia ústavného súdu, ktorá môže povedať, čo platí a čo neplatí. Inak je to názor síce osoby vysoko postavenej, ale nič viac.

Pokiaľ ide o otázky, na ktoré ste upozorňovali, ktoré by sa tu mohli nesprávne vysvetľovať, povedzte mi alebo dajte inú odpoveď. Ak nebudeme mať v ústave zakotvené, že sme colným územím, môže Slovenská republika do konca novembra uzatvoriť zmluvu, ktorá by bola vytvorením colnej únie medzi českou republikou a Slovenskou republikou? Veď keby to táto národná rada prijala, porušila by vlastnú ústavu.

Hovoríme o emisnej činnosti. Nieкто si myslí, že začneme svojvoľne vydávať slovenské koruny? Ani nás to nenapadne do doby, kým sa neupravia ekonomické a spoločenské vzťahy. Ale treba pripraviť zákon a jeho príprava trvá-niekoľko mesiacov. Treba vytvoriť banku a inštitúcie, treba pripraviť celý legislatívny, personalný i organizačný a materiálny proces, ktorý môže vzniknúť aj ako výsledok koordinovanej akcie ODS a HZDS, ale aj ako výsledok živelného pohybu v prípade, že sa nám táto koordinácia nepodarí. Ak dnes v ústave hľadáme formulácie, ako si uvoľniť ruky i pre prípad iných krokov - nezviazať, nezamedziť, ale naopak, otvoriť si systém spolupráce, to nie je protislovenske. To je v poriadku, to prijímame.

Pokiaľ ide o niektoré názory, ktoré tu súviseli s prijatím dočasnej ústavy, nehnevajte sa, budem uprimný. Mate teraz v septembri svoj snem, budete hodnotiť plnenie svojho programového prehlásenia, otázky deklarácie vam bohvie ako slávne nedopadli, nemôžete byť permanentne deštruktívni, nechcete byť za ústavu, ale deštruktívni nechcete byť, tak navrhujete akýsi medzikrok, ani chlapca ani dievča. Taký typ v právnom poriadku neexistuje. Môže tu existovať nejaký materiál, ktorý tieto veci môže nejakو riešiť, ale dokedy? Koľko bude tento ústavný proces pretahovať? To je čosi podobné, ako keď má nieкто boľavý zub a lekar mu povie: Prídi, dnes potiahnem trošku, zajtra zase, a do mesiaca - ojoj. A bude ho trápiť 30 dní, čo mohol vyriešiť za niekoľko sekúnd. Sú aj iné právne a legislatívne techniky, ako sa dá zabezpečiť časová i vecná kontinuita ústavy federácie a Ústavy Slovenskej republiky. Dovolím si tvrdiť, že táto kontinuita nie je narušená. Nie je narušená tak, aby ústavný súd mohol vysloviť, že je neplatný čo len jeden riadok tejto ústavy. Môže konštatovať rozpor, nemôže vysloviť neplatnosť. Teda nemali by sme sa tu nechať unášať znovu úzkym stranickým záujmom a úzkym stranickým názorom - zasa niečo niekde inde. Život nám nedáva toľko času. Nepremarníme ho. Nepre-

márnime ho sporom o medzikroky - hodnotím to ako tanečné pírueety pri prijímaní ustavy a nie vecne navrhý. Navrh je na stole.

Pokiaľ ide o pripomienky k jednotlivým paragrafom, pani poslanci, ďakujem vám. Dokázali ste, že su správne. Mali ste veľa slov, ale málo pozmeňujucich myšlienok. A kvantitou ešte nikto nenahradil kvalitu. Ak neviete dať novu filozofiu, potom je dobré to, čo je napísane.

Páčil sa mi príspevok pána Weissa. Nemas umysel ho kvalifikovať, ale je tam jedna myšlienka, ktora hovorí, že podajme si ruky. K čomu? K spoločnej robote, k dohode o tom, ako bude život ďalej vyzerat. Pripúšťame rôznosť názorov, pripúšťame rôznosť záujmov, pripúšťame možnosť dočasných konfliktov, ale v záujme spoločnej cesty Slovenskej republiky, spoločnej cesty, ktorá túto republiku a všetkých jej občanov bez ohľadu na národnosť postaví na uroveň ostatných štátnych utvarov, ktorá zemancipuje v politickom zmysle slova jej občanov s občanmi iných štátov. Nie druhy, ale rovný a rovný. Rovný vo vnútri štátu, rovný za hranicami štátu. To je to, k čomu smerujeme i touto ustavou. Prosím, skúste trošku pri formuláciach a pripomienkach, ktore budete mať, zvažít, čo je dobré, čo je take, ako chcem ja, a čo je take, ako môžem chcieť. O túto dohodu a o takyto súhlasný prejav vás v ďalšom rokovaní prosím.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Vážené panie poslankyne, vážení pani poslanci, teraz si urobíme prestavku do 17.15 hodiny. Začíname presne o štvrt na šesť. Ďakujem.

/Po prestávke./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pokračujeme v zasadnutí Slovenskej národnej rady. Bola otvorená rozprava a ako prvý sa do rozpravy prihlásil pán poslanec Hrnko za Slovenskú národnú stranu.

Poslanec A. Hrnko:

Vážený pán predseda,
vážené predsedníctvo,
ctená vláda,
slávny slovenský snem,

dovoíte mi, aby som v mene poslaneckého klubu Slovenskej národnej strany niekoľkými pripomienkami k ustave predložil naše stanovisko k prerokúvanému návrhu ústavy.

Keď dnes pristupujeme k prerokovaniu návrhu Ústavy Slovenskej republiky, nemôžeme nespomenúť všetky zápasy, spory a protirečenia, ktoré boli v minulosti spojené s presadzovaním prirodzeného práva slovenského národa na vlastnú štátnosť, zaštitenú vlastnou, plnohodnotnou ústavou.

Počnúc projektom uhorských jakobínov z konca 18. storočia, ktorí si budúcnosť Slovenska predstavovali ako federatívnu jednotku Uhorskej republiky, cez štúrovskú požiadavku vytvorenia samostatnej korunnej krajiny zo Slovenska, memorandumový program štátnoprávneho vyčlenenia slovenskej krajiny, slovenského okolia, cez prvorepublikový boj za autonómiu, vojnový pokus o samostatnú štátnosť, cez povstalecký a košický štátnoprávny program vyjadrený heslom "Rovný s rovným", i federatívny pokus z roku 1968, až po súčasnosť, celé generácie Slovákov snívali - a treba povedať nielen snívali - o dnešnom dni, keď slobodne zvolení reprezentanti sloven-

ského národa v slobodných pomeroch pristupuju k prijimaniu ustavy suverennej Slovenskej republiky. I z úcty k našim predchodcom, ktorí v zápase o slovensku suverenitu neraz položili aj svoj život, by sme sa mali postaviť k tomuto aktu dôstojne, s plným vedomím si historickej chvíle.

Mali by sme už konečne odložiť všetky žabomyšie spory, ktoré nás v minulosti i v súčasnosti neprirodzene rozdeľovali a rozdeľujú a ktoré boli medzi nás často umelo vnášané zvonku a jediným cieľom - znemožniť nam vytvorenie vyššej národnej jednoty a zamedziť tým zaradenie slovenskeho národa medzi sebavedome a suverénne národy Európy. Podobnými žabomyšími vojnami bol sprevádzaný aj predchádzajúci ústavotvorný proces počas uplynulých dvoch rokov. Nezaškodí pripomenúť si jeho základné etapy a okolnosti, ktoré ho sprevádzali.

Vypracovanie samostatnej Ústavy Slovenskej republiky predpokladal už ústavný zákon o československej federácii číslo 143/1968 Zb. vo svojom článku 142. Napriek existencii tohto zákona sa počas celej éry normalizačného režimu neprikročilo k prijatiu ústav v zmysle menovaného článku, čím by sa definitívne zakotvila Slovenská republika ako štátoprávny subjekt. Práve naopak, boli sme svedkami procesu, počas ktorého sa postupne likvidovali prvky štátoprávného postavenia Slovenska. Slovenská republika sa stále viac a viac degradovala na uzemno-právnu jednotku unitárneho štátu. Posledným aktom, ktorý mal dovrieť tento proces aberácie výsledkov ústavného zákona číslo 143/1968 Zb., bolo prijatie uznesení Slovenskej národnej rady a Českej národnej rady, ktorými sa navrhovalo Federálnemu zhromaždeniu zmeniť článok 142 ústavného zákona č. 143/1968 Zb., aby umožnil prijatie tzv. trojjedinej ústavy Československej socialistickej republiky, Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky, teda opätovnú plnú aj právnu unitarizáciu štátu.

Len zmeny v novembri 1989 zamedzili realizácii tohto bezprecedentného uznesenia, ktorým sa parlamenty podľa znenia preambuly ústavného zákona suverenných štátnopravných celkov, suverénnych republík, vzdali svojej suverenity a negovali sebaurčovací právo vlastných narodov. Z ďalšieho vývoja však nie je nezaujímavé, že práve tvorcovia týchto legislatívnych noriem, ktoré cielili k reunitarizácii československého štátu, si nová politická moc v českých krajinách vyvolila za nového "predstaviteľa" Slovenska novoformujúcej sa federálnej štruktúry moci. Zmeny po novembri 1989 umožnili aj slovenskej politickej reprezentácii znovu sa zamyslieť nad budúcnosťou Slovenska a ústavnopravným zakotvením jeho postavenia. Fakticky v tomto období nebolo na Slovensku politickej sily, ktorá by si neželala nanovo prehodnotiť existujúcu federáciu. Len budúcnosť ukáže, ktoré z týchto politických síl svoj postoj k federácii mysleli úprimne a ktoré len predstierali ochotu sa týmto problémom zaoberať, aby tým oklamali svojich potenciálnych voličov jasne odmietajúcich dovtedajšiu unitárnu centralistickú štátnopravnú formu.

Faktom však zostáva, že sa na jar roku 1990 vytvorila komisia na prípravu ústavy a národu sa sľúbilo, že do konca roku 1990 bude prijatá resp. pripravená Ústava Slovenskej republiky. Zostalo však len pri sľuboch. Od zásadového postoja, kde sa vyžadovalo deklarovanie slovenskej suverenity, prijatie Ústavy Slovenskej republiky a následné rokovania s Českou republikou o forme zväzku, ako to presadzovala Slovenská národná strana od svojho vzniku, a jej poslanci v slovenskom parlamente, sa naštartoval trenčiansko-teplický proces, ktorý sa snažil reparaovať ako sa ukázalo nereparovateľnú federáciu. Tým sa aj ústavotvorný proces na Slovensku príbrzdil a v dôsledku politiky podstatnej časti slovenskej politickej reprezentácie aj zastavil.

Slovenska politická reprezentácia vzišla z volieb roku 1990 sa postupne zapletala do vlastných sietí, takže sme si nakoniec dali vnútiť diskusiu o tom, či vlastne Slovenska národná rada môže prijať Ústavu Slovenskej republiky bez vzťahu k federálnej a českej ustave. Keďže česká strana sa s ústavou neponáhľala, vlastne žiadnu nepripravovala, dostala sa aj slovenská profederalistická politická reprezentácia do zavozu. Nebola schopná rozťať gordicky uzol neochoty vtedajšej českej politickej reprezentácie k rokovaniu so slovenským politickým spektrom na princípe rovnocennosti partnerov a zároveň ani gordicky uzol svojej malej schopnosti resp. ochoty konať samostatne a iniciatívne. Z tohto začarovaného kruhu bolo len jedno východisko - konať rozhodne a nezávisle. To však politická reprezentácia bývalej vládnej koalície neurobila a po zásluže bola slovenským voličom poslaná mimo aktívnu politiku, aspoň vo svojej väčšej časti.

Voľby roku 1992 mnohé vyjasnili. Ukázali, že prevažná väčšina slovenských voličov si zela slovensku suverenitu a medzinárodnoprávnú subjektivitu. Tomu boli prispôsobené aj štátoprávne akty nového slovenskeho parlamentu. Po prijatí deklarácie o suvereníte, v ktorej sa naplnil jeden z originálnych programových bodov programu Slovenskej národnej strany z roku 1990, pristupujeme dnes k prerokovaniu druhého štátoprávneho kroku - a dúfam, že aj k jeho prijatiu - k Ústave Slovenskej republiky.

Predložený návrh Ústavy Slovenskej republiky, ktorý dnes prerokujeme, nemožno oddeliť od predchádzajúcich návrhov ustav. Podotýkam, že ich bolo v minulom parlamente aspoň desať. Podľa môjho názoru nezobral sa za vzor jeden z posledných návrhov podaných v uplynulom volebnom období do legislatívy, ale vychádza sa z posledného variantu vypracovaného oficiálnou komisiou Slovenskej národnej rady. Možno povedať, že je to na škodu vecí, lebo návrh vypracovaný skupinou poslancov HZDS, SNS a SKDH pravdepodobne pokročil najda-

lej. Mal dôsledne prepracovaný najmä vzťah zákonodarnej a výkonnej moci, čo v pôvodne predloženom vládnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky nebolo celkom vyvážené. Treba však uznať, že predložený návrh je ako každé ľudské dielo dostatočne komplexne prepracovaný, takže po prerokovaní a akceptovaní niektorých zásadných, menej zásadných i podružných pripomienok môže z neho byť dobrá ústava suverennej Slovenskej republiky.

Slovenská národná strana pri pristupovaní k predloženému návrhu ústavy vychádzala zo svojich programových cieľov i zo širších spoločensko-politických súvislostí. Je nám jasné, že prijatie Ústavy Slovenskej republiky postavi slovenskú štátnosť na kvalitatívne vyššiu úroveň, preto máme eminentný záujem, aby ústava prijatá bola. Zároveň však vieme, že taký zákon, akým je ústava, by mal byť koncipovaný viac nadčasovo a oprostý od momentálnych politických zápasov i záujmov jednotlivcov. Len taká ústava, ktorá zabezpečí konštantný demokratický vývin Slovenskej republiky bez ohľadu na to, ktoré premenné veličiny budú fungovať v mocenských štruktúrach, bude dobrou ústavou vhodnou toho mena. A tu si treba uvedomiť, že nikdy nemôžeme urobiť zlú ústavu, keď budeme rešpektovať dominantnú úlohu zákonodarnej moci, relatívnu nezávislosť výkonnej moci a plnú nezávislosť súdnictva.

Preto, podľa môjho názoru, treba rešpektovať pripomienky z výborov, ktoré tento balans, túto rovnovahu medzi jednotlivými zložkami moci vyrovnávajú, a menovite tie, ktoré boli na základe dohôd politických klubov HZDS, SNS a SDE zapracované v ústavnoprávnom výbore do správy 24b. Z nášho pohľadu bola v predloženom návrhu veľmi dôležitá preambula ústavy, ktorá kvalifikuje nositeľa štátnosti. Vychádzajúc z medzinárodných paktov a dohôd je jediný subjekt, ktorý si môže nárokovať na plne sebaurčenie, a týmto subjektom je národ. Privítali sme preto a súhlasili so stanoviskom nie-

ktorých ďalších klubov, ktoré uznali, že tento fakt musí byť v preambule jednoznačne zakotvený. Neakceptovanie tohto nášho stanoviska by sme pokladali za hrubú politickú chybu pre budúcnosť, ktorej dôsledky by mohol v konečnom rade odniesť celý slovenský národ.

V základných ustanoveniach mala Slovenska národná strana viac odlišných názorov na formuláciu jednotlivých článkov. Bola to napríklad otázka štátneho jazyka verzus úradný jazyk, ktorá sa v rokovaní výborov Slovenskej národnej rady vyriešila v prospech nášho názoru. V mnohých veciach sme však museli v záujme vyššej parlamentnej jednoty od našich stanovisk upustiť. Tak to bolo napríklad v otázke štátnych symbolov, najmä v otázke štátnej hymny a štátnej vlajky.

Vítame skutočnosť, že v druhej hlave sú formulované základné práva a slobody občanov na základe ustavnej rovnosti a rovnoprávnosti všetkých občanov, že tak dlho diskutovaný občiansky princíp sa v nej dôsledne premietol a že aj vo výboroch boli odmietnuté tie návrhy a pripomienky, ktoré boli v rozpore s jednotným občianskym princípom na území celej Slovenskej republiky. Naše stanovisko k tejto veci je korektné, nevyhýbame sa žiadnemu rokovaniu, avšak, ak chceme dôjsť k dohode, musíme rozprávať rovnakým jazykom, nemôžeme používať termíny, ktoré v slovenčine značia niečo ine, a žiadať, aby tieto termíny boli akceptované, nemôžeme prijať napríklad termín väčšinový národ, pretože v tejto Slovenskej republike je len jeden národ, ostatní občania Slovenskej republiky sú príslušníkmi rôznych národností. Myslím si, že tieto národnosti sú obohatením celého slovenského verejného, kultúrneho a politického života, avšak rokovania o ich štatúte, o ich postavení, sa musia viesť dôsledne na princípoch štátnej suverenity a na princípoch medzinárodného práva.

Vačšie pripomienky z našej strany boli až v hlavách, ktoré sa dotýkali zákonodarnej, vykonnej a sudnej moci. Vačšinou sme v politických rokovaniach dospeli k pre nas prijateľným formuláciám. Preto, ako som už povedal, vítame tie zmeny, ktoré sú zakotvene v dodatku 24b. Naš odlišný názor dnes spočíva už len v návrhu na pomenovanie najvyššieho zákonodarného zboru. Sme toho názoru, že najpriliehavejším názvom, ktorý korení v našej histórii, by bol Snem Slovenskej republiky. Vzhľadom k ostatným partnerom sme však ochotní akceptovať názov Národná rada Slovenskej republiky, ktorý taktiež má zakotvenie v slovenskej histórii. Štúrovci v roku 1948 svoju Slovenskú národnú radu premenovali - aspoň na svojich pečatiach majú tento symbol - na Národnú radu Slovenska. Podľa môjho názoru vychádzali z toho, že nechceli byť etnickou národnou radou, teda príslušnou k určitému etniku, ktoré bolo rozptýlené po celom území Uhorska, ale chceli byť národnou radou pre Slovensko, pre určitú geograficky vymedzenú krajinu. Z toho dôvodu aj Národná rada Slovenskej republiky ako názov pre slovenský parlament je pre nas akceptovateľná.

Odlišný názor zastáva náš klub aj ohľadom zakotvenia prokuratúry v ústave. Presadzovali sme, aby prokuratúra bola z ústavy úplne vylúčená a jej postavenie bolo vymedzené zákonom, ktorý by ju subsumoval pod určitú štruktúru vykonnej moci. Z hľadiska vyššej politickej jednoty sme však prijali to, že prokuratúra v ústave bude zakotvená v zmysle politickej dohody, ktorú akceptoval vo svojom dodatku 24b i Ústavnoprávny výbor Slovenskej národnej rady.

Spory môžu byť aj v otázke prechodných a záverečných ustanovení. Nie sú to však veci, ktoré by bránili poslancom Slovenskej národnej strany hlasovať za predložený návrh ústavy. Sme presvedčení, že Slovensko ústavu potrebuje, preto ju treba prijať. Sme si zároveň vedomí toho, že len prax preverí jednotlivé články ústavy a na základe praxe každo-

denneho života budeme vedieť, ktoré články su dlhotrvajúce, dlhodobé a znesú i kritiku doby, kritiku času, a ktoré bude treba novelizovať. Nie je to však príčina, aby sme predloženy návrh hanebne označovali rôznymi slovami. Práve naopak, za seba sa domnievam, že dielo, ktoré tento parlament na základe návrhu vlády Slovenskej republiky vykonal, bude dielo dobré a že nakoniec prijmeme Ústavu Slovenskej republiky, ktorá bude hodná svojho mena.

Za klub Slovenskej národnej strany môžem povedať, že na základe zmien, ktoré sa dosiahli politickou dohodou, budeme hlasovať za Ústavu Slovenskej republiky.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Do rozpravy sa ďalej prihlásil pan poslanec Anton Neuwirth. Pripraví sa pan poslanec Jan Fekete.

Poslanec A. Neuwirth:

Vážený pán predseda,
vážené predsedníctvo,
vážený pán premiér a vážená vláda,
vážené panie poslankyne a páni poslanci,

spracovávanie a prijímanie ústavy mňa pripadá ako počatie človeka, proces, pri ktorom sa nielen fixuje kod existenčného základu jedinca, ale sa predurčujú zákonitosti jeho celoživotného rozvoja. Toto konanie ma preto naplňuje posvätnou úctou a vzbudzuje vo mne vedomie hlbokej zodpovednosti. Toto vedomie nenapĺňa len mňa, ale aj všetkých predstaviteľov KOH, ako sme to osvedčili už v minulosti pri tvorbe návrhu ústavy. Prizvali sme vtedy všetky strany

a hnutia k spolupráci, aby ústava bola od počiatku až do konca spoločným dielom a pre svoju vysokú morálnu hodnotu nestala sa objektom volebného boja alebo politickej propagandy. V tomto duchu pristupujeme aj teraz k našej spoločnej práci.

Veľmi ma mrzí, keď sa naše pripomienky hodnotia ako nekonštruktívne prietahy alebo pokusy o obštrukciu. Mrzí ma preto i to, že bol návrh textu na hlasovanie v tomto znení: "Som proti Ústave Slovenskej republiky". Spravne má znieť takto: "Som za resp. proti predloženému zneniu ústavy". Navrhovaný text je kapciózny a nedemokraticky. Pripomína mi určitú životnú situáciu, ktorú teraz v tejto slávnostnej chvíli nechcem spomínať. Súčasne sa mi vybavuje aj jeden Montesquieho výrok, že porušenie aj toho najmenšieho občianskeho zákona znamená počiatok odbúravania ústavy. Preto si dovoľím položiť otázku pánovi navrhovateľovi tohoto spôsobu hlasovania, či si uvedomil, že týmto znením hlasovania sa začína odbúravať demokratickosť práve predloženého návrhu ústavy.

Vrátim sa však znova k východiskovému obrazu, ktorý nemá byť len prostým podobenstvom, ale má vystihovať podstatu ústavotvorného deja. Oba procesy - počatie človeka i vypracúvanie ústavy majú svoj pôvod v prirodzenom poriadku. Prirodzené zákony pobádajú síce človeka k rozplodzovaniu, neurčujú však kde, kedy, ako to má uskutočniť. To všetko je na jeho posúdení a na následnom slobodnom rozhodnutí a konaní. Dôsledkom tohoto je plná zodpovednosť za následky skutku. Nositeľ a vykonávateľ práva má plnú zodpovednosť za celý úkon a jeho následky. To platí v plnej miere aj o ústave, ktorá má účinnou formou vytvoriť štát a ktorou sa uskutočňuje aj prirodzené právo každého národa na štatnosť. Toto je naše stanovisko.

Zo štúdia Listiny základných práv a slobôd - práve z dôvodov zodpovednosti som k nemu prišiel -, listiny, ktorá je pojatá do našej ústavy a nadradená všetkým ostatným zákonom, jednoznačne vyplýva, že táto listina obsahuje práva, ktoré sú prvotne nezávislé na čase a priestore. Napríklad si dovoľím odcitovať prvú hlavu: "Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné." Sú teda, ako hovorím, nezávislé na mieste a čase. Platili už dávno predtým, než boli formálne fixované. Tieto práva mali svoju objektívnu platnosť už pred ich pojatím do tejto listiny a pred ich promulgovaním touto listinou, to znamená, že sú na tejto Listine základných práv a slobôd nezávislé. Svoju platnosť by nestratili, ani keby boli z listiny vyňaté. A platí to podľa toho, čo som práve prečítal. Vzhľadom na tieto skutočnosti spĺňajú všetky kritériá definície prirodzeného práva, ktoré je na čase a priestore nezávislé. V tom zmysle si dovoľujem navrhnúť určitú zmenu v treťom článku navrhovanej ústavy, a síce mala by sa týkať spomínaného prirodzeného práva. Článok 3 by potom znel takto:

*

"1. Práva a povinnosti nezávislé od času a miesta sú prirodzenými právami a povinnosťami.

2. Tieto práva a povinnosti sú vecnou naplnou prirodzených zákonov.

3. Pri kolízii prirodzeného a pozitívneho zákona je prirodzený zákon nadradený pozitívnemu zákonu.

4. Pri pochybnostiach o znení prirodzeného zákona rozhoduje ústavný sud.

5. Každý môže konať, čo sa neprotiví prirodzenému zákonu a nie je iným zákonom zakázané. Nikto nemôže nútiť nikoho

konať niečo, čo je proti prirodzenému zákonu a čo žiaden iný zákon neukladá."

Práve tento posledný odsek, ako viete, je v protirečení s tretím odsekom pôvodne navrhovaného druhého článku, ktorý znie: "Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nutiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá." Ak by sme pristúpili len na takúto obmedzenú formuláciu, ktosi by mohol robiť niečo, čo podľa nových poznatkov odporuje prirodzenému poriadku a predsa by nebol postihnuteľný len preto, že formálne to v zákone nie je podchytené. Pamätáte sa napríklad na havariu v Indii, v továrni firmy Union Carbide. Podľa amerických zákonov išlo o protizákonne konanie, fakticky neľudské konanie, lebo mnoho ľudí, už sa nepamätám, snáď tisíc i viac - zomrelo na dôsledky tejto havarie. Naokoľko formálne zákon v Indii to nepredvídal, tovareň bola vybudovaná s menšími ochrannými prostriedkami proti takejto havárii. Vidíme teda, že v praxi naozaj musíme uprednostniť platnosť prirodzeného zákona.

V tejto súvislosti ešte navrhujem a dovoľm si usmerniť pozornosť na ods. 4 článku 15. Prečítam kvôli kontextu ďalšie dva odseky článku 15. Prvý článok: "Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením." Druhý odsek: "Nikto nesmie byť pozbavený života." Štvrtý odsek však hovorí: "Porušením práv podľa tohto článku nie je, ak bol niekto pozbavený života v súvislosti s konaním, ktoré podľa zákona nie je trestné." Z toho vyplýva, že zákon nižšej úrovne - tam sa hovorí o prostom zákone - môže poprieť ustavný zákon, ba čo viac, prirodzený zákon, z ktorého vyplýva ochrana života. Preto navrhujem, aby ods. 4 spomínaného článku bol z ústavy vypustený. Okrem toho, pokiaľ tento odsek tu trvá, je protirečenie aj s preambulou navrhutej ústavy. V preambule sa hovorí: "v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva". Je zrejme, že pod týmto dedičstvom sa nedá rozumieť nič iné, ako kresťanské princípy - prosím, ne-

hovorím kresťanstvo, ale kresťanské princípy. A tieto su jednoznačne za ochranu života. Je preto nezlučiteľné, aby jedna ústava na jednom mieste sa dovoľavala kresťanských princípov a na inom mieste bola hrubo proti nej. Ak by sme pripustili túto inkompatibilitu, potom zo svätého Cyrila a Metoda by sme neurobili nič iné, ako farebnú nálepku na určitom menejcennom tovare, ktorý vo svojej podstate proti-rečí tomu, čo táto nálepka hlasí. Vysoko si cením toto grémium, preto som presvedčený, že pochopí moju snahu aj túto kontradikciu a bude hlasovať v zmysle, ktorý som navrhol.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Neuwirthovi. Diskutovať bude poslanec Jan Fekete z HZDS. Pripraví sa pán poslanec Július Brocka z KDH.

Poslanec J. Fekete:

Veľavažené predsedníctvo,
veľavažené plenum,
vážená vláda,
ctení hostia,

prepáčte mi, že vo chvíli, keď sa má hovoriť o ústave, budem hovoriť aj o niečom inom, ako len o ústave, a to o nás, o narode, o ekológii, či ešte presnejšie o ekológii ducha, o našom tragickom až tragikomickom talente vlastnej sebaerozie, o našej neschopnosti spojiť sa prave v prelomových historických chvíľach, či zweigovsky povedané - vo hviezdnych hodinách ľudstva, v našom prípade vo hviezdnych hodinách slovenského národa a národností žijúcich medzi veľboľnými Tatrami a malebným Dunajom. Angličania majú jedno

mudre a vystižné prislovie" "Voda v hrnci, do ktoreho sa ustavične nazerá, nikdy nezovrie." Tak je tomu aj s našimi ustavami. Jednu z roku 1939 nam skántrili a zašantročili nemilosrdné dejinné udalosti. Ďalšia, tá, čo sa zrodila v krutom roku 1968, ponúknutá ako cukrik nespokojnému dieťatku, ostala doteraz visieť v politickom vzduchoprazdne. Potom - vieme, že to bolo iba nedávno - uzrelo svetlo sveta odrazu niekoľko ustav. Priznajme si, slúžili a pôsobili iba ako potemkinovske ozdoby.

Teraz máme na svojich stoloch návrh novej ustavy, našej, dovoľm si tvrdiť, že modernej. Nič - filozofi to vedia vari najlepšie - na tomto svete nie je dokonalé. Pravdepodobne dokonalým nie je ani návrh predloženej ustavy, ale ako povedal Gramsci: "Radšej mám živú chybu, ako mrtvu dokonalosť." Jeho myšlienku sa oplatí aplikovať aj pri predkladanom návrhu Ústavy Slovenskej republiky. Vo svetoznámom Platonovom diele Ústava, ktorá sa zrodila pred dvoma tisícročiami, sa v piatom oddieli, desiatej knihe a ôsmej kapitole píše - citujem: "Lebo je vysoký cieľ, oveľa vyšší, ako si myslíme, bojovať o to, či sa staneme dobrými alebo zlými, a preto sa nesmieme dať zviest ani poctami, ani peniazmi, ani nijakou mocou, ale ani básnickým umením k tomu, aby sme jednoducho zanedbali spravodlivosť a ostatné cnosti." Medzi platonovske ostatne cnosti môžeme a musíme zaradiť aj nevyhnutnosť vzájomnej spolupatričnosti a svornosti, odhodlanie podať si ruky, čo ako by sme boli rozdrobení či znepriatelení, a zároveň aj kultúru pojmov, faktov a predovšetkým argumentov. Zdôrazňujem to preto, lebo o predkladanom návrhu ustavy sa povedalo už priveľa škaredých slov, slov bezfarebných, tendenčne farebných alebo slov, ktoré neponukali myšlienky, ale iba politicko-folklórne frázy či kliše.

Ak je ústava svetlom, pripomeňme si v túto jedinečnú chvíľku Tolstého sentenciu: "Ak nemáš silu, aby si svietil, aspoň nezacláňaj." Ak je ústava obrazom politického zdravia

spoločnosti, pripomeňme si myšlienku Charlesa Baudelairea: "Najhoršie sa hoja tie rany, ktoré si spôsobujeme sami." Ak je ústava knihou kníh, ktorú vytvorila najväčšia ľudská veľmoc, ľudská duša, pripomeňme si pozoruhodnú myšlienku Chamforta: "Spoločnosť by bola ideálna, keby sa ľudia zaujímali aj o druhých." A napokon, ak je ústava aktom spoločenského zjednocovania, ešte viac, spoločenského zjednotenia, doslova pútnickým miestom, kde žije posvätnosť zákonov, pripomeňme si repliku z jednej divadelnej hry nášho popredného dramatika Ivana Bukovčana. Znie takto: "Najväčším nepriateľom Slovákov sú Slováci."

Ústava, vážené poslankyne, vážení poslanci, je aj svetlom, aj obrazom i odrazom politického zdravia spoločnosti, aj knihou kníh, aj aktom zjednotenia. A je aj semienkom, obdivuhodnou pozemskou drobnôstkou s ešte obdivuhodnejším darom pamäti, v ktorej je geneticky zakódovaný rast, vzrast, vôňa, tvary, farby, krása, a vari, to je to najdôležitejšie, všestranná užitočnosť. Zabudnúť však nemožno ani na to, že je aj orientačným bodom, oporou, ale aj symbolom, a ešte viac, tým najprirodzenejším posvätným oltárom, okolo ktorého by mohlo, či skôr malo žiť celé Slovensko. Sadme ho preto bez svárov, tvorivo odhodlaní, viditeľne, poctivo a predovšetkým zodpovedne.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Feketemu. Vystúpi pan poslanec Július Brocka. Pripraví sa pán poslanec Peter Jaroš z SDĽ.

Poslanec J. Brocka:

vážený pán predseda,
vážení kolegovia poslanci,
milá vláda,

dávam pripomienky k tým článkom návrhu ustavy, ktoré hovoria o poslaneckom mandáte a o poslaneckej imunite, t.j. k článkom 76, 79 a 134, a nie sú, podľa môjho názoru, plne kompatibilné s ústavami vyspelých demokratických krajín.

Mandát poslanca požíva osobitnú ochranu, lebo v zastupiteľskej demokracii občania svoju moc neuskutočňujú priamo, ale práve prostredníctvom svojich zástupcov, prostredníctvom svojich poslancov. Ich slobodný mandát je základom zastupiteľskej demokracie. Jeho výrazom v demokratických ústavách je zakotvenie nedoknuteľnosti poslanca za jeho výroky v parlamente, a to aj po zániku jeho mandatu. Aby však nebolo možné zneužitie moci proti nepohodlným poslancom, ktoré by viedlo v krajnom prípade až odňatiu ich mandátu, v demokratických krajinách mandát poslanca zaniká iba skončením volebného obdobia, smrťou alebo z vôle samotného poslanca.

Na rozdiel od toho vládny návrh v článku 79 ods. 2 pripúšťa možnosť, že mandát poslanca zaniká, ak poslanec bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný úmyselný trestný čin. Tento návrh nemá obdobu v ústavách demokratických krajín. Ústavnoprávny výbor vo svojej spoločnej sprave išiel ešte ďalej. V bode 114 spoločnej správy dopĺňa článok 134 o nový ods. 5, ktorý znie: "Ústavný súd rozhoduje o obžalobe Slovenskej národnej rady proti poslancovi Slovenskej národnej rady vo veci velezrady." A práve tu chcem pripomenúť, že i väčšina politicky trestných činov, ktorými v minulosti komunistická moc trestala svojich protivníkov, bola kvalifikovaná ako obzvlášť závažne umyselne trestné činy. Výrazy ako velezrada vo mne tieto spomienky nepriamo vyvolávajú. Davam

preto pozmeňujúci návrh článok 79 ods. 2 vypustiť. Rovnako vypustiť v článku 134 ods. 1 druhú časť vety "a proti výroku, ktorým je poslanec Slovenskej národnej rady zbavený svojho mandátu". Tu chcem podotknúť, že táto moja pripomienka vlastne korešponduje už s pripomienkou ustavnoprávneho výboru, ktorá je v tlači 24b, ktorú som dnes našiel na stole.

Zároveň dávam návrh na vyňatie pripomienky ustavnoprávneho výboru pod bodom 114 z hlasovania an blok - to je ustanovenie článku 134. Táto úprava nevylučuje možnosť stíhania, prípadne odsúdenia poslanca za trestný čin. Je to z ustavy možné, ale mandát poslanca nezaniká.

Môj ďalší pozmeňujúci návrh vyplýva z protirečenia článkov 79 a 134 na jednej strane a medzi článkom 76 ods. 2 na druhej strane. Tu sa totiž v druhej vete hovorí: "Ak Slovenská národná rada odoprie súhlas s trestným stíhaním," - rozumie sa voči poslancovi -, "je stíhanie navždy vylúčené." Inými slovami, ak parlament, v ktorom môže mať jedna strana väčšinu, odoprie súhlas na stíhanie poslanca aj za trestný čin, dochádza k exkulpácii, t.j. zbaveniu viny na celý život, a to je prínajmenšom nezvyčajné, ak nie v rozpore s právnymi normami demokratických štátov. Preto navrhujem druhú vetu z článku 76 ods. 2 vypustiť.

Môj posledný pozmeňujúci návrh sa týka toho istého článku ods. 3. V tomto odseku ide o prípad, keď je poslanec zadržaný pri trestnom čine a mandátový a imunitný výbor ma dať resp. ne dať súhlas na zadržanie poslanca. Taketo vážne zmocnenie nebyva v ústavách záležitosťou jedného výboru, ale je vecou celej snemovne, ktorej je poslanec členom. Tak je to v ústave Francúzska, Nemecka, Talianska, Španielska a v iných ústavách. Preto dávam návrh v odseku 3 v poslednej vete text "ak mandátový a imunitný výbor Slovenskej národnej rady" nahradiť textom "ak do 14 dní Slovenská národ-

ná rada" - a ďalej pôvodný text - "súhlas na zadržanie nedá, musí byť poslanec ihneď prepustený".

Ďakujem za pozornosť.
/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. V rozprave bude pokračovať pán Peter Jaroš. Pripraví sa pán poslanec Ján Figeľ.

Poslanec P. Jaroš:

Váženy pán predseda,
vážene predsedníctvo,
vážená vláda,
vážená Slovenská národná rada,
vážené dámy poslankyne,
vážení páni poslanci,
vážení a ctení hostia,

možno som trochu precitlively, ale občas mám naliehavý pocit ostražitosti pred zatiaľ len tušenou kabinetnou politikou, pri ktorej sa obyčajne rozhoduje o nás bez nás. Taka politika je nekontrolovateľná a opäť pomaly už aj nekritizovateľná. Apatia občanov k nej je len zdanlivá a vôbec nemusí znamenať súhlas s ňou. Dnes sa už, chvalabohu, opäť začína aj myslieť. Politika, podľa môjho názoru, by mala byť priehľadná a občanovi zrozumiteľná. V diskusiách o nej nemôžeme, ba nesmieme hľadať len nepriateľov, ale najmä jej spolutvorcov. Takýto postoj je východiskom k dialogu a následne k porozumeniu. Naliehavo si uvedomujem, že dnes potrebujeme ako soľ namiesto napochytro robenej politiky predovšetkým filozofický program, teda hodnotovú orientáciu aspoň na desať rokov dopredu. Takýmto tvorivým činom by mala byť aj Ústava Slovenskej republiky.

Keby nám však táto hodnotová orientácia, tento filozofický program chýbali, ľahko sa môže stať, že politickí pragmatici síce rozostavajú základy, ale o budúcom dome nemusia mať ucelenú predstavu, ba možno ani nevedia, lebo sa ich na to nespytali, aký dom budú občania chcieť a potrebovať. Uviedomujem si, že všetci vo všetkom sa nikdy nezhodneme, ale na to si asi budeme musieť zvyknúť. Ak to niekedy spôsobuje krízové situácie, netreba to tajiť, ale treba urobiť krízu produktívnou.

Čo teda vlastne aj touto ústavou chceme, či mali by sme chcieť? Mali by sme dať novu podobu našej civilizačnej a duchovnej jednote. Mali by sme vytvoriť nové modely spolupráce. Mali by sme sa stať rovnocenným a suverénnym partnerom všetkým národom. Mali by sme aj my prispieť k vytvoreniu novej filozofie európanstva. Mali by sme napomáhať znovuzrodeniu slobodného človeka, rozvinutiu jeho humanizmu a tvorivých schopností. Mali by sme obrodiť význam všeludských hodnôt a všeobecných noriem ľudskej morálky - čestnosti, úprimnosti, milosrdenstva. To najcennejšie, čo v národe je, to je sila myslenia, súhrn intelektuálnej a fyzickej potencie národa.

K tomu všetkému by mala prispieť a napomáhať aj ústava, ktorú sa chystáme prijať. Nech je zárukou, že sa v Slovenskej republike nebudú ignorovať osudy jedinca a jeho ľudské práva. Nech harmonizuje náš spoločenský život. Pritom napríklad sociálna harmónia je neprijateľná, ak ignoruje osud jedinca a jeho ľudské práva. Aj Dostojevský, veľký mág, ktorý úporne lúštil záhady duševného bytia, celým svojím dielom vlastne protestuje proti ignorovaniu individuálnych ľudských osudov. Dostojevský celou svojou oslnujúcou umeleckou intuíciou ukázal, že bytie bez rácia, bez harmónie medzi celkovým a individuálnym, je iluzórne. Ale aj Don Quichot, najčistejšia duša európskej literatúry, môže byť svojou morálnou in-

tučiou niekedy a v niečom, ak nie často a v mnohom, príkladom na zamyslenie. Sprievodcami civilizácie su, a tomu sa nemôžeme ani my vyhnúť, problémy myslenia, porozumenia a činu, pravdy a dobra.

Kocky sú teda hodené. Ústavu máme na stole. Zamiesili sme cesto, ale s chlebom, ktorý upečieme, sa musíme vedieť aj podeliť. Musíme si teda uvedomiť, že to bude ústava nielen pre Slovákov, ale pre všetkých občanov, ktorí žijú na území Slovenskej republiky, teda aj pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Spomeňme si pri tejto príležitosti na časy, keď my, Slováci, sme museli pokorujúco žobroniť o to, čo nam prirodzene patrilo. Preto, že sme v minulosti veľa vytrpeli, vieme veľmi dobre, že prirodzené práva neodopierame a nesmieme odopierať nikomu, žiadnej národnostnej menšine, či etnickej skupine.

Som presvedčený o tom, že aj po rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a po vyhlásení samostatnej Slovenskej republiky musíme budovať občiansku spoločnosť dovnútra, už aj vzhľadom na to, že v Slovenskej republike žijú viaceré národnostné menšiny a etnicke skupiny. V mnohom zmysle sú, som o tom hlboko presvedčený, obohatením Slovenskej republiky. Aj ja zacitujem amerického Slováka, pána Michala Nováka, poradcu bývalého prezidenta USA Ronalda Reagana pre etnické otázky, ktorý svojho času povedal, že národné a etnické povedomie je osobitným tmelom občianskej spoločnosti, ktorý dynamizoval americkú ekonomiku v sedemdesiatych rokoch. Nahrádza klasické cirkevné, stranické a lokálne štruktúry. Bодаj by to platilo aj pre Slovenskú republiku devädesiatych rokov aj rokov ďalších.

Na záver by som si želal, aby ústava, ktoru prerokúvame, na jednej strane priniesla spoločnosti racionalnu harmóniu, na druhej strane, aby bola štátotvorným činom. Želal by

som si, aby neprotirečila tomu, čo predstavujú farby našej štátnej vlajky - biela - absolutnu duchovnosť, modra - kozmológiu transcendentnosti, červená - biológiu, život a jeho ochranu, životodarnosť. /Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi. Ešte sa prihlasil člen predsedníctva pán poslanec Neuwirth. Prosim pana Figela, aby chvíľku počkal.

Poslanec A. Neuwirth:

Vážena Slovenská národná rada,

pán podpredseda Prokeš ma upozornil na určitý nedostatok, ktorý nastal mojim odporúčaním, že by vypadol odsek 4 z článku 15, lebo nikde inde v ústave, ani nepriamo, sa nepredpokladá otázka obrany. Keďže tá je aktuálna, dovoľujem si zacítovať dávny alebo dávno platný europsky princíp, či slobodno zabiť človeka. Áno, ak ide o nespravodlivého útočníka v prípade krajnej núdze. Preto by som odporučal, aby sme tam začlenili ešte odsek, že pri obrane možno zabiť človeka pri primeranej a účinnej obrane. To znamená, že sa nepoužije väčšie násilie, než je práve potrebné.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Vystúpi pán poslanec Figel. Pripraví sa pan poslanec Bugár z MKDH.

Poslanec J. Figeľ:

Vážená Slovenská národná rada,
vážená vláda Slovenskej republiky,
ctení hostia,

referendum je dôležitým inštitutom uplatňovania priamej demokracie, u nás v minulosti neznámym, v súčasnosti zatiaľ nepoužitým, ale vo svete pomerne často používaným prostriedkom rozhodovania občanov. K ustanoveniam o referende, ktoré sú obsiahnuté v návrhu ústavy v samostatnej šiestej hlave, v článkoch 92 až 100, mám nasledujúce pozmenšujúce stanoviská:

1. Zdrojom zákonodarnej moci je parlament, Slovenská národná rada, ktorú rieši piata hlava návrhu ústavy len sprostredkovane, cez mandáty poslancov získané od občanov na určené časové obdobie. Zdrojom priamej moci, a tým aj zákonodarnej moci, je ľud, ktorý sa k dôležitým otázkam verejného záujmu môže vyjadriť formou referenda. Preto navrhujem zaradiť pôvodne šiestu hlavu o referende ako druhý oddiel piatej hlavy s názvom Zákonodarná moc, pričom ustanovenia o Slovenskej národnej rade by tvorili prvý oddiel tejto hlavy. Týmto usporiadaním sa v ústave zdôrazní skutočnosť, že prvotným zdrojom zákonodarnej moci sú občania Slovenskej republiky ako celok.

2. Je prinajmenšom zarážajúce, ak výsledok skúmania a zistenia vôle najvyššej, vôle občanov republiky, môže zmeniť podľa predloženého návrhu ústavy budúca Národná rada Slovenskej republiky obyčajným zákonom resp. ústavným zákonom po uplynutí troch rokov od jeho účinnosti alebo konania.

Referendum má podobný charakter ako voľby a má mať aj príslušnú tomu zodpovedajúcu právnu záväznosť. Parlament, ktorý by mal možnosť meniť svojím rozhodutím výsledok vo-

lieb, zaručene by nebol demokratický, ak si odmyslíme kooperáciu poslancov po revolúcii v novembri 1989. V uvedených prípadoch by na prijatie zákona o zrušení výsledku referenda stačilo teoreticky aj 38 hlasov, a v prípade ustavného zákona 90 hlasov poslancov, čo by znamenalo zrušenie výsledku hlasovania temer štyroch miliónov oprávnených voličov na Slovensku.

Dovoľte ešte dva príklady z nedavnej minulosti. Vieme si predstaviť, že by dánsky parlament svojim rozhodnutím zrušil výsledok hlasovania národa o ratifikácii Maastrichtských dohôd, aj keď sa zdá, že rozdiel v názoroch je minimálny? Alebo, že by slovinský parlament pod tlakom nedefinovaných okolností, aj keby len teoreticky, mal možnosť zrušiť výsledok celonárodného hlasovania o nezávislosti Slovinska? Nie je možné zmeniť vôľu, či názor ľudu, ak ich v skutočnosti nezmenil ľud sám. A zistiť sa to právoplatne dá len novým referendum. Tiež časový interval - navrhovane sú tri roky - na opakovanie referenda s tou istou otázkou považujeme za krátky a v záujme stability spoločnosti ho navrhujeme stanoviť na čas dlhší než je volebné obdobie parlamentu, konkrétne teda na päť rokov. Navrhujem preto zmeniť znenie článku 99 nasledovne: "Výsledok referenda možno zmeniť alebo zrušiť iba novým referendum. Referendum o tej istej veci možno opakovať najskôr po uplynutí piatich rokov."

Záverom mi dovoľte dve poznámky k dvom myšlienkam, ktoré odznali v predchádzajúcom resp. úvodnom prejave predkladateľa. O tom, že po prijatí predloženej ustavy a v prípade nadobudnutia jej účinnosti skôr, než bude zmenený súčasne platný ustavný stav v Česko-Slovensku, môže dôjsť k rozporom s platnou federálnou ústavou prinajmenšom vo výklade a potom aj v následom konaní ústavných činiteľov a orgánov počas prechodného obdobia delenia federácie, svedčia rozdielne postoje vykladu niektorých ustanovení slovenskej ústavy, napríklad už teraz podľa slov premiéra slovenskej vlády

a premiéra vlády federálnej. To nie sú súkromne osoby. Su to vysokopostavení ústavní činitelia. Pán Jan Strasky zastupuje dokonca v niektorých právomociach prezidenta terajšieho štátu, v ktorom žijeme.

Nezľahčujme to odvolávaním sa na ustavny sud. To je komplikovaný spôsob s diskutabilným výsledkom, časovo náročný. Ak sme tu ako klub predložili zužený, skratený návrh ústavy, neodsúvajte ho ako menejcenný, dokonca bez preštudovania, pretože v ňom je spomínaný možný dvojpravny ústavný stav vylúčený. Predloženy návrh v podstate vynecháva päť hláv, ktoré nie sú pre prechodné obdobie nevyhnutne a mohli by byť zdrojom dvojpravnosti. V ostatných hlavách, ktoré sa ponechávajú, sa vychádza z pôvodného návrhu vlády.

Ideme prijímať v povojnovom období prvú, chceme aj demokratickú Ústavu Slovenskej republiky. Je druhoradá, kedy, ktoreho dňa bude prijatá, či to bude dnes alebo zajtra alebo pozajtra s televíznymi kamerami, alebo bez nich pri hlasovaní. Prvoradá musí byť pre nás všetkých kvalita, obsah a demokratičnosť konštitúcie budúceho samostatného štátu.

V úvodnom prejave bolo tiež povedané, že predložený návrh ústavy vylučuje a nepripúšťa u nás fašizmus, nacionalizmus a antisemitizmus. Naozaj nás teší, že tieto totalitne nebezpečne ideológie už na Slovensku nie sú prípustné. Ale čo s komunizmom? Veď ten sme tu mali iba nedávno a boli sme nim ako občania rôzne postihnutí. Vari sme na to v tichosti už zabudli? Chcem veriť, že nie. Avšak pre dobro slovenského naroda a kvôli jasnosti našich postojov a rozpráv v parlamente prosím, aby vždy, keď sa odsudzujúco hovorí o fašizme, antisemitizme, nacionalizme a iných totalitných ideológiách, sa nezabúdalo menovite ani na komunizmus.

Ďakujem za porozumenie.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi. V rozprave bude pokračovať pán poslanec Bugár. Pripraví sa pán poslanec František Javorský za KDH.

Poslanec V. Bugár:

Vážena Slovenská národná rada,
vážena vláda,
vážení hostia,

v úvode môjho vystúpenia by som chcel poprosiť predovšetkým poslancov Slovenskej narodnej rady, aby tento príspevok chápali ako snahu vylepšiť niektore články druhej hlavy v smere jednotnomyselnosti.

Za predchádzajúce dvojročné pôsobenie parlamentov boli prijaté aj také zákony, ktorých niektore paragrafy su nejasné, preto sa dajú vykladať rôznym spôsobom, čo koniec-koncov signalizovali aj primátori miest a obcí. A ja považujem ústavu za najdôležitejší dokument republiky, preto z dôvodu jednoznačnosti a jedineho možného vykladu príslušných článkov podávam pozmeňujúce návrhy týkajúce sa zdanlivo len nepatrných zmien, ktoré ale v porovnaní s platnou Listinou základných práv a slobôd boli navrhovateľom navyiac doplnené do návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

1. V článku 11 navrhujem vypustiť posledný riadok - citujem: "Ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd." Z tejto formulácie mi nie je jasné, kto a na základe čoho bude skúmať, či spomínané medzinárodne zmluvy zabezpečujú väčší či menší rozsah práv.

2. V článku 12 odsek 2 vypustiť poslednú vetu - citujem: "Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať." Túto poistku explicitne obsahuje štvrtý odsek toho istého článku, ktorý hovorí - citujem: "Nikomu nesmie byť spôsobená ujma na pravach." Z toho vyplýva, že nemôže byť poškodený, ani znevýhodnený.

3. V článku 26 odsek 5 vypustiť slová "v uradnom jazyku". Ak tvrdíme, že budujeme spoločnosť rovných občanov, čo potrdil aj pán premiér, nevidím dôvod, prečo by nemohli orgány štátnej správy a územnej samosprávy poskytovať informácie na tzv. národnostne zmiešanom území dvojazyčné, teda aj v jazyku menšín, zdôrazňujem, že nie len v jazyku menšín.

Ešte raz musím zdôrazniť, že v uvedených článkoch 11, 12 a 26 ide o vypustenie takých poloviet, ktoré tým, že sú navyše doplnené do platnej listiny, ju posuvajú na nižšiu úroveň. Takže konštatovanie v dôvodovej správe, že - citujem: "Predložený návrh ústavy prebera a ďalej rozvíja úpravu základných ľudských práv a slobôd obsiahnutých v listine a nepripúšťa obmedzenie práv a slobôd, ale umožňuje upraviť v zákonoch len ich výkon" celkom nesedí.

Ešte mi dovoľte dva doplnujúce návrhy. Do článku 24 vložiť nový odsek 4 nasledovného znenia: "Podmienky vyučovania náboženstva na štátnych školách ustanoví zákon." Pôvodný odsek 4 prečíslovať na odsek 5.

Na rozdiel od predchádzajúcich pozmeňovacích návrhov táto formulácia sa nachádza v súčasne platnej listine, a to v článku 16 odsek 3, ale z návrhu Ústavy Slovenskej republiky bola vypustená. Podľa mojej mienky tento môj návrh je v súlade dokonca aj s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky, v ktorom vláda uvažuje - citujem: "o zavedení povinnej etickej výchovy s možnosťou voľby kresťanskej etiky".

Článok 48 doplniť ešte odsekom 4 tohto znenia: "Občania patriaci k národným menšinám a etnickým skupinám majú právo v konaní používať svoj materinský jazyk." Odsek 4 potom prečíslovať na 5.

K pánovi podpredsedovi Húskovi by som mal ešte niekoľko slov. Viackrát sme deklarovali, že emancipačný proces slovenského národa chápeme ako historicky podložené úsilie, ktoré však zároveň nemôže byť dovŕšene na úkor iných.

A na záver by som chcel zdôrazniť, že aj ja mám rád Slovensko, ktoré, podľa mojej mienky, si zasluži lepšiu ústavu.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec František Javorský za KDH. Pripraví sa pán poslanec Polka za HZDS.

Poslanec F. Javorský:

Vážený pán predseda,
vážené predsedníctvo,
vážená vláda,
poslankyne a poslanci,

dovoľte mi, aby som hneď v úvode svojho vystupenia mohol zdôrazniť, že základnou požiadavkou fungovania štátnej moci je rovnoprávne a vyvážené postavenie jej troch základných zložiek - zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci. To musí vyjadrovať aj ústava nielen svojím obsahom, ale aj formálnymi atribútmi, napríklad príslušnými vystižnými pojmami

a systematikou, aby ani jedna z týchto troch zložiek štátnej moci nebola akokoľvek diskriminovaná už v základnom zákone štátu.

Oprávnenej a nevyhnutnej požiadavke rovnocennosti všetkých troch zložiek štátnej moci odporuje zatiaľ systematika vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky, napríklad, keď ustanoveniam o súdoch predchádzajú ustanovenia o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. V danom systematickom zaradení sa pripisuje tomuto orgánu väčšia dôležitosť, ako súdom, keď ustanovenia o ňom predchádzajú hlave o súdoch, čím sa potláča postavenie súdov medzi zložkami štátnej moci a neoprávnene sa zvýrazňuje postavenie kontrolneho orgánu, hoci akokoľvek dôležitého.

Keď sa správne vychádza z rovnocenného postavenia zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci, niet žiadneho dôvodu zaradiť hlavu o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky pred hlavu o súdoch. V prípade, že sa rozhodneme ponechať ustanovenie o najvyššom kontrolnom úrade, navrhujem zaradiť hlavu o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky až za hlavu o súdoch Slovenskej republiky.

Dôrazne namietam voči tomu, že sudcovia majú byť opät' volení. Tento spôsob ustanovenia sudcov do funkcie bol už vyriešený v posledných dvoch rokoch ústavným zákonom číslo 326/1992 Zb. a zákonom o súdoch a o sudcoch číslo 335/1991 Zb., keď sa prejavila správna požiadavka menovať sudcov najlepšie orgánom nezávislým od zákonodarnej a výkonnej moci. Takým orgánom je prezident. Takže nič nebráni tomu, aby sa prezidentovi Slovenskej republiky zverilo oprávnenie menovať sudcov Slovenskej republiky. Vzhľadom na správnu zásadu, že odvolať sudcu by mal orgán, ktorý ho menoval, malo by logicky patriť prezidentovi aj oprávnenie odvolávať sudcov zo zákonných dôvodov.

Požiadavka, aby návrhy na menovanie sudcov podával minister spravodlivosti, vyjadruje oddelenie sudnej moci od vykonnej. Minister spravodlivosti ako predstaviteľ rezortu má najlepšie možnosti posúdiť všetky predpoklady osôb uchádzajúcich sa o sudcovskú funkciu. Tým sa zároveň vylúči možnosť ovplyvniť výber sudcov z politických dôvodov.

Povolanie sudcu je spravidla na celom svete povolaním celoživotným. Voľba sudcu zastupiteľským zborom na určitú dobu je typická pre komunistické režimy, či už bývalé alebo ešte pretrvávajúce. Bola ustavnoprávnym nástrojom závislosti súdnictva na danej politickej moci. Nesie so sebou riziko spolitizovania justície, pretože v zastupiteľskom zbore i v krajinách s pluralitným systémom odzrkadľuje politické súperenie rôznych politických síl a skupín. Účel ustanovenia článku 151 ods. 1, pokiaľ ide o päťročnú služobnú dobu uctinkovania sudcu na začiatku jeho kariéry, možno spoľahlivo dosiahnuť podľa súčasnej právnej úpravy, ktorá poskytuje dostatok možností odvolať neschopného sudcu. Popritom už počas čakateľskej praxe možno dostatočne zabezpečiť, aby za sudcov neboli navrhovaní tí, ktorí nemajú všetky predpoklady na výkon zodpovedného sudcovského povolania.

Moje pripomienky sú čiastkoveho, niektoré zásadného významu, preto žiadam, aby sa o nich rokovalo osobitne, teda, aby boli vyňaté zo spoločného hlasovania. Ide o tieto pripomienky:

Deviatu hlavu navrhujem vypustiť, čiže Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky. V prípade, že to hlasovaním prejde, navrhujem zaradiť ju za súdy.

Ďalej v článku 134 ods. 1 navrhujem vypustiť slová "a proti vyroku, ktorým je poslanec Slovenskej národnej rady zbavený svojho mandátu".

V článku 135 odsek 3 navrhujem nahradiť slova "môže začať" slovom "začne" a na konci vetu doplniť textom: "zakotvených v Listine základných prav a slobôd".

Ďalej v článku 136 navrhujem zmeniť číslovku 107 na číslovku 106 v prípade, že sa prijmu ďalšie pripomienky vo vzťahu k prezidentovi, kde ide o možnosti jeho trestného stíhania. V článku 137 navrhujem text "s ústavou, ústavnými zákonmi" nahradiť textom "s ústavou a ďalšími ústavnými zákonmi".

V článku 139 ods. 2 navrhujem nové znenie: "/2/ Sudcov ústavného súdu menuje prezident Slovenskej republiky na návrh Slovenskej národnej rady na obdobie 10 rokov." Zmenu v článku 139 vlastne stotožňujem s odporúčaním spoločnej správy.

V článku 140 navrhujem poslednú vetu nahradiť novou vetou v znení: "Predsedu a podpredsedu menuje zo sudcov ústavného súdu prezident Slovenskej republiky."

V článku 142 ods. 1 navrhujem nahradiť slovo "zvoleny" slovom "menovaný".

V článku 143 ods. 2 navrhujem vypustiť text "na základe odsudzujúceho právoplatného rozsudku pre úmyselný trestný čin" a odsek 3 navrhujem celý vypustiť.

Článok 146 navrhujem nahradiť nasledujúcim znením:

"1/ Súdna moc prináleží štátnym súdom. Ich organizáciu, príslušnosť a konanie pred nimi stanoví zákon.

/2/ Súdny vykonávajú svoju činnosť nezávisle, nestranné a oddelene od iných štátnych orgánov."

Článok 148 navrhujem vypustiť.

Článok 149 navrhujem nahradiť nasledujúcim textom: "Odsek 1 Najvyšším súdnym orgánom v Slovenskej republike je Najvyšší sud Slovenskej republiky, ktorý sleduje právoplatné rozhodnutia súdov z hľadiska ich zákonnosti a jednotného vykladu zákonov tým, že

a/ rozhoduje o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam súdov v prípadoch stanovených zákonom,

b/ rozhoduje o mimoriadnych opravných prostriedkoch v prípadoch stanovených zákonom,

c/ zaujíma stanoviská na zjednocovanie vykladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov,

d/ rozhoduje v ďalších zákonom ustanovených prípadoch."

V druhom odseku: "Najvyšší súd ďalej preskumáva zákonnosť rozhodnutí ústredných orgánov štátnej spravy a rozhoduje o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutí cudzozemských súdov na území Slovenskej republiky, pokiaľ to vyplýva zo zákona alebo medzinárodnej zmluvy."

Článok 151 navrhujem nahradiť nasledujúcim znením: "/1/ Sudcovia z povolania sú ustanovovaní na svoje miesta vždy bez časového obmedzenia. Proti svojej vôli možno sudcu preložiť alebo poslať do výslužby len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho senátu najvyššieho súdu. Do výslužby možno poslať sudcu aj ak dosiahne zákonom stanovený vek. Tento zákon určuje i podmienky, za ktorých môže byť sudca z povolania suspendovaný z úradu." Odsek 2: "Predsedu a podpredsedov najvyššieho súdu menuje zo sudcov najvyššieho súdu prezident Slovenskej republiky.

Články 152 a 153 navrhujem vypustiť.

Vážené poslankyne a poslanci, ako člen Konfederácie politických vazňov Slovenska chcem vás upozorniť na riziká spolitizovania sudníctva politickou mocou, poukazom na tragické stránky najnovších dejín Slovenska a všetkých štátov budujúcich v minulosti socializmus. Sudníctvo ma prave veľky podiel na tom, že sa nechalo politicky zneužívať a že pomohlo cestu ku komunizmu vystieľať miliónmi umučených politických protivníkov.

Prosím vás, vážené poslankyne a poslanci, myslite aj na tieto historicke skúsenosti, na tieto nevinne obeť justice pri tom, keď budete rozhodovať práve o tejto časti ústavy, ktorá by mala zabezpečovať nezávislosť sudníctva na Slovensku.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi. Ďalej bude hovoriť pan poslanec Polka. Pripraví sa pán poslanec Duka-Zolyomi z hnutia Együttélés.

Poslanec L. Polka:

Vážený pán predseda,
vážena Slovenská národná rada,
vážena vláda Slovenskej republiky,
damy a páni,

odznal tu celý rad kritických pripomienok k spôsobu prípravy Ústavy Slovenskej republiky, k časovému aspektu, k spôsobu spracovania pripomienok a podobne. Odznal tu celý

rad múdrych slov apelujúci alebo poukazujúci na skúsenosti z histórie, z viacerých politických strán a hnutí. Ako človek mladší v týchto veciach ešte parlamentne skúsenosti nemám. Chcel by som poukázať na iný spôsob prípravy ústavy, a to ústavy všemohúceho Sovietskeho zväzu, ktorá sa pripravovala od roku 1961 pod vedením veľkého Brežneva až do roku 1977. S akým výsledkom, vieme sami. Pana Brežneva povolal Všemohúci, už je na slave Božej, prišiel pan Gorbačov, ktorý začal favorizovať a fetišizovať referendum. Výsledky referendum všetci dobre poznáme. Gorbačova nezaplatíme, pretože svoje skúsenosti uplatnil za doláre, takže asi ani tieto skúsenosti nám nebudu nič platné. Preto by som chcel poukázať na naše skúsenosti, na skúsenosti odborov, ako sa uplatňujú naše pripomienky.

Chcel by som informovať váženú Slovenskú národnú radu, že odbory veľmi pozorne sledovali proces prípravy a vstupovali do neho od prvopočiatku. Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky združuje takmer 2 milióny členov. Nech je úroveň konfederácie akokoľvek, možno o nej diskutovať, máme na ňu rôzne názory. Je faktom, že od počiatku dodržiavala korektné, až také zdržanlivé stanovisko k riešeniu štátopravných otázok z dvoch základných dôvodov.

Po prvé - odborári ako občania a voliči tejto republiky rešpektovali právo, že občania si vo svojich demokratických voľbách vyberú svojich poslancov, ktorým dávajú mandát na riešenie tejto najzávažnejšej otázky v histórii alebo v existencii štátu.

Po druhé - v našich odborových organizáciách pracujú stovky a tisíce Slovákov, Čechov, Maďarov, Ukrajincov, Poľiakov i občanov iných národností. Musíme rešpektovať túto skutočnosť a rešpektujeme ich právo na politický, štátopravný alebo iný názor. Som dva a pol roka odborárom, predtým som v odboroch nepôsobil, a môžem vás ubezpečiť, že som sa

nestretol s jedným jediným problémom, ktorý by sme museli riešiť, ktorý by mal charakter národnostných rozporov, národnostných treníc. Možno, že to je štátnická mudrosť našich odborárov v základných organizáciách, že "neobťažovali" ústredné odborové orgány takýmito problémami, ale som presvedčený, že odborári v základných organizáciách vždy našli konsenzus a porozumenie. Česká a slovenská konfederácia odborových zväzov pod vedením Romana Kováča našla spôsob koexistencie Čechov a Slovákov už v duchu trenčiansko-teplíc-kých dohôd. Môžem vás ubezpečiť, že tento spôsob riešenia tejto základnej otázky našiel medzinárodné uznanie jednak vo forme prijatia do Medzinárodnej konfederácie slobodných odborov a jednak v zvolení Romana Kováča do vedenia Medzinárodnej konfederácie slobodných odborov.

Keď sa začal proces prípravy, mám na mysli aktuálny proces prípravy Ústavy Slovenskej republiky, vstúpili sme do tejto prípravy a mali sme niekoľko pripomienok. Pochopiteľne, že v procese dialogu vo výboroch i v politických kluboch sme od niektorých našich pripomienok ústúpili a ostali iba dve základné, ktoré sme považovali za ťažiskové. Môžem konštatovať, že celá časť o hospodárskych a sociálnych právach rešpektuje ustanovenia Európskej sociálnej charty. V tomto smere sme ďaleko prekročili ostatné európske štáty. Mám na mysli štáty, ktoré sa vydali na cestu demokratického vývoja. Túto skutočnosť musíme veľmi pozitívne hodnotiť, a aj referencie z Medzinárodnej konfederácie slobodných odborov sú veľmi pozitívne. Je to fakticky most pre vstup do medzinárodných právnych systémov alebo európskych právnych systémov.

Ďalšie naše návrhy smerovali k ustavnému zakotveniu práva na kolektívne vyjednávanie a práva na štrajk. Pokiaľ ide o kolektívne vyjednávanie, považujeme to za charakteristickú a rozhodujúcu črtu demokratických odborov, ktoré sa na Slovensku konštituovali, pretože stavajú vzťahy medzi zamestnancami a zamestnávateľom do nových kvalít. Tým, že vy-

tvárajú priestor pre rokovanie medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, fakticky odbreňujú, lepšie povedane, vylučujú vládu z tohto procesu, čo súvisí s celkovým procesom deetatizácie spoločnosti.

Druhý problém tkvel v existujúcej dikcii práva na štrajk. Tu sme dosiahli pozoruhodnú zhodu. Dúfam a verím vo vašu podporu, že taká dikcia, ako je uvedená v spoločnej správa, bude vyhovovať všetkým zúčastneným politickým stranám a hnutiam.

Nový slovenský parlament požíva dôveru odborov. Takým spôsobom prerokúvania návrhov zákonov, aký sa uplatnil pri ústave, a prijatím Ústavy Slovenskej republiky si túto dôveru ešte posilní.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi. Pán poslanec Duka-Zólyomi. Pripraví sa pan poslanec Miroslav Tahy z KDH.

Poslanec Ā. Duka-Zólyomi:

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,
vážená Slovenská národná rada,

ústava je základným zákonom spoločnosti poľažne štátu. Proces tvorby ústavy je výsostne občianskou záležitosťou, ktorá vytvára rámec občianskeho života na dlhú dobu. Do tohto procesu sa chceme zapojiť konštruktívnym spôsobom vo dvoch rovinách: po prvé ako občania tejto republiky, po druhé ako príslušníci národných menšín.

Naším cieľom je vybudovanie demokratickeho právneho štátu, ktorého ústava vychádzajúc zo základných ľudských práv a práv slobody musí presne definovať vzťah štátu a občana. Základným pilierom štátu je občan, od ktorého pochádza každá moc. Takýmto spôsobom je občan nositeľom prioritnej suverenity. V tomto zmysle základným právom občana je ochrana a rozvoj jeho identity vo všetkých zložkách občianskeho života. Od suverenity občana je odvodená aj suverenita vyšších celkov, čiže skupín a spoločenstiev, ktoré na základe rovnakej identity majú právo na sebaurčenie a na riadenie resp. spravovanie tých záležitostí, ktoré sa bezprostredne dotýkajú ich identity. Demokratický vývoj v Európe dospel už tak ďaleko, že spomínané ľudské práva a práva slobody menšín su definované ako základné princípy v rôznych medzinarodných dokumentoch.

Vývoj slovenského národa v procese sebaurčovania sa začal v minulom storočí, keď v boji o zachovanie a rozvoj svojej identity sa mu dostalo málo pochopenia. "Sam slobody hoden, kto zná slobodu vážiťi každou" - napísal Ján Kollár. Pojem slobody nemôže byť rozdielny, pre každého človeka znamená rovnaký systém hodnôt. Chcel by som pripomenúť ešte jeden citát z minulého storočia od Sama Chalupku, ktorý tu, na pôde Slovenskej národnej rady, nedávno odznel z úst pána poslanca Kočtúcha: "Pána mať je neprávosť a vačšia byť pánom." Slovenskému národu už dozrel čas, aby necítil pána nad sebou, ale v súčasnosti musí sa brániť tomu, aby nebola pravdou druhá časť citátu, lebo by to viedlo k etnokrácii. A etnokracia nie je demokracia. Chcel by som veriť, že slovenský národ sa poučí z historických skúseností, aby jeho snahy nevyústili vo vytvorenie národného štátu, kde sám panuje, ale vo forme tolerantného spolunažívania občanov v duchu slobody a rovnoprávnosti rešpektujúc svojraznosť a práva menšín.

Postupne sa vytvara paradoxna situacia. Narod, ktorý bojuje o svoju suverenitu, súčasne nie je schopný brať do úvahy, že na území, kde tvorí väčšinu, nerešpektuje práva menšín v plnej miere. Táto cesta vedie k supremácii a nie k rovnoprávnosti. Pokiaľ väčšina rozhoduje o tom, čo potrebujú menšiny, dovtedy príslušník menšiny bude druhoradým občanom. Štát by sa mal rozhodnúť - a východiskom je ústava - akú politiku chce viesť s menšinami. Existujú rôzne formy tejto politiky - pluralitná politika, integračná politika, asimilačná, segregáčna politika. V demokratických právnych štátoch sa uplatňuje integračná politika paralelne s pluralitnou, ktorej cieľom je vytvorenie jednoty rôznych skupín danej spoločnosti tak, že im zabezpečuje širokú slobodu v riešení ich vlastných záležitostí, poťažne osobitne nariadenie pre zachovanie ich vlastnej identity.

K tomu všetkému však môžeme dospieť len vtedy, keď dôjde k vyrovnaníu, k dohode medzi väčšinovým slovenským národom a menšinami žijúcimi na území Slovenskej republiky. Sme a budeme lojálni k štátu a k jeho zákonu, ale nech štát zabezpečí menšinám ich základné práva. Tieto práva tvoria určitú súvislú, neoddeliteľnú postupnosť. Východiskom je právo na zachovanie a rozvoj identity, z ktorého vyplýva právo na rôzne formy samosprávy, ktoré sú medzi sebou úzko späté a navzájom sa podmieňajú. K týmto dvom základným princípom sa pripája nutnosť zabezpečenia inštitucionálnych možností pre realizáciu práv na určité formy samosprávy, z čoho vyplýva aj potreba vytvorenia legitímnych volených orgánov menšín. Tieto práva deklaruje tak Kodaňský dokument, ako aj Parížska charta pre novú Európu.

Právo na samosprávu je prejavom práva slobody. Keby sme kriticky hodnotili minulosť a súčasnosť, vynára sa otázka, či existuje taká spoločensko-politická oblasť menšín, v ktorej majú právo samostatného rozhodovania. Z týchto základ-

ných princípov sme vychádzali, keď sme koncipovali náš pozmeňovací návrh, čo sa týka zabezpečenia práv národnostných menšín a etnických skupín. Sme si vedomí toho, že štvrtý oddiel predloženého vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky sa opiera presne o text základnej Listiny ľudských práv a slobôd, ale ani tento dokument neobsahuje v plnej miere všetky základné práva menšín pre zachovanie a rozvoj ich identity. Chcel by som pripomenúť, že počas prípravy tejto listiny neboli akceptované pozmeňujúce návrhy našich poslancov napriek tomu, že bola snaha zakomponovať práva menšín tak, aby boli v súlade s Kodaňským dokumentom a odporúčením parlamentneho zhromaždenia Rady Európy.

Ešte by som chcel upozorniť na to, že posledný odsek štvrtého oddielu sa vzťahuje len na príslušníkov menšín a nie na všetkých občanov. A či vôbec treba koncipovať takéto obmedzenie, ak uznávame záverečný akt KBSE z Helsínk a Parížsku chartu? Veď to znamená, že menšiny sú nositeľmi potenciálneho nebezpečenstva. Je to prejav nedôvery voči menšinám, voči určitej časti občanov. Pre národnostné menšiny a etnické skupiny demokracia bude uspokojujúca len vtedy, keď ich právna istota bude garantovaná ústavou. Základnými komponentmi toho sú sloboda, rovnoprávnosť, vedomie národnej identity a princíp samosprávy.

Vážená Slovenská národná rada,

našou snahou je, aby sme nasledujúcim pozmeňujúcim návrhom pomohli presnejšie skoncipovať právne postavenie menšín v duchu demokratických princípov vychádzajúc z medzinárodných dokumentov, ktoré obsahujú minimálnu úroveň záväzku pre každú krajinu Helsinského procesu alebo krajinu, ktorá je zastúpená v Rade Európy.

Vážené poslankyne,
vážení poslanci,

v mene poslaneckých klubov Együttélés a MKDH navrhujem vynechať štvrtý oddiel a po druhej hlave navrhujem novú tretiu hlavu pod názvom "Práva národnostných menšín a etnických skupín", ktorého text je nasledovný:

"Článok 56 Neodcudziteľným právom každého občana je tak individuálne, ako aj spoločne s ostatnými členmi svojej skupiny zachovanie a rozvoj svojej národnej, etnickej, jazykovej, kultúrnej identity a svojbytnosti. Príslušníci národnostných menšín a etnických skupín tak individualne, ako aj spoločne s ostatnými členmi svojej skupiny, majú právo slobodne vyjadrovať svoje oprávnené nároky, uplatňovať svoje práva, zúčastniť sa výkonu, ako aj kontroly výkonu týchto práv. Národnostné menšiny a etnicke skupiny majú právo cestou svojich samospráv rozhodovať o veciach zachovania a rozvoja svojej identity v prvom rade v oblasti kultúry a školstva.

Článok 57 Národnostné menšiny a etnické skupiny majú právo na osobitnú právnu ochranu v záujme zachovania svojej identity a vyrovnania nevýhod vyplývajúcich z menšinového postavenia. Národnostné menšiny a etnické skupiny majú právo na domovinu, na zachovanie a rozvoj svojho duchovného, materiálneho dedičstva, na ochranu národnostnej a etnickej štruktúry svojho bydliska proti všetkým druhom administratívnych a iných zásahov obmedzujúcich uplatnenie ich práv.

Článok 58 Občania tvoriaci národnostne menšiny a etnické skupiny majú právo na všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny na vzdelávanie vo svojom materinskom jazyku počnúc predškolskými zariadeniami až po školy najvyššieho stupňa, na rozvoj vlastnej kultúry, na vydávanie a rozširovanie kníh a tlače, ako aj na prevádzkova-

nie a používanie masovokomunikačných prostriedkov vo svojom materinskom jazyku, na získavanie, vlastníenie, reprodukciu, rozširovanie a výmenu informácií vo svojom materinskom jazyku bez ohľadu na štátne hranice, na zakladanie a činnosť vlastných kultúrnych a vedeckých inštitúcií, na používanie vlastného jazyka na verejnosti a v úradnom styku. Tieto práva Slovenská republika uznáva a zabezpečuje ich nerušené vykonávanie. Podrobnosti vymedzenia výkonu práv národnostných menšín a etnických skupín a kompetenciu samosprávných volebných orgánov stanoví kódex práv národných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady."

To je všetko. Ďakujem za vašu pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Miroslav Tahy mi oznámil, že sa vzdáva svojho diskusného príspevku. Prosím, pani poslankyňa Danielová.

Poslankyňa V. Danielová:

Vážené dámy,

vážení páni,

len veľmi krátko zareagujem na niektore vety prednesene mojím predrečníkom. Po prvé - vyvoj slovenskeho národa sa nezačal v minulom storočí. K tomu by nám mohli bližšie povedať historici. Po druhé - národný princíp a občiansky princíp nestavajme, prosím, do kontrastu. Národný princíp chape-me ako završenie etnického vývoja smerom k štátnotvornosti. Občiansky princíp je princíp politicko-spoločenskej organizácie spoločnosti, čiže navzájom sa vôbec nevylučujú.

Pokiaľ ide o samosprávy - k tak často citovanému dokumentu z Kodane. V dokumente KBSE z Kodane sa spomína možnosť utvorenia miestnych alebo autonómnych správ, podotýkam mimoriadne, opatrne, v tých prípadoch keď to zodpovedá špecifickým historickým a územným podmienkam menšín, a to v súlade s politikou príslušného štátu. Účastnícke štáty vzali túto možnosť len na vedomie bez toho, aby prijali konkrétne záväzky.

A na záver len veľmi stručne, bolo tu už viackrát povedané a použijem to aj ja. Vykon žiadneho práva nesmie ísť na úkor niekoho iného. Inak totiž stráca morálnu silu práva a stáva sa nátlakom. Teda ani výkon prav národnostných menšín nesmie viesť k narušeniu integrity Slovenskej republiky.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. O slovo sa prihlásila pani ministerka spravodlivosti doktorka Tóthová.

Ministerka spravodlivosti SR K. Tóthová:

Vážené panie poslankyne,

vážení páni poslanci,

dovoľte mi, aby som sa vyjadrila k stanovisku, zdá sa, že kritickému stanovisku, pána poslanca Javorskeho a nepriamo aj pána poslanca Čarnogurskeho. Chcela som vystúpiť hneď po pánovi poslancovi Javorskom, ale keďže som nevidela v miestnosti pána poslanca Čarnogurského, vystupujem až teraz. Oba vo svojom vystúpení zdôraznili nespokojnosť s formuláciou hlavy týkajúcej sa sudcovskej moci. Za prekladateľa je mi skutočne ľúto, že náš dobrý zamer posilniť

a skvalitniť právne zakotvenie tejto jednej z troch štátnych moci nenašlo náležitú odozvu a pochopenie.

Plne súhlasím, že otázka doživotnosti sudcovského postu zaručuje nezávislosť sudcov od politickej moci a iných vplyvov. To je pravda. Aká však je realita? V súčasnosti dochádza, a ja som si to uvedomila pri svojom prvom menovaní akte sudcov, že doživotne sme menovali veľmi mladých, z právnickej fakulty vyšších absolventov - - vychádzajú v 22. a 23. roku, ktorí po krátkej lehote sa podľa predpisov podrobili sudcovskej skúške, ktorú úspešne zvládli, kde osvedčili svoje odborné znalosti. Vzniká však otázka, či títo mladí ľudia osvedčili už aj svoju morálnu a ľudskú kvalitu. Veď predsa títo ľudia ešte nerozhodovali, nedostávali sa do tlakov spoločnosti, neprichádzali k vplyvom, ktoré mohli ich rozhodnutia, alebo ktoré by chceli ich rozhodnutia deformovať alebo ovplyvniť. Osobne sa domnievam, že na to, aby sme niekoho doživotne, s plnou vážnosťou menovali, treba, aby bol nielen vekom dozretý, ale aby aj určitým spôsobom v rozhodovacej činnosti preukázal, že popri odborných znalostiach je to skutočne osobnosť s ľudskými a morálnymi kvalitami. Vtedy budeme môcť byť spokojní, že sudcovskú činnosť skutočne vykonávajú nezávislé sudy.

Prečo to takto zdôrazňujem? V súčasnosti platné právne predpisy totiž dávajú možnosť skrátiť trojročnú lehotu pri absolventoch vysokých škôl na dvojročnú a pri sudcoch, ktorí prichádzajú z praxe, túto lehotu možno skrátiť až na 6 mesiacov, čo je dostatočne krátky čas na to, aby aj tí vedúci pracovišť, ktorí ich navrhujú na ďalšie pokračovanie, mohli okrem spomínaných odborných znalostí zistiť aj ich ďalšie potrebné vlastnosti. Navyše, keď sa pozrieme do zahraničia, zistíme, že všade dochádza k určitému posunu vyššej vekovej kategórie, teda vyžaduje sa dosiahnutie vyššieho veku alebo dlhšieho pôsobenia na súde na to, aby sudca mohol byť menovaný doživotne.

Ďalej by som chcela zdôrazniť, že ustanovenie predpokladajúce túto zmenu sa netýka sudcov, ktorí už sudcovskú funkciu vykonávajú. Teda tu vôbec nemôže ísť o politický podtón príslušných ustanovení v ústave. Všetci sudcovia, ktorí sudcovskú funkciu už vykonávajú, budú ju naďalej vykonávať doživotne. A pokiaľ sa týka úvah, že víťazné hnutie toto ustanovenie si chce presadiť do ústavy z dôvodu, aby mohlo robiť náležitú a vo svojom záujme modifikovanú selekciu súdneho zboru, to sa tiež asi bude zdať súdnemu posudzovateľovi ústavy poľahčivo, pretože po piatich rokoch selekciu bude robiť už iná garnitúra, ktorá pravdepodobne vzíde z ďalších volieb.

A k poslednej pripomienke, k otázke voľby sudcov. Možno rozdiskutovať, či voľbu, či menovanie. Obidve alternatívy majú svoje pozitíva a negatíva. Kladiem však otázku, vážene poslankyne a poslanci, či je niečo demokratickejšieho, ako voľba uskutočnená poslancami Slovenskej narodnej rady? Domnievam sa, že nie.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani ministerke. Technická pripomienka pána poslanca Čarnogurského a potom sa ešte hlási pán poslanec Javorský.

Poslanec J. Čarnogurský:

Pani ministerka, chcel by som reagovať v dvoch bodoch na vaš príspevok. Pokiaľ ide o prvú päťročnú lehotu voľby a potom až na doživotie, myslím si, že omnoho lepšie sa dá riešiť tento problém práve neskracovaním čakateľskej doby.

Keď je čakateľská doba začínajúceho právnik na súde 3 roky, jednoducho ju neskracujeme, nech čakateľ vyčerpa cele tri roky. Za tieto 3 roky sa možno presvedčiť aj o jeho morálnych vlastnostiach. Keby sa napriek tomu potom predseda len dopustil určitých pokleskov, je možnosť karneho konania, ktoré môže vyústiť až do jeho pozbavenia funkcie sudcu, čo je oveľa lepšia zábezpeka stability sudcov ako päťročná čakateľská doba.

A druhá vec - pani ministerka, povedali ste, že na sudcov, ktorí sú menovaní, sa to nevzťahuje, ale mám tu dodatok spoločnej správy, tlač 24b. V článku 160 ods. 3 sa hovorí o tom, ktoré funkcie zostávajú alebo sa pokladajú za obsadené podľa nových predpisov, čiže podľa tejto novej ústavy, a tam sa spomína predseda Najvyššieho sudu Slovenskej republiky a generálny prokurátor Slovenskej republiky, ustanovení do funkcie podľa doterajších právnych predpisov zostávajú vo funkciách až do ustanovenia do funkcie podľa tejto ústavy. Ale nespomínajú sa tam sudcovia. Potom to, čo ste povedali, že sudcovia jednoducho sa pokladajú za ustanovených do funkcií podľa tejto ústavy, buď nie je pravda, alebo potom dikcia ústavy je prinajmenšom nedokonalá.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Javorský.

Poslanec F. Javorský:

V prvom rade by som chcel poďakovať pani ministerke, že sa vo filozofii toho takmer úplne zhodujeme. Len ma mrzí, že jej uniklo, že sme tam navrhli práve tú poistku, aby návrh dával minister spravodlivosti. Čiže v tomto prípade je vo vašich rukách, aká lehota, ktorému kandidátovi a za akých podmienok bude stanovená. Je to vo vašich rukách, v rukách ministra.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Celý čas som sa tešil z toho, že nie su technické pripomienky, a teraz naraz toľko. Pán premier má technickú pripomienku.

Predseda vlády SR V. Mečiar:

Hodnotiac priebeh rokovania som zistil, že kresťanskí demokrati majú tajnú zbraň na vyprázdňovanie sály, a to je poslanec Javorský.

Pokiaľ ide o pripomienky, pani ministerka, myslím, že pan poslanec Čarnogurský vie, o čom hovorí, keď hovorí o obsadzovaní miest z politických dôvodov. Praktizoval to vo svojej praxi celé obdobie. Známe hry KDH o obsadenie bezpečnostných a iných mocenských aparátov sú jasné. Pokiaľ ide o podstatu a meritum vášho návrhu, ktorý tu dávate, pan poslanec, nie je múdry. Treba rozlišovať čakateľské obdobie práce sudcu, kedy pracuje pod vedením iného, staršieho kolegu, a rozhoduje v podstate ten starší, on pojednáva iba v jeho zastúpení a pod jeho dohľadom. A je rozdiel 5 rokov praktickej, aktívnej, samostatnej tvorivej činnosti, keď sudca aplikuje zákon. Človek schopný naučiť sa právnu normu ešte nemusí byť schopný aplikovať právnu normu. Ak sa tu dáva patročná lehota, to nie je špecialita Slovenska, vyskytuje sa to aj v iných štátoch. Pani ministerka v tomto smere má naprostú pravdu. Ak chceme odpolitizovať súdnictvo a povedať, že jeden monokratický orgán, jeden funkcionár bude sudcov menovať, je to práve popretie demokratizmu, o ktorý nám všetkým ide. Voľba Slovenskou národnou radou je to, o čom rozhodne.

A ešte jeden technický detail - volebné obdobie trvá 4 roky, hodnotenie sudcovskej činnosti je po piatich rokoch.

Som rád, že máte voči nám takú dôveru, že veríte, že Hnutie za demokratické Slovensko tu bude aj po 4 rokoch a ešte vo väčšom počte.

Ďakujem.

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Vážené pani poslankyne,

vážení páni poslanci,

na našich prvých zasadnutiach sme sa dohodli, že budeme vždy začínať aj končiť presne. Dohodli sme sa na 19.00 hodine. Teraz je 19.03. Dnešné zasadnutie končím s tým, že zajtra zasadnutie Slovenskej národnej rady začína o 10.00 hodine.

Ďakujem pekne, prajem vám dobrú noc.

Druhý deň rokovania 5. schôdze Slovenskej narodnej rady
1. septembra 1992

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Vážené kolegyne,
vážení kolegovia,
ctená vláda,

Želám vám všetkým príjemný a úspešný deň. Otvaram druhú časť rokovania Slovenskej národnej rady o vladnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Zisťujem, že momentálne je v rokovacej miestnosti 102 poslancov, to znamená, že sme uznášaniaschopní.

Pokračujeme v rozprave k vládnomu návrhu Ústavy Slovenskej republiky, do ktorej je ešte písomne prihlásených 9 poslancov. Dávam slovo pani poslankyni Bauerovej. Pripraví sa pan poslanec Ivan Hudec.

Poslankyňa E. Bauerová:

Vážená Slovenská národná rada,
vážený pán predsedajúci,
vážená vláda,

ako občanovi tejto republiky nie je mi ľahostajne, ako ústavu bude mať štát, v ktorom žijem. Ako poslanca ma ťaží nie menšia zodpovednosť, ako každého jedného z vás. V záujme prijatia modernej a kvalitnej ústavy nadčasového významu, ako sa vyjadril jeden poslanec v našom výbore, za najzávažnejšie považujem riešenie otázky, na akom základe bude po-

stavený štát, aké princípy budú určovať jeho charakter a aké bude postavenie jeho občana. V dnešnej Európe nemenej dôležitá je otázka, aké právne garancie budú mať menšiny. Preto mi dovoľte, aby som sa vyjadrila predovšetkým k tomuto tretiemu okruhu problémov.

Včera tu viacerí kolegovia citovali amerických Slovakov, budem citovať slovenského Slovaka. Etnické rozdiely v Európe sú jediným bohatstvom, ktorý náš kontinent vzhľadom na svet má. Národnostné menšiny sú čriepkami do mozaiky tohto bohatstva. Treba ich pestovať, rozvíjať, kultivovať a treba ich subvencovať. Tento citat pochádza z interview podpredsedu vlády pána Kňažka pre Reflex, uverejneného aj v Narodnej obrode 24. augusta. S uvedeným možno v plnej miere súhlasiť, ak si vyjasníme poslednú vetu. Treba zodpovedať na otázky, kto a ako. Pestovať, rozvíjať, kultivovať totiž možno rôznym spôsobom, aj v skanzene, ale aj v zoologickej záhrade. O to však asi v tomto prípade nejde.

Predložený návrh ústavy vychádza z práva na identitu občana v rôznych dimenziách občianskeho života, aj v dimenzii národnej či národnostnej identity. Len na margo poznamenávam, že práca na novej ústave poskytuje zriedkavo vzácnu možnosť vnieść poriadok do legislatívneho pojmoslovía, upraviť nesprávny, zastaralý výraz národnostná menšina na národnú menšinu v súlade s medzinárodnými dokumentami. V tomto smere navrhujem používať v texte celej ústavy pojmoslovie obvykle v medzinárodných dokumentoch, t.j. narodne menšiny a etnické skupiny. Sme si vedomí toho, že otázky týkajúce sa národných, národnostných menšín môžu byť uspokojuivo riešene len v demokratickom politickom rámci založenom na právnom štáte, ako uvádza Kodaňský dokument. Platí to však aj v opačnom smere. Skúškou demokracie je vzťah väčšinového národa k menšinám a etnickým skupinám. Teda, ak hovoríme o právnom postavení menšín, robíme to s vedomím, že máme na

mysli nielen záujmy menšín, ale aj záujmy slovenskeho národa, majúť na pamäť jeho demokraciu a jeho bohatstvo.

Menšinové práva v medzinárodných dokumentoch nie sú chápané ako dar zo strany väčšinového národa a zároveň nie sú ani výsadou menšín. Ich zdrojom nie je početnosť menšín, ale občianska suverénita, občianska sloboda a právo byť odlišným. Ochrana a rozvoj národnostnej a etnickej identity občana predpokladá právo spolurozhodovať o veciach týkajúcich sa identity, a to aj v zmysle Listiny základných práv a slobôd. Preto ak hľadáme odpoveď na otázku, kto má ochraňovať a rozvíjať identitu menšín a etnických skupín, treba odpovedať, že v prvom rade ony samy. Spôsob, ako je to možné realizovať, obsahuje Kodaňsky dokument v už včera citovanom článku 35. Pretože, žiaľ, poslankyňa Danielová vám včera pripomínala tento odsek svojou explikáciou, dovoľte mi citovať presne znenie: "Účastnícke štáty beru na vedomie snahy vyvinuté v záujme ochrany a vytvárania podmienok pre rozvoj etnickej, kultúrnej, jazykovej a náboženskej identity určitých národnostných menšín zakladaním ako jedného z možných prostriedkov na dosiahnutie tohto cieľa, príslušných miestnych alebo autonómnych správ zodpovedajúcich špecifickým historickým a územným podmienkam týchto menšín a v súlade s politikou príslušného štátu." Teda nie veľmi opatrne, nie zamietavo, nie s výhradami, jednoducho, beru na vedomie.

Náš návrh nového článku ústavy, ktorý je v plnej miere v súlade s medzinárodnými dokumentami, predovšetkým Helsinského procesu, v žiadnom prípade - chcela by som vás ubezpečiť a zdôrazniť - nevedie k dezintegrácii občianskej spoločnosti, ako sa obáva pan podpredseda vlády a niektorí ďalší. Prosím, nezmietať náš návrh zo stola s tým, že nevieme, čo chcú. Nepochopenie vyplýva skôr z nedostatku dialogu, z toho, že súčasným európskym trendom primerane riešenie sa stále považuje za dovážané, alebo dokonca, ako to tu včera odznelo, za prejav menšinového nacionalizmu, pričom celá Euro-

pa sa hýbe v tomto zmysle jedným smerom, ako aj z nedostatku poznatkov o tom, ako sa princíp samosprávy uplatňuje v južnom Tirolsku, Španielsku, Finsku a v niektorých ďalších štátoch, ktoré sa tu včera spomínali ako mimoriadne prosperitné. Poznamenávam, že tak, ako v týchto krajinách samospráva neznamená dezintegráciu občianskej spoločnosti, ani ohrozenie integrity uzemia danej krajiny, i v tomto prípade ide len o formu uplatnenia princípu subsidiarity a občianskej samosprávy za účelom ochrany a rozvoja identity menšín.

Dovoľujem si pripomenúť, že tento princíp na našej politickej scéne už bol fakticky legitimovaný, keď bol prijatý ako východisko v uznesení vlády Slovenskej republiky č. 193 z marca tohto roku uvedenom v prílohe tohto uznesenia. V uvedenom zmysle podporujem návrh prednesený pánom Duka-Zólyomim. Ak by však jeho návrh nebol prijatý, navrhujem, podobne ako pán Rózsa, vynechať odsek 3 článku 34 a neprijatť pozmeňujúci návrh číslo 33 z tlače 24a, najmä preto, lebo zbytočne vzbudzuje nedôveru k menšinám. Je síce pravdou, že obe obmedzenia sú zahrnuté i v citovanom Kodaňskom dokumente, treba však uviesť, že sú to všetky obmedzenia, ktoré daný dokument v nadväznosti na práva uvedené v článkoch 31 až 40 obsahuje, ako napríklad právo na vlastné vzdelávacie a kultúrne inštitúcie, spomínanú samosprávu, právo udržiavať neobmedzené styky aj cez hranice s občanmi druhých štátov, zúčastňovať sa činnosti medzinárodných nevládných organizácií, atď., ktoré však do návrhu ústavy neboli prebrané. V zmysle citovaného článku 35 Kodaňského dokumentu navrhujem nové znenie odseku 3 článku 34 nasledovne: "Národné, národnostné menšiny a etnicke skupiny majú právo na samosprávu v oblasti školstva a kultúry."

V úprimnej snahe vylepšiť návrh ústavy ako zákona najväčšej právnej sily navrhujem pozmeňujúci návrh pod bodom 81 v súlade s odporúčaním spoločného spravodajcu neprijatť, vyňať návrh označený ako V v dodatku zo spoločného hlasova-

nia, nepriať ho a vypustiť odsek 4 článku 85 v záujme dôsledného oddelenia zákonodarnej a vykonnej moci.

Na záver mi dovoľte jednu poznámku. Ako jeden z tu sediacich Don Quichotov najviac postrádam podporovanie ovzdušia vzájomnej úcty, porozumenia, spolupráce a solidarity medzi všetkými osobami žijúcimi na našom území, bez ohľadu na etnický alebo národnostný pôvod, a podporovanie riešenia problémov prostredníctvom dialógu založeného na princípoch právneho štátu. Lenže toto nie sú moje donquichotské myšlienky. Obsahuje to Kodaňský dokument v článku 36. Keď porovnáam niektoré včerajšie vystúpenia so záväzkom, že všetky medzinárodné dokumenty majú vyššiu právnu silu ako ústava, vzniká vo mne nepokoj.

Ďakujem.

/Potlesk./

Podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Bauerovej. Návrhy prosím odovzdať pánovi spoločnému spravodajcovi.

Kým dám slovo poslancovi Ivanovi Hudecovi, su tu dve faktické poznámky. S jednou sa prihlásila pani Keltošová, s druhou pan poslanec Hrnko.

Ministerka práce a sociálnych vecí SR O. Keltošová:

Chcela by som len doplniť moju predrečníčku, že v článku 35, ktorý citovala len spolovice, je aj prvá časť. A tá prvá časť je podstatná. "Účastnícke štáty budú rešpektovať právo osôb, ktoré patria k národnostným menšinám" - nie k národným - "na efektívnu účasť na verejnom živote, vrátane účasti na veciach týkajúcich sa ochrany a rozvoja svojbytnosti týchto menšín". Čiže žiadne kolektívne práva. Myslím

si, že účastnícke štáty, ako aj nas stat, respektuju pravo osôb, a pani poslankyňa, a vy, páni poslanci, ste toho dôkazom.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvy podpredseda SNR P. Weiss:

Prosím, pán poslanec Hrnko s faktickou poznámkou.

Poslanec A. Hrnko:

Včera som vo svojom vystúpení hovoril, že akokoľvek sa budeme snažiť dohovoriť, nedohovoríme sa, pokiaľ nebudeme rozprávať jedným jazykom. Pani poslankyňa opäť dokazala, že nechce rozprávať jazykom, ktorým by sme sa mohli dohovoriť. Už sme si zvykli, že kde-kto spochybňoval právo Slovákov na suverenitu. Prosím vás, nespochybňujte aspoň pravo slovenského jazyka na suverenitu, aby mohol vyjadrovať pojmy tými prostriedkami, ktoré sú v slovenskom jazyku zaužívané.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvy podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem panovi poslancovi Hrnkovi za faktickú pripomienku. Slovo má pán poslanec Ivan Hudec. Pripraví sa pan poslanec František Mikloško z Kresťansko-demokratického hnutia.

Poslanec I. Hudec:

Vážený pan predseda Slovenskej narodnej rady,
vážený pan predsedajúci,
vážené dámy poslankyne a páni poslanci,
vážena vláda, hostia,

babylonský vladca Chammurapi 28 storočí pred nami na prosby tých, ktorí ho žiadali, aby vydal prvý zákon sveta, odvetil podľa legendy takto: "Ak toľme naliehate, davam vam zákon, no vedzte, že ani najlepší zákon na písme ešte neznamená spravodlivosť. Spravodlivosť závisí od toho, ako budete zákon vykladať a vykonávať v živote." Legendarný Chammurapi síce jestvoval, no dnes vieme, že hoci vydal zákonník, ale nie prvý na svete, tak ako v každej legende nehľadame v jeho údajnom vyroku dokument, ale posolstvo.

Dovoľte mi tri kratke poznámky. Ústava je zákon zákonov. Už to tu odznelo niekoľkokrát. Určuje charakter dlhodobej, povedzme, i politickej dohody a vôle žiť v poriadku a spoločne napriek možným rôznym názorom na rôzne veci. Neprijímame ústavu pre seba, pre túto politickú chvíľu a len pre tento historický čas. Už deklarácia o zvrchovanosti, na ktorú akt prijatia ústavy nadviaže, poukazuje na nemerateľnú vážnosť úlohy tohto parlamentu.

Poznámka druhá. V spornej otázke kompetencií zákonodarnej a výkonnej moci, keďže môže byť aj v budúcnosti predmetom diskusie, toľko: V štruktúre výkonnej moci, teda uradu prezidenta, vlády a predsedu vlády zvlášť, možno prijať kompromisy. Vo vzťahu výkonnej a zákonodarnej moci ide o vec podstatnú, priam substanciálnu. Z hľadiska technického, čiste pragmatickeho vykladu, by malo ísť napríklad o formovanie ustanovení písmena d/ článku 102 odseku 2, článku 85, článku 117 a článku 116 v odseku 4 pôvodného návrhu. Ide aj o to, či ústava legislatívne predurčí možnosť účinnej existencie

menšinových vlád, legislatívne nástroje potenciálneho natlakového charakteru na demokraticky zvolený zákonodarný zbor a zvýšené právomoci prípadného predsedu menšinovej vlády. Vitám preto zmeny, ktoré su obsiahnuté v dokumente 24b k prerokovanej správe, ktoré riešia tento háklivý problém. Hrdosťou a vyspelosťou parlamentnej demokracie je kategória politickej múdrosti, predpoklad zásadných konsenzov dobrých a dodržiavateľných kompromisov sta najživších prejavov politickej kultúry. Myslím si, že inštitúty podporujúce dobrou existenciu menšinových vlád tomu odporujú.

Poznamka tretia. V ústave niet dôležitejších ustanovení, ako tých, ktoré zaručujú ľudské práva a slobody. Zasadne a prvotné odmietnutie porušovania všetkých prav slobodného jednotlivca, ako su formulované napríklad v odseku 2 článku 12, sa musia stať piliermi našej demokracie. Vnímajúc všeobecné ustanovenia cez prizmu našej súčasnosti vidím toto: Táto spoločnosť, ak sa bude riadiť touto ústavou, musí strážiť ako oko v hlave, a dokonca podľa zákona stíhať všetky prejavy rasizmu, najmä antisemitizmu, menšinovej neznašanlivosti všetkého druhu, ale aj tých najprefikanejších prejavov rozdúchavania nenávisťi, akými sú fingované protiústavné prejavy, iste dobre organizované a možno aj zaplatené, ktoré túto rakovinovú podobu spolužitia rôznych skupín občanov umelo "dokumentujú". Aby sme nechodili po príklady do Rostocku, kde novinári aranžovali snímky mladých nacistov. Mimochodom, už sú súdne stíhaní. Škoda, že aj u nás chýbajú vinníci, najmä praví vinníci a pôvodcovia protizidovských nápisov hanebne zneucteného židovského cintorína, aktov vyvolávajúcich národnostné spory na juhu Slovenska, či protičeskeho ťaženia a iné, napríklad mnohé lživé články, ktoré verejne osočujú a ohováraajú 5 miliónov našich ľudí doma i v zahraničí.

Aj preto, žiaľ, o tomto hovorím, že je to proti litere i tohto nami schvaľovaného najvyššieho zákona - Ústavy Slo-

venskej republiky, ale najmä preto, že je to proti môjmu, a verím, že aj presvedčeniu väčšiny vás a našich spoluobčanov. Ešte raz sa vrátim k odkazu legendy Chammurapiho: "Nieleň litera zákona a jeho duch, no to, aby v pokoji a s pokojom žil medzi všetkými ľuďmi dobrej vôle, je podstatou dobrého zákona, tobôž zákona zákonov."

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Hudecovi, ktorý je nezávislým poslancom. Prosím pána poslanca Miklošku za Kresťansko-demokratické hnutie. Pripraví sa pan poslanec Janos Fothy z Maďarského kresťansko-demokratického hnutia.

Poslanec F. Mikloško:

Vážena Slovenská národná rada,
vážena vláda Slovenskej republiky,

prechodne a záverečné ustanovenia vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky v deviatej hlave, v dodatku 24b, sú prirodzene, jedným z najkonfrontačnejších ustanovení. Vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky je ústavou samostatnej zvrchovanej republiky. Urobiť takýto návrh čistej ústavy kompatibilný s Ústavou ČSFR je prakticky ťažko možné. Ak by sme chceli utvoriť akýsi "zberný koš" kompetencií v Ústave Slovenskej republiky a zmraziť ich účinnosť ku dňu rozdelenia spoločného štátu, deviata hlava prechodných a záverečných ustanovení by tvorila obsahovo príliš veľký oddiel. Vyriešiť tento problém možno, podľa našej mienky, iba tak, že deviata hlava bude z jediného článku, ktorý bude znieť - citujem: "Táto ustava nadobúda účinnosť prijatím ústavného zákona Slovenskej národnej rady o nadobudnutí účinnosti Ústavy

Slovenskej republiky". Je jasné, že politicky je taketo ustanovenie nie príliš efektívne, ale je to, bohužiaľ, jediný spôsob, ako sa možno vyhnúť vzniku dvojpravného stavu v Slovenskej republike, ako aj možnému utoku, že Slovenská národná rada bola tá, ktorá vykonala prvý krok k neustavnému rozpadu ČSFR. Ak rozpad Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky je otázkou, ktorá sa má vyriešiť do 1. 1. 1993, Slovenská republika do toho času iste vydrží s vyhlásením účinnosti svojej ústavy.

Vážena Slovenská národná rada,

v októbri 1990 bol v tomto parlamente prerokovaný tzv. jazykový zákon. V atmosfére, ktorú si dobre pamätáme, sme nakoniec niektorí boli pomenovaní ako zradcovia národa a odvtedy nám už táto nálepka zostala. Vedeli sme však, že nemôžeme ísť pod hranicu, ktorú sme stanovili. Nemôžeme preto, lebo to bola hranica, ku ktorej dospela demokratická časť Európy za posledné desaťročia. Čas nám dáva v týchto dňoch aj tu, na Slovensku, za pravdu. V podobnej situácii stojíme aj dnes. Ak sme už v minulosti hovorili o hviezdíčke a podobne, nebol to len básnický obraz, bolo to videnie Slovenska v budúcnosti v tej časti Európy, kde tieto symboly hviezd vznikli. V tej časti, kde existuje právny systém ako niečo, čo sa ctí. Naše zaradenie do tejto časti Európy je existenčnou záležitosťou Slovenska ekonomicky, ale aj duchovne. Ako som povedal, západná Európa si ctí právny poriadok a prijatie takejto ústavy, s takýmito nejasnými dvojznačnými zverečnými ustanoveniami, je pre ňu signalom, že sa v tejto chvíli začíname uberať k tej druhej časti Európy, k tej, kde práve takto začali všetky dnes už hrozivé problémy. Pre nás stojí dnes problém presne tak, ako v októbri 1990. Čas dá za pravdu tomuto pohľadu.

Ak dovoľíte, chcel by som spomenúť ešte jednu vec. Po-užívajú sa tu často veľké slová. Hovorí sa o hviezdnych ho-

dinách a podobne. Bolo by to v poriadku, keby tieto veľké slova neboli sprevádzane systematickými činmi, ktoré vedú k upevneniu osobnej i stránickej moci. Radikálne personálne zmeny, príprava zákona, ktorý má zrušiť televíznu a rozhlasovú radu, to všetko nas robí až príliš opatrnými, aby sme tieto veľké slová brali celkom vážne. S takým niečím máme totiž až príliš dobrú skúsenosť z minulosti.

Vážena Slovenská národná rada,

nie všetko, čo je slovenské alebo čo sa vyhlasuje a slovenské, je dobré. Toto môže platiť niekde v Hornej Markovej pri vatre. Jedine kvalita a smerovanie k overeným hodnotám tohto kontinentu nás môže zbaviť našich komplexov a frustrácií, ako tu o nich bola reč v niektorých príspevkoch. Jedine to, čo je dobré, bez ohľadu na to, kto to hovorí, by sa malo stať nakoniec aj slovenským. Starosť o takéto smerovanie nás bude viesť aj pri dnešnom hlasovaní.

Môj pozmeňujúci návrh k dodatku 24b deviatej hlavy teda znie, ako deviatu hlavu dať jediný článok: "Táto ústava nadobúda účinnosť prijatím ústavného zákona Slovenskej národnej rady o nadobudnutí účinnosti Ústavy Slovenskej republiky."

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Mikloškovi. Ďalej sa do rozpravy prihlásil pán János Fothy z Maďarskeho kresťansko-demokratického hnutia. Pripraví sa pani poslankyna Kaliská zo Slovenskej národnej strany.

Poslanec J. Főthy:

Vážená Slovenská národná rada,
vážený pán predsedajúci,
vážená vláda,
vážený pán priemier,
vážené poslankyne, poslanci,

národná menšina po páde totalitného režimu dúfala, že demokratická premena vyrieši jej problémy. Bohužiaľ, sa to nestalo. Predstavitelia moci spočiatku hlasali, že vnútropolitická situácia ešte nie je vhodná na to, aby menšina získala svoje práva. Po posledných parlamentných voľbách však poukazujú na to, že máme všetky práva, dokonca tieto sú nad európskym štandardom, čo však bližšie nikdy nebolo špecifikované. Medzičasom nám dali na vedomie aj to, že nie sme predstaviteľmi našich voličov napriek tomu, že sme získali mandát v demokratických voľbách. Keď sa ozveme v záujme ochrany menšinových prav svojich voličov, údajne rozoštvávame, nazývajú nás aj rozvracačmi, dokonca sa nam vyhraňajú, čo síce považujeme za poľutovaniahodné, ale prijať to nemôžeme. V súčasnosti, keď osamostatnenie Slovenska sa javí byť nevyhnutné, vážime si právo slovenského národa na sebaurčenie, ale súčasne považujeme v duchu demokracie aj práva národných menšín na samosprávu za prirodzené.

Pri tvorbe predloženého návrhu ústavy sme sa, bohužiaľ, nemohli zúčastniť, čo podľa nášho názoru odporuje aj základným zásadám demokratického parlamentarizmu. V súvislosti s návrhom ústavy, ktorý namiesto občianskeho princípu uprednostňuje princíp národný, sme znepokojení aj preto, lebo zásadne pozmeňujúce návrhy našej koalície v komisiách boli jednoducho zamietnuté. Keďže ústava je základným zákonom štátu a Slovensko sa chce integrovať do Európy, potrebuje takú ústavu, ktorá sa vyhne každému etatickému pohľadu, privilegiám, a umožní realizáciu všetkých práv slobodných obča-

nov rovných pred zákonom. Keď bude smerodatná logika národného štátu, integrácia Slovenska do Európy nebude jednoduchá, lebo súčasná realita u nás nezodpovedá predstave, podľa ktorej pojem národa je totožný so súhrnom všetkých občanov, ako je tomu v angličtine alebo vo francúzštine. Keď sa chceme integrovať do Európy, je nevyhnutne vypestovať si schopnosť prispôsobiť sa európskym štátom, lebo Európa sa nebude prispôsobovať nám, ale zo Slovenska treba vytvoriť demokratický európsky štát. Sme presvedčení o tom, že budúcnosť Slovenska závisí od toho, či bude patriť do Európy alebo nie, a to bezprostredne súvisí s vyvojom vnutropolitckej situácie. Teda otázka nezní tak, čo urobí západ pre samostatné Slovensko, lebo pomoc závisí od jeho dnešných a budúcich záujmov, ale tak, čo urobí Slovensko na prahu samostatnosti pre demokraciu. Musíme urobiť všetko v záujme toho, aby Slovensko bolo súčasťou štátu sa členom Európskeho spoločenstva.

Vážena Slovenská národná rada,

história je dôkazom toho, že budúcnosť majú len tie národy, ktoré rešpektujú práva menšín. Preto uznanie prirodzeného práva menšín na samosprávu je historickou zodpovednosťou Slovenskej národnej rady a slovenskeho národa.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem. Je niekoľko faktických poznámok. Prvá sa prihlásila pani ministerka Tóthová, pán minister Hofbauer a potom sú ďalšie faktické pripomienky.

Ministerka spravodlivosti SR K. Tothová:

Vážena Slovenská národná rada,

základom dorozumenia ľudí je, ak opakujú myšlienky tak, ako boli druhou stranou prednesené. Pán poslanec pred chvíľou povedal, že zo strany spracovateľov ustavy bolo vyrieknuté, že poslanci jeho strany nie sú predstaviteľmi svojich voličov. Takto to formulované vôbec nebolo. Na pôde parlamentu bolo sformulované, že poslanci za Együttelés nie sú predstaviteľmi celej maďarskej národnostnej menšiny. A vážny pán poslanec, v tom je veľký rozdiel.

Ďalej bola tu uvedená myšlienka, že sa nedáva možnosť na realizáciu samosprávy. Chcem veľmi stručne povedať, že samospráva môže byť územná a záujmová. Pokiaľ sa tu uvádza požiadavka samosprávy v školstve, v kultúre atď., táto sa v plnej miere môže rešpektovať a realizovať v záujmovej samospráve, ktorá nie je predmetom právneho zakotvenia ustavy. Navyiac, príslušníci národnostných menšín sa v plnej miere zúčastňujú územnej samosprávy. Teda je tu možnosť realizácie sa ako v územnej samospráve, tak v záujmovej.

A posledná myšlienka. Vo výboroch, pokiaľ som predkladala ústavu, som viackrát zdôraznila, že táto ústava je výsledkom procesu tvorby, nevybuchla po voľbách z ničoho, nadväzuje na proces tvorby, ktorý tu už bol. Pokiaľ sa tu argumentuje, že národnostné menšiny sa nemali možnosť na tomto procese zúčastniť, chcem len pripomenúť, že bývalý podpredseda vlády pán Zászlós ako podpredseda legislatívy sa v tomto procese zúčastňoval, a vzhľadom na svoju funkciu dosť výrazne a s plnými právomocami.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNK P. Weiss:

Ďalej sa s faktickou poznankou prihlasil pan minister Hofbauer. Pripravi sa pani poslankyňa Danielová.

Minister dopravy a spojov SR R. Hofbauer:

Vážený pan predseda júci,
vážený pan predseda vlády,
Predsedníctvo Slovenskej narodnej rady,
vláda,
damy a pani,

pri počúvaní vystúpení prevažne maďarských poslancov, ak by som nebol kandidatom za Západoslovenský kraj, musel by som nevyhnutne získať obraz, akým neuveriteľným spôsobom sú tu deťané práva maďarské alebo občanov Slovenskej republiky nie slovenskej narodnosti. Stretol som sa s opakom. Je vôbec možné, aby slovenské dieťa slovenských rodičov žijúcich na území Slovenskej republiky muselo cestovať 20 km autobusom, aby mohlo chodiť do slovenskej školy? Je toto vôbec možné v jednej civilizovanej krajine v strednej Európe? Tento jav nie je ojedinelý, nie je vytrhnutý a, bohužiaľ, dosť masový.

Pokiaľ tu veľa razy odznievala pripomienka, požiadavka na autonómiu a územnu autonómiu, o akom území tu hovoríme? Máme na južnom Slovensku niektoré územie, ktoré je úplne homogénne, homogénne národne a národnostne? Veď na území, kde žije 400 tisíc Maďarov alebo občanov Slovenskej republiky maďarskej narodnosti, žije súčasne aj milión obyvateľov slovenskej narodnosti. Tak kto, pred kým, kde, akým spôsobom sa má segregovať a kde stanoviť tieto hranice? Teda o akú samosprávu, v záujme koho, v záujme čoho a kde?

K úplnej aplikácii jazyka menšín za rovnocenne pre občiansky, kultúrny, úradný aj štátny styk. Prosím vas, je

mysliteľné, že na Orave, Kysuciach a Liptove uradníci miestnej a štátnej samosprávy, pošta, bank, železníc, telekomunikácií, rádiokomunikácií majú ovládať okrem slovenčiny jazyk menšín? To sa ideme vracat' do čias Kosutha, Tisu či Aponyiho? Alebo ide sa predpokladať znalosť šiestich jazykov? Pretože tu nehovoríme len o maďarskej národnosti, máme tu národnosť nemecku, poľskú, rusínsku, ukrajinskú. Tak sa netvárame, že tu máme iba jednu jedinu národnosť a ine nie. Alebo teda všade zabezpečíme prítomnosť piatich-šiestich tlmočníkov? A to len z prostého dôvodu, že daňový poplatník raz zaplatí za vyuku všetkých obyvateľov v Slovenskej republike, aby sa mohli vzdelávať aj v slovenskom jazyku, a pre tých obyvateľov, ktorí nie sú ochotní si toto osvojiť, ten istý daňový poplatník je povinný zaplatiť za tlmočníkov, za to, aby sa mohlo tlmočiť do slovenčiny a zo slovenčiny.

Ďalej si dovoľm pripomenúť, už nie ako poslanec, lebo poslancom Slovenskej národnej rady nie som, ale ako minister dopravy a spojov, že je celá sféra pracovných činností, kde dokonalá znalosť jazyka je bezpodmienečným predpokladom. A to nehovoríme len o jazyku slovenskom. Je úplne vylúčené, aby leteckých dispečerov robili ľudia bez aktívnej znalosti angličtiny. A to nie je možné aplikovať ako porušenie ľudských práv alebo akýchsi helsinských či kodaňských dokumentov. Časté sú prípady, že napríklad v železničnej doprave, v telekomunikáciách máme zamestnancov, ktorí nedokonale ovládajú slovenčinu. Z toho vyplývajú značné komplikácie a značné problémy, akým spôsobom tlmočiť príkazy pre nich a od nich. Pýtam sa, akým spôsobom to možno uspokojivo zabezpečiť bez toho, aby nedošlo k zdeformovaniu inštrukcie, ktorá nezriedka v zmysle jedného slova má obrovský význam pre bezpečnosť.

Teda ak maďarská národnostná menšina na území Slovenska bojuje za vytvorenie akéhosi národnostného geta, do ktorého sa chce uzavrieť na území národnej republiky, kde žije, do-

mnievam sa, že ide o skutočne veľmi svojrazný krok a svoj-
rázny postup, ktorý nemá nič spoločné ani s kodaňskými, ani
maastrichtskými dokumentami. Prave naopak. Domnievam sa, že
tejto menšine sa tu nežije zle, pretože ide o jedine maďar-
ské etnikum, ktoré početne vzrastá. A to, dovoľm si upozor-
niť, že dokonca za stavu, keď počet obyvateľov Maďarska kle-
sa. Nuž a čo sa týka životnej úrovne, myslím si, že veľa by
napovedal pohľad do Slovenskej štátnej sporiteľne v oblasti
okresov Dunajská Streda a Galanta. Tam su najvyššie vklady
v celej republike.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem. Vidím vas, pán poslanec Bugar, budete ďalší
v poradí s faktickou pripomienkou, ale predtým ešte je pani
poslankyňa Danielová a potom pani poslankyňa Ondrejkočičová.

Poslankyňa V. Danielová:

Vážene dámy,

vážení páni,

v podstate ďakujem pani ministerke aj panovi ministro-
vi, vlastne odpovedali za mňa to, čo som chcela povedať,
takže len veľmi stručne. Rada by som sa opýtala pana Fothy-
ho, koho myslel vo vete - citujem: "Národná menšina dufa-
la...", pretože na Slovensku je sedem narodnostných menšín.
A rada by som ďalej zacitovala jedného z voličov našich par-
lamentných strán maďarských spoluobčanov, predsedu miestneho
odboru Csemadoku v Tešedíkove - citujem: "Podľa mňa už auto-
nómia existuje, len ju netreba rozbiť. My tu problémy neci-
time. Tie robia politici. Každý sa môže naučiť všetko vo
svojom materinskom jazyku. Sme obyvatelia Slovenska, chceme

budovať túto vlasť, chceme ísť do Európy. Načo nam budú ešte ďalšie hranice?"

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Danielovej za faktickú pripomienku. Ďalej vystúpi pani poslankyňa Ondrejovičová a s faktickou pripomienkou sa prihlásil ešte pan poslanec Brňák a potom pan poslanec Bugar.

Poslankyňa M. Ondrejovičová:

Dovolím si predstaviť sa, som Ondrejovičová. Vzhľadom na to, že som vyše troch desaťročí učila na zmiešanom území, chcem sa opýtať priateľov z Maďarskeho kresťansko-demokratickeho hnutia, Együttélés a ostatných - o čom vlastne tu, priatelia, hovoríte? Hovoríte o mnohých veciach, ktoré som za celé tri desaťročia nepocítovala ani ako profesorka Gymnázia v Senci, ani ako vyučujúca na Strednom odbornom učilišti spojov v Bratislave, kde som z trestu musela odísť, ale pri tom všetkom som si so žiakmi vždy dobre rozumela. Rozumela som si aj so žiakmi z maďarských rodín, i keď som mala s nimi veľké problémy preto, že prišli zo základných škôl tak nedostatočne pripravení zo slovenského jazyka, že som sa im musela venovať popoludní, musela som sa im venovať niekoľko hodín preto, lebo som ich ľutovala. Nerozumeli totiž tomu, čo sa hovorí v odborných predmetoch, a hrozilo, že z týchto odborných predmetov by potom prepadli.

Neviem ďalej, prečo nám tu donekonečna opakujete tie isté veci, priatelia. Som kresťanka a myslím si, že dobrá kresťanka. Kresťanskou láskou mnohé veci vyriešime, ale ak sa budeme pridržať goebelsovciny, že stokrat opakovaná lož

sa stáva pravdou, ďaleko s takouto kresťanskou laskou nezajdeme. Mám priateľov skutočne v celej Európe vzhľadom na to, že s ľuďmi rada dobre vychádzam. Prave v týchto dňoch ma navštívili v mojej domácnosti Dáni. Citovalo sa tu mnohé. Majster Hudec povedal, že ak bude zákon bez ducha, že bude plytký. Tvrďím to isté. Dáni totiž majú nemecku menšinu, ale boli veľmi prekvapení, keď som im povedala, že my máme maďarské školy, v ktorých sa učí všetko po maďarsky a slovenský jazyk sa učí ako cudzí jazyk. Oni totiž nemčinu majú v náboženstve - myslím tu teraz na nemecku menšinu v Dánsku - majú ju čiastočne v histórii, pretože potrebujú poznať históriu svojho vlastného národa, a samozrejme, nikto im nerobí problémy, aby počas prestávok hovorili po nemecky. Myslím si, že ani my sme nikdy nehaltovali našich žiakov, ktorí sa rozprávali v internáte alebo na chodbách po maďarsky.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Pani poslankyňa, musím vám pripomenúť, že čas pre faktickú pripomienku je tri minúty.

Poslankyňa M. Ondrejovičová:

Áno. Ide skrátka o to, že hoci som starý pedagóg, nedokázala som pochopiť, o akých záporoch sa tu hovorí, o akom utlaku sa tu hovorí, keď samospráva v školstve, v kultúre, v náboženskom živote existuje, pokiaľ sa pamätám, od roku 1948 veľmi intenzívna.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Ondrejovičovej. Prosím, pán poslanec Brňák s faktickou pripomienkou.

Poslanec P. Brňák:

Ak dovolíte, mám tiež dve faktické pripomienky k vystúpeniu pána poslanca Fothyho a v podstate aj viacerých poslancov maďarských politických strán. Pán poslanec Fothy, a v podstate aj ostatní poslanci, ako zaklináciu formulu neustále používa princíp občianskych práv, ale na druhej strane pod týmto princípom vidí oprávnenia alebo práva nie národnostných, ale národných maďarských menšín na vlastnú autonómiu. To je prvý logický nezmysel. Druhý logický nezmysel, o ktorom hovoria niektorí poslanci maďarských politických strán, spočíva v opieraní sa o Kodaňský dokument. Je potrebné povedať, že tento dokument je v prvom rade politickým dokumentom, nie právnym, aj keď je plne akceptovaný a rešpektovaný účastníkymi štátmi. Po druhé, základom Kodaňského dokumentu sú individualne práva príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín. To znamená, že ak pan poslanec Fothy hovorí a odvoláva sa na Kodaňsky dokument, chcem podotknúť, že nie my, ale oni sú proti európskym tradíciám a zvyklostiam a proti takto demokraticky chápaným a uznávaným právam. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Brňákovi. S faktickou poznámkou sa prihlásili pán poslanec Bugár a pan poslanec Cingel.

Poslanec V. Bugár:

Áno, pán minister, máte pravdu, aj deti maďarskej národnosti cestujú 20 aj viac kilometrov. Prave preto vitame snahu vlády otvoriť malotriedky, a budeme ju podporovať. K vašim ďalším poznámkam nemám čo dodať, lebo niektore veci sa, bohužiaľ, zakladajú na dezinformáciach. Ešte k pani po-

slankyni - kresťan a kresťanka nikoho neobviňuje goebelsovými metodami.

Ďakujem.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Bugárovi. Prosím pana poslanca Cingela. Potom pán poslanec Fekete.

Poslanec T. Cingel:

Váženy pán predseda,
vážena vláda,
vážena Slovenská národná rada,

som poslancom za Stredoslovenský kraj, okres Považská Bystrica, do ktorého patrí aj obec Horná Mariková. Časť občanov tejto obce volila iste naše hnutie, ale prevažná časť je kresťansky založená a iste volila Kresťansko-demokratické hnutie, za ktoré je v parlamente aj pán poslanec Mikloško. Spôsob, akým sa pán poslanec vyslovil o tomto kraji, je zarážajúci. Vážená Slovenská národná rada, vyslovujem názor, že aj najposlednejší občan Hornej Marikovej má viac pochoopenia pre vec Slovenska, než pán poslanec Mikloško. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

S faktickou pripomienkou pán poslanec Fekete a potom pán poslanec Mikloško.

Poslanec J. Fekete:

Začnem bez oslovenia, nech to má tempo. Svojho času Ján Hus povedal nádhernú myšlienku: "Lepší dobrý Nemec, ako zlý Čech." Žijem v slovensko-maďarskom prostredí a môžem si tuto

myšlienku interpretovať, nielen, že si ju môžem, ale si ju aj musím interpretovať tak, že lepší dobrý Maďar, ako zlý Slováčok. My podľa tejto myšlienky aj žijeme. Nedávno sa pri mne v jeden deň - to bola čistá náhoda - zastavili dvaja Maďari a vravia mi: "Pan poslanec, zabojujte za to naše Slovensko." A potom mi povedali, prečo. Oni totiž jednoducho majú strach, že sa vytvára situácia, že časom budú pričlenení k Maďarsku. Veľmi dobre mi to padlo.

Pripomeniem ďalšiu skutočnosť. Zoberme si obecne noviny a pozrime sa, ktoré dediny v okrese Veľký Krtíš dostali finančné dotácie. Vyslovene len maďarské. Na slovenske sa jednoducho zabudlo. Maďari sa bránia slovenčine, neviem prečo. Nebude sa učiť ruština. Slovenčina ako esperanto slovanských jazykov má možnosť ponúknuť Maďarom možnosť dorozumievať sa s ostatnými slovanskými narodmi. Takže slovenčina je jazykom, ktorý poskytuje veľa výhod.

Pán poslanec Fóthy povedal myšlienku, ktorej sa, myslím si, v Maďarsku nepotešia. Budúcnosť majú len tie národy, ktoré uznávajú národnostné menšiny. Takže s Maďarmi je to potom veľmi biedne. /Potlesk./ V našom hnutí máme jedného poslanca, ktorý sa chystal vystúpiť, ale bojí sa vystúpiť, pretože povedal približne toto - poviem to veľmi otvorene: "Bojím sa, pretože potom doma so mnou neprehovorí ani kredec." On je totiž z maďarskej dediny, kde žije aj pár Slovákov, a najmä pričinením farárov sa tam dejú strašné veci - seje sa strach. Môžem menovať Balog nad Ipľom, môžem menovať Veľkú Čalomiju, môžem menovať Vinicu. Môžem menovať Čečejevce pri Košiciach, kde je viac Slovákov ako Maďarov, ale Božie slovo sa tam káže len vyslovene po maďarsky, nie po slovensky. To sa dá veľmi ľahko zistiť. Snažím sa hovoriť konkrétne, pretože všetci maďarskí poslanci doteraz nepovedali ani jeden konkrétny fakt o vlastnom prenasledovaní a ubíjovaní.

Ak ešte niečo pripomenúť, tak takúto drobnosťku: vo Vysokej nad Ipľom pri Lučenci vyhánajú z kostola Slovakov preto, že podľa vyjadrenia Maďarov vraj oni kostol nestavali. V Modrom Kameni je postavená Kalvária, na ktoru prispeli finančne i fyzickou prácou len a len Slovaci, a každoročne sa tam usporadúvajú púte, kde majú časť vyhradenú Slováci, časť majú vyhradenú Maďari, bez problémov. Kto neverí, nech sa 13. septembra toho roku príde na túto púť pozrieť. Ak su nejakí don Quichoti bojujúci o svoje národnostné práva na Slovensku, sú to predovšetkým Slováci na juhu. Verte mi, bohužiaľ, je to tak. Nechcel som to pripomenúť, ale to je najvyšší čas povedať. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Feketemu. O slovo sa s faktickou poznámkou prihlasil pán poslanec Mikloško, potom pani poslankyňa Bauerová. Ale dovoľte mi ako človeku, ktorý vedie schôdzu, ktorá má rozhodnúť predovšetkým o znení Ústavy Slovenskej republiky, poprosiť vás, aby sme sa vratili k meritu veci, a aby sa tieto konkrétne problémy, ktoré sa faktickými pripomienkami nám dávajú na známosť, potom riešili v rozprave k všeobecným otázkam, ktorá určite bude zaradená na ďalšiu schôdzu Slovenskej národnej rady.

Prosím, pán poslanec Mikloško.

Poslanec P. Mikloško:

Ospravedlňujem sa občanom Hornej Marikovej, ak som sa ich dotkol. Chcem len povedať pánovi poslancovi, že celkom nepochopil, čo som chcel povedať. Povedať som chcel to, že era "hejslovákovania" končí. Proste to, akí sme veľkí a dobrí, končí 1. januára 1993, a to, aká tu bude úroveň a ako nás bude uznávať svet, bude záležať od celkom iného. Toto

som chcel povedať, povedal som to možno nešťastne. Ešte raz sa Hornej Marikovej ospravedlňujem. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Mikloškovi. Pani poslankyňa Bauerová a potom s riadnym príspevkom v rozprave vystúpi pani poslankyňa Kaliská zo Slovenskej národnej strany.

Poslankyňa E. Bauerová:

Vážená Slovenská národná rada,

chcela by som zdôrazniť to, čím som svoj príspevok začala - pre nás sú rovnako dôležité všetky občianske práva, pre nás je rovnako dôležité, na akom právnom základe bude tento štát postavený. Sú pre nás dôležité, samozrejme, aj menšinové práva. Hovoríme tu o nich preto, lebo naše návrhy vo výboroch boli zmietnuté zo stola, v týchto záležitostiach neexistoval dialóg. Neželáme si však, aby diskusia o merite ústavy bola odvedená k parciálnym problémom vzťahov Maďarov a Slovakov. Sú na to iné možnosti a iné fóra. Som presvedčená, že tu dnes a teraz máme hovoriť predovšetkým o základných otázkach ústavy.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Bauerovej. Pokračuje v rozprave pani poslankyňa Gabriela Kaliská za Slovenskú národnú stranu.

Poslankyňa G. Kaliská:

Vážení prítomní,

jedinou úlohou tohto plena je prijatie Ústavy Slovenskej republiky, ktorá je pre ďalší osud Slovenska, podľa môjho názoru, nevyhnutnou. Dovoľte mi, uvedomujúc si túto úlohu, zodpovednosť a povinnosť, vysloviť niektore pripomienky a návrhy k nej.

Už akokoľvek sa budeme zaoberať vznikmi štátov v Európe, neodškriepime, že štátotvorným prvkom pri ich vytvorení bol národ. Národ, tento pojem u nás často zatracovaný, niekedy dokonca zosmiešňovaný, mnohými osobami v politickom živote označovaný dokonca za prekonanú kategóriu, sa v návrhu Ústavy Slovenskej republiky veľmi neobjavuje. Zdôvodňuje sa to aj tým, že Ústava Slovenskej republiky bude pod drobnohľadom sveta, a ten by nám prípadne mohol vyčítať a zazlievať, že sme sa v preambule rozhodli toto nespochybniteľné právo zakotviť, totiž, že národ je štátotvorným prvkom. Prítom, ak sa pozrieme na ústavy západnej Európy, najväčších národných štátov, zistíme, že napríklad španielska ústava schválená v roku 1978 obsahuje pojmy - citujem: "Parlament schválil a španielsky národ ratifikoval", "vyhlásenie bolo urobené v mene španielskeho národa" a o pojme národná zvrchovanosť už ani nehovorím. Nemecká ústava v preambule hovorí - citujem: "o vôli zachovať si svoju národnú a štátnu jednotu". Francúzska ústava, ktorá bola schválená v roku 1958 a revidovaná v rokoch 1960 až 1963, opäť hovorí o národnej zvrchovanosti. Talianska ústava ide tak ďaleko, že deklaruje v jednom článku, že každý člen parlamentu zastupuje národ.

Nechcem sa miešať do remesla panovi Hrnkovi - historikovi, ale azda si všetci z dejepisu pamätáme, že Taliansko v čase renesancie bolo tvorené silnými mestskými štátmi.

Možno aj v tomto hľadali paralelu niektorí obyvatelia Košíc vo výzve za zvrchované Košice. Prečo sa potom tieto mestské štáty zjednocovali? Iste pre rôzne dôvody - hospodarske, politické i obranné, ale Taliansko sa tiež zjednotilo na národnom princípe. Preto nemajme obavu upraviť aj preambulu v Ústave Slovenskej republiky tak, že štátotvorným základom tohto štátu je národ slovenský. Nie je to proti nikomu, proti ničomu a nepokladajte ma, prosím, za veľmi tvrdohlavu, keď vám prednesiem môj pozmeňovací návrh, ako preambulu upraviť: "My, národ slovenský, pamatajúc na politické a kultúrne dedičstvo svojich predkov a na stáročné skusenosti zo zápasov o národne bytie a vlastnú štatnosť, v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy, uplatňujúc neodňateľné prirodzené právo národov na sebaurčenie, v zmysle trvalej mierovej spolupráce s ostatnými demokratickými štátmi, usilujúc sa o uplatňovanie demokratickej formy vlády, záruky slobodného života, rozvoja duchovnej kultúry a hospodárskej prosperity všetkých občanov Slovenskej republiky bez ohľadu na ich národnosť, rasu a náboženstvo, uznášame sa prostredníctvom svojich zástupcov na tejto ústave." Potom si dovoľím toto znenie každému vložiť do lavice.

Ďalšie moje čiastkové pripomienky, ktoré vyustia do pozmeňujúcich návrhov: na strane 13 spoločnej spravy 24a, bod 33, domnievam sa, že ustavnoprávny výbor prijal dikciu, ktorá umožní ohrozenie zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky, ak to nepôjde na ujmu ostatných občanov. Preto si dovoľím predniesť pozmeňujúci návrh v takomto znení - to je článok 34 ods. 3 návrhu ústavy: "Výkon prav občanov patriacich národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručený v tejto ustave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva".

Strana 24 bod 73 spoločnej spravy - to je návrh ustavy článok 75 ods. 2 - by som navrhla vypustiť. Myslím si, že máme len dve možnosti. Buď sa dohodneme, že člen vlády nemôže byť zároveň poslancom, alebo sa dohodneme, že môže vykonávať obidve funkcie. Poviem svoj osobný názor. Bola by som za zlučiteľnosť týchto funkcií. Napríklad v britskom politickom živote je úzus, že člen vlády musí byť zároveň členom parlamentu.

Článok 92 navrhovanej ustavy, v spoločnej sprave je to strana 28 bod 87 - dovolím si pozmeniť dikciu jednak z hľadiska jazyka slovenskeho, jednak z hľadiska jednoznačnosti. Odsek 1 by znel: "Referendom sa potvrdí ustavný zákon o vstupe do zmluvného zväzku s inými štátmi alebo o vystúpení z tohoto zväzku. Vo väzbe na tento môj pozmenujúci návrh si potom dovolím dať ďalší návrh, ktorý sa bude týkať článku 7, kde navrhujem vypustiť slovo "štátny". Oстане tam len "zväzok". Takisto sa domnievam, že na strane 36 bod 118 spoločnej spravy v článku 139 by bolo vhodné upraviť presne časť vety "spravovať sa ústavou a ustavnými zákonmi Slovenskej republiky".

Druhý okruh mojich pripomienok sa bude týkať oblasti životného prostredia. Ideme prijímať novú ústavu, máme teda jedinečnú možnosť vytvoriť moderný základný zákon štátu. Prijímame ho na prelome, žiaľ, druhého a tretieho tisícročia. Ekologická kríza, ktorá dosiahla už planetarnej rozmiery, je pomerne novou skutočnosťou. V širšej verejnosti sa o problémoch životného prostredia vie maximálne tri desaťročia. Ide však o problémy nesmierne závažné pre prežitie ľudského rodu a civilizácie. Preto moderná ústava by mala na túto situáciu reagovať. V našej navrhovanej ustave určitá časť zakotvuje niekoľko základných a všeobecných zásad ochrany životného prostredia a kultúrneho dedičstva, čo bude vlastne tvoriť vrchol pyramídy, štruktúry právnych noriem v tejto oblasti. Ich začlenenie do Ústavy Slovenskej repub-

liky naozaj z nej robi skutočne modernu a na dobu reagujúcu právnu normu. Napriek tomu by som si dovoľila mať niektoré pozmeňujúce návrhy.

Čl. 44 odsek 2 a odsek 3 by som navrhla ponechať v pôvodnom znení, ako ho predložila vláda Slovenskej republiky. To isté sa týka článku 45. Totiž v spoločnej sprave ústavnoprávny výbor pozmeňuje článok 44 ods. 2 a 3. Podľa mňa ustupuje z pozície vládneho návrhu, a to iste sa týka aj článku 45.

Dalej by som poprosila o nasledovnú akceptáciu: na strane 49 spoločnej správy bod 155 sa týka článku 4, ktorý často bol napádaný, že v podstate si Slovenská republika vyhradzuje určité právo na vlastníctvo. Domnievam sa, že toto je naozaj v tejto ustave pokrokové vzhľadom na to, aké su globalne problémy životného prostredia. Veľmi veľa sme sa trápili, čo urobiť s voľne žijúcimi živočíchmi. Je tu určitý pozmeňujúci návrh, ktorý uznávam, že nebol legislatívne dopracovaný, preto ešte po jeho prijatí vo výbore pre životné prostredie som konzultovala s inými legislatívcami. Dovoľujem si vám predložiť nové znenie. To bude druhá veta, ktorá by mala znieť: "Z voľne žijúcich živočíchov na území Slovenskej republiky sú vo vlastníctve štátu tie druhy, pri ktorých to ustanoví zákon." Dôvodom tohto môjho návrhu je aj to, že živočíchy predstavujú pohyblivé organizmy, ktorých biologické potreby spravidla presahujú vlastnícke hranice pozemkov. Spoločenská hodnota voľne žijúcich živočíchov určená najmä kultúrnou hodnotou, ekologickým významom pre riadnu funkciu ekosystémov a ekologickú stabilitu, ďaleko presahuje hospodarsky význam jednotlivých druhov, ktorý môže vlastníka pozemku motivovať k eksploatacii ohrozujúcej verejné záujmy. V praxi sa napríklad bežne stretávame s tým, že máme skupinu dravých vtakov. Sú to v podstate veľmi ohrozená skupina živočíchov. Keď ho usmrtime, môžete dostať nanajvýš

pokutu, teda sankciu, ale v podstate niet toho, kto by vymahal náhradu škody.

Ďalší môj pozmeňujúci návrh sa tyka nového článku 47, v spoločnej sprave je to strana 62 bod 208. Nový článok 47 sa tyka ekologickej výchovy. Odporúčam jeho znenie do ustavy prijať z nasledovných dôvodov: podstatnou príčinou zleho stavu životného prostredia u nás je nedostatočná ekologická uvedomelosť obyvateľov. Na začiatku všetkých ekologických problémov nájdeme vždy nezodpovedný vzťah človeka k svetu. Je potrebná náprava následkov devastácie prostredia, ale aj myslenia a etiky. Nový typ občianskej zodpovednosti by mal viesť k novému štýlu života. Cesta dopredu nevedie len cez vedecko-technické riešenie, cez napravu čistými ekonomickými nástrojmi. Človek má v biosfere vynimočné postavenie, ale musí mať aj výnimočne veľkú zodpovednosť. Na vyriešenie ekologickej krízy sú teda rovnako dôležité budovanie demokratickej spoločnosti, prosperujúcej ekonomiky i rozvíjanie silného ekologického vedomia u všetkých členov našej spoločnosti, ale predovšetkým u mladej generácie.

Na záver mi už dovoľte len jednu vetu, ktorá bude trošku dlhšia. Čaká nás ešte dlhá cesta k tomu, kým sa kultúrny vzťah ku krajine, stálosť a ucta k tým hodnotám, ktoré nebudú nikdy možno vyčísliť v peniazoch, dostanú k okraju záujmu uponáhľanej spoločnosti na dôstojnejšie miesto.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Gabriele Kaliskej za jej vystúpenie. Prosím ďalšiu pani Gabrielu, tentokrát Rothmayerovú za Stranu demokratickej ľavice, aby sa ujala slova. Pripraví sa pan poslanec Štefan Harna za hnutie Spolužitie.

Poslankyňa G. Rothmayerová:

Váženy pán predseda Slovenskej narodnej rady,
váženy pán predseda júci,
vážená vláda,
otená Slovenská národná rada,

Listinu základných práv a slobôd ktosi poeticky nazval kráľovnou zákonov. Myslím si, že to nie je zle pomenovanie. Ak sa s ním aj občan stotožní, zákonodarca môže byť, myslím, nadmieru spokojný. Tiež som spokojná, že Listina základných práv a slobôd sa dostáva dnes do predloženého návrhu ustavy, o ktorom rokujeme. S potešením konštatujem, že najmä v sociálnych právach je ešte v zúšľachtenejšej podobe. Žiaľ, čo ma trochu mrzí a čo ma trochu aj znepokojuje, je to, že medzi pripomienkami z výborov, ktoré ústavnoprávny výbor neodporuča prijať, sa ocitol aj novonavrhovaný odsek 4 článku 19 v spoločnej správe uvedený pod bodom 176. Ako viem, ako som si zistovala, v niektorých výboroch sa poslanci s týmto návrhom stotožnili, iba že si celkom nevedeli predstaviť, ako sa bude uskutočňovať v praxi.

Preto, vážené poslankyne, vážení poslanci, dovolila by som si predniesť nové znenie, ktoré, nazdávam sa, vo vyváženej polohe chráni občana aj štát. To znenie by bolo - článok 19 vládneho návrhu ústavy doplniť o odsek 4, ktorý znie: "Každý občan má právo oboznámiť sa so všetkými údajmi, ktoré o jeho osobe evidujú štátne orgány, orgány uzemnej samosprávy alebo zamestnávateľ. Toto právo možno obmedziť zákonom len ak ide o opatrenia, ktoré sú potrebné na ochranu bezpečnosti štátu, verejného poriadku, na predchádzanie trestných činov alebo na účely trestného konania. Podmienky a spôsob vykonania tohto práva ustanoví zákon."

Vážená Slovenská národná rada, básnik hovorí: "Ďaleka pamäť, puto smutných ľudí." Ale dovolila by som si povedať,

buďme radšej dnes smutní z toho, ako v rokoch predminulých či minulých sa vyťahovali mená z klobúka, ako sa hľadala čierna mačka v tmavej miestnosti, a ako vieme podľa Konfucia, je ju veľmi ťažké nájsť, ak tam vôbec nie je, ale buďme radšej smutní z toho a pomatajme si to, aby v budúcnosti naši súputníci, prípadne nasledovníci takí smutní nemuseli byť.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Rothmayerovej za Stranu demokratickej ľavice. Ďalej v rozprave vystúpi poslanec Štefan Harna za hnutie Spolužitie. Pripraví sa pán poslanec Juraj Hraško za Stranu demokratickej ľavice.

Poslanec Š. Harna:

Vážena Slovenská národná rada,
vážena vláda,
pán predsedajúci,
dámy a páni,

národnostné problémy v postkomunistických krajinách, 45 rokov udržiavané pod pokrievkou a oficiálne považované za vyriešené na báze princípu proletárskeho internacionalizmu, sa s neočakávanou prudkosťou predrali na povrch a stali sa najväčším destabilizujúcim problémom týchto krajín. Mocensky vytvorené štátne útvary nerešpektujúce historické, kultúrne a etnické reality sa začali vplyvom vo vnútri nahromadených napätí a zániku vonkajších mocenských tlakov destabilizovať a rozpadáť takmer okamžite po tom, čo zanikli totalitné režimy. Ukazuje sa, že snaha národov o suverenitu a samostat-

nosť sa nedá nerešpektovať. Nemožno o nej tvrdiť, že je anachronizmom vo svete dávno prekonaným.

Konštituovanie nových štátov je preto potrebné chápať ako objektívnu tendenciu, skutočnosť, ktorá má prioritu pred riešením ekonomických, sociálnych a ďalších problémov v nich nahromadených. Vytváranie nových štátov v týchto končinách Európy nie je možné na čiste národnom princípe, nakoľko jednoznačné národné hranice prakticky nemožno určiť. Existujú rozsiahle územia s národnostne zmiešaným obyvateľstvom. Existencia národných menšín, národností a etnických skupín je objektívnou realitou, ktorú je nevyhnutné v procese konštituovania týchto štátov rešpektovať.

Riešiť problémy postavenia práv menšín sa dá len v úzkej súčinnosti s nimi. Ony musia definovať a artikulovať svoje potreby a požiadavky, a je len samozrejme, že chcú mať svoje práva zakotvené v ústave a v iných zákonoch. Uspokojivé riešenie postavenia práv národných menšín, národností a etnických skupín je v záujme každého štátu, je jednou z podmienok ich dlhodobej politickej stability, a naopak, ich nevyriešenie je dlhodobo destabilizujúcim prvkom. Nie je preto náhodné, že integrujúca sa Európa, Spojené štáty, svetové spoločenstvo kladú na popredné miesto uspokojivé riešenie národnostných a etnických problémov pri hodnotení demokratickosti politického systému daného štátu, čo je dôležitým kritériom medzinárodného uznania a spolupráce.

Okrem tohoto apelu na vás v súvislosti s ustavným zakotvením základných prirodzených práv národností a etnických skupín predkladám nasledovné konkrétne doplnujúce a pozmenujúce návrhy:

Doplniť článok 64 o ďalší odsek nasledovného znenia: "Vyššie územné celky majú byť vymedzené tak, aby prirodzené etnické územné celky zostali zachované." Ak sa prijme pozme-

ňujúci návrh pod bodom 58 spoločnej spravy, doplniť o tento navrhovaný odsek článok 56, konkrétne by išlo o odsek 4 článku 56.

Navrhujem ďalej vypustiť z návrhu ústavy článok 66 o emisnej banke a článok 67 o colnom území ako protirečiace s platným federalným zákonodarstvom. Myslím si, že tieto práva má každý samostatný štát automaticky bez toho, aby museli byť deklarované v ústave.

Ďalej navrhujem pozmeniť znenie článku 160 nasledovne: "Táto ustava nadobúda účinnosť ratifikačným referendum občanov Slovenskej republiky."

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Harnovi. S faktickou poznámkou sa prihlásila pani poslankyňa Gbúrová.

Poslankyňa M. Gbúrová:

Vážena Slovenská národná rada,

zhruba pred piatimi rokmi sa realizoval v akadémii vied veľmi seriózný výskum v súvislosti s postavením maďarskej a ukrajinskej národnosti. Výsledky prekvapili samotne národnosti. Ukázalo sa totiž, že existuje fenomén, ktorý by sme mohli zjednodušene nazvať určitým rozpoltením vedomia. Nemam na mysli zápornú interpretáciu v zmysle deformovaného vedomia. Skôr pozitívnu, pretože v tomto priestore vznikol kvalitatívne nový jav, ktorého obsahom je dvojité čítanie - na-

rodnostné a štátne. Príslušníci týchto národností sa totiž cítili byť súčasťou materského maďarskeho resp. ukrajinského národa, ale zároveň cítili silnú vazbu k štátu, v ktorom žili. Je to úplne prirodzený jav, a myslím si, že každý politický činiteľ ho musí rešpektovať.

Nepatrím k ľuďom, ktorí a priori pripisujú narodnostiam negatívne postoje. Je to skôr naopak. V tejto chvíli však prežívame obdobie, ktoré by sme mohli nazvať završením emancipačného vývoja slovenského národa. Chcem iba pripomenúť, že každá národnosť, ktorá žije na území Česko-Slovenska, má za jeho hranicami svoj vlastný štát. Slováci z tohto aspektu vychádzajú ako národnosť, ktorá svoj národný emancipačný vývoj završuje práve v tejto historickej chvíli.

Prvý podpredseda SNR P.Weiss:

Ďakujem pani poslankyni Gbúrovej za Hnutie za demokratické Slovensko.

Kým dám slovo pánovi poslancovi Hraškoví za Stranu demokratickej ľavice, mám jednu poznámku a potom prosbu. Panie poslankyne a páni poslanci, keď dávate návrhy, prosím, berte do úvahy fakt, že pán poslanec Sečánsky nemá stenografické schopnosti, preto vás prosím, aby ste mu svoje návrhy dali v písomnej podobe. Tí, ktorí ste to neurobili, urobte tak, aby sa potom zbytočne nezdržieval čas. Mohlo by sa stať, že vaše pripomienky nebudú zapracované a zbytočne sa skomplikuje proces schvaľovania jednotlivých článkov ústavy.

Prosím, pán poslanec Hraško. Pripraví sa pán poslanec Zselenák za Stranu demokratickej ľavice.

Poslanec J. Hraško:

Vážene Predsedníctvo Slovenskej narodnej rady,
vážení páni ministri,
panie poslankyne a páni poslanci,

patrim k tomu neveľkemu počtu členov slovenskeho parlamentu, ktorý si ešte spomínajú na Masarykovu i Benešovu predmníchovsku republiku. Pamatám sa na spontanne nadšenie občanov Slovenska pri vzniku Slovenskeho štátu. Naša rodina žila na maďarsko-slovenskom pomedzí v okrese Lučenec a zažil som eufóriu maďarských spoluobyvateľov, keď nadšene vitali regenta Horthyho a takisto nadšene vyhánali Slovakov z uzemi obsadených maďarskou armádou. A predsa si treba položiť otázku, prečo národ nadšený vznikom samostatného štátu rovnako nadšene išiel po piatich rokoch jeho existencie do povstania, ktorého cieľom bolo zvrhnúť aj vladnucu garnitúru štátu Slovakov. Ale tak sa správajú aj ine národy.

Žil som v Spolkovej Republike Nemecko v dobe, keď došlo k zjednoteniu Nemecka. Objímanie ľudí o polnoci na 3. oktobra 1991, neskoršie výrazné víťazstvo strany kancelara Helmuta Kohla, boli spontánnou momentálnou reakciou nemeckého ľudu. Nenaplnenie očakávaní zo znovuzjednotenia Nemecka viedlo k postupnému ochabnutiu nadšenia i k poklesu popularity vlády. Národ totiž vníma politické kroky i rozhodnutia zriedkakedy ako cieľ, ale skôr ako prostriedok na dosiahnutie cieľa, ktorým - a to nech sa na mňa nikto nehnevá, ani si to zle z mojej strany nevysvetľuje -, je tužba našich ľudí mať kľud, sociálne i právne istoty a v neposlednej miere i pocit osobnej slobody a možnosti sebarealizácie, ktorá je vyjadrením predovšetkým ekonomickej a intelektuálnej schopnosti mladšieho brata, ktorý má konečne možnosť dokazať, že je aspoň taký schopný a múdry, ako starší brat.

Netajím sa tým, a je to o mne v širokom svete známe, že som hrdý Slováč, ale ako hrdý Slováč som sa naučil čtiť a vážiť si hrdých Angličanov, Francúzov, Rusov, i hrdých Maďarov, ktorí niečo vedeli a dokázali. Život ma naučil, že niet národa, ani politickej strany či cirkvi, ktorá pozostáva len z 24 karátových príslušníkov. Život ma naučil čtiť a vážiť si ľudí, ktorí majú iný názor, ine presvedčenie, sú inej narodnosti alebo inej farby pleti. Život ma však naučil, že si vždy treba dávať pozor najmä pred demagógmi a fundamentalistami, ktorí neuznávajú nikoho okrem seba a neprípúšťajú správnosť žiadneho názoru okrem svojho. V živote som sa stretol s fašistickými fundamentalistami, s moslimskými, komunistickými, ale i s kresťanskými fundamentalistami, a musím vyhlásiť, že nie je medzi nimi žiaden rozdiel. Všetci uznávajú len jednu, len svoju pravdu, a každý odlišný názor, aj keď prispieva k hľadaniu cesty vedúcej k tomu istému cieľu, považujú ak nie za zradu, tak aspoň za spochybnenie vlastnej geniality. Prihovám sa za rešpektovanie zásady - keď dvaja robia to isté, tak je to vždy to isté. A vyslovujem sa proti zásade čo je dovolené Bohovi, nie je dovolené volovi.

Vyznávam sa, že možnosť byť nielen svedkom, ale priamym účastníkom a aktívnym aktérom deklarovania suverenity dospeleho a hrdeho slovenského národa, ako aj súčasne prijímanie Ústavy Slovenskej republiky, považujem za mimoriadnu priazeň môjho osobného osudu. Včera som išiel do tejto rokovacej miestnosti so slzami dojatia v očiach. Vypočul som celý rad návrhov, celý rad diskusných príspevkov, a suhlasim s panom premiérom, ktorý včera potvrdil, že ustava nie je len dielom jedného hnutia, ale je výsledkom širokých diskusií a širokej dohody hlavných politických síl na Slovensku.

Naše rokovanie pozorne sledujú v dnešných dňoch nielen v Čechách, ale je predmetom ak nie záujmu širokej svetovej verejnosti, tak je určite predmetom záujmu svetových politi-

kov. Postavme sa však pravde do oči a priznajme si, že Slovensko nemá vo svete to najlepšie meno a Slováci takisto nie. Je zbytočné skúmať, kto má na tom zásluhu, o tom píšú novinári, čo je z toho pravda a čo je lož. Žiaľ, starší bratia urobili z mladšieho brata Popolvára a susedia im to uverili. Je fakt, že je veľa tých vo svete, i u nás doma, ktorí čakajú na najmenší chybný krok alebo výrok, ktorý by použili ako argument proti nám a proti nášmu ušľachtilému emancipačnému úsiliu.

Prosil by som preto, panie poslankyne a pani poslanci, nehádajme sa o výklade niektorých diskutovaných paragrafov a ustanovení, ale si uvedomme, že naši neprajníci vždy urobia horší výklad, ako si to ktokoľvek z nás tu dokáže predstaviť. Ak už prijatie politickej, právne nezáväznej deklarácie bolo komentované ako jednostranný akt Slovákov pri rozbiťaní republiky, prosil by som, aby sme sa vyvarovali v našom prvom najvyššom právnom a zákonnom akte urobiť čo len náznakov neústavných krokov. Nie politické špekulácie, ale politická zodpovednosť nútila poslancov za Stranu demokratickej ľavice zaujímať také stanoviská, ktoré boli dosť často komentované ako dvojtvárnosť.

Chcem vás ubezpečiť, vážená vláda, vážený pan premier, že ani ako človek a ani ako poslanec za Stranu demokratickej ľavice som nikdy nešpekuloval a nezahrával sa ani s čechoslovakizmom, ale ani s primitívnym nacionalizmom. Slovenský národ spolu s ostatnými občanmi Slovenskej republiky ma, podľa môjho názoru, získať pri samostatnej Slovenskej republike a v nej predovšetkým - po prvé - uvoľnenie brzdiacich mechanizmov z doby nerovnoprávného postavenia v uplynulom období a po druhé - priestor pre urýchlenie svojho ekonomického a sociálneho rozletu. Ak samostatná Slovenská republika nezabezpečí svojim obyvateľom lepšie ekonomické, sociálne a kultúrne podmienky pre rozvoj tak štátotvorného národa, ako aj rovnaké občianske práva, ale i povinnosti, a to

zdôrazňujem, pre občanov národnosti i etnických skupín žijúcich na Slovensku, ak Slovenská republika nevytvorí dobre susedské vzťahy a široký ekonomický priestor pre realizáciu produkcie občanov Slovenska, ak slovenský narod bude vo svojej samostatnej republike žiť horšie ako doteraz, obavam sa, že nám to naši ľudia neodpustia. Skôr som presvedčený, že pri hodine pravdy si budú počínať rovnako, ako si počínali pri hodnotení čechoslovakistov koncom tridsiatych rokov, pri hodnotení ľudákov v Slovenskom národnom povstaní, pri hodnotení komunistického režimu koncom roku 1989, ale koniec koncov aj pri hodnotení Čarnogurského vládnej koalície v júnových voľbách.

Keď môj starý otec končil svoje večerne modlenie, každým si povzdychol: "Len zdravia dobrô a vrchnosť mudru zachováti nám ráciš, ó pane." Mudri politici neprijímajú totiž nikdy také zákony, ktoré vyhovujú im a vláde, ale také, ktoré vyhovujú ľuďom, pretože v demokratickom systéme má každý člen vlády i poslanec možnosť pri nasledujúcich voľbách byť znovu ľudom.

K mudrosti našej vlády, nášho parlamentu, by mala patriť predovšetkým veľkorysosť a predvídavosť pri budovaní širokého ekonomického priestoru, nie trhanie, ale vytváranie vazieb so susedmi. Hovorí sa, že zlý sused je horší ako mor. Popolvar aj v rozprávke zvíťazil tým, že bol lepší a schopnejší, a nie tým, že zdôrazňoval svoju vynimočnosť. Prosil by som, keby sme urobili všetko, aby sa naša suverénna republika neocítila pri zvyrazňovaní svojej vynimočnosti a historických práv v pozícii tiež samostatnej republiky, ktorá sa ešte nedávno hlasila v predpolnočnom rozhlasovom vysielaní slovami "Hovorí Tirana". Prihovám sa za taku úpravu záverečných ustanovení, akou je napríklad aj článok 158, ktorý by jednoznačne vylúčil podozrievanie slovenskeho Popolvara z nečestných úmyslov a z rozbižských tendencií nielen v Česko-Slovensku, ale aj v Európe.

Ešte na záver, damy a pani, malé čiste osobne vyznanie. Budem hlasovať za prijatie ústavy a nikdy som o tom v sebe nepochyboval, že tak urobím. Bol by som tak hlasoval aj v tajných voľbach. Podriadim sa demokraticky prijatému spôsobu hlasovania, ale chcem povedať, že moje hlasovanie nebudú asi sprevádzať len slzy dojatia, ale aj trochu trpkosti, že ústavu sme prijímali skoro takým spôsobom, akým komunistický parlament zvolil v decembri 1989 pana Havla za prezidenta.

Ďakujem vam za pozornosť.
/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Hraškoví za Stranu demokratickej ľavice. Teraz v rozprave vystúpi pan poslanec Jozef Zselenák za Stranu demokratickej ľavice. Pripraví sa do rozpravy pán poslanec Ján Šlota za Slovenskú národnú stranu. Pán poslanec, ešte prepáčte, pán poslanec Mikloško chce vyštúpiť s faktickou pripomienkou.

Poslanec F. Mikloško:

Pre historickú pravdu by som rád vedel od pána poslanca Hraška - bol som totiž účastný voľby prezidenta Havla - v čom bola tá voľba podobná tomu, ako tu hlasujeme? Keby ste boli taký dobrý to povedať.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Pán poslanec Hraško.

Poslanec J. Hraško:

Mal som na mysli to, že budeme hlasovať povstaním a verejným vyjadrením. Ako to pani poslankyňa Rothmayerova, i ďalší, i sám pán Mikloško povedali, niekto môže hlasovať proti svojmu presvedčeniu. Ja som sa osvedčil a osvedčujem sa, že mojím presvedčením je, a bol by som hlasoval za ustavu i v tajných voľbách. Hovoril som s ľuďmi, ktorí boli v parlamente v roku 1989, že bolo snímanie kamier a povstanie - som za voľbu pána prezidenta. Ja som tam nebol, pán Mikloško, nevedel som, že ste boli členom komunistického parlamentu /šum v sále/. Ospravedlňujem sa za túto paralelu, ale v každom prípade mi išlo len o zvýraznenie možného nátlaku pri hlasovaní.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Prosím, ešte jedna faktická poznámka, ale prosím, aby sme neroztočili kolo ďalších faktických poznámok.

Poslanec L. Kvasnička:

Bol som poslancom Federalneho zhromaždenia a bol som účastný voľby prezidenta republiky. Volilo sa tajnou voľbou, celkom demokraticky.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Myslím, že tu dochádza k zámene dvoch volieb. Jedna bola ešte pred voľbami, ale o tom by sme už nemali diskutovať.

Ešte sa hlási pani poslankyňa Rothmayerova.

Poslankyňa G. Rothmayerová:

Tiež sa nazdávam, že netreba o tom nejako zoširoka diskutovať, ale nazdávam sa, že ak to má byť voľba, tak to nie je aklamácia, lebo keď máme hlasovať aklamačne - a pravdepodobne to mal na mysli pan poslanec Hraško - nepripadá mu to ako slobodné. Asi o to išlo.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pekne. Pan poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Chcem už len dopovedať, že som bol účastný oboch voľieb. Obe voľby boli tajné /ruch v sale/. Ale prosím vas, pán poslanec, veď už teda viem, som ešte svojprávny.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Pán poslanec Ftáčnik.

Poslanec M. Ftáčnik:

Vážené poslankyne, už len pre historickú pravdu uvediem, že sa mysli voľby, ktoré prebehli v decembri 1989, kde sa volilo zdvihnutím ruky, teda aklamáciou, verejne, boli tam prítomné kamery. Možno tento natlak mal na mysli pan poslanec Hraško.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem. Pán poslanec Zselenák.

Poslanec J. Zselenák:

Váženy pán predseda Slovenskej národnej rady,
vážene Predsedníctvo Slovenskej národnej rady,
vážena vláda,
dámy a páni,

panie poslankyne a páni poslanci, ako aj členovia vlády Slovenskej republiky, ktorí doteraz vystúpili v rozprave o vladnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky, už povedali mnoho podnetného a pozoruhodného, ako text ústavy ďalej skvalitniť a ako ju úspešne uviesť do života. Preto, keď dovolíte, budem sa zaoberať iba jedínym z okruhov problémov, aj keď treba povedať, že s okruhom do istej miery konfliktným.

Ako to vyplýva z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, ale aj z filozofie návrhu Ústavy Slovenskej republiky, cieľom Slovenskej národnej rady, ako i vlády, je vybudovanie prosperujúcej, humánnej, demokratickej, pluralitnej občianskej spoločnosti. Nevyhnutným predpokladom dosiahnutia tohto cieľa, a dovoľm si povedať, že i prioritným dlhodobým národnostným záujmom Slovenskej republiky je uspokojivé riešenie harmonického, plnohodnotného a rovnoprávného spolunažívania slovenského národa a národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Rešpektovanie prav osôb, ktoré patria k národnostným menšinám, ako súčasť všeobecne uznávaných ľudských prav, je podstatným činiteľom mieru, spravodlivosti, stability a demokracie v spoločnosti.

Oceňujem skutočnosť, že vláda Slovenskej republiky v návrhu ústavy vychádza z rešpektovania medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodach, ktoré Česka a Slovenska Federatívna Republika podpísala a ratifikovala. Dokumenty, ako sú Všeobecná deklarácia ľudských prav schva-

lená Valným zhromaždením OSN v roku 1948, Medzinarodný pakt o občianskych a politických právach prijatý Valným zhromaždením OSN v roku 1946, Záverečný akt Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe z roku 1975, ako aj mnohé ďalšie, vrátane platnej Ústavy Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, i Ústavnej Listiny základných prav a slobôd tvoria rámec pre úpravu postavenia a práv narodnostných menšín a etnických skupín.

Napriek tomu v tejto chvíli, keď sa diskusia o návrhu Ústavy Slovenskej republiky chýli k zaveru, ma znepokojuje istá patová situácia, ktorá nastala v súvislosti s odmietnutím návrhov koalície Együttélés a Maďarskeho kresťansko-demokratického hnutia vo výboroch Slovenskej národnej rady. Predpokladám, aspoň to tak vyzerá doteraz podľa diskusie, že podobný osud stihne tieto návrhy aj pri hlasovaní v Slovenskej národnej rade. Objektívne treba povedať, že v návrhoch koalície Maďarskeho kresťansko-demokratického hnutia a Együttélés sú aj také, ktoré v návrhu textu ústavu sú už zapracované, a teda uspokojivo riešené, najmä v druhej hlave - základné práva a slobody. Objektívne treba tiež povedať, že v ďalšom ide o návrhy, ktoré sa rovnako opierajú o platné dokumenty medzinarodného práva, a mohli by byť riešené vhodným spôsobom aj v ústave. Pravdou je však aj to, že na ich vyriešenie postačujú aj právne normy nižšej právnej sily.

V návrhoch maďarskej koalície sú ustanovenia, ktoré sa opierajú o pozitívne skúsenosti a poznatky z rôznych variantných riešení z krajín s vysokou úrovňou demokracie. Pre ich akceptovanie v našich podmienkach je potrebné najstť cestu k politickej dohode a predovšetkým upevniť dôveru v demokratické inštitúcie štátu.

Ide tu o otázku autonómie. Faktom je, že slovenská verejnosť, a treba dodať, že aj mnohí príslušníci narodnostných menšín a etnických skupín, je touto požiadavkou zasko-

čená a panuje tu značná nedôvera, miestami až strach z takehto riešenia. Na druhej strane návrhy maďarskej koalície su nepresné, spracované unáhle, málo koncepčne a nevyjasnene. Sporné je aj to, či majú podporu všetkých príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín. /Potlesk./

Za tejto situácie by som považoval za chybu, ak by sme v tak dôležitej otázke, akou otázka menšín nesporne je, rozhodli iba silou svojich hlasov. Preto navrhujem, podľa môjho názoru, kompromisné, čestné a pritom ustretové a vzajomne prijateľné riešenie spôsobom výrazne transparentnejším a dôsledne vychádzajúcim z novej Ústavy Slovenskej republiky. Dovoľte mi teda, aby som predložil dva pozmeňujúce návrhy.

Prvý návrh - k článku 34 navrhovanej Ústavy Slovenskej republiky: v odseku 1 článku 34 za slovami "združovať sa v národnostných združeniach" navrhujem doplniť "zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie" - ďalej ponechať pôvodný text.

Druhý návrh by sa rovnako týkal článku 34 ústavy a spočíva v zaradení nového odseku 4 takehoto znenia: "Ďalšie podrobnosti o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín ustanoví ústavný zákon."

Dámy a pán,

dovolím si prehlásiť, že mám za to, že taketo ustretové riešenie by viedlo predovšetkým k upevneniu vzajomnej dôvery predstaviteľov jednotlivých národností, i predstaviteľov slovenského národa, nezavrelo by dvere pred ďalším dôsledným, uvažným, vecným a konkrétnym riešením, a mohli by sme takýmto spôsobom vyriešiť aj ďalšie požiadavky a práva, tie, ktoré vychádzajú z medzinárodných dokumentov po ich dosled-

nej právnej analýze a porovnaní s medzinárodnými právnymi normami.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem panovi poslancovi Zselenakovi. Udeľujem slovo pánovi poslancovi Jánovi Slotovi za Slovenskú národnú stranu.

Nie je tu, stráca poradie. Ďalej podľa § 19 vystúpi pan minister Černák.

Minister hospodárstva SR L. Černák:

Váženy pán predseda,
pan predsedaajúci,
vážená vláda,
kolegyne a kolegovia,

z predchádzajúcich diskusných príspevkov zazneli náznamy o ekonomike, preto mi dovoľte, aby som sa k tomu dvoma-troma vetami vyjadril.

V pôvodnom návrhu bolo niekoľko ustanovení, ktoré boli podrobené kritike. Myslím si, že v návrhu, ktorý prichádza, je v oblasti ekonomickej jasne deklarované, že budúca ekonomika Slovenska bude transformovaná na trhovú ekonomiku, a to takými prostriedkami, ktoré sú jednoznačné. Prve kroky vlády jednoznačne naznačujú, že urýchlenu privatizáciou, ďalšou liberalizáciou cien a prechodom nielen na vnútornú konvertibilitu, ale aj na úplnú konvertibilitu našej meny. Toto je deklarované. Bolo mnoho rozhovorov. Pri definitívnom riešení bude rozhodujúce, ako sa k nám postaví svet. Uskutočnilo sa

mnoho rozhovorov na úrovni veľvyslancov, vyslancov, špecialistov. Odozva zo sveta je jednoznačná - ak vyriešite tento štátoprávny problém ústavnou cestou, riešenie vášho problému je vo vašich rukách a nie je nijaký dôvod, aby to malo dopad na ekonomiku Slovenska.

Osobne som nadšený dohovorom, ktorý bol urobený pri poslednom rokovaní ODS a HZDS, kde je jednoznačne deklarované, že budúci postup bude volený tak, že nie sú ani najmenšie predpoklady, aby mal negatívny dopad na ekonomiku Slovenska. Hovorili sme o tom, či spôsob týchto volieb, ktorý bol odhlasovaný, je dôstojný ustave. Priznam sa, že poslancom som prvýkrát v živote a prvýkrát v živote som pri deklarovaní zvrchovanosti hlasoval povstaním a vyjadrením svojho názoru. Len z tlače som vedel, že presne takým istým spôsobom, pár dní pred nami, Česká národná rada vyjadrovala dôveru českej vláde.

Pri svojom povolaní, ktoré ste mi nadelili poverením riadenia toľkých rezortov, som veľmi často v terene a jednoznačne potvrdzujem, že tento spôsob hlasovania mal obrovskú pozitívnu odozvu medzi našimi voličmi. /Potlesk./ Na východe som rozprával s robotníkmi vo fabrikách. Tí nás sledujú ako sa tvárime, čo máme oblečene, ako nahlas sme povedali, či sme za, či nie. Videli, že HZDS, to nie sú len stredoslováci a severania, ale že sú to aj občania s maďarsky znejúcimi menami, že vyjadrujú názor z južných oblastí, a osobne si myslím, že to je rozhodujúce. Jednoznačne pozitívna odozva.

Z titulu svojej funkcie rokujem s radom podnikov, nevynímajúc severné, južné, s Maďarmi, so Slovákmi. Poznam názory v južných oblastiach Slovenska. Z titulu predchádzajúcej funkcie som veľmi úzko spolupracoval s maďarským hliníkar-ským priemyslom; môžem vyhlásiť, že tam mám množstvo priate-

lov. Situácia zďaleka nie je taká, ako ju vykresľujú naši kolegovia, maďarski poslanci.

Vážení kolegovia poslanci za Együttelés a MKDH, to čo je v rámci tejto ústavy ponúknuté, je ponúknutá ruka na spolupracu - široká, úprimná slovenská dlaň. V mene vašich voličov vás prosím, neotáčajte sa chrbtom k tomu, kto vám podáva ruku. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi ministrom Černakovi za jeho vystúpenie. O slovo podľa § 19 požiadal generálny prokurátor pán Bacho.

Generálny prokurátor SR V. Bacho:

Vážená Slovenská národná rada,
vážena vláda,
dámy a páni,

príprava Ústavy Slovenskej republiky otvorila otázku postavenia prokuratúry v systéme orgánov štátu. Objavujú sa otázky: Potrebujeme samostatný rezort prokuratúry? Nemožno úlohy prokuratúry lepšie zabezpečovať inými orgánmi? Som presvedčený, že koncepcia prokuratúry ako univerzálneho strážcu zákonnosti je prežitá a nenosná. Súčasne som však presvedčený, že vo viacerých svojich úlohách a činnostiach nemôže byť prokuratúra v súčasnosti funkčne a účinne zastupená inými orgánmi. Z čoho pri takomto tvrdení vychádzam?

Najspoľahlivejším spôsobom nachádzania práva je kontraktornosť súdneho konania. To znamená, že dve strany vedú spor o právo a súd ako nezávislý tretí subjekt tento spor rozhoduje. V trestnej oblasti sú stranami súdneho konania obžalovaný a prokurátor, pričom prokurátor presadzuje záujem štátu na potrestaní vinného, ako aj na nepotrestaní nevinne-

ho. Súdne konanie je teda vlastne zapasom obžalovaného a prokurátora o právo, a preto právne oslabenie niektorej z týchto strán by mohlo viesť k deformáciám sudneho konania. Práve preto je nutné, aby obžalobu v trestnom konaní zastupoval samostatný rezort prokuratúry ako orgán funkčne celkom nezávislý na akýchkoľvek iných, predovšetkým justičných orgánoch. Opodstatnenosť úradu prokurátora takto uznávajú aj pravidlá o úlohe prokurátorov, ktoré v roku 1990 prijal 8. kongres OSN o prevencii zločinnosti a zaobchádzaní s páchatelmi. Tieto pravidlá zdôrazňujú nutnosť priameho oddelenia úradu prokurátora od súdnych funkcií a zároveň požadujú, aby prokuratori mohli vykonávať svoje profesionálne funkcie bez zasahovania.

Nie je to však iba oblasť trestného konania. Aj na netrestnom úseku patrí do pôsobnosti prokuratúry rad činností, pre výkon ktorých možno iba ťažko nájsť vhodnejší orgán štátu. Mám pritom na mysli predovšetkým oblasť štátnej správy, kde nemožno prehliadať, že pôsobnosť správneho súdnictva zďaleka nezahŕňa všetku rozhodovaciu činnosť orgánov štátnej správy a že súd môže reagovať iba na tie nezakonnosti, na preskúmanie ktorých obdržal návrh účastníka správneho konania. Pri nesporovej povahe správneho konania môžu nastať prípady, v ktorých zrejme nezákonnosť správneho rozhodnutia bude účastníkom konania na prospech a nebude teda nimi napádaná v rámci správneho súdnictva. K tomuto môže dôjsť predovšetkým pri rozhodnutiach o povolení určitej činnosti o priznaní oprávnení alebo dávok a podobne. Ktorý účastník správneho konania bude pred správnym súdom napádať rozhodnutie, ktorým mu bez splnenia zákonných podmienok bolo povolené uskutočnenie stavby, bola kolaudovaná takáto stavba, bola udelená koncesia na živnosť a podobne? Štát však musí mať aj v takýchto prípadoch záujem na zachovávaní zákonov, záujem na získavaní poznatkov o ich porušovaní, ako aj účinne prostriedky na uplatňovanie zákonnosti.

Práve pre tieto prípady porušovania zákonov štátom v neprospech štátu by mal byť zachovaný dosah prokuratúry na dodržiavani zákonnosti v činnosti organov štátnej spravy. Myslím, že je pritom nepochybné, že výkon takehoto dozoru vylučuje podriadenie prokuratúry pod organy štátnej spravy a plne odôvodňuje jej samostatné rezortne postavenie. Princíp rezortnej samostatnosti spočívajúci v tom, že prokuratúra sama realizuje svoju správu, vyplýva aj z toho, že ma celkom špecifické úlohy, ako aj špecifické pravomoci, ktoré sa u iných orgánov nevyskytujú. Rezortne spojenie prokuratúry s iným orgánom štátnej spravy by tak bolo úplne neorganické.

Z povahy úloh prokuratúry však vyplýva aj to, že tieto úlohy možno riadne plniť iba za predpokladu, že subjekt, ktorý je ich nositeľom, sa bude riadiť iba právnym poriadkom a vlastnou profesionálnou a zodpovednou úvahou. Z toho vyplýva požiadavka nezávislosti prokuratúry, ktorú je potrebné chápať tak, že prokuratúra ani v centre, ani na nižších stupňoch nemôže prijímať a nesmú jej byť určené žiadne príkazy alebo pokyny od štátnych, samosprávnych, stranických alebo akýchkoľvek iných orgánov, alebo fyzických či právnických osôb.

Prokuratúra taktiež sama rozhoduje o tom, či v konkrétnej veci ide o porušenie zákonnosti a či su splnené podmienky pre uplatnenie toho-ktorého opatrenia, ktoré má k dispozícii. Odpolitizovanie prokuratúry, ktoré sa už na základe zákona č. 168/1990 Zb. realizovalo, považujem pritom za jeden z najdôležitejších predpokladov toho, aby prokurátori pri svojom rozhodovaní nemohli zneužívať moc z politických dôvodov a aby postupovali v súlade so zákonom.

Napokon sa chcem ešte zastaviť pri postavení prokurátora v konaní pred súdmi v netrestnej oblasti. Viacero právnych predpisov výslovne predpokladá pôsobenie prokurátora

v občiansko-súdnom konaní, príkladmo v oblasti zapisov do obchodného registra, pri podávaní návrhov na vyslovenie nezákonnosti štrajku a podobne. Chcem však položiť dôraz na to, že prokuratúra sa javí ako najvhodnejší organ štátu na podávanie návrhov na súdne určenie neplatnosti zmluv, ktorými bol zákon porušený v neprospech štátu, k čomu môže dochádzať predovšetkým pri nakladaní s majetkom štátu a najmä pri jeho prevodoch. Po 1. januári 1992 sme však oprávnenie podávať takéto návrhy stratili, preto nezakonne zmluvné prevody môžeme iba evidovať a signalizovať, avšak bez dôsledkov na ďalšiu platnosť týchto zmlúv.

Príprava Ústavy Slovenskej republiky otvorila aj otázku, či postavenie prokuratúry v systéme orgánov štátu má byť predmetom ustavnej úpravy, alebo či na to postačuje bežné zákonodarstvo. Niet pochyb o tom, že vymedzenie sústavy najvyšších orgánov Slovenskej republiky, určenie spôsobu ich tvorby a úprava ich vzájomných vzťahov sú predmetom ustavného práva, a majú sa teda uskutočniť v Ústave Slovenskej republiky. Preto považujem za úplne samozrejme, že základné zásady postavenia prokuratúry a generalneho prokuratora Slovenskej republiky, vrátane spôsobu jeho vymenúvania a odvolávania, by mali byť obsiahnuté v Ústave Slovenskej republiky. V ustavnej forme úpravy týchto otázok vidím dôležitý predpoklad zabezpečovania nezávislosti prokuratúry.

Dámy a páni, otázka postavenia prokuratúry nepochybne veľmi úzko súvisí so stavom a vývojom kriminality, ktorá môže závažným spôsobom ohroziť stabilitu spoločnosti. V roku 1990 sme v Slovenskej republike evidovali 56 000 trestných vecí, čo predstavovalo 36-percentný nárast oproti predchádzajúcemu roku. V roku 1991 bolo zaznamenaných až 81 000 trestných vecí, t.j. až 45-percentný nárast. Situácia v I. polroku 1992 sa čiastočne stabilizovala. Zaznamenali sme však 46 000 trestných vecí, čo predstavuje približne 15-percentný nárast oproti rovnakému obdobiu minuleho roka.

Osobitne nás znepokojuje stále vysoký počet činov závažnej povahy. V roku 1991 sme napríklad vykazovali 1 794 lúpežných prepadnutí. Za prvý polrok 1992 sme ich zaznamenali 628. To síce signalizuje mierne zníženie, ktoré však narušujú mimoriadne brutálne činy pachateľov. Veľmi frekventované sú tiež útoky proti životu a zdraviu, vrátane najzávažnejšieho trestného činu tejto kategórie - trestného činu vraždy. V roku 1990 bolo v Slovenskej republike evidovaných 78 vražd, v roku 1991 ich počet stúpol až na 123 a v prvom polroku 1992 sme ich zaevidovali 45, z toho 6 vražd je doposiaľ neobjasnených.

V štruktúre kriminality však aj naďalej dominuje majetková trestná činnosť, ktorá sa na nej podieľa až 70 percentami.

Nové podmienky, najmä otvorenie hraníc a transformácia ekonomiky priniesli nové formy kriminality - drogy, falšovanie peňazí, obchodovanie so ženami, daňové úniky. Objavili sa aj prvky medzinárodne organizovaného zločinu. Tieto zmeny v kriminalite zákonite podmieňujú zmeny v reakcii na ňu.

Skúsenosti z krajín, v ktorých je medzinárodný a organizovaný zločin veľmi silný, ukazujú nutnosť prijať čím skoršie opatrenia na efektívny boj proti nemu, a to este predtým, ako sa posilnia a vybudujú organizované zločinecké štruktúry, pri ktorých hrozí nebezpečenstvo ich preniknutia do štruktúr politických, ekonomických, ale aj správnych. Právny štát však aj tu musí rešpektovať svoj základný princíp spočívajúci v tom, že ani vo vzťahu k zločincovi nemôže porušovať právo a musí proti nemu postupovať zákonnými resp. ústavnými prostriedkami. Vyžaduje to veľmi aktívne hľadať adekvátne reakcie na porušovanie práva, ktoré zodpovedajú nielen princípom právneho štátu, ale aj efektívnemu reagovaniu orgánov činných v trestnom konaní na jeho porušovanie.

Vzhľadom na uvedene som presvedčeny, že otázka nestojí tak, či štát potrebuje prokuratúru, ale ako ju potrebuje. V prvom rade nezávislu, nestrannu, nepoznajúcu akukoľvek diskrimináciu. Prokuratúru, ktorá bude svoje povinnosti vždy plniť v súlade so zákonom, korektne, ktorá bude rešpektovať a chrániť ľudskú dôstojnosť a ľudské práva. Taketo postavenie by prokuratúre mala priznať aj nová Ústava Slovenskej republiky.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem panovi generalnému prokurátorovi. Dávam slovo pánovi poslancovi Petrovi Brňákovi.

Poslanec P. Brňák:

Váženy pan predseda,
vážena vláda,
panie poslankyne, páni poslanci,
vážení hostia,

celá rozprava o predložennom vladnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky sa zatiaľ nesie v dvoch základných rovinách - politickej a právnej. Priorizovanie jednej z nich naráža na zníženie významu druhej. Sú medzi nami takí, ktorí právny resp. až právnofundamentalistický názor stavajú nad záujem politický a opačne. Domnievam sa, že právna komparatistika má charakter pomocný alebo poradný a nemôže slúžiť ako náš vylučný vzor. Bez poznania hlbších historických, spoločenských a politických nuansí ustavného poriadku, napríklad amerického, anglického či nemeckého, nie je možné v našich pomeroch automaticky preberať niektoré ustavne

inštitúty, a navyše, ak sa v niečom odlišujeme, toto považovať za potrebie demokracie.

Myslím si, že naopak, takéto mechanicky chcené inštitúty su prejavom vlastnej slabosti a malosti. A zo širšieho pohľadu je vôbec otázne, do akej miery je teraz žijuca generácia schopná pozitívnej aktívnej dravosti na ukor ponós a žalôb ukrivdeného. My, Slováci, máme taký pech, že keď sa už nemôžeme rovnať - mám na mysli blahobytné - napríklad Američanom, chceme aspoň Europe alebo aj svetu dávať príklady, ba aj lekcie z demokracie. Hovorili u nás - ostanme žiť vo federácii, celý svet to ocení ako príklad hodný nasledovania, a tým ukážeme aj štátom napríklad Európskeho spoločenstva, ako integrácia ide. Hovorili u nás - ak oddelenie, tak opätovne s príkladom pre celý svet, ako to ide. Veď sa na nás pozerajú úplne všetci. Hovorili a hovoria u nás - ak vláda bude môcť vrátiť na kratky čas zákony, ak bude môcť prezident rozpustiť parlament, ak poslanci budú musieť zložiť nový sľub na novú ustavu, ak budeme mať emisnú banku a colné územie zakotvené v ustave ešte pred skutočným zánikom federácie, ak sa zakotví do ústavy štátny jazyk, a ak len v náznaku v preambule spomenieme slovko národ, staneme sa načas pupkom sveta a všade nás budú kritizovať za to, čo u nich fakticky už existuje desaťročia. Hovoria o nás v cudzine, čo vlastne tí Slováci chcú. A pritom je to také jednoduché a jasné. Ako národ i jednotlivci chceme žiť ako iní okolo nás, súc navyše na vlastnej koži poučení v krátkej minulosti, ako sa žiť nemá. V záujme tejto priority je, myslím si, už najvyšší čas predložený návrh ústavy prijať.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Brňákovi. Dámy a páni, o slo-

vo sa prihlásil pán Karol Plank, predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ale je potrebný váš formálny súhlas s týmto vystúpením.

Prosím, aby sme sa predstavovali.

/Predstavovalo sa 110 poslancov./

Konštatujem, že sme uznášaniaschopní.

Kto je za to, aby sme panovi Plankovi udelili slovo v rámci našej rozpravy k ústave?

/Za návrh hlasovalo 104 poslancov./

Kto je proti?

/Nikto./

Kto sa zdržal hlasovania?

/Hlasovania sa zdržalo 6 poslancov./

Konštatujem, že sme udelili slovo panovi Plankovi.

Predseda Najvyššieho súdu SR K. Plank:

Vážený pán predsedajúci,

vážená vláda,

vážení poslanci,

vážene poslankyne,

nebudem dlho hovoriť, ale považujem za potrebné reagovať na niektoré veci, ktoré tu odznali dnes, resp. ktoré vyplývajú z dodatku, ktorý bol vypracovaný k správe.

Neviem, zo strany ktorého pána poslanca bola tu vznosená požiadavka, aby sa z návrhu ústavy vypustili dve ustanovenia, a síce jedno ustanovenie, ktoré sa týka somostatného colného územia Slovenskej republiky, a druhé ustanovenie o emisnej banke, s odvolaním sa na to, že tieto ustanovenia sú zatiaľ v rozpore s ústavou.

Chcel by som vás upozorniť na to, že sa pripravuje zákon Federálneho zhromaždenia o zrušení federácie a okrem toho nový kompetenčný zákon. Včera o týchto dvoch zákonoch rokovala federálna legislatívna rada. Zúčastnil som sa tohto rokovania. Môžem vám povedať, že tam boli veľké diskusie okolo colneho územia. Najprv sa chcelo, aby tam bolo uvedené, že územie celej federácie tvorí jednotne colné územie, ale potom sa dohodlo, že formulácia bude taka, že to je spoločné colné územie, to znamená, že spoločné colné územie umožňuje, aby jednotlivé republiky mali svoje samostatné colné územia. Ako som bol informovaný, tento zákon má byť prijatý do konca septembra. Bude to ústavný zákon. Za týchto okolností hovoriť tu o rozpore s ústavou nepovažujem za opodstatnené.

To isté sa vzťahuje aj na emisnú banku. Návrh ustavy má ustanovenie o emisnej banke Slovenskej republiky. Tento kompetenčný zákon mal pôvodne len ustanovenie o štátnej banke, ktorá pozostáva z dvoch zložiek, zo slovenskej a z českej zložky, ale na výslovné želanie pána predsedu federalnej legislatívnej rady akademika Milana Čiča bolo tam dané ustanovenie o tom, že republiky majú právo zriaďovať si emisné banky. Takže ani toto nie je v rozpore s ústavou. Toto su dve veci, ktoré vyplývajú zo včerajšieho rokovania.

Teraz ešte by som chcel upozorniť na dodatok spoločnej správy výborov Slovenskej národnej rady. Tam v rámci zaverčných ustanovení v článku 160 sa hovorí o tom, že Slovenská národná rada zvolená podľa doterajších predpisov je podľa novej ústavy Národnou radou Slovenskej republiky. Ďalej sa hovorí o vláde, ktorá bola vymenovaná, že je vládou podľa nových predpisov. Ďalej sa hovorí o predsedovi najvyššieho súdu a o generálnom prokurátorovi, že zostanú vo funkciách, kým nebudú ustanovení podľa nových predpisov. Postrádam tu ešte jedno ustanovenie, ktoré sa týka sudcov, pretože sudcovia boli doteraz ustanovovaní iným spôsobom, než počíta táto

ustava. Aby nevznikli nejaké pochybnosti o tom, či sa budú musieť znova podrobiť voľbám alebo nie, navrhujem, a bol by som rád, keby si to niektorý z poslancov osvojil, článok 160 doplniť o ďalšie ustanovenie o tom, že sudcov ustanovených podľa doterajších predpisov treba považovať za sudcov zvolených podľa novej ústavy.

Ak by totiž bola taká situácia, že sudcovia by sa museli podrobiť novým voľbám, zase by to vyvolalo určitú neistotu v radoch sudcov. Treba povedať, že nám sudcovia odchádzajú i napriek tomu, že boli upravené ich platové otázky. Medzitým vyšli nové platové úpravy štátnych zamestnancov, takže sudcovia zase majú menšie platy ako inde, a stále hrozí nebezpečenstvo uniknutia sudcov. Chcel by som povedať, že práve v niektorých oblastiach máme katastrofálnu situáciu, najmä v oblasti obchodného sudníctva, kde sa nám množia prípady, kde tieto spisy ležia, pretože jednoducho nie sme v stave tieto prípady včas riešiť. Uviedol by som len jeden príklad. Za prvý polrok bol nápad obchodných vecí 130 000 kusov na Slovensku a po bývalej arbitraži sme zdedili 55 000. Keď to takto pôjde ďalej, tieto veci nebudeme môcť riešiť ani za niekoľko rokov. Máme nedostatok sudcov, tak sa domnievam, že by bolo treba právne postavenie sudcov posilniť aj po tejto linke.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem predsedovi Najvyššieho sudu Slovenskej republiky panovi Karolovi Plankovi, ktorého vystúpenie je vystúpením informovaného človeka, pretože sa aj v uplynulých dvoch rokoch podieľal na prípravných prácach na Ústave Slovenskej republiky. Prosím, faktickú poznámku ma pan poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Pán predseda najvyššieho súdu, som prvý, ktorý si veľmi želám, aby našu ústavu nebolo možné vysvetľovať dvojprávne, pretože, ako som povedal, ide o meno Slovenska v zahraničí, ale ma trochu udivil argument, ktorý ste použili, že legislatívna rada má tento názor, že to naozaj nie je dvojprávne. Je to príprava kompetenčného zákona, ale čo, ak tento zákon vo Federálnom zhromaždení neprejde? Tam doteraz neprechádza nič. To je prvá vec. Vieme veľmi dobre, že v Čechách je polarizovaná politická scéna a čiste z politického dôvodu to nemusí prejsť. A po druhé, názor legislatívnej rady je posledný názor? Myslím si, že keď už, tak je tu ústavný súd. Opakujem, som prvý, ktorý si to želám, ale argumentácia, bohužiaľ, sa mi zdá byť v tejto chvíli trochu vratka.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pekne pánovi poslancovi Mikloškovi. Ďalej sa do rozpravy prihlásil pán poslanec Zsolt Komlosy z hnutia Spolužitie.

Poslanec Z. Komlósy:

Vážený pán predseda,
vážená vláda,
vážená Slovenská národná rada,
vážené dámy a páni,

som skalopevne presvedčený, že každý v tejto sále si je vedomý toho, o akom dôležitom a z hľadiska novo sa formujúceho štátoprávneho usporiadania historickom dokumente vedíme rozpravu a chystáme sa ho prijať. Kvalitná ústava predurčí na dlhé roky, ba desaťročia, všeobecný spoločenský vývoj, politický, hospodársky, kultúrny trend v danom štátnom útva-

re. Demokratická ústava založená na občianskom princípe v najširšom slova zmysle a vytvárajúca základ právneho štátu, by sa mala zakladať na čo najširšom konsenze celého obyvateľstva, všetkých občanov, pri zachovaní princípov čiste odborného prístupu a nadstranickosti. Udalosti posledných dní ma presvedčujú o tom, že nekonáme prave najrozumnejšie. Zbrklosť, ponáhľanie sa s prítajím ustavy, čo je pre mňa nepochopiteľné po posledných rokovaniach a dohode medzi HZDS a ODS, vytvára atmosféru presadzovania úzkych stranických záujmov, nerešpektovanie, ba priamo ignorovanie iných názorov a pripomienok, ktoré často dávajú tušiť emocionálne a nie racionálne posudzovanie problémov. Vyúsťuje to potom tam, že niektorí nesledujú to, čo sa hovorí, ale kto, resp. z ktorého politického zoskupenia to hovorí.

Takisto je pre mňa nepochopiteľné, že predkladateľ, čiže vláda Slovenskej republiky, nedodrížiava pre každého z nás záväzný rokovací poriadok Slovenskej narodnej rady. V § 67 ods. 2 rokovacieho poriadku sa priamo požaduje k návrhu zákona aj dôvodová správa, ktorú sme obdržali až včera, tesne pred zasadnutím. Musím priznať, že ma táto dôvodová správa vôbec neuspokojila. Že by vláda nevedela odôvodniť svoj návrh zákona po stránke politickej, ekonomickej a právnej alebo jeho hospodársky a finančný dopad tak, ako je to požadované v rokovacom poriadku?

Ďalej podľa § 75 rokovacieho poriadku môže Slovenská národná rada prerokovať návrh zákona najskôr po uplynutí 60 dní po rozoslaní poslancom alebo o skrátení tejto lehoty musí Slovenská národná rada rozhodnúť. Nedodržanie týchto ustanovení rokovacieho poriadku, ktoré práve smerujú k uvažovaniu a zodpovedným krokom pri prijímaní zákonov, je v spojitosti s tak vážnym zákonom, akým je Ústava Slovenskej republiky, pre mňa zahadou.

Kvalitu predloženého návrhu nedokazuje ani enormný počet pozmeňujúcich návrhov obsiahnutých v spoločnej správe, hoci tieto už prešli jedným filtrom, a to hlasovaním vo výboroch Slovenskej národnej rady. Predsa je ich toľko, že len prijatím tých, ktoré sú v tejto správe odporúčane na prijatie, úplne zmenia štruktúru a v značnej miere aj obsah pôvodného návrhu. Ak zoberieme do úvahy ešte aj zasadnutie ústavnoprávneho výboru takpovediac v poslednej chvíli o veľmi závažných, dôležitých a problematických častiach návrhu, kde nastolené problémy boli tak vážne, že sam pan premier musel presviedčať členov výboru, či konajú správne alebo nie, nevidím žiadnu šancu na to, aby sme tu, na pléne Slovenskej národnej rady dospeli k takému konečnému zneniu, ktoré dáva predpoklady vysokej kvality prvej demokratickej Ústavy Slovenskej republiky, aby ju vyspele krajiny Európy a celého sveta mohli akceptovať a aby prispievala ku kladnému zviditeľneniu Slovenska.

Chcel by som povedať ešte niekoľko slov konkrétne k riešeniu postavenia a práv narodných menšín a etnických skupín v súvislosti s Ústavou Slovenskej republiky. Práva narodných menšín a etnických skupín vychádzajú z toľkokrát spomínaného najhlbšieho občianskeho princípu. Na základe tohto princípu nemôže byť ani jednotlivec, ani určitá skupina ľudí, ktorých spája niečo spoločne, zvýhodňovaná alebo nezvýhodňovaná, či je to už spoločenské alebo sociálne postavenie, viera v hospodársky, kultúrny alebo iný záujem a tiež ani príslušnosť k určitej narodnosti alebo k etniku. K občianskemu princípu patrí taktiež vysoká tolerantnosť a rešpektovanie zvláštností a osobitostí ostatných.

Práva, ktoré žiada zakotviť koalícia Maďarského kresťansko-demokratického hnutia a Együttelés do Ústavy Slovenskej republiky formou pozmeňovacích návrhov, sú vyjadrením práve toho, aby pri zachovaní svojej identity, jazykoveho, etnického, kultúrneho dedičstva a ostatných osobitostí od-

lišných od charakteristických vlastností väčšinového národa, mohli byť príslušníci národných menšín a etnických skupín rovnoprávnymi občanmi Slovenskej republiky, a aby nemohli byť diskriminovaní alebo obmedzovaní len na základe týchto osobitostí.

Včera tu odznel názor, myslím si, že z úst poslankyne Danielovej, ktorý značne spochybnil občiansky princíp, resp. chce vytvoriť určitú syntézu alebo časovú postupnosť uplatňovania národného a občianskeho prístupu pri tvorbe štátu a budovania spoločenskej štruktúry. S týmto názorom v žiadnom prípade nemôžeme súhlasiť. Ak vytvoríme štát na základe národného princípu, občiansky princíp sa síce môže následne uplatniť, ale len v rámci štátotvorného národa. Príslušníci ostatných národností alebo etnických skupín budú v takomto štáte vždy len druhoradí, menejcenní občania.

Na konci môjho vystúpenia mi dovoľte vysloviť konkrétne návrhy. V prvom rade plne súhlasím a podporujem návrh, ktorý predniesol včera poslanec Duka-Zolyomi. Okrem toho mám návrh na doplnenie Ústavy Slovenskej republiky, a to novým článkom číslo 91 v znení:

"Odsek 1 Slovenska národná rada zriaďuje zákonom ako samosprávny orgán radu národných menšín a etnických skupín.

Odsek 2 Rada národných menšín a etnických skupín je legitímnym predstaviteľom národných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike.

Odsek 3 Rada národných menšín a etnických skupín samostatne rozhoduje najmä v otázkach identity, školstva a kultúry národných menšín a etnických skupín.

Odsek 4 Voľby, postavenie, kompetencie a rokovanie rady upravia zákon Slovenskej národnej rady."

Toto doplnenie Ústavy Slovenskej republiky okrem iných vyrieši aj problém, ktorý bol pánom premiérom niekoľkokrát nastolený a vytýkaný poslancom koalície MKDH a Együttélés. Ide o problém, kto vlastne legitímne reprezentuje a zastupuje záujmy národných menšín a etnických skupín. Zatiaľ však odmietame všetky takéto a podobné obvinenia na našu adresu, pretože z tohto hľadiska nie je dôležité, ktorý poslanec, z ktoreho politického hnutia či strany, akej je narodnosti, ale kto, aká skupina ľudí a na základe akeho volebného programu ho zvolila za svojho reprezentanta. Pevne verím, že nikto nechce spochybniť, čiže hlasy nas, poslancov MKDH a Együttélés do tohto parlamentu dostali.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Komlosymu. Ako posledný v doobedňajšej časti nášho rokovania vystúpi pan poslanec Robert Fico za Stranu demokratickej ľavice a potom by sme urobili prestávku.

Poslanec R. Fico:

Vážené dámy a páni,

dovoľte mi, aby som zaujal stanovisko k niektorým návrhom obsiahnutých v druhej časti spoločnej spravy, teda tej, ktorú spoločný spravodajca neodporúčal prijať. Predovšetkým by som rád podporil návrh obsiahnutý v bode 170 spoločnej spravy, podľa ktorého by sa v článku 11 návrhu ústavy mali slová "ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené" nahradiť slovami "ratifikované Slovenskou republikou a vyhlásené". Článok 11 by potom znel: "Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách ratifikované Slo-

venskou republikou a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom majú prednosť pred jej zákonmi, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd." Navrhované znenie článku 11 by bolo ešte presnejšie, pretože pokiaľ sa nemylí, Slovenská republika doposiaľ neratifikovala žiadne medzinárodné zmluvy v tejto oblasti. Okrem toho sa dať zadať aj štylistickej uprave článku 11.

Dlhosiahlu diskusiu v ústavnoprávnom výbore vyvolal článok 80 odsek 4 návrhu ústavy. Vláde Slovenskej republiky sa týmto ustanovením dáva pomerne nezvyčajne, pritom však veľmi dôležité právo, právo zvolávať schôdzu Slovenskej národnej rady počas prerušenia jej zasadania. Predkladaný návrh ústavy je ústavou parlamentnej demokracie. Z toho vyplýva, že postavenie zákonodarnej moci by malo byť vo vzájomných vzťahoch s mocou vykonnou prinajmenšom rovnocenné, ak nie o niečo silnejšie. V žiadnom prípade nechcem spochybňovať dobrý umysel autorov návrhu čo najviac zefektívniť fungovanie štátnej moci. Ak si však porovnáваме jednotlivé oprávnenia zákonodarnej moci reprezentovanej parlamentom a vykonnej moci reprezentovanej vládou a prezidentom, nemôžem sa ubrániť presvedčeniu, že misky váh sú naklonené práve v prospech exekutívy.

Zaradenie oprávnenia vlády na zvolávanie schôdzy Slovenskej národnej rady do návrhu ústavy bolo motivované situáciami, kedy parlament nezasadá, ale je potrebné urýchlene prijať kroky, ktoré patria iba do pôsobnosti zákonodarného orgánu. Ak by aj došlo k takejto situácii, napríklad bolo by potrebné rozhodnúť o vyslaní našich ozbrojených síl mimo územia Slovenskej republiky, o čom môže rozhodnúť iba Slovenská národná rada, ešte stále existuje dostatok účinných mechanizmov, ako urýchlene zvolať schôdzu Slovenskej národnej rady. Veď tak môže urobiť predseda Slovenskej národnej rady, ale aj patina poslancov. Z hľadiska politického bude mať vláda vždy v parlamente väčšiu podporu, ako je jedna

patina poslancov. Vždy budú existovať aj účinné politické mechanizmy medzi predsedom Slovenskej národnej rady a vládou. Z týchto dôvodov sa domievam, že návrh na vypustenie slov "vláda alebo" z odseku 4 článku 80 je opodstatnený. Navrhujem preto, aby bod 256 spoločnej správy bol vyňatý zo spoločného hlasovania a hlasovalo sa o ňom osobitne.

Navrhujem, aby zo spoločného hlasovania bol vyňatý aj bod 282 spoločnej správy. V tomto bode sa navrhuje, aby článok 98 odsek 2 znel: "Platný výsledok referenda vyhlási Slovenská národná rada rovnako ako zákon." Ide o návrh, ktorý je najpresnejší, ktorý podporili aj štyri výbory Slovenskej národnej rady. Domievam sa, že nie návrhy prijaté v referende by mali byť vyhlásené ako zákon, ale skutočný platný výsledok bez ohľadu na to, či je pozitívny alebo negatívny. Veď v referende občania rozhodujú o dôležitých otázkach verejného záujmu a výnimočnosť a vážnosť tohto spôsobu rozhodovania si zasluhuje, aby bol prijatý návrh, ktorý je obšírnejší v už citovanom bode 282.

Vážené dámy a páni,

poslanci Strany demokratickej ľavice v ústavnoprávnom výbore neraz upozorňovali, že návrh ústavy ide v mnohých prípadoch do prílišných podrobností, že často obsahuje ustanovenia procesnoprávneho charakteru, že často chýba požadovaná ústavnoprávna dikcia. Navrhujem preto, aby bol na osobitné hlasovanie vyňatý aj bod 357 spoločnej správy, v ktorom sa navrhuje, aby bol z návrhu ústavy vypustený článok 136. Článok 136 je typické procesnoprávne ustanovenie, ktoré upravuje, kedy ústavný súd rozhoduje v pléne. Ide naozaj o právne vzťahy, ktoré môžu byť upravené v osobitnom zákone, a to bez akejkoľvek ujmy na predkladanom návrhu ústavy. Aj v súčasnosti je rozhodovanie v pléne upravené v zákone č. 8 z roku 1991 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a o konaní pred ním. I keby došlo k podstatnej noveli-

zácii tohto zákona, ustanovenia upravujúce spôsob rozhodovania ústavného súdu budú jeho nepostradateľnou súčasťou. Plne podporujem vypustenie článku 136 z návrhu ústavy.

Ako poslednú si dovoľujem uviesť pripomienku týkajúcu sa článku 151 ods. 1 návrhu ústavy. V tomto článku sa predpokladá, že sudcovia budú najskôr volení na obdobie 5 rokov a až potom na doživotie. Rád by som niekoľkými myšlienkami nadviazal na včerajšiu diskusiu o tejto otázke. Myslím si, že aj na jednej aj na druhej strane su logické argumenty. Pani ministerka spravodlivosti má oprávnené obavy, pokiaľ ide o životné skúsenosti mladých sudcov, o kvalitu sudcovského zboru a o perspektívu slovenského sudníctva, ktorá pri pohľade do českej republiky nie je, žiaľ, ružová. Už len z tohto dôvodu je potrebné vytvárať sudcom primerané materiálne, personálne a spoločenské podmienky na nezávislý a spravodlivý výkon mimoriadne dôležitej sudcovskej funkcie. Jednou z garancií sudcovskej nezávislosti je aj spôsob ustanovovania sudcov do funkcií. Ustanovenie sudcu do funkcie bez časového obmedzenia považujem za jednu z týchto záruk. Neoslabujme ju preto ustanovením o päťročnom období.

Chápem, že v súčasnosti nemožno radikálne zmeniť spôsob výchovy a výberu sudcov, pretože nevyhnutne potrebujeme nových sudcov. Vzniklému problému by sme jednoducho mohli predísť zvýšením vekovej hranice nevyhnutnej pre začiatok výkonu sudcovskej funkcie. Takéto riešenie dnes možne nie je, je však možné, ako to už nakoniec bolo povedané aj včera, intenzívne využívať celú trojročnú čakateľskú dobu, uzko spolupracovať s právnickými fakultami pri vytypovávaní možných adeptov sudcovského povolania, finančne a spoločenským postavením motivovať naozaj tých najlepších. Týmto sa, samozrejme, nevyhneme rizikám, o ktorých oprávnené hovorila pani ministerka spravodlivosti. Ústava však súčasne hovorí o možnosti odvolať sudcu, ak spacha čin, ktorý je nezlučiteľný s vykonom jeho funkcie. Je tu preto možnosť rozlučiť

sa so sudcami, ktorí sú sudcovskému povolaniu na ťarchu a nie na prospech. Ak sa nám podarí stabilizovať súdnictvo, samozrejme, môžeme pristúpiť k radikálnym zmenám v ustanovovaní sudcov.

Vážene dámy a páni,

otázka tzv. dočasných sudcov, ktoru zavádza návrh ústavy, vyvolala vášnivé diskusie v širokej právnickej verejnosti. Problém som konzultoval s mnohými sudcami a advokátmi, ale aj prokurátormi a zdieľam s nimi svoje pochybnosti. Tieto pochybnosti ma nútia, aby som navrhol osobitné hlasovanie o bode 170 spoločnej správy. Som veľmi rád, že vystúpil aj predseda najvyššieho súdu pán profesor Plank a navrhol ustanovenie, ktoré by sa malo objaviť v článku 160 návrhu ústavy. Plne si osvojujem jeho návrh. Pokiaľ sa nemýlim, tento návrh nebol čítany. Ak ho ma pán predseda najvyššieho súdu pripravený, myslím, že by sme ho mohli prípadne prečítať, aby bol súčasťou návrhu.

Vážene dámy a páni, ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem panovi poslancovi Robertovi Ficovi za Stranu demokratickej ľavice. Týmto vystúpením by sme mali ukončiť doobedňajšiu časť nášho rokovania. Prosím, aby sme si urobili prestávku do 14.00 hodiny, ale s tým, že o 14.00 hodine už začíname rokovať, pretože mám ešte pred sebou 5 písomných prihlášok. Bolo by dobré rozpravu ukončiť a dať potom priesktor spravodajcovi, predsedovi vlády, prípadne aj zasadnutiu ústavnoprávneho výboru, aby sa vytvorili predpoklady na spracovanie všetkých pripomienok, ktoré odznali v diskusii. Takže vážene kolegyně, vážení kolegovia, ctená vláda, dobrú chuť k obedu a o druhej začíname.

/Po prestávke./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Vážené dámy, vážení páni, pokračujeme v rozprave. Ešte pred vystúpením poslancov vystúpi podpredseda Slovenskej národnej rady pán Prokeš s jednou informáciou.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážené dámy,
vážení páni,

vzhľadom na to, že dostávam individualne veľa otázok o organizácii slávnostného aktu podpisu ustavy a účasti poslancov na ňom, dovoľte, aby som vás o tom informoval. Pretože už túto informáciu cez obedňajšiu prestávku dostali novinári, myslím si, že je namieste, aby ste boli aj vy presne informovaní.

Približne o 19.00 hodine by mal byť nástup umelcov, vojakov a služieb na Bratislavskom hrade - vo štvrtok 3. septembra 1992. O 19.15 hodine sa očakáva príchod oficiálnych hostí. Vzhľadom na obmedzené možnosti Rytierskej sály na hrade, priamo vo vnútri sály sa tohto aktu zúčastní Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, vláda Slovenskej republiky, slovenská časť federálnej vlády, slovenská časť Predsedníctva Federálneho zhromaždenia. Medzi pozvanými oficiálnymi hosťami sú aj predseda Českej národnej rady pan Uhde, premiér českej vlády pán Klaus, premiér federálnej vlády pán Stráský, ďalej diplomatický zbor Slovenskej republiky zastupený v Bratislave atď.

O 20.00 hodine za zvukov slávnostných fanfár, ktoré budú znieť z balkóna Bratislavského hradu, poslanci Slovenskej

národnej rady, dúfam, že v tom čase už Národnej rady Slovenskej republiky, v čiernych oblekoch so šerpami so slovenskou trikolorou vnesú do siene symboly Slovenskej republiky v nasledovnom poradí: Ústava Slovenskej republiky, štátny znak Slovenskej republiky, zástava Slovenskej republiky, pečať Slovenskej republiky. Navrh je, aby sa za každý poslanecký klub v Slovenskej národnej rade nesenia symboly zúčastnil jeden poslanec. Preto prosím, aby všetky kluby, ktoré majú záujem, aby sa ich poslanci tohto zúčastnili, mi nadiktovali jedno meno. Prosím navrhnúť radšej vyšších poslancov, aby to bolo viditeľné. Ide o to, že to budú brať aj kamery, takže z tohto dôvodu, o nič ine nejde.

O 20.00 hodine zbor SLUK-u bude spievať hymnickú pieseň "Hoj, vlast moja" a zaznie baseň P.O. Hviezdoslava "Zjara všetko vídať v dúbrave". Približne o 20.12 hodine poverený člen Predsedníctva Slovenskej národnej rady prečíta uznesenie Slovenskej národnej rady a preambulu Ústavy Slovenskej republiky a vyzve predsedu Slovenskej národnej rady a predsedu vlády Slovenskej republiky, aby podpísali Ústavu Slovenskej republiky. O 20.18 hodine by malo dôjsť k slávnostnému aktu podpísania Ústavy Slovenskej republiky predsedom Slovenskej národnej rady a predsedom vlády Slovenskej republiky. O 20.20 hodine očakávame slávnostný prejav predsedu Slovenskej národnej rady pana Ivana Gašparoviča. Po ukončení tohto prejavu pán predseda prevezme zástavu Slovenskej republiky a uloží ju medzi súčasné symboly. To by malo byť okolo 20.30 hodiny. O 20.31 hodine zaznie hymna Slovenskej republiky, spieva ju zbor SLUK-u z balkóna. Do zvukov hymny by malo zaznieť 21 delových sálv. Zároveň vojaci na čestnom nádvorí budú vztyčovať vlajku Slovenskej republiky. Celý tento akt bude doplnený ohňostrojom na nábreží Dunaja. O 20.35 hodine poslanci Slovenskej národnej rady, tí poverení, za zvukov fanfár vynesú symboly Slovenskej republiky z Ústavnej siene Bratislavského hradu, o 20.40 hodine ich uložia v predsále Veľkomoravskej siene na Bratislavskom hra-

de. Symboly budú pre verejnosť vystavené do nedele 6. septembra 1992.

O 20.45 hodine pozývam všetkých poslancov Slovenskej národnej rady, ak prídu, aj slovenských poslancov z Federálneho zhromaždenia, na slávnostné stretnutie vo vnútorných priestoroch Bratislavského hradu. Prosím, aby tí pani, ktorí sa chcú tohto zúčastniť, aby mali spoločensky tmavý oblek. Dámam si netrúfam predpísať, ako majú byť oblečene. Keďže priestory Rytierskej sály su limitovane, vzhľadom na dôstojnosť tohto aktu chcem poprosiť pánov poslancov a panie poslankyne, aby akceptovali, že sa zúčastnia celeho tohto aktu tým, že budú na vnútornom nádvorí Bratislavského hradu, kde bude priamy prenos z vnútra sály - ako zvukový, tak i obrazový, takže budú mať priamo možnosť akoby byť prítom.

Veľmi sa ospravedlňujem, rád by som bol, aby sa všetci mohli zúčastniť tohto aktu priamo vo vnútri, no jednoducho na Bratislavskom hrade niet väčšej siene, aby sme sa tam mohli všetci stretnúť a byť priamo tam. Verím, že zhromaždenie, ktoré bude o 20.45 hodine, všetko vynahradí, a že pochopíte vonkajšie okolnosti, ktoré komisiu, ktorej som predsedom, nútili k takémuto rozhodnutiu. Prosím, berte to tak, že to nie je moje rozhodnutie, som skôr koordinátorom, ale technické zabezpečenie ináč nie je možné.

Ďalej chcem povedať, že prenos ako do sveta, tak aj na nádvorie, bude výlučne zabezpečovať Slovenská televízia a Slovenský rozhlas. Ďalej sa tohto aktu vo vnútri zúčastnia podľa doterajšieho dohovoru dvaja pišuci redaktori Tlačovej kancelarie Slovenskej republiky, dvaja fotografujúci redaktori Tlačovej kancelarie Slovenskej republiky a ešte tam budú fotografujúci redaktori denníkov Práca, Pravda a Národná obroda. Najradšej by som bol, keby tam bolo čo najviac novinárov, pretože je to veľmi významná udalosť, bohužiaľ, tieto stiesnené pomery to zatiaľ neumožňujú, ale sľubujem z tohto

miesta aj novinárom, že urobím ešte všetko, aby sa tento počet dal zvýšiť, ak to technicky len trošku pôjde.

Považoval som si za povinnosť oboznamiť vás s týmto scenárom. Dovolím si vás ešte poprosiť o jednu vec. Prosím vas pekne, nepokazte mi to, lebo potom sa budem musieť na- hnevať a byť zly. /Smiech v sále./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem panovi podpredsedovi Prokešovi. Pokračujeme v rozprave. Ďalší v poradí je pán poslanec Dobos z hnutia Spolužitie. Prosím, aby sa ujal slova. Pripraví sa pan poslanec Milan Ftačník za Stranu demokratickej ľavice.

Poslanec L. Dobos:

Vážena vláda,
vážená Slovenská národná rada,

rodí sa štát, samostatná Slovenská republika. Prežívame to všetci, každý z nás asi inak. Samostatná Slovenská republika je výsledkom historického procesu. Tento proces je su- bežný s tým, čo sa deje v Európe, s ideou autonómneho obča- na, autonómnej spoločnosti, autonómneho štátu. V živote slo- venského ľudu, slovenského národa sa realizuje túžba po sa- mostatnej štátnosti. Mnohí to berú na vedomie v rozpakoch, boja sa neistej budúcnosti, ekonomických ťažkosti, boja sa o demokraciu. Samostatný slovenský štát však znamená zo všetkých aspektov historický prevrat pre každého obyvateľa tejto republiky. Maďarská koalícia parlamentu od začiatku podporuje snahy slovenského ľudu, národa, slovenských poli- tikov, obyvateľov, o sebaurčenie. A to nehovoríme len teraz, hovorili sme to aj vtedy, keď nás za to odsudzovali. Návrh ústavy vychádza z idey samostatného slovenského štátu. Obsa- huje nemálo takých téz, ktoré vítame, jednoznačne podporuje-

me. Ide predovšetkým o ľudské slobody a práva, o samospravu, o sociálnu politiku, o tézy, ktoré znamenajú demokraciu na vyššej úrovni, ľudský, morálny, politický nadbytok pre každého obyvateľa tejto republiky.

Žiaľ, tie časti návrhu, ktoré sa vzťahujú na narodnosti, sú pre nás sklamaním. Považovali sme za samozrejmosť, že demokracia sa nerozpolí, že tezy národnostnej politiky budú vyvedené z princípu sebaurčenia. Považovali sme za samozrejmosť, že vo veciach školstva a kultúry sa uplatní princíp samosprávy, teda tá forma kultúrnej autonómie, ktorá sa na Slovensku môže aplikovať. Princíp sebaurčenia však, žiaľ, interpretujeme dvojako. Podľa interpretácie vlády sa tento princíp nemôže vzťahovať na situáciu národností. Je to pre nás nepochopiteľné. Pravda, praktická realizácia princípu sebaurčenia nemôže byť totožná v prípade národa a v prípade národností, miera, princíp však nemôže byť dvojaky. Prosím vás, pochopte, že na určitých úsekoch, ako je školstvo a kultúra, sa chceme zúčastňovať na riadení a formovaní našich záležitostí. Áno, ide o kolektívne práva. Harmonické uplatňovanie osobných a kolektívnych práv si však neprotirečí. Bez objasnenia kolektívnych práv ďalej potrvá náš podnajtóm v školstve a kultúre. To, čo navrhujeme, nie je odtrhnutie sa, nie je separácia, ale môže byť súčasťou slovenskej školskej a kultúrnej politiky.

Po parlamentných voľbach sa maďarskí poslanci dostali do osobitnej situácie. Naša politická vôľa sa nemôže prejavíť. Tento parlament doteraz ani jeden náš návrh neprijal. Boli odmietnuté naše žiadosti o konštituovanie parlamentu, prehliadnuté naše návrhy k programu vlády, odmietnuté naše pozmeňovacie návrhy k deklarácii suverenity. Boli prehlasovaní maďarskí kandidáti do Federálnej rady televízie. To isté sa odohráva v diskusii k návrhu ústavy. Sme odmietaní, prehlasovaní. Takto sa nemôžeme zúčastňovať nielen na formovaní politiky Slovenskej republiky, ale ani na formovaní na-

rodnostnej politiky. Občas sa cítíme, ako keby sme boli obklúčení. Ak vykročíme hociktorým smerom, narážame na stenu. Občas mám dojem, že si z nás utahujú. Môžeme robiť len jedno, hlasovať za návrhy vlády, alebo hlasovať proti týmto návrhom. A keď hlasujeme proti, v tlači sa o nás píše ako o nepriateľoch.

To, čo hovorím, je už ako refrén. Existujú veci, ktoré sa nedajú obísť. Takáto otázka je aj v používaní jazyka, dvojajazyčnosť na územiach obývaných národnosťami. Žiaľ, keď sformulujeme najaký narok, hneď sa k tomu niečo pridá, náš narok je hneď zveličený, alebo skreslený. Chceme dvojajazyčnosť na územiach obývaných národnosťami, samozrejme, nie na celom území Slovenska, samozrejme, rešpektujúc pritom jazyk tam žijúcich Slovákov.

Súčasná národnostná politika vychádza často z poloprávd a ťažko kontrolovateľných informácií. Stále sa opakuje napríklad strach z pozmenenia hraníc. Hoci aj zodpovední politickí činitelia Maďarska, aj my sme už niekoľkokrát vyhlásili, že sa neusilujeme o zmenu hraníc. Veľmi dobre vieme, že táto cesta je neschodná. Otvorenie hraničných priechodov, slobodné colné zóny, pohraničný obchod, to je náš zamer smerom k Maďarsku. Vyhlásil to pán premiér Vladimír Mečiar pred tromi týždňami, a my s tým súhlasíme. Čo sa týka národnosti, v súvislosti s nimi existuje tu opotrebovaný slovník. Rotujú tie isté tezy.

Ako je známe, maďarská vláda vypracovala národnostný kódex. Jeho ideovým základom je princíp samosprávy. Vieme, že pán Vladimír Mečiar, premiér Slovenskej republiky, sa chystá do Maďarska. Navrhujem, aby sa národnostná politika oboch krajín postavila na spoločný princíp, na princíp samosprávy. Navrhujem, aby vláda Slovenskej republiky a vláda Maďarskej republiky uzavreli o tom medzištátnu zmluvu.

Inak ako poslednú vetu - súhlasím s predloženými návrhmi poslanca Árpáda Duka-Zólyomiho.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Dobosovi. Prosím pana poslanca Ftáčnika za Stranu demokratickej ľavice. Faktická pripomienka - pán poslanec Sečánsky.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec, mám chápať tento návrh tak, že navrhujete riešiť vzťahy medzi týmito dvomi štátmi na základe reciprocity?

Poslanec L. Dobos:

Na základe zásadnej reciprocity.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Pán poslanec Ftáčnik, pokračujeme v rozprave.

Poslanec M. Ftáčnik:

Vážený pán predseda,
vážený pán predsedajúci,
vážená slovenská vláda,
vážené poslankyne a poslanci,

dovoľte, aby som vo svojom diskusnom príspevku upozornil na jednu otázku, ktorú považuje náš poslanecký klub za vážnu, a ktorá zatiaľ zostala nezodpovedaná tak v spoločnej

správe a v dodatku k nej, ako aj vo včerajšej diskusii. Ide o článok 157 vládneho návrhu Ústavy Slovenskej republiky, ktorý je v dodatku preformulovaný ako článok 158. Tento článok rieši otázku nepochybne potrebnú - o prípadnom zániku federácie. Hovorí o tom, že Slovenska republika akceptuje všetky doterajšie normy a zákony - myslí sa federalne i republikové -, okrem tých, ktoré sú v rozpore s touto ústavou. V odsekoch 2 a 3 novoformulovaného článku 158 v dodatku sa doplnilo riešenie otázky, ktorý orgán, v akých lehotách a akým spôsobom určí, či nejaka právna norma je alebo nie je v rozpore s touto ústavou. Právnicka odpoveď na otázku, ktorá tu zaznela včera, je taka, že Slovenska republika takto preberie všetky normy, ktoré budú platiť, kým niekto nespochybni ich súlad s touto ústavou, a kým o tejto pochybnosti nerozhodne právoplatne Ústavný súd Slovenskej republiky.

V článku 158 odsek 1 sa ďalej hovorí, že normy, ktoré takto preberie Slovenská republika do svojho zákonodarstva, môžu meniť a zrušovať orgány Slovenskej republiky. Toto ustanovenie je takisto potrebné po prípadnom zániku federácie, ale môže spôsobiť problémy vtedy, ak nadobudne účinnosť spolu s ústavou, pretože Slovenska národná rada by podľa toho už v čase od začiatku októbra do konca tohto roku mohla zasahovať do federálneho zákonodarstva, čo v situácii, ak existuje Federálne zhromaždenie, ide jednoznačne nad rámec súčasného ústavného stavu. Ak sa nám v iných ustanoveniach podarilo vyriešiť kolíziu medzi zákonodarstvom federácie a Slovenskej republiky, myslím, že je to potrebné a možné urobiť aj v tomto prípade. Navrhujem, aby sme odložili účinnosť ustanovenia článku 158 odsek 1 druhej vety do okamihu, kým sa nerozhodne o zániku federácie, čo v jazyku tejto ústavy znamená do okamihu príslušných zmien ústavných pomerov ČSFR v súlade s touto ústavou. Potom by už Slovenská republika mohla mať oprávnenie zasahovať do federálneho zákonodarstva ešte i pred samotným rozdelením, a to preto, aby

mohla pripraviť hladký prechod na zákonodarstvo samostatného štátu napríklad tam, kde bude nutné určiť dovolací orgán pre občana, a doterajší federálny zákon, ktorý bude článkom 158 prebratý, za takýto orgán určuje federálny orgán, ktorý však po rozdelení už nebude existovať.

Dávam teda pozmeňovací návrh doplniť do článku 162 v znení dodatku 24b za slová "písmeno j/ a k/" tieto slova: "Článok 158 odsek 1 druhá veta, ak sa týka ustavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných orgánmi ČSFR". Akceptovaním tohto riešenia zabránime možnému narušeniu princípu ustavnosti, ku ktorému sa hlásime pri riešení štátopravných problémov, a nedáme tým českej strane zámienku na nejaké neustavné kroky, ktoré by mohli poškodiť záujem Slovenskej republiky. Prosím, aby ste chápali toto vystupenie čisto vo vecnej rovine. Až pri podrobnej diskusii a preberaní jednotlivých ustanovení ustavy na klube sme zistili túto právnickú nezrovnalosť. Jej nápravu považujeme za dôležitú súčasť nášho vzťahu k Ústave Slovenskej republiky, pretože sme opakovane zdôrazňovali náš záujem o dodržanie princípu ustavnosti a rešpektovanie zákonov Slovenskej republiky.

Ďakujem vám za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Ftáčnikovi. S omeškanou faktickou poznámkou sa hlási pán poslanec Dobos. Vtedy som vas nezbadal, ospravedlňujem sa.

Poslanec L. Dobos:

Vysvetľoval som to tak a chapem to tak, že reciprocitu na báze princípu samosprávy.

Prvy podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem za fakticku poznámku. Keďže sa blížíme k záveru rozpravy, prosím tých pánov poslancov, panie poslankyne, ktoré pánovi spoločnému spravodajcovi neodovzdali svoje pripomienky písomne, aby tak ešte učinili.

Teraz prosím o slovo pána poslanca Mariana Kelemenena za Hnutie za demokratické Slovensko. Pripraví sa pán poslanec Ján Slota za Slovensku národnú stranu.

Poslanec M. Kelemen:

Vážený pán predseda,
vážený pán predsedajúci,
vážená vláda,
vážené kolegyne a kolegovia poslanci,
vážení hostia,

vonku dozrieva ovocie a dnes dozrieva aj ovocie tisíc-ročných snáh a emancipačného úsilia slovenského národa zavŕšiť tento proces vytvorením slovenskej štátnosti. Myslím, že by bolo nedôstojné akýmkoľvek spôsobom znižovať historický význam tejto skutočnosti. Celé stáročia bolo tomuto národu predkladané krivé zrkadlo, brániac mu tak poznať svoju vlastnú a pravú tvár. Dnes sa rozbieha krivé zrkadlo a rozplývajú sa aj posledne pokusy zlepšiť ho, zvrátiť chod dejín a zabrániť mu zapísať sa do zoznamu rovnocenných národov. Právom si kladieme otázku, kto dal právo jednému národu brániť druhému byť národom. Je smutné, ak to bráni národ národu, ale je bolestné, ak tomu bránia príslušníci národa vlastnému národu. Dnes, v deň veľkej sviatosti si pripomíname a odpúšťame histórii to, že kým iné národy vystupovali na doskách dejín, tento bol nútený triediť šošovicu od hrachu a naši otcovia, súč ešte ako deti, tržili bitku za slová vy-

rieknuté v slovenskom jazyku od tých, čo ich pripravovali do života, a keď vyrástli, bití biedou rozutekávali sa do sveta za skyvou chleba.

Narodil som sa, žijem a pracujem v národnostne zmiešanom území, preto si dovoľím adresovať malú vyzvu pánom poslancom z Maďarského kresťansko-demokratického hnutia a Spolužitia. Vyberám si z vašich vystúpení to lepšie, mrzí ma však, že vzápätí to lepšie niektorými vystúpeniami negujete. Uprimne som rád vašim ubezpečeniam o tom, že chapete emancipačné snahy slovenského národa a jeho rozhodný hlas prihlásiť sa o jedno z najprirodzenejších snah. Predložiť o tom dôkaz je možné jednoducho, čestne a otvorene pri hlasovaní o návrhu Ústavy Slovenskej republiky. Je to ustava všetkých nás, všetkých občanov Slovenskej republiky, lebo rešpektuje občiansky princíp.

Vážena Slovenská národná rada,

dovoľte mi na záver jednu osobnú poznámku. Keď ma moji priatelia a moji blízki vypravádzali po voľbách do tohto slávneho slovenskeho snemu, povedali mi: "Správaj sa tam tak, aby sme už nemuseli kľačať pre Slovenskou národnou radou." Dovoľte mi preto, aby som ich z tohto miesta pozdravil a ubezpečil ich o tom, že som spolu s vami pripravený svojím konaním napomôcť k tomu, aby sa slovenky národ nielen postavil pevne na obidve nohy, ale aby aj kráčať ako rovný s rovným českému národu a ostatným národom v Európe i vo svete.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Mariánovi Kelemenovi za Hnutie za demokratické Slovensko. Ďalej v rozprave vystúpi pán

poslanec Ján Slota za Slovenskú národnú stranu. Chcem podotknúť, že je to posledný písomne prihlásený poslanec do rozpravy. Po ňom vystúpi pán poslanec Fogaš.

Poslanec J. Slota:

Vážení prítomní,

hneď v úvode by som chcel vyjadriť plnú podporu navrhovanej ústave, ktorá je ústavou demokratického štátu a zabezpečuje nadštandardný dostatok práv národnostným menšinám. Bohužiaľ, aj napriek tomuto faktu niektorí predstavitelia maďarskej národnostnej menšiny permanentne znevažujú snahu štátotvorného národa vyjsť v ústrety menšinám, a to konkrétne aj v slovenskej ústave. Zjednodušene povedane, keby sme týmto predstaviteľom ponúkli aj modré z neba, títo by si vymysleli ďalšie požiadavky, ktorých nesplnenie by komentovali ako ďalšie potláčanie práv menšín na Slovensku. Naproti tomu väčšina našich, ešte česko-slovenských resp. pseudoslovenských masmédií cudne mlčí o doslovne potieraní práv štátotvorného národa na juhu Slovenska.

Tragikomické sa mi zdalo prehlásenie pána Bugára v našom výbore o možnej asimilácii Maďarov u nás. Hneď ma napadla paralela, ktorá sa udiala v nedávnej minulosti so Slovákmi na území Maďarska, kde bolo násilne asimilovaných pol milióna Slovákov. Na druhej strane stovky predškolských zariadení a základných škôl, desiatky stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským dávajú jednoznačnú odpoveď na podobné úvahy. Národnostné menšiny v demokratických štátoch, napríklad Nemci v Lotrinsku, Alsasku, alebo Mexičania na juhu Spojených štátov amerických nemajú ani zďaleka také možnosti, ako národnostne menšiny na Slovensku. Taktiež aj naši českí bratia sú znepokojení otázkou maďarskej národnostnej menšiny, a pritom zabúdajú, akou formou riešili v roku 1945 problem

sudetských Nemcov. Takže to ich večne mentorovanie nie je práve namieste.

V ďalšom by som sa chcel kriticky vyjadriť k deštruktívnej politike najkresťanskejšieho hnutia, i keď ako katolík si myslím, že kresťanstvo sa nepresadzuje presviedčaním okolia, aký som veľký kresťan, ale predovšetkým kresťanským správaním sa, ktoré vylučuje nenávisť, honbu za mocou a hmotnými statkami. Zásluhou tejto politiky došlo k rozvratu a úpadku ekonomiky, ako aj demokracie na Slovensku. Počas ich vládnutia niektorí naši obyvatelia si zamieňali alebo aj zamieňajú demokraciu s anarchiou. Z veľkej miery bola paralyzovaná činnosť polície. Niekoľkonásobne vzrástla kriminalita. Nezaujmom slovenskej vlády podieľať sa na riešení problémov v armáde sa umožnilo federálu vytvoriť z armády skupinu ľudí oblečenú v zelenom, pre ktorých vojenská disciplína je neznámym pojmom.

Vážení prítomní, záverom by som vás chcel vyzvať, ako aj celý slovenský národ a ostatných obyvateľov Slovenska, zjednotíme sa v našom spoločnom úsilí vytvoriť prosperujúci demokratický národný štát, Slovenskú republiku, pričom prijatie ústavy nášho štátu by malo byť samozrejmosťou každého poslanca Slovenskej národnej rady, a nie jeho dilemou.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ešte s faktickou poznámkou sa hlási pán poslanec Čarnogurský.

Poslanec J. Čarnogurský:

Chcel by som pripomenúť pánovi poslancovi Slotovi, že

svojím výrokom asi spred pol roka alebo trištvrte roka o tom, že keď sa osamostatní Slovensko, budú sa sudiť zradcovia, ktorí neboli za samostatné Slovensko alebo boli dokonca proti nemu. Týmto svojím výrokom pán poslanec Slota vtedy urobil Slovensku najväčšiu škodu. Pán poslanec Slota oným svojím výrokom a ďalšími svojimi výrokmi veľmi zhoršil štartovacie podmienky nového Slovenska. Preto nech teraz nevaľa tieto svoje škodlivé výroky pre Slovensko na adresu iných. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Čarnogurskemu z Kresťansko-demokratického hnutia. S faktickou poznámkou sa prihlasil pán poslanec Slota za Slovensku národnú stranu.

Poslanec J. Slota:

Pán poslanec, prosím vas, vy tie súvislosti máte trochu popletené. Netreba si zamieňať pojem s formou.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem. Pan poslanec Mikloško - faktická poznámka.

Poslanec F. Mikloško:

Pán poslanec, rád by som vás upozornil, že toto je Slovenská národná rada, nie Okresný úrad alebo Mestský úrad v Žiline. /Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Prosím pánov poslancov, keďže sme hovorili o dôstojnom priebehu tohoto rokovania, aby si tieto faktické poznámky nechali možno na niektorú z iných schôdzí Slovenskej národ-

nej rady, keď budeme hovoriť o vnútropolitických problémoch, a možno niekedy by bolo lepšie povedať si tieto veci za dverami. /Potlesk./

Prosím pána poslanca Fogaša o jeho vystúpenie.

Poslanec L. Fogaš:

Váženy pán predsedaajúci,
vážené predsedníctvo,
vážaná vláda,
vážené panie polankyne,
vážení páni poslanci,

viacerí z nás už na začiatku tejto rozpravy hovorili o význame dňa a dní, v ktorých sa zaoberame návrhom základného zákona spoločnosti, pričom k týmto dňom viedla trnistá cesta, a to tak Slovenskej republiky, ako aj všetkých nás, ktorí museli prejsť cestou vážnych rokovaní s predstaviteľmi českej strany. Napriek viac ako 20-ročnej možnosti danej ústavou federácie, republiky svoje vlastné ustavy nemali. Dva roky uplynulého obdobia sa z rôznych príčin návrh ústavy na rokovanie parlamentu nedostal. Dva roky sa ani raz s návrhom ústavy seriózne, teda tak, aby z toho vzišiel konkrétny návrh, nezaoberala vláda Slovenskej republiky. Zato ale za šesť mesiacov v uplynulom období vzniklo v Slovenskej republike celkom osem ucelených návrhov ústav s rôznymi riešeniami usporiadania základných vzťahov už opäť trojdelenej štátnej moci. Tým trocha poopravujem číslo, ktoré uviedol pán poslanec Hrnko, ktorý hovoril o desiatich návrhoch ústavy.

Bolo ilúziou predpokladať, že celonárodná diskusia uskutočnená začiatkom tohto roku môže sama osebe priniesť konečné riešenie. I napriek tomu si myslím, že bolo dobre, že sa uskutočnila. Odborníci, ale aj inštitúcie, či bežní

občania naznačili, že problém ďalšieho vývoja štátnosti Slovenska ich zaujíma a chcú sa k nemu vyjadriť. Expertna skupina, ktorá sa zaoberala prípravou i vládneho návrhu ústavy, sa tak mohla oprieť i o 2 630 podaní, ktoré reprezentovali vari dve desiatky tisíc podpisov odbornej i laickej verejnosti. Závery z tejto diskusie boli súčasťou vytvárania nosnej konštrukcie návrhu ústavy. Možno o ňom diskutovať, ale pri otázke, aká má byť ústava Slovenskej republiky, sa zavery dajú sumarizovať nasledovne:

Po prvé - Ústavu Slovenskej republiky treba konštruovať s cieľom podstatne zdôrazniť suverenitu Slovenskej republiky, s možnosťou vstúpiť do zväzku s inými štátmi, prípadne zvýšiť zachovanie spolužitia v spoločnom štáte.

Druhá téza, ktorá má byť v ústave zakotvená na základe tejto verejnej diskusie je, že slobodný občan má žiť v slobodnej obci, a premietnuť túto tézu do ústavy tak, aby vznikla systematika logickej triády občan, obec a štát. Riešenie vzájomných vzťahov uvedených prvkov má na seba organicky nadväzovať.

Tretí záver, ktorý sa da urobiť, spočíva v tom, že štát má byť budovaný na pluralite vlastníckych vzťahov s viacsektorovou ekonomikou.

Ústava má v plnom rozsahu garantovať slobody občanov bez ohľadu na vyznanie, národnosť, pohlavie, vek a budovať na suverenite občana. To je štvrtý záver.

Piaty - ústava musí počítať so zakotvením zarúk adekvátneho sociálneho a aj ekologického systému.

Dovolím si poznamenať, že prerokovaný návrh sa o uvedené zavery opiera. Z uvedeného tiež vyplýva, že prerokovaný návrh vznikol v kontinuite doterajšieho vývoja prác na Ústa-

va Slovenskej republiky a priamo naň i nadväzuje. Predložený návrh ústavy nie je originálnym dielom dneška, ani sa k nemu nik nemôže hlásiť ako pôvodný autor, a nik nemôže byť do-
tknutý, ak sa predkladajú pozmeňovacie návrhy. Bolo k nemu predložených množstvo pripomienok, ktoré ho nepochybne obo-
hacujú, a dovoľm si povedať, že skvalitňujú. Považujem za
dobré, ak návrh zakotvuje také významne princípy, ako je
pluralita vlastnickeho a politického systému, zásady demo-
kratickeho a právneho štátu, ktorý by mal v súvislosti s re-
alizáciou trhovej ekonomiky rešpektovať i aspekty sociálne
a ekologické.

Za osobitne dôležité považujem inkorporovanie Listiny
základných práv a slobôd do textu ústavy. Bez tejto hlavy by
nešlo o úplnú ústavu. Prerokovaný návrh ide nad rámec Listi-
ny základných práv a slobôd. Jean Jaques Rousseau povedal:
"Človek sa narodil slobodný a všade je v okovach." Tato časť
ustavy má chrániť občana proti štátu, má vymedzovať hranice,
ktoré štát nemá pri realizácii moci prekročiť. Viacerí kri-
tizovali, že práva zakotvené v tejto časti sú vykonateľné až
po prijatí osobitného zákona. Aj ja sa domnievam, že napri-
klad článok 52 návrhu, ktorý predpokladá vydávanie takýchto
predpisov, je nadbytočný. Na druhej strane však treba pove-
dať, že procedúru vzniku stran či združení ako výraz združo-
vacieho práva nemožno upraviť v ustave. Musí byť prijatý
osobitný zákon. Ide teda iba o hľadanie unosnej miery
vykonávacích predpisov.

Pritom si dovoľm, vážené poslankyne, vážení poslanci,
pripomenúť vám, že Slovenská národná rada bola iniciátorom
prijatia Listiny základných práv a slobôd a pri jej schvaľo-
vaní nám vykonávacie predpisy nevadili. Pritom prave v otáz-
ke viazanosti výkonu práv na vykonávacie predpisy je listina
a príslušná časť návrhu ustavy takmer totožná.

Hádám najdiskutovanejšou časťou návrhu ustavy su vzťahy zákonodarnej a výkonnej moci. Žiada sa pripomenúť, že ústavy sú svojím zmyslom nástrojom proti ľubovôli. V ich povahe nie je konštituovať akýkoľvek systém politickej a štatnej moci, ale taký, ktorý by pracoval podľa dohodnutého poriadku, v ktorom má každá inštitúcia svoje miesto a svoju funkciu. Všetko, čo sa v ústave zakotví, bude po jej účinnosti ustavné. Ústava ale má byť koncipovaná ako systém vzájomných garancií, ktorý má previesť riešenie politických sporov a konfliktov rôznych síl v spoločnosti zo sféry ľubovôle a neistoty do mechanizmov racionálnych pravidiel založených na pokojnom a nenásilnom rozhodovaní. Ústava má zaručovať model pokojného vývoja spoločnosti.

Možno si položiť otázku, či prave prerokovaný vladný návrh dáva záruky pre náš pokojný vývoj a z tohto pohľadu hodnotiť i vzájomné vzťahy medzi jednotlivými orgánmi. V tejto súvislosti boli ústavnoprávnym výborom rešpektovane viaceré pripomienky odbornej verejnosti a podľa návrhu spravodajcu majú byť upravené také inštitúty, ako bolo navrhované vracanie zákonov Slovenskej narodnej rady iba predsedom vlády, zastupovanie prezidenta vo veciach, kedy má priamy vplyv na parlament, teda napríklad možnosť rozpúšťať parlament, vypustenie ustanovení o štátnych tajomníkoch, ktoré nemáme zatiaľ ani ústavnoprávne dobre premyslene, vypustenie ustanovení o všeobecnej zodpovednosti prezidenta, o zákonodarnej iniciatíve prezidenta a upravené su i ustanovenia o možnosti zmeniť výsledky referenda. Vypustili sa tiež všetky náznaky, možnosti zbaviť poslanca mandátu. Domnievam sa, že ak ex lege má zaniknúť mandát poslanca vtedy, ak sa dopusti obzvlášť závažného trestného činu, je to morálne. Poslanec má priamy mandát a slobodný mandát je základom zastupiteľskej garancie, ale aj jeho správanie musí zodpovedať tomuto postulátu.

To ale neznamená, že už je návrh bezchybným dielom. Aj na hotovej ústave je čo vylepšovať. Sam som sa o to usiloval počas prerokúvania návrhov v ústavnopravnom výbore, dokonca tak usilovne, že som opravoval i to, čo som napríklad začiatkom týždňa formuloval. Ale to je predsa úplne normálne, ak nám ide o lepšie riešenia, než tie, ktoré nas momentálne napadli, alebo ak nám ide o lepšie riešenia, než tie, ktoré sú na papieri. Keď Mahátmá Gándhí vystupoval pred svojimi žiakmi, pýtali sa ho, prečo pred týždňom hovoril niečo ine ako dnes. Gándhí odpovedal: "Preto, lebo za ten týždeň som veľa poznal." Aj ja som v súvislosti s prípravou ustavy veľa poznal. /Potlesk./

Vo výbore sme uvažovali aj o viacerych možnostiach riešenia vzťahov zákonodarnej a vykonnej moci. Prečo to nepovedať? Napríklad odporúčali sme zväziť zakotvenie kontrasignácie aktov prezidenta príslušným ministrom. Ale prezident nemá právo podľa tejto ústavy vydávať osobitne dekrety. Ďalej sme uvažovali o tom, že podmienime návrh predsedu vlády na odvolanie ministra súhlasom parlamentu. Každé riešenie má svoje za i proti. Pri argumentáciách sa neiskrilo len v ústavnoprávnom výbore, ale i na separátnych rokovaniach. To je tiež, myslím, vcelku normalne. Poslancom Strany demokratickej ľavice však vždy išlo o prijatie vecných riešení, o ktorých by mala rozhodovať iba sila argumentov a nie argument sily - mám na mysli trebars množstvo poslancov.

Ak je pre realizáciu práva rozhodujúca právna prax založená na zákonoch či ďalších vykonávacích predpisoch, je pre realizáciu ústavy významný praktický politický život, teda vývoj v spoločnosti, ktorý môže spôsobiť disfunkcie ústavných inštitúcií a ovplyvniť realizáciu ústavných princípov. Aj z tohto pohľadu majú taky veľký význam zaverečné ustanovenia. Pripomínam to najmä s ohľadom na skutočnosť, že reálne sa pripravuje zánik federácie. Prijatie ústavy je

reálny ústavný akt predpokladaný i súčasným ústavným stavom, teda predpokladaný i ústavným zákonom o federácii.

Súčasnne sa často reálne poukazuje na to, že môže byť jedným z rozhodujúcich faktorov zaniku spoločného štátu, a teda i jednostranných krokov zo strany českej republiky. Je preto namieste, ak tieto obavy rozptýlime precíznymi formuláciami. Som veľmi rád, že sa celú túto časť podarilo preformulovať tak, že môžeme hádam povedať: Chceme si ctiť princíp ústavnosti a do ďalších zmien ústavných pomerov nechystáme žiadne nelegálne, neústavne kroky, sme pripravení rokovať a výsledky rokovaní premietť do nových právnych konštrukcií.

V nadväznosti na ústavu nas čaká nová ďalšia transformácia právneho poriadku. V rámci neho sa budú jednotlivé princípy ústavy realizovať. Aký dopad to bude mať na občana, to ho zaujíma najviac. Sústreďme sa preto konečne na riešenie problémov tých, ktorí nám dali svoj mandát - na obyčajných ľuďoch, ktorým možno vzťah medzi vládou a parlamentom toho veľa nehovorí. Možno zvažovať i ďalšie riešenia. Napríklad zvážiť, či môžeme meniť federálne zákonodarstvo už teraz, alebo to treba viazať na určitý moment. Na jednej strane je nutné, aby sa Slovenská republika mohla na transformáciu právneho poriadku pripraviť, na druhej strane prijatím tejto ústavy spoločný štát nezaniká, a teda nesmieme dať priestor na to, aby sme pri riešení prípadného nástupníctva po zániku federácie prišli - ako sa hovorí - skratka. To je snaha proslovenská, nie opačne. Niektorí o tejto veci už predomnou hovorili a predložili i pozmeňovací návrh, preto to nebudem opakovať.

Jeden z predrečníkov v uvode našej rozpravy v tejto sále povedal: Čím starší je základný zákon - možno to trochu parafrázujem -, tým stabilnejší je právny poriadok. Dovoľte mi, aby som vyslovil jedno želanie. Želám vam, ale i sebe,

aby Ústava Slovenskej republiky bola prijatá v takej forme, aby mohla poriadne zostarnúť. Kto chce lietať, musí mať nie len krídla, ale i priestor na vzlietnutie. Pracujme teda tak, aby sme si takýto priestor postupne vytvarali.

Ďakujem za pozornosť.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Fogašovi. Pýtam sa, či sa ešte niekto z poslancov hlási do rozpravy.

/Nikto./

Ak nie, vyhlasujem rozpravu za skončenú. Davam panovi premiérovi Slovenskej republiky otázku, či sa chce vyjadriť.

Predseda vlády SR V. Mečlar:

Vážené dámy,
vážení páni,
Slovenská národná rada,

nemám právo hodnotiť, ale mám právo povedať názor, že rokovanie o ústave prebehlo v duchu demokratickosti, slobodnej výmeny názorov, vzájomnej úcty jedného k druhému. Verím, že toto bude trvalým znakom pôsobenia Slovenskej národnej rady v celom jej funkčnom období a že časy operetného šantenia sú z tohoto orgánu nenápadne preč. /Potlesk./

Obsah ústavy, tak ako bol predložený, bol pripomienkovaný v niekoľkých závažných rovinách. Prva bola, či Slovenská republika potrebuje svoju ústavu prave teraz. Toto spochybnenie je zbytočné. Povedzme si inu otázku. Potrebuje Slovenská republika stabilitu politického systému, potrebuje

Slovenská republika stabilitu zásad svojej hospodárskej politiky, potrebuje Slovenská republika stabilitu zákonodarstva a jednotnej filozofie tohto zákonodarstva? Na všetky tri otázky treba odpovedať áno. Potom musíme povedať aj to, že Slovenská republika ústavu potrebuje teraz. Ústavu, ktorá mešká 24 rokov.

Je tu druhá otázka, ktorá súvisí s prijatím ústavy, či potrebuje jej účinnosť teraz. Prečo nie neskoršie? Prečo nie ďalej a podobne? Každá ústava sa robí pre život. Nerobí sa pre osoby, pre strany a nie je samoučelova. Ak ňou reagujeme, tak na tendencie budúceho vývoja, ktoré sú zakodované v Česko-Slovensku a v poslednom období iba nadobúdajú na intenzite, na tendencie, ktoré vedú k rozdeleniu Česko-Slovenska na dva štáty - Slovenskú republiku a Českú republiku, ktoré sa rozdelením zbavia zbytočných problémov a záťaže, ktoré chcú ďalej spolupracovať, mať sa vo vzajomnej úcte, pestovať nové vzťahy na nových princípoch. Tento proces je veľmi zložitý, pretože môže mať rôznu logiku, ale vyvoj smeruje k tomu, že by ste v krátkom čase mali na základe vlastných iniciatív prerokovávať návrh zásad spolužitia s Českou republikou, že do konca októbra by táto Slovenska národná rada mala pripraviť návrh zmluvy medzi Českou republikou a Slovenskou republikou ako zmluvy medzi dvomi štátmi, návrh zmluvy, ktorou sa dňom 1. 1. 1993 ma uznať vznik týchto dvoch subjektov a dňom 31. 12. 1992 zánik Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

Máme na toto obdobie veľmi málo času, veľmi málo času na kvalitnú prípravu a veľkú zodpovednosť za budúce rozhodnutia i dôsledky týchto rozhodnutí. Máme málo času i na to, aby sme čo najrychlejším rozvinutím všetkých inštitútov ústavy zabezpečili stabilitu, plynulý prechod, rovnovahu vo výkone práv a povinnosti všetkých občanov, funkčnosť štátu ako celku. To je našim základným poslaním, k tomu smerujeme, to potrebujeme. Preto budeme od samého začiatku urychľovať

pôsobenie ústavy českej a slovenskej federácie vo vzťahu k Slovenskej republike tak, aby čo najviac kompetencií už do konca septembra bolo príslušných v rozhodovacej právomoci narodných rád. Ide o proces v riadení, ktorý prebieha súbežne v Slovenskej národnej rade i vo federálnych orgánoch. Tak ako tu sedíte dnes, tak federalna vláda i ďalšie orgány prerokovávajú princípy odovzdania kompetencií Slovenskej republike. Nebude tu právnych precedensov, schválností, umyselneho robenia zla jeden druhému. My sa s Českou republikou tak potrebujeme, že si nemôžeme urobiť zle, ale nepotrebujeme sa až tak veími, aby sme museli žiť v jednom štáte.

Pokiaľ ide o otázky rozvinutia štatnosti, do 31. 12. a potom všetci sledujeme týmto krokom nadej, že zmenou formy štátu, zmenou princípov výstavby štátu a postavenia občana sa dosiahne lepšie, nie horšie usporiadanie. Ak by to malo byť inak, spreneverujeme sa poslaniu a odkazu, ktorý nam voliči dali vo voľbách. Môžeme robiť chyby z hľadania, ale nemôžeme robiť chyby z úmyslu a už vôbec nie z politickej špekulácie. Nemôžeme zbierať body na nestabilite, na jatreaní vášní, na urážkach národného citenia, na rozvíjaní princípov, ktoré nezjednocujú, ale rozdeľujú. Ak hovoríme o zjednocovaní, tak nie o tom, že všetci budeme maširovať jedným krokom, nie o tom, že budeme všetci rovnako myslieť, ale o základných politických záujmoch Slovenskej republiky, ktorými sú medzinárodnoprávne uznanie, začlenenie do sústavy medzinárodných štátov, rozširovanie trhových a iných dobrých zväzkov s ostatnými štátmi, stabilita vnútorného politického a právneho poriadku, obrátenie úpadku hospodárstva, zastavenie úpadku a obrátenie smerom k ožiovaniu hospodárstva, úcta občanov k právu a občanov navzájom, jedného k druhému. To sú princípy, ktoré chceme rozvíjať a na ktorých sa chceme zjednotiť.

Nie je možné, aby sa poškodzoval záujem Slovenskej republiky akýmkoľvek spôsobom. Zoberť si poslancov ktorých-

koľvek stran v iných štátoch, s výnimkou tých, čo vedu občianske vojny. Môžu sa medzi sebou v názoroch líšiť akokoľvek, ale v základných záujmoch štátu sa nespreneverí ani jeden z nich. A tieto základné záujmy si začneme osvojovať ako svoje. Verím a musím, ak sa chcem správať zodpovedne k občanom.

Diskusie, ktoré tu boli, hovorili aj o tom, ako sa majú niektoré časti ustavy pozastaviť, niektoré spresniť a podobne. Mechanizmus, ktorý je navrhovaný v časti 24b, v záverečných ustanoveniach, je dostatočný na to, aby sa rešpektovali dohody, ktoré sme mali. Je tu trošku asynchronnosť v tom, že sme predpokladali, že záverečné ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky budú totožné s Ústavou Českej republiky. Pred odovzdaním materiálov do Slovenskej národnej rady bolo stretnutie predsedov, žiaľ, z dôvodov na partnerskej strane toto porovnanie a táto dohoda nebola možná. Neboli pripravení vecne rokovať a zvažovať tieto otázky. V obsahu rozpracovávania týchto základných tém sú niekde inde.

Druhý okruh problémov, ktorý tu bol veľmi často pertraktovaný, boli otázky postavenia menšín. Predovšetkým chcem potvrdiť, že základnou myšlienkou a niťou, ktorá sa vedie celou ústavou, je, že je to republika rovnoprávných a slobodných občanov, znovu hovorím občanov, bez ohľadu na národnosť. /Potlesk./ Veľmi starostlivo som pocúval názory zástupcov z maďarských politických strán, to znamená z hnutia Együttelés, i keď ono má aj iné národnosti, viem to, ale väčšinou ste diskutovali tak, ako keby ostatné národnosti neboli, aj Maďarského kresťansko-demokratickeho hnutia, a veľmi starostlivo sme vážili každé slovo, ktoré ste povedali. Sú slová, ktoré majú svoju hodnotu a váhu, ktoré treba podporiť a s ktorými treba súhlasiť, sú i slova, ktoré take-to neboli. Vysvetlíme si preto niektoré veci trošku viac.

Vážení páni poslanci, ak vaše návrhy neprechádzajú, a nie všetky neprechádzajú, niektoré prešli, pretože ste sa vyjadrovali vo výboroch, slobode ste sa vyjadrili v plene, to nie je preto, že ste maďarskej národnosti, to je preto, že vaše návrhy sú zlé, nezodpovedajú ani duchu doby, ani normotvorbe, ktorú dnes robíme. To nie je otázka narodnostná, to je otázka politická. /Potlesk./ Pokiaľ ide o tieto otázky, tak príčiny omylov vidím v niekoľkých aspektoch. Predovšetkým je to buď nepochopenie, alebo zlý umysel, alebo neschopnosť vykladať normy, zavazky a obsah medzinárodných záväzkov. Právo pozna - pýtal som sa svojej bývalej pani profesorky - 12 alebo 14 spôsobov vykladu zákona - neviem presne, jedno z tých dvoch čísiel je presne. To sú základné spôsoby, ale výklad, aký tu bol podávaný, nesvedčí o dobrom úmysle. Nemôžem hovoriť o vyklade normy, keď z nej zabudnem citovať polovicu, alebo necitujem to, čo v inej časti je vyvrátené alebo smeruje k niečomu inému.

Ak sa vraciame k otázke národnostných menšín, Slovensko si nemôže dovoliť uchádzať sa o svoje miesto už v asociálnych dohodách, a to sa, vážení, premietne do korún, to znamená o právach vyvážať tovar za určitých zľavnených podmienok a dovážať tovar za určitých zľavnených podmienok, ak bude mať rozbitý politický systém a nevyriešené národnostné vzťahy. Ale na akom princípe? Na princípe všetkých návrhov, až extrémnych, ktoré tu odznali, alebo na princípe v Európe uznávaných pravidiel? V Európe neexistuje ani jeden štát, ktorý by bol etnický čistý. A je dobre, že je to tak zariadené. V Európe sa dnes upravujú ine pravidla. Smeruje sa k pojmu občan, ľud. Pojem národnosť a ostatné nachádzajú svoje miesto v právnom poriadku, ale dôraz sa kladie na iné inštitúcie. A vy tu stále vraciate národnosť, narodnosť, vylučnosť a podobne. Nie. Najprv je človek, potom je občan, potom je príslušník národnosti. Ak toto poradie budeme obracať, obraciame sa proti zmyslu politickeho pohybu, ktorý na Slovensku touto ústavou a dianím po voľbách nastupuje.

Dovoľte preto, aby som sa pri tom, čo ste dnes citovali - zuby mi trpeli, keď som to počul - o kodanskom protokole, pozastavil bližšie. Vzhľadom na to, že myšlienky, ktoré tu boli prednášané, boli vyslovované i ostatným občanom vonku, budem sa musieť pri týchto veciach zdržať dlhšie a budem vám musieť ten Kodaňsky dokument prečítať, pretože to, čo tu bolo citované, nebola pravda. Alebo to boli útržky, alebo bol umyselne zlý výklad. Do značnej časti sa preto treba k týmto veciam vrátiť, aby sme si osvojili, čo je, alebo ako chapeme normy medzinárodného práva. Predovšetkým politika, ktorá sa viedla v tomto parlamente k narodnostným menšinám, nebola politikou občianskych ľudských práv. Bola to politika kolektívnych prav. S týmto už Európa má svoje skusenosti a vie, kde ju dovedli. Ak systém kolektívnych prav neprijímajú ostatné národy Európy, my s tým experimentovať nebudeme. Vieme, aké dôsledky to prinieslo na začiatku 2. svetovej vojny, aké konflikty prave v dôsledku etnických sporov vznikajú v Južoslávii, aké konflikty vznikajú v bývalom Sovietskom zväze. A toto tu nechceme, to sem nepatrí, to vždy pľodí iba zlobu.

Preto, keď sa vraciame k týmto otázkam zdorazňovania osobitostí a postavenia etnických skupín, musíme povedať, na akých princípoch, akých vzťahoch predovšetkým Slovakov a Maďarov, ale myslím aj na Slovakov a Ukrajincov, Slovakov a Poliakov, Rusinov aj Romov, aj ďalších, ktorí tu žijú. Preto si musíme tieto otázky vysvetľovať trochu dlhšie. Veľmi ste ma urazili, keď tu niekto včera hovoril o Svatoštevanskej korune, a najmä ma hlboko urazil pan poslanec Duka-Zolyomi, že si dovoľil na pôde tohoto parlamentu pustiť z úst slova, že Maďar je druhorady občan. Som predsedom vlády občanov Slovenskej republiky. Nemusia ma mať radi, nemusia so mnou súhlasiť, ale nestrpím, aby občana tejto republiky ktorejkoľvek národnosti ktokoľvek označil za druhoradeho. Tu sú všetci rovní v pravach, všetci rovní v povinnos-

tiach. Nevnučujte ľuďom do povedomia taketo myšlienky!
/Potlesk./

Pokiaľ ide o tieto otázky, tiež tam bola snaha, aby sme v otázkach uplatňovania menšinových práv zabezpečili princíp reciprocity s Maďarskou republikou. Prosím vas, to neurobíme. My si občanov maďarskej národnosti vážime, a osud, aký bol pripravený Slovákom, Maďarom na Slovensku pripravovať nebudeme. /Potlesk./ Takisto bol návrh, aby sme s Maďarskou republikou po dovŕšení štátoprávneho vývoja a ustavného systému uzatvorili dvojstrannú zmluvu o riešení narodnostných problémov. Povedzme si to takto: Povinnosť starať sa o občanov inej národnosti je povinnosťou štátu. Povinnosť štátu, ktorá vyplýva z demokratičnosti jeho poriadku, ktorá vyplýva z medzinárodných záväzkov. Žiaden systém dvojstranných zmlúv o správaní sa k menšinám s nikým prijímať nebudeme a uzatvárať nebudeme. Na to máme Konferenciu o bezpečnosti a spolupráci v Európe, tam prijíame spoločné pravidlá, tam o tom rokujeme. Majú problémy s menšinami aj Angličania, aj ďalší. A sú štáty, v ktorých je kódex postavený na podstatne nižšej hladine, ako na Slovensku. Citujete dva alebo tri, kde čiastkové veci sú väčšie. Prečo necitujete tú desiatku, kde je to nižšie, kde je to horšie? Takže prosím do tohoto reality. Tu sa nič neporušuje, nič sa nekazí. Ak sa nepriznávajú kolektívne práva, je to preto, že nie sú priznané ani medzinárodným štandardom.

Pokiaľ ide o otázky, o ktorých sa tu hovorilo, hneď v časti 4, ktorá sa venuje všetkým týmto záväzkom, sa hovorí, že účastnícke štáty uznávajú, že otázky týkajúce sa narodnostných menšín môžu byť uspokojivo riešené len v demokratickom politickom rámci založenom na právnom štáte, s fungujúcim nezávislým súdnictvom. Touto ústavou takýto systém garantujeme a tvoríme. Tento rámec zaručuje plné rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd, rovné práva a postavenie všetkých občanov, slobodne vyjadrovanie všet-

kých ich oprávnených záujmov a túžob, politický pluralizmus, spoločensku znášanlivosť, uplatňovanie právnych predpisov, ktoré vytvorí účinné zábrany proti zneužívaniu vládnej moci. Uznávajú tiež dôležitosť úloh nevládných organizácií, včítane politických strán, odborov, organizácií na ochranu ľudských práv a náboženských skupín pri rozvoji znášanlivosti, kultúrnej rozmanitosti a riešení otázok týkajúcich sa národnostných menšín. Slovenská republika to plní. Máme politické strany, ktoré sú orientované na princípe príslušnosti k národnosti, máme zhromažďovacie spolkové práva, ktoré umožňujú plnú realizáciu týchto práv. Nemožno nám z tohoto nič vytknúť. Na to, že to zakotvujeme v ústave, treba byť hrdý, a nie to kritizovať.

Ďalej znovu potvrdzujú, že rešpektovanie práv osôb, ktoré patria k národnostným menšinám ako súčasť všeobecne uznávaných ľudských práv je podstatným činiteľom mieru, spravodlivosti, stability a demokracie účastníckych štátov. Prosím rešpektovanie práv osôb. Nehovori sa o rešpektovaní práv skupín. Dáva sa to do priamej súvislosti s historickou skúsenosťou Európy. Mier, stabilita, znášanlivosť sú hodnoty, ktoré musíte tiež brať do úvahy pri návrhoch, ktoré predkladáte. Osoby, ktoré patria k národnostným menšinám, majú právo plne a účinne vykonávať svoje ľudské práva a základné slobody bez akejkoľvek diskriminácie a pri plnej rovnosti pred zákonom. Účastnícke štáty prijímú, kde je to potrebné, osobitné opatrenia za účelom zabezpečenia plnej rovnosti osôb, ktoré patria k národnostným menšinám, s ďalšími občanmi pri výkone a užívaní ľudských práv a základných slobôd. Ak táto ústava zrovnoprávňuje občanov v právach a povinnostiach, nie je diskriminačná, je emancipačná, ale emancipačná pre všetkých jej občanov.

Príslušnosť k národnostnej menšine je vecou osobného rozhodnutia každej osoby a z tohoto rozhodnutia nemôže vzniknúť žiadne znevýhodnenie. Plne rešpektujeme, že občan

si sám vyberá, k akej národnosti sa chce hlasiť. Národnosť sa nededí, národnosť sa nezískava miestom narodenia, národnosť sa získava slobodným rozhodnutím občana. To je v našej ústave. Garantujeme alebo negarantujeme medzinárodný štandard? Osoby, ktoré patria k národnostným menšinám, majú právo slobodne vyjadrovať, uchovávať a rozvíjať svoju etnickú, kultúrnu, jazykovú a náboženskú svojbytnosť a uchovávať a rozvíjať svoju kultúru vo všetkých smeroch bez akýchkoľvek pokusov asimilovať ich proti ich vôli. Prosím, je tu niekde nejaký prípad asimilácie alebo pokusu Slovákov o asimiláciu Maďarov? Nepočul som ani v diskusii a nepoznam ani literatúru, ani v novinách o tom nepíšu, a tam už píšu o Slovákoch všeličo. Toto som tam ešte nečítal. Najmä majú právo slobodne používať svoj materinský jazyk v súkromí a na verejnosti. Vážení, hovoríme aj o úradnom styku a hovoríme aj o školstve, rozširujeme to.

Ďalej majú právo zakladať a udržiavať svoje vlastné vzdelávacie, kultúrne a náboženské inštitúcie, organizácie a spolky, ktoré v súlade s národným zákonodarstvom majú právo žiadať dobrovoľné finančné a iné príspevky a verejnú podporu. Vážení, že tu existujete ako klub dvoch politických strán, dokazuje, že toto právo rešpektujeme. Vy sami ste dôkazom toho. Vaša existencia sama osebe hovorí o tom, že toto právo je plne rešpektované. Existujú kultúrne organizácie i ostatné inštitúcie. Ak tvrdíte niečo iné, dokažte, že sa to porušuje, ale netvrdte, že to nie je pravda.

Ďalej sa dáva právo vyznávať a praktikovať svoje náboženstvo, včítane práva získavať, vlastníť a používať náboženský materiál a zúčastňovať sa náboženskej vzdelávacej činnosti vo svojom materinskom jazyku. Je rešpektovaná táto situácia pre občanov maďarskej národnosti? Ak počujem sťažností na juhu, skôr od občanov slovenského národa. Nadväzovať a udržiavať neobmedzené styky medzi sebou vo svojom štáte, ako i styky cez hranice s občanmi druhých štátov, s kto-

rými zdieľajú spoločný etnický alebo národnostný pôvod, kultúrne dedičstvo alebo náboženské presvedčenie. Nedavno bola Svetová konferencia Maďarov v Budapešti. Slobodne ste ju išli pozdraviť. Kto vám to vytyka? Je to vaše právo a nikto vám to neobmedzuje. Ďalej je právo na rozširovanie informácií, mať k nim prístup a vymieňať si ich vo svojom materinskom jazyku. Tiež sa na Slovensku rešpektuje. Osoby, ktoré patria k národnostným menšinám, môžu vykonávať a užívať svoje právo samostatne, ako i v spoločenstve s inými členmi svojej skupiny. Žiadne znevýhodnenie nemôže vyplývať pre osobu, ktorá patri k národnostnej menšine, z vykonávania týchto práv alebo preto, že ich nevykonáva.

Účastnícke štáty sa zaviazali, že budú ochraňovať etnickú, kultúrnu, jazykovú a náboženskú svojbytnosť národnostných menšín na svojom území, vytvárať podmienky pre rozvoj tejto svojbytnosti, že prijmu nutné opatrenia v tomto smere po nálezitých konzultáciách, včítane stykov s organizáciami a spolkami týchto menšín, v súlade s postupom pre prijímanie rozhodnutí v každom štáte. Všetky tieto opatrenia budú v súlade so zásadou rovnosti a nediskriminácie ďalších občanov príslušného účastníckeho štátu. Účastnícke štáty vyvinú úsilie, aby zabezpečili, že osoby, ktoré patria k národnostným menšinám, vedľa potreby poznať úradný jazyk alebo úradné jazyky príslušného štátu majú primerane možnosti pre výuku svojho materinského jazyka alebo výuku vo svojom materinskom jazyku, ako i - kde je to možné a účelné - na jeho používanie pred štátnymi orgánmi v súlade s príslušným národným zákonodarstvom. Vážení, hovoríme o školách budovaných na etnickom princípe. Dávame viac, ako odporuča medzinárodná zmluva, alebo je to horšie?

Ďalej sa tu hovorí, že účastnícke štáty budú rešpektovať právo osôb, ktoré patria k národnostným menšinám, na efektívnu účasť na verejnom živote, včítane účasti na veciach týkajúcich sa ochrany a rozvoja svojbytnosti týchto

menšín. Účastnicke štáty berú na vedomie snahy vyvinuté v záujme ochrany a vytvárania podmienok pre rozvoj etnickej, kultúrnej, jazykovej a náboženskej svojbytnosti určitých na rodnostných menšín zakladaním ako jedného z možných prostriedkov dosiahnutia tohto cieľa príslušných miestnych alebo autonómnych správ zodpovedajúcich špecifickým historickým a územným podmienkam týchto menšín a v súlade s politikou príslušného štátu. Politika Slovenskej republiky je politikou budovania občianskej spoločnosti. Politika budovania štátnej správy je politikou budovania tejto štátnej správy na územnom, nie etnickom princípe, pretože etnický číste územie na Slovensku neexistuje. Nemôže byť výkon práva jedného v rozpore s vykonom a obmedzením práva druhého.

Toto sú základné dokumenty, ktoré ešte pokračujú v štyroch ďalších častiach. Rád by som povedal, vážení pani poslanci, aj keď sa budete urážať, že ste davali návrhy, aby sme napríklad ústavou garantovali pomerne alebo primerane zastupenie menšín v Slovenskej národnej rade. Veď to je v rozpore s princípom voliteľnosti. Čo by to malo znamenať? Ak by sa zopakoval stav z minulosti, že tu boli 24 občan maďarskej národnosti, mal by sa ich mandát z ústavy rušiť? Alebo ústava má nariadiť občanovi, koho volí? Ako sa má vyrovnáť s tým, že napríklad v Komárne je tretina Slovákov, ale v mestskom zastupiteľstve nie je ani jeden Slovak? Alebo v Nových Zámkoch máte pomer Maďarov a Slovákov v meste opačný, ako v zastupiteľských zboroch. To máme teraz všetko rozhodovať? Zvážte, že to nebola rozumnosť. Ak hovoríte o zavedení dvojazyčnosti, a konečne, pán Dobos to povedal jednoznačne a pravdivo. Ďakujem mu, on vždy tak pravdivo a uprimne tie veci vysvetlí, že to neobkľučuje, ako poniektorí, že používajú iné termíny. Je otvorený a uprimný. Takže tu treba povedať otvorene, že dvojazyčnosť nie. Dvojazyčnosť v úradných dokladoch, ktoré majú platnosť na celom území, je automaticky zavedením dvojazyčnosti na celé územie štátu. To nikde nie je. Nikde. Niet takého štátu na svete, kde by

toto platilo. Je právo menšín používať jazyk v úradnom styku, ale nie je dvojazyčnosť úradných dokladov. Ak si myslíte, že doklady budú vyhotovované tak, že budú v jazyku maďarskom a slovenskom súčasne, o tom poďme rozprávať, ale chápať dvojazyčnosť ako rovnocennosť úradných rozhodnutí vydávaných len v jednom jazyku nemožno.

Pokiaľ ide o ostatné otázky súvisiace s národnostnými menšinami, zvažte, či to, čo robíte, je dobre a komu tým pomáhate. Zvyšujete napätie medzi Slovákmi a Maďarmi. Budujete pocit ohrozenia a potlačovania práv Maďarov. Vyrazy, že žijete ako v obkľúčení a podobne, sú nedostojné vyrazy. Kto vás obkľučuje? Vnášať tieto názory medzi občanov je pokusom o vyvolávanie politickej nestability, ktorú robíte, aj keď úmysel môžete mať úplne iný. Každá politika sa meria výsledkom. Výsledok tejto politiky nevedí k stabilite. Je rozosievanim vetra. Ak príde búrka, budeme ju žať všetci a postihnú nás všetkých. Zvažujte dobre, čo robíte, zvažujte medze, hranice, zákonnosť tohto štátu, pokiaľ sa dať istá Ústava tieto medze jasne ustanovuje ako medze, ktorými reguluje a garantuje. Pod ústavnosť a garancie ústavnosti ist nemožno. Vyššie vtedy, keď záruky budú prijaté medzinárodne, ale Slovenská republika nebude skúšobným polom pre experimentovanie s tak závažnými vecami, ktoré v histórii mali veľmi neblahé dôsledky. /Potlesk./

Ďalšie oblasti, o ktorých sme predpokladali, že budú predmetom diskusii, je oblasť trojdelenia moci a podobne. Tie boli vcelku akceptované v prijateľných meradlách, v prijateľných názoroch. Doplnky, ktoré boli, väčšinou vyplývali z toho, že pravdepodobne nie všetci poslanci si precitali aj tú časť materiálu 24a od strany 44, kde sú návrhy na zrušenie. V podstate návrhy na zrušenie a neprijatie ústavnoprávnym výborom sa tu znovu zopakovali. Tiež niektoré názory, ktoré tu boli, umožnia ústavnoprávnemu výboru ešte raz

o nich rokovať. Úloha, ktorú rieši táto Slovenska narodná rada, je jednou z mnohých veľkých, ktoré musí vyriešiť v záujme svojich občanov. Sú to rozhodnutia, ktoré poznamenávajú nie dobu, ale generácie. Vy takéto rozhodnutie dnes prijmete - alebo my, spolu.

Vedľa mňa na stoličke sedí podpredseda vlády povolaním pôrodník. Mali sme rozhovor o tom, čo je v živote pekne. Jedna z jeho viet bola, že najkrajšia je tvár ženy vtedy, keď sa jej narodí dieťa, keď dá nový život. Predpokladám, že bude prekrásna tvár tejto Slovenskej narodnej rady, keď výsledkom dokumentu, ktorému dá život, bude Ústava Slovenskej republiky, keď to bude krok k zrodu toho nášho, vlastného, možno špatnokrásneho, ale predsa len nášho štátneho utvaru - Slovenskej republiky.

Ďakujem.

/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem predsedovi vlády Slovenskej republiky panovi Mečiarovi. Prosím, žiada si záverečné slovo spoločný spravodajca výborov pan poslanec Sečánsky?

Poslanec M. Sečánsky:

Nie.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

S faktickou poznámkou sa hlási pán poslanec Rózsa. /Prejav nespokojnosti v sále./ Podľa rokovacieho poriadku je to možné.

Poslanec E. Rózsa:

Vážený pán premiér,
vážená Slovenská národná rada,
vážený predsedajúci,

Ďakujem, že ste mi chceli znemožniť, aby som prehovoril tri slová, ale pravda je pravdou. Vzhľadom na dôstojnosť rokovania Slovenskej národnej rady k otázkam Ústavy Slovenskej republiky nehodlám sa púšťať do polemiky s panom premiérom, ale jednou vetou slušne musím odmietnuť jeho arogantne a autoritatívne vystúpenie. /Prejav nesuhlasu v sale./ Prosím pánov poslancov, aby ma vypočuli, lebo nepôjdem odtiaľto, pokiaľ ma nevypočujete.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Páni poslanci, pán poslanec má ešte dve minuty na faktickú pripomienku, nerušíme ho v jeho vystupení.

Poslanec E. Rózsa:

Pokiaľ ide o otázku, že sa urážame. Pan premiér, neurážame sa. My máme dobré nervy, vytrvalosť a budeme bojovať o práva národných menšín a etnických skupín. My nezvyšujeme žiadne napätie. Ak niekto zvyšuje napätie, to ste vy, pan premiér. Pokiaľ ide o vytváranie politickej nestability, niekoľkokrát sme prehlásili, že činíme všetky svoje kroky k tomu, aby tu bola stabilita, aby tu bol dobrý život, aby sme spoločne spolu nažívali. Prosím, aby na našu adresu sa nedávali také veci, ktoré nerobíme. Ďakujem, pán premiér.
/Potlesk./

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Ďakujem pánovi poslancovi Rozsovi. Pán spoločný spravodajca nevyužil svoje právo na záverečné slovo. Navrhujem, aby sme pánovi spoločnému spravodajcovi a zároveň klubom Slovenskej národnej rady dožičili možnosť stretnúť sa na základe spracovaných pripomienok z rozpravy. Domnievam sa, že o hodinu by sme sa mohli zistiť. To znamená, že o pol piatej by nás spoločný spravodajca pán Sečanský oboznámil so závermi, ktoré urobil na základe našej rozpravy. Medzitým sa stretnú kluby. Ak vznikne potreba ďalších stretnutí alebo rokovaní medzi vedeniami klubov, myslím si, že môžeme o tom rozhodnúť po hodinovej prestávke. Takže prosím, aby sme sa stretli o pol piatej. Kluby sa zídu vo svojich obvyklých miestnostiach.

/Po prestávke./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážene poslankyne, poslanci, dovoľte, aby sme pokračovali v rokovaní. Prosím, aby sme sa prezentovali, či sme uznášaniaschopní.

/Prezentovalo sa 106 poslancov./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Konštatujem, že Slovenská národná rada je schopná uznať sa. Prosím pána poslanca Sečánskeho, aby postupne uvažoval hlasovanie.

Poslanec M. Sečanský:

Pán predsedaajúci, ďakujem za milú ulohu a povinnosť, ktorou ste ma poverili.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Myslím, že toho budete mať dosť.

Poslanec M. Sečánsky:

Panie poslanýne, páni poslanci, včera som vám navrhol osobitne hlasovať takto: an blok prijať prvú časť spoločnej správy 24a spolu s dodatkom 24b. Týmto hlasovaním by zo spoločnej správy 24a vypadli body 54 a 135, nahradili by sa bodmi 81, 91, 93, 111, 113 a 136 novým znením dodatku 24b, ktorý máte, a takisto týmto dodatkom by sa prijali nové znenia uvedených pod riadkami číslicami III, IV, VI, XI, XII a XIV. Na základe rozpravy v Slovenskej národnej rade boli dané návrhy na vyňatie zo spoločného hlasovania an blok, z prvej časti správy 24a - bodov 5, 33, 47, 48, 73 a 118. Ešte raz opakujem: bod 5, ktorý sa týka článku 6 návrhu 24a, bod 33, ktorý sa týka článku 34 ods. 3, bod 47, ktorý sa týka článku 44 ods. 2, bod 118 - ktorý sa týka článku 44 ods. 3, bod 73 - týka sa článku 5 ods. 2, bod 118 - týka sa článku 139.

Z druhej časti správy 24a sa navrhuje vyradiť na osobitné hlasovanie bod 155 - týka sa článku 4, bod 208 - týka sa článku 47, nové znenie, bod 170 - týka sa článku 11 a bod 256 - týka sa článku 80/4.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán spravodajca, prosím pomalšie.

Poslanec M. Sečánsky:

Dovoľte, aby som ešte raz prečítal, ktoré body sa navrhujú vyňať zo spoločného hlasovania z druhej časti správy 24a: 155, 208, 170, 256, 282 - týka sa článku 298 ods. 2,

357 - týka sa článku 136 návrhu ustavy, a konečne 370 - týka sa článku 151 ods. 1 ustavy.

Z dodatku, ktorý je uvedený v tlači 24b, je návrh na vyňatie bodu V zo spoločného hlasovania.

Pán predsedaajúci navrhujem, aby sa hlasovalo v súlade s tým, čo som povedal včera - an blok o prvej časti 24a, výmč body 5, 33, 47, 48, 73 a 118, plus tie, ktoré vypadli včera, to znamená 54 a 135, a bodov, ktoré sú uvedené v 24b, okrem bodu V, aby sa schválilo toto uznesenie ustavnoprávneho výboru an blok.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Má niekto ešte nejakú faktickú pripomienku?

Poslankyňa G. Kaliská:

Odporúčam, aby to pán spoločný spravodajca zopakoval.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Myslím si, že by sme mali postupovať skutočne tak, aby náhodou nedošlo k nejakému omylu. Pan poslanec Hrnko.

Poslanec A. Hrnko:

V súvislosti s návrhom v bode V spravy 23b myslím, že by sa malo osobitne hlasovať aj o bode 81 spoločnej spravy 23a.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán Hrnko, bod 81 spoločnej spravy je nahradený práve týmto bodom V.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prepáčte, pán spoločný spravodajca, prosil by som panie poslankyne a pánov poslancov, aby skutočne venovali pozornosť, a pána spoločného spravodajcu, aby čísla hovoril pomaly, aby sme si ich stihli zaznamenať.

Poslanec M. Sečánsky:

Včera som navrhol na hlasovanie an blok prvú časť spoločnej správy 24a, ďalej dodatok 24b, a navrhol som an blok nesúhlasit s druhou časťou spoločnej správy. Na základe rozpravy navrhujem vyňať na osobitné hlasovanie z prvej časti správy 24a body 5, 33, 47, 48, 73 a 118. Z druhej časti správy 24a navrhujeme vyňať na osobitné hlasovanie body 155, 208, 170, 256, 282, 357 a 370. Osobitne navrhujem hlasovať aj o bode V správy 24b.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. Prosím, pani poslankyňa Kaliská.

Poslankyňa G. Kaliská:

Prepáčte, pán spoločný spravodajca, ale chcem sa opýtať - dala som pozmeňujúce návrhy aj k iným bodom, ktoré ste automaticky nevybrali zo spoločného hlasovania. Dala som pozmeňujúci návrh aj k bodu 87 k článku 92 a takisto som dávala pozmeňujúci návrh k preambule a k bodu 118.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 118 je vyňatý zo spoločného hlasovania.

Poslankyňa G. Kaliská:

Dobre, bod 118 je vyňatý. Takisto k druhej časti spravy ústavnoprávneho výboru som sa vyjadrila k bodom 47, 48 a 49. Dala som vám moje pozmeňujúce návrhy na oboch stranách papiera, neviem, či vám to náhodou neuniklo.

Poslanec M. Sečánsky:

Navrhujete teda osobitne hlasovať o preambule?

Poslankyňa G. Kaliská:

Predpokladám, že body, ku ktorým som t. j. a pozmeňujúce návrhy, sa automaticky vyberajú zo spoločného hlasovania.

Poslanec M. Sečánsky:

Navrhujete osobitne hlasovať o bode 87?

Poslankyňa G. Kaliská:

Áno, dala som pozmeňujúce znenie.

Poslanec M. Sečánsky:

Uvádzate takto: strana 28, bod 87.

Poslankyňa G. Kaliská:

Áno, k článku 92 ods. 1. Potom to isté k bodu 118 na strane 36.

Poslanec M. Sečánsky:

Tento bod je vyňatý.

Poslankyňa G. Kaliská:

Prepáčte, ja sa tiež môžem popliesť, ale zdá sa mi, že z mojich pozmeňujúcich návrhov vám veľa vypadlo. To isté sa týka bodov 47, 48, 49. Bod 49 nie je navrhnutý na vyňatie.

Poslanec M. Sečánsky:

Body 47 a 48 sú navrhnuté. Čoho sa týka bod 49?

Poslankyňa G. Kaliská:

Ten navrhujete vypustiť a ja som k nemu dala pozmeňujúci návrh. Mňa to mrzí, ale možno vám to pri tých pozmeňujúcich návrhoch uniklo.

Pán predsedajúci, dovoľm si dať jeden návrh. Máme rokováť do 19.00 hodiny, ale pýtam sa, či nemôžeme toto hlasovanie odložiť na zajtra ráno, s čistými hlavami. /Prejav nesúhlasu v sále./

Ja som sa opýtala, netreba hneď zborovo odpovedať.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani poslankyňa, bod 49 nemám vo vašej sprave.

Poslankyňa G. Kaliská:

Môžem sa pozrieť do svojich papierov?

Poslanec M. Sečánsky:

Prosím, beriem zatiaľ vaše návrhy, že navrhujete hlasovať osobitne o bode 1 a o bode 87. Ešte raz zopakujem: vyňať

na osobitné hlasovanie body 5, 33, 47, 48, 73, 118, body 1 a 87. To je z prvej časti, druhá časť ostala nezmenená. Tak sporný je iba bod 49.

Poslankyňa G. Kaliská:

Mám svoj rukopis. Pan spoločný spravodajca, je to možné, ale uvádzala som článok 44 odseky 2 a 3 a takisto článok 45, a v spoločnej sprave 24a je to bod 49. Ústavnoprávny výbor ho navrhol vypustiť.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani Kaliská, nerád zavádzam diskusiu, ale píšete tu takto: článok 44 ods. 2 - bod 47, článok 44 ods. 3 - bod 48, článok 45 - bod 155, článok 4 ... atď.

Poslankyňa G. Kaliská:

Článok 45 návrhu ústavy, a to je v spoločnej sprave bod 49.

Poslanec M. Sečánsky:

Tu uvádzate bod 155.

Poslankyňa G. Kaliská:

To je strana 49 k článku 4 návrhu ústavy.

Poslanec M. Sečánsky:

Čo navrhujete?

Poslankyňa G. Kaliská:

Zopakujem môj pozmeňujúci návrh: zo spravy 24a bod 49 vybrať zo spoločného hlasovania.

Poslanec M. Sečánsky:

Prosím, budeme o ňom hlasovať osobitne. Potom povieť, čo v tomto bode navrhujete.

Prosím, ešte raz prečítam body, ktore navrhujem vyňať zo spoločnej správy: 5, 33, 47, 48, 73, 118, 1, 87 a 49.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Faktická poznámka - pán poslanec Javorský.

Poslanec F. Javorský:

Chcem upozorniť, že v spoločnej správe sa navrhuje pod bodom 127 článok 149 vypustiť. Navrhol som nové znenie článku 149. Žiadam teda, aby bod 127 k článku 149 bol vyňatý zo spoločného hlasovania.

Poslanec M. Sečánsky:

Prosím vás, pokiaľ ide o nové znenia, budeme o nich hovoriť. Nových doplnkov je skutočne veľa, o tých budeme hlasovať osobitne. Tu ide čiste o to, čo vynímame z hlasovania an blok.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme si rozumeli, pán spoločný spravodajca teraz vymenoval tie body spoločnej správy, ktoré pôvodne navrhoval odhlasovať an blok, ale boli dotknuté v rozprave. To

znamená, že o týchto bodoch sa bude hlasovať samostatne a budú uvádzané k tomu aj pozmeňovacie návrhy, ktoré tu odzneli. Teraz hlasujeme an blok o tom, čo nebolo dotknuté v rozprave.

Pán poslanec Javorský.

Poslanec F. Javorský:

Prosím, aby bod 127 bol tiež vyňatý zo spoločného hlasovania.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím teda pána spoločného spravodajcu, ak tento bod nemá zachytený, aby bol tiež vyňatý zo spoločného hlasovania.

Poslanec M. Sečánsky:

Ktorý je to bod?

Poslanec F. Javorský:

Bod 127 spoločnej správy.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 127 spoločnej správy hovorí toto: článok 149 sa vypúšťa, ale článok 149 je už vypustený, je to uznesenie ustavnoprávneho výboru. O nových zneniach budeme hlasovať osobitne.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán poslanec Tahy, ak sa nemýlim.

Poslanec M. Tahy:

Pán spravodajca, mám na vás otázku. Tie ostatné pozmeňovacie návrhy, o ktorých hovoríte, že sa o nich bude hlasovať osobitne, nie sú v kolízii s tými ustanoveniami, o ktorých chceme hlasovať an blok?

Poslanec M. Sečánsky:

Podľa toho, ako sme to prešli, nie. Sú to nové návrhy.

Poslanec M. Tahy:

Ale je tam jeden komplexný nový návrh, ktorý predložil Dr. Čarnogurský, a nehovorili ste, ako s ním naložíte.

Poslanec M. Sečánsky:

O návrhu pána Čarnogurského budeme hlasovať ako o celku, pretože ak by sme prijali tento návrh, ktorý hovorí o skrátenej ústave alebo dočasnej ústave, nemôžeme prijať túto ústavu. Tento návrh potiera celú túto ústavu, preto o ňom budeme hlasovať an blok ako o jednom návrhu. Znova pripomínam, že tu vypúšťame len to, čo bolo napadnuté v rozprave, o ostatných doplnujúcich návrhoch budeme hlasovať osobitne. Je to celý rad doplnujúcich návrhov.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. Môžem konštatovať, že spoločný spravodajca vyšiel z hlasovania an blok všetky dotknuté články alebo body spoločnej správy? Zrejme áno, keď už nikto neprotestuje.

Prosím, budeme hlasovať o tých článkoch spoločnej správy, ktoré pán spravodajca navrhol odhlasovať a prijať an blok, s výnimkou tých, ktoré teraz vymenoval.

Prosím, pán poslanec.

Poslanec Š. Harna:

Mal som pozmeňujúci návrh k článku 160, čo sa týka platnosti ustavy.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Myslím, že sme si to vysvetlili, to je mimo spoločnej správy, mimo toho, o čom sa hlasuje an blok a k tomuto návrhu sa dostaneme.

Prosím, dávam hlasovať o tom, aby boli prijaté an blok tie body spoločnej správy 24a, ktoré uvádzal pán spoločný spravodajca, že ich navrhuje na spoločné prijatie, s výnimkou bodov, ktoré boli dotknuté v rozprave, ktoré spoločný spravodajca vymenoval. O týchto sa bude hlasovať osobitne. Takisto do tohoto hlasovania an blok spadajú body, ktoré navrhoval pán spravodajca prijať an blok zo správy 24b. /šum v sále./

Vážené dámy a páni, myslím, že som povedal dosť jasne, že sa nebude hlasovať o tých bodoch spoločnej správy, ktoré boli dotknuté v rozprave, ale o tých, ktoré neboli dotknuté a pán spravodajca ich odporučil na prijatie an blok.

Pán poslanec Ftáčnik.

Poslanec M. Ftáčnik:

Pán podpredseda, povedali ste to správne, ale treba povedať ešte to, čo pán doktor Sečánsky už nezopakoval, že ešte sú niektoré body, ktoré odtiaľ vypadli. Čiže tie neschválime, keď budeme hlasovať an blok. To je, myslím, bod 54

a ešte snáď dva body. Takže, aby sme to nebrali, teda povedali, že vypadávajú aj tieto body, tie, ktoré boli dotknuté v rozprave a tie, ktoré ústavnoprávny výbor SNR z rôznych dôvodov - pán poslanec Sečánsky to včera v spravodajskej správe povedal - vypadli, a tie, ktoré sú nahradené dodatkom, samozrejme, takisto z prvej časti 1 - 139 vypadávajú. Myslím, že som to povedal správne.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem pánovi poslancovi Ftáčnikovi. Môžeme pristúpiť k hlasovaniu.

Prosím, prezentujme sa.

Ďakujem. Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za prijatie tých bodov, o ktorých sme hovorili?

Ďakujem. Za hlasovalo 119 poslancov.

Kto je proti?

Ďakujem. Proti hlasovali 4 poslanci.

Kto sa zdržal hlasovania?

Zdržalo sa 24 poslancov.

Konštatujem, že sme prijali pripomienky zo správy 24a a 24b, ktoré pán spoločný spravodajca odporučil na spoločné hlasovanie.

Poslanec M. Sečánsky:

V druhej časti správy 24a sú body mimo bodov 155, 208, 170, 256, 282, 357 a 370 - tie som navrhol vyňať na spoločné hlasovanie, ktoré neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážené dámy a páni, aby nedošlo k nedorozumeniu. Musím dávať hlasovať pozitívne, to znamená, kto je za prijatie.

Pán spoločný spravodajca odporuča nehlasovať za prijatie. Áno, lebo do nehlasovania za prijatie spada hlasovať proti alebo zdržať sa.

Prosím, prezentujeme sa.

Ďakujem. Konštatujem, že je prítomných 147 poslancov.

Kto je za prijatie týchto pripomienok? Opakujem znovu, že pán spoločný spravodajca neodporúča za ne hlasovať. Kto je za?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 6 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 112 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 29 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala uvedené pripomienky.

Poslanec M. Sečánsky:

Na osobitné hlasovanie bol vyčlenený bod bod 1, ktorým bola navrhnutá nová preambula. Neodporúčam prijať novú preambulu, teda som za pôvodný text. Odporúčam prijať pôvodný bod 1.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Teraz hlasujeme o bode 1 spoločnej správy. K tomuto bodu bol prednesený pozmeňovací návrh, ale bod 1 spoločnej správy je prvý pozmeňovací návrh k pôvodnému návrhu preambuly Ústavy Slovenskej republiky. Najprv teda hlasujeme o tom, kto je za prijatie textu, ktorý je pod bodom 1 spoločnej správy.

Prosím, prezentujme sa.

Ďakujem. Konštatujem, že je prítomných 146 poslancov.

Kto je za text uvedený pod bodom 1 spoločnej správy?

Ďakujem. Za hlasovalo 106 poslancov.

Kto je proti tomuto textu?

Proti hlasovalo 27 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 13 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala text pod bodom 1 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 5 spoločnej správy - pán Csáky a niektorí ďalší, myslím, že to bol pán Rózsa, navrhli slovo "štatny" nahradiť slovom "úradný", teda, aby vypadol pojem štatny jazyk a zostal ďalej ako jazyk úradný. Navrhujem ponechať pôvodný text, teda som proti tomuto návrhu.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Dávam hlasovať o pripomienke uvedenej pod bodom 5 spoločnej správy 24a. Ak nebude prijatá pripomienka pod bodom 5 spoločnej správy 24a, budeme hlasovať o pozmeňovacom návrhu pána poslanca Csákyho. Spravodajca navrhuje tento bod prijať.

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 140 poslancov.

Kto je za text uvedený pod bodom 5 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Za hlasovalo 97 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 29 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 14 poslancov.

Konštatujem, že Slovenska národná rada prijala pripomienku uvedenú pod bodom 5 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 33 spoločnej správy sa týka článku 34 ods. 3. K tomuto bodu smerovalo viac návrhov. Niektore navrhovali vypustiť tento text úplne, pani Kaliská odporúča nahradiť tento text novým textom takto - prečítam ho: "Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručený v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva." Odporúčam schváliť text pani Kaliskej.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ak dovolíte, dávam hlasovať o pripomienke uvedenej pod bodom 33 spoločnej správy, pretože rokovací poriadok toto jasne definuje. Pán spoločný spravodajca neodporúča prijať pripomienku pod bodom 33 spoločnej správy 24a.

Prosím, aby sme sa prezentovali.

Ďakujem. Konštatujem, že je prítomných 147 poslancov.

Kto je za text uvedený pod bodom 33 spoločnej správy 24a, ktorý pán spoločný spravodajca neodporúča prijať?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 31 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 103 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 13 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 33 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 47 sa týka článku 44 ods. 2. Pani Kaliska navrhuje prijať pôvodný text, ktorý je uvedený vo vladnom návrhu. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, hlasujeme o tom, kto je za prijatie pripomienky uvedenej pod bodom 47 spoločnej správy 24a.

Prosim, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za pripomienku uvedenú pod bodom 47 spoločnej správy 24a?

Konštatujem, že za hlasovalo 97 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 27 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 23 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada schválila pripomienku pod bodom 47 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 48 sa týka článku 44 ods. 3. Pani Kaliska navrhuje ponechať pôvodné znenie. Návrh pani Kaliskej takisto neodporúčam prijať a ponechať pôvodné znenie.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, hlasujeme o pripomienke pod bodom 48 spoločnej správy 24a.

Prosím, prezentujme sa.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 48 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 105 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 21 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 18 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala pripomienku pod bodom 48 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani Kaliská, mali ste návrh na vyčlenenie bodu 49. Prosím, keby ste predniesli svoj návrh.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pani Kaliská neodporúča prijať pripomienky pod bodom 49 spoločnej správy 24a. Pán spoločný spravodajca odporúča prijať túto pripomienku. Čiže pani Kaliská podporuje pôvodný vládny návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Odporúčam ponechať pôvodný text, ktorý je uvedený v správe ústavnoprávneho výboru.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

/Predstavovalo sa 143 poslancov./

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 49 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 99 poslancov.

Kto je proti?

Ďakujem. Proti hlasovalo 34 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 10 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada schválila pripomienku pod bodom 49 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 73 sa týka článku 75 odsek 2. Pani Kaliská ho navrhla vypustiť. Opakujem, v spoločnej správe je to bod 73. Som za text, ktorý je v uznesení ústavnoprávneho výboru.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Faktická poznámka - pán poslanec Luptak.

Poslanec I. Lupták:

Pán spravodajca budeme všetkému oveľa lepšie rozumieť, keď sa budete vyjadrovať len k bodu, ktorý je v spravodajskej správe - ste za bod v spravodajskej správe alebo ste proti - nechajte to, či to bola pani Kaliská alebo pan Javorský.

Poslanec M. Sečánsky:

Výborne, pán Luptak, tak to bude rýchlejšie.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Dávam hlasovať o pripomienke číslo 73 spoločnej správy
24a.

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.

Kto je pripomienku pod bodom 73?

Konštatujem, že za hlasovalo 123 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 12 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 11 poslancov.

Konštatujem, že Slovenska národná rada schválila pripomienku pod bodom 73 spoločnej správy 24a.

Faktická poznámka - predseda Slovenskej narodnej rady.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pokiaľ viem, štátny tajomník sa úplne vypustil.

Poslanec M. Sečánsky:

Áno, to vypadlo z celého textu.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Dovolím si upozorniť, že pôvodný text pripomienky bol ešte predtým, než sa udialo niečo ine. Ak štátny tajomník nie je v ústave, samozrejme, ani toto nemôže sa stať.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 87 odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Hlasujeme o bode 87, ku ktorému bol počas rokovania prednesený pozmeňujúci návrh.

Prezentujeme sa.

/Prezentovalo sa 145 poslancov./

Kto je za pripomienku uvedenú pod bodom 87 v sprave 24a?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 125 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 12 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 8 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala pripomienku pod bodom 87 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Budeme hlasovať o bode 118. Odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ak sa nemýlim, bola k tomu prednesená aj jedna pripomienka. Ide skôr o textovú pripomienku, preto prosím, aby sme si to zvážili. V podstate išlo o to, že sa nikde nehovorí, na ústavu ktorej republiky sudca ústavného súdu skladá sľub. Jediný doplnok, ktorý k tomu bol, že sa bude spravovať ústavou a ústavnými zákonmi Slovenskej republiky. Inak celý text zostáva.

Poslanec M. Sečánsky:

Odporučil som bod 118 prijať, pretože keď hovoríme v tejto ústave o ústave, automaticky máme na mysli ústavu Slovenskej republiky.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, predstavte sa.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je . . . nie uvedené pod bodom 118 spoločnej správy
24a?

Konštatujem, že za hlasovalo 133 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovali 4 poslanci.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 8 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala pripomienku uvedenú pod bodom 118 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 127 odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, predstavte sa.

Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 127 spoločnej
správy 24a?

Ďakujem. Za hlasovalo 123 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 14 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 10 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala pripomienku pod bodom 127 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod V v správe 24b odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa prezentovali.

/Prezentovalo sa 148 poslancov./

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom V správy 24b?

Za hlasovalo 114 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 16 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 18 poslancov./

Konštatujem, že Slovenská národná rada schválila pripomienku pod bodom V zo správy 24b.

Poslanec M. Sečánsky:

Nasleduje druhá časť spoločnej správy 24a. To su všetko body, ktoré neodporúčame prijať. Prosim vás, keď poviem neodporúčam prijať, to znamená, že súhlasim s tým, čo je uvedené v tejto správe. Rozumieme sa? V druhej časti správy 24a od strany 44 ďalej sú body, ktoré sme an blok neschválili, teda vyradili sme z toho body 155, 208, atď. na osobitne hlasovanie. Ak poviem neodporúčam prijať, to znamená, že súhlasim podobne ako pri ostatných, ktoré sme an blok neschválili, aby sme neschválili aj tieto body.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážené poslankyne a poslanci, budeme hlasovať znova pozitívne o každej pripomienke. Keď pán spoločný spravodajca povie, že neodporúča prijať, to znamená, že nie je za to, aby sme hlasovali za. /Šum v sále./ Prepáčte, uz sa to jed-

noduchšie povedať nedalo. Samozrejme, je na vašej vôli, či budete hlasovať za, proti, alebo sa zdržíte hlasovania.

Prosím, budeme hlasovať o pripomienke č. 155 zo správy 24a.

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 155 spoločnej správy 24a?

Konštatujem, že za hlasovalo 38 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 97 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 9 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 155 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 170 to isté.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod číslom 170 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 41 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 91 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 170 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 208 odporúčam neprijat.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 208 spoločnej správy 24a?

Konštatujem, že za hlasovalo 31 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 88 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 25 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku uvedenú pod bodom 208 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 256 odporúčam neprijat.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa predstavovali.

/Predstavilo sa 146 poslancov./

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 256 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Za hlasovalo 71 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 71 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržali 4 poslanci.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 256 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 282 odporúčam neprijat.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

/Predstavilo sa 145 poslancov./

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 282 spoločnej správy 24a?

Konštatujem, že za hlasovalo 56 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 82 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 7 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 282 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 357 odporúčam neprijat.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 357 spoločnej správy 24a?

Ďakujem. Za hlasovalo 45 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 90 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 9 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pripomienku pod bodom 357 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Bod 370 odporúčam neprijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa prezentovali.

Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.

Kto je za prijatie pripomienky pod bodom 370 spoločnej správy 24a?

Za hlasovalo 94 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 47 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 5 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala pripomienku pod bodom 370 spoločnej správy 24a.

Poslanec M. Sečánsky:

Týmto sme vyčerpali body na osobitné hlasovanie. Dovoľte, aby som prešiel na jednotlivé pripomienky, ktoré odzneli v rozprave.

Prvý pozmeňujúci návrh mal pán Rózsa - vynechať odsek 3 v článku 34 a ak nebude prijatý zrejme tento návrh, doplniť odsek 4 tohoto znenia: "Podrobnosti vymedzenia a výkonu práv národnostných menšín a etnických skupín a kompetencií samosprávnych volených a výkonných orgánov stanoví kódex

práv národnostných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, sú to dva návrhy, musíme hlasovať oddelene. Prvý návrh, ak som správne rozumel, je vypustiť odsek 3 z článku 34.

Poslanec M. Sečánsky:

Zopakujem ešte raz. Pán poslanec Rózsa navrhuje vynechať odsek 3 článku 34. Ak nebude prijatý, zrejme tento návrh - a nebol prijatý -, doplniť odsek 4 tohoto znenia: "Podrobnosti vymedzenia a výkon práv národnostných menšín a etnických skupín a kompetencií samosprávnych, volených a výkonných orgánov stanoví kódex prav narodnostných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady. Neodporučil som prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, budeme sa prezentovať.

Konštatujem, že prítomných je 139 poslancov.

Kto je za prijatie textu, ktorý prečítal pan spoločný spravodajca?

Prosím vás, o odseku 3 sme už hlasovali, doplnili sme tam slová, to znamená, že sme schválili definitívne znenie. Nemôžeme ho teraz vypúšťať.

Pán poslanec Ftáčnik.

Poslanec M. Ftáčnik:

Pán podpredseda, iste si spomínate, že sme hlasovali o bode 33 spoločnej správy, ktorý sme s vidinou toho, že pani poslankyna Kaliská predniesla iný návrh, neschválili, teda nedoplnili sme do toho bodu žiadne slová. Keby sme aj tak urobili, o návrhu na vypustenie nejakého odseku treba hlasovať, kým takýto návrh nebol zamietnutý. Takže myslím si, že treba urobiť dve hlasovania - raz hlasovať o vypustení toho odseku, a pán Rózsa povedal, že ak to neprejde, má iný návrh. Pán doktor Sečánsky ho čítal. Zatiaľ je stav takýto.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím pána spoločného spravodajcu.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Ftáčnik, v bode 33 sme odsek 3 článku 34 vypustili, ale neprijali sme zatiaľ nové znenie pani Kaliskej. To bol návrh na zmenu textu. Zmenu textu podľa návrhu pani Kaliskej sme zatiaľ nezamietli, len sme nehlasovali.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Neprijali sme bod 33 spoločnej správy. Teraz je otázka jednoznačná, či bol návrh pani Kaliskej pred pánom Rózsom alebo naopak.

Poslanec M. Sečánsky:

Po pánovi Rózsovi.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

To znamená, že hlasujeme o návrhu. /Šum v sále./

Poslanec M. Sečanský:

Priatelia, nechajme to, pani Kaliska bola jedenásta v poradí, pán Rozsa v poradí druhý alebo tretí.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, hlasujeme o návrhu pána poslanca Rozsu na vypustenie odseku 3 článku 34 návrhu ustavy. Pán poslanec Sečanský návrh neodporúča.

Prosím, ešte raz sa prezentujeme.

Prítomných je 144 poslancov.

Kto je za návrh pána poslanca Rozsu?

Za návrh hlasovalo 30 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu pána poslanca Rozsu?

Proti hlasovalo 98 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 16 poslancov.

Konštatujem, že tento návrh pána poslanca Rozsu nebol Slovenskou národnou radou prijatý.

Prosím druhý návrh pána poslanca Rozsu.

Poslanec M. Sečanský:

Vynechať z článku 6 ods. 2 návrhu ustavy slovo "štátnym" a nahradiť slovom "úradným". /Šum v sále./

Prosím vás pekne, čítam presne návrh pána poslanca Rozsu, neprotestujte. O každom návrhu poslanca predsa musíme dať hlasovať. Ešte raz čítam.

Vynechať z článku 6 ods. 2 návrhu ustavy slovo "štátnym" a nahradiť slovom "úradným". O tomto sme hlasovali. Už

sme rozhodli, že v článku 6 zostáva slovo "štátnym", ale pan Rózsa navrhuje doplniť nový odsek tohoto znenia: "Narodnostné menšiny a etnické skupiny majú právo slobodne používať svoj materinský jazyk slovom, písmom, v súkromnom a verejnom živote a v úradnom jazyku."

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Mám dojem, že dochádza k určitým nedorozumeniam. Pan poslanec Rózsa ako člen predsedníctva ma fakticku poznamku.

Poslanec E. Rózsa:

Vážená Slovenská národná rada, navrhoval som vypustiť odsek 3, to sme odhlasovali. Zároveň som navrhoval doplniť ďalšie znenie a o tom sme nehlasovali.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán Rózsa protestuje, že z článku 34 sme nehlasovali o texte: "Podrobnosti vymedzenia a výkonu práv národnostných menšín a etnických skupín a kompetencií samosprávných volebných a výkonných orgánov stanoví kódex práv národnostných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady." Mám dojem, že o tomto sme hlasovali. Ak su pochybnosti, pán predsedaajúci, vráťme sa k tomu, aby to bolo úplne jasne. Tento text neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa prezentovali.

Prítomných je 144 poslancov.

Kto je za tento doplnok uvedený pánom poslancom Rózsom?

Ďakujem. Konštatujem, že za hlasovalo 20 poslancov.

Kto je proti?

Konštatujem, že proti hlasovalo 100 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 24 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala ani druhý pozmeňovací návrh pána poslanca Rozsu.

Poslanec M. Sečanský:

Teraz doplnok k článku 6 - doplniť nový odsek tohto znenia: "Národnostné menšiny a etnicke skupiny majú právo slobodne používať svoj materinský jazyk slovom, písmom, v súkromnom a verejnom živote a v úradnom styku." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie pozmeňujúceho návrhu pána poslanca Rózsua?

Konštatujem, že za hlasovalo 28 poslancov.

Kto je proti tomuto pozmeňovaciemu návrhu?

Konštatujem, že proti je 99 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 17 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňovací návrh pána poslanca Rózsua.

Poslanec M. Sečanský:

Posledná pripomienka pána poslanca Rózsua nemá normatívny charakter, podporila len vyhlásenie pána Duka-Zolyomiho.

Pozmeňujúci návrh k tlačí 24, k návrhu Ústavy Slovenskej republiky, dáva pán poslanec Čarnogurský. Znie to ako pozmeňujúci návrh. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa prezentovali.

Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh pána poslanca Čarnogurského?

Konštatujem, že za je 29 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 104 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 13 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala pozmeňovací návrh pána poslanca Čarnogurskeho.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Neuwirth navrhuje zaradiť do prvej hlavy ako článok tretí ustanovenie o prirodzenom práve nasledujúceho znenia: "1. Práva a povinnosti nezávisle od času a miesta sú prirodzenými právami a povinnosťami. 2. Tieto práva a povinnosti su vecnou náplňou prirodzených zákonov. 3. Pri kolízii prirodzeného a pozitívneho zákona je prirodzený zákon nadradený pozitívnemu zákonu. 4. Pri pochybnostiach o znení prirodzeného zákona rozhoduje Ústavný súd Slovenskej republiky. 5. Každý môže konať, čo sa neprotivi prirodzenému zákonu a nie je iným zákonom zakázané. Nikoho nemožno nútiť konať niečo, čo je proti prirodzenému zákonu a čo žiaden iný zákon neukladá." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je za pozmeňovací návrh pána poslanca Neuwirtha?

Konštatujem, že za hlasovalo 29 poslancov.

Kto je proti tomuto pozmeňovaciemu návrhu?

Proti hlasovalo 107 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 9 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňovací návrh poslanca Neuwirtha neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec ďalej navrhuje vypustiť v článku 2 ods. 3 a po zaradení nového článku 3 všetky nasledujúce prečíslovať. Chcem sa opýtať, či pán poslanec trvá na tomto návrhu.

Poslanec A. Neuwirth:

Keďže predchádzajúci návrh nebol prijatý, už to nemá význam.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďakujem. To som si myslel aj ja.

Ďalej pán poslanec navrhuje vypustiť z ustavy odsek 4 článku 15. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

/Predstavovalo sa 148 poslancov./

Kto je za prijatie tohto pozmeňovacieho návrhu pána poslanca Neuwirtha?

Za hlasovalo 26 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 110 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh pána poslanca Nuewirtha.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec ďalej navrhuje v tom prípade, ak sa nevy-
pustí odsek 4 z článku 15, vypustiť z preambuly stať
"v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva". Neodporú-
čam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

/Predstavovalo sa 148 poslancov./

Kto je za prijatie tohto návrhu?

Za hlasovalo 35 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 106 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 7 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh pána poslanca Nuewirtha.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec, ďalej navrhujete v článku 15 po vypustení
odseku 4 doplniť nový odsek 4. Trváte na svojom návrhu?

Poslanec A. Neuwirth:

Návrh stahujem.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďakujem, stahujete návrh.

Ďalšie návrhy podával pán poslanec Brocka - v článku 79 vypustiť odsek 2. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.

Kto je za návrh pána poslanca Brocku?

Za hlasovalo 34 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 104 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 8 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňovací návrh pána poslanca Brocku.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec ďalej navrhuje v článku 134 ods. 1 vypustiť druhú časť vety "a proti výroku, ktorým je poslanec Slovenskej národnej rady zbavený svojho mandátu". Pripomínam, že toto sme schválili v bode 11 správy 24b. Tam sme to vypustili, teda hlasovať o tomto návrhu je zbytočné.

Ďalej vyňatie bodu 114 z hlasovania an blok. Tu zrejme došlo k chybe. Pán poslanec tam namietal proti slovu "poslanca". Tam malo byť správne "prezidenta". To je jedna

z tých troch redakčných chýb, na ktoré som upozornil. Teda
odpadá hlasovanie aj o tomto návrhu. Nemáme o čom hlasovať.

V článku 76 ods. 2 vypustiť druhú vetu: "Ak Slovenská
národná rada súhlas odoprie... atď." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.
Kto je za návrh pána poslanca Brocku?
Za hlasovalo 29 poslancov.
Kto je proti tomuto návrhu?
Proti hlasovalo 97 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 20 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento
pozměnovací návrh pána poslanca Brocku.

Poslanec M. Sečanský:

V článku 76 ods. 3 v poslednej vete text: "Ak Mandátový
a imunitný výbor Slovenskej národnej rady ... atď." nahradiť
novým textom: "Ak do 14 dní Slovenská národná rada ... atď."
Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.
Kto je za tento pozměnovací návrh pána poslanca Brocku?
Za hlasovalo 30 poslancov.
Kto je proti tomuto návrhu?
Proti hlasovalo 104 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo sa 13 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňovací návrh pána poslanca Brocku.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Figel navrhuje zaradiť pôvodne šiestu hlavu o referenda ako druhý oddiel piatej hlavy s názvom: "Zakonodarná moc", pričom ustanovenia o Slovenskej narodnej rade by tvorili prvý oddiel tejto hlavy. Pripomínam, že toto už bolo akceptované uznesením ustavnoprávneho výboru v sprave 24a, myslím, že je to strana 42. Tam sa presne dodržala takáto systematika, niet teda o čom hlasovať.

Ďalší návrh - zmeniť znenie článku 99 nasledovne: "Výsledok referenda možno zmeniť alebo zrušiť iba novým referendum. Referendum o tej istej veci možno opakovať najskôr po uplynutí 5 rokov." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za tento pozmeňovací návrh?

Za hlasovalo 41 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 96 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo sa 10 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňovací návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Bugar navrhuje z čl. 11 vypustiť posledný riadok "ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných prav a slobôd". Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 148 poslancov.

Kto je za návrh?

Za hlasovalo 23 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 108 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 17 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňovací návrh pána poslanca Bugára neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Z článku 12 odsek 2 navrhuje vypustiť poslednú vetu: "Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za tento návrh pána poslanca Bugara?

Za hlasovalo 28 poslancov.

Kto je proti?

Prosti hlasovalo 110 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 9 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňovací návrh pána poslanca Bugára neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

V článku 26 odsek 5 navrhuje vypustiť slova "v uradnom jazyku". Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je za pozmeňovací návrh pána poslanca Bugára?

Za hlasovalo 24 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 109 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh pána poslanca Bugára.

Poslanec M. Sečánsky:

Do článku 24 vložiť nový odsek 4 nasledujúceho znenia: "Podmienky vyučovania náboženstva na štátnych školách ustanoví zákon." Neodporúčam prijať. V texte 2 je toto rozvedené inými slovami.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

/Predstavilo sa 143 poslancov./

Kto je za prijatie tohto pozmeňujúceho návrhu?

Za hlasovalo 33 poslancov.

Kto je proti tomuto pozmeňujúcemu návrhu?

Proti hlasovalo 89 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 21 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Článok 48 doplniť novým odsekom 4 v znení: "Občania patriaci k národným menšinám a etnickým skupinám majú právo v konaní používať svoj materinský jazyk." Odsek 4 prečíslovať na 5. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 141 poslancov.

Kto je za pozmeňovací návrh?

Za hlasovalo 17 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 110 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 14 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďalej nasleduje zhruba 18 návrhov pána poslanca Javorského. Tu by som rád pripomenul, že niektoré z týchto návrhov sú zapracované v texte správy 24b, napríklad v bode 10, v bode 11, ďalej v bodoch 117, 119 správy 24a, atď. Pretože neodporúčam prijať ani jeden jediný návrh, pán predsedaajúci,

chcem, aby ste rozhodli, či budeme o týchto pripomienkach hlasovať an blok alebo o každej osobitne. Navrhujem, aby sme o nich hlasovali an blok, ale to musíme schváliť.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Myslím si, že demokratické je, ak sa vyjadrí navrhovateľ, či súhlasí, aby sa hlasovalo an blok alebo nie. Prosím vás, ešte mám jednu dôležitú vec. Máme úzus, že budeme rokovať do 19.00 hodiny. Tento čas sa naplnil. Myslím, že najprv by sme mali rozhodnúť o tom, či budeme dnes pokračovať v rokovaní alebo či prerušíme schôdzu do zajtra. Toto by sme mali urobiť skôr, než začneme hlasovať o pozmeňujúcich návrhoch ďalšieho poslanca. Dávam hlasovať o tom, či prerušíme dnešné rokovanie 5. schôdze a odložíme ďalšie rokovanie na zajtra alebo pokračujeme teraz.

Faktická poznámka - pán predseda Slovenskej národnej rady.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Chcem navrhnúť, aby sme dnes dokončili hlasovanie o jednotlivých návrhoch a zajtra by sme potom hlasovali o celej ústave. Máme hlasovať jednotlivo, každý ma vstať a povedať áno - nie. To bude trvať ešte tri hodiny.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, o tom rozhodne plénum. Dávam hlasovať o tom, kto je za pokračovanie schôdze teraz večer.

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 141 poslancov.

Kto je za to, aby sme teraz pokračovali?

Za hlasovalo 86 poslancov.

Kto je proti?

Proti je 37 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 18 poslancov.

Konštatujem, že plénum Slovenskej národnej rady rozhodlo, že budeme teraz pokračovať v rokovaní.

Dávam ďalší návrh, či si urobíme polhodinovú prestávku.

Pán spoločný spravodajca.

Poslanec M. Sečanský:

Dámy a páni, podporujem návrh na prestávku 15 minút.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

/Predstavilo sa 137 poslancov./

Kto je za 15-minútovú prestávku?

/Za návrh hlasovalo 112 poslancov./

Prosím, kto je proti prestávke?

/Proti návrhu hlasovalo 13 poslancov./

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

/Po prestávke./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážení poslanci, dovoľte, aby sme pokračovali v našom rokovaní. Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 118 poslancov.

V zmysle § 19 rokovacieho poriadku najprv vystupi predseda Slovenskej národnej rady pan Ivan Gašparovič.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,

dovoľte mi, aby som v mene vašom poslal do nemocnice v Prahe, kde leží pán Dubček, telegram. Ako viete, dozvedeli sme sa, že mal dopravnú nehodu, pri ktorej bol zranený. Teda dovoľte ešte raz, aby som s vašim súhlasom mu poslal telegram tohto znenia: "Váženy pan Alexander Dubček, my, poslanci Slovenskej národnej rady sme s pohnutím prijali spravu o vašom nešťastí. Želame vam skore uzdravenie a tešíme sa na stretnutie s vami."

Ďakujem.
/Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem pánovi predsedovi Slovenskej národnej rady. Myslím, že to naozaj povedal v mene nás všetkých, ktorí tu sedíme.

Prosím pána spoločného spravodajcu, aby sme pokračovali v hlasovaní.

Poslanec M. Sečanský:

Nasledujú pripomienky pána poslanca Javorskeho. Už som sa pýtal, či máme dať o nich hlasovať an blok alebo či budeme hlasovať po jednom. Dovoľte, aby som uvodim veľmi stručne jeho pripomienky zopakoval.

Pripomienky k článku 118 - vláda podá demisiu vždy po ustanovujúcej schôdzi novozvolenej Slovenskej národnej rady. Myslím, že je to pregnatne upravené v pôvodnom texte, ktorý hovorí to isté, len trochu inými slovami. V článku 119 ods. 2 navrhuje vypustiť druhú vetu. Už sa to realizovalo v bodoch 10 a 26 správy 24b. V článku 120 navrhuje vypustiť písm. j/ - neodporúčam prijať. Článok 122 navrhuje vypustiť - takisto neodporúčam prijať. Deviatu hlavu navrhuje vypustiť - je včlenená do tretej hlavy ako druhý oddiel - to je najvyšší kontrolný úrad. V článku 134 ods. 1 navrhuje vypustiť slová "proti výroku, ktorý poslanec Slovenskej národnej rady zbavený svojho mandátu" - je to realizované v bode 11 správy 24b. V článku 135 navrhuje nahradiť slova "môže začať" slovami "začne" a na konci doplniť vetu textom "zakotvených v Listine základných práv a slobôd". Je to vyjadrené inými slovami - neodporúčam prijať. V článku 137 navrhuje text "s ústavou a ostatnými ústavnými zákonmi" nahradiť textom "s ústavou a ďalšími ústavnými zákonmi" - neodporúčam prijať. Sudcov ústavného súdu menuje prezident Slovenskej republiky na návrh Slovenskej národnej rady na obdobie 10 rokov - upravené je to v článku 117 správy 24a, teda obdobie 10 rokov neodporúčam prijať. Samozrejme, sudcov volí Slovenská národná rada, na tom sa zatiaľ dohodol ústavnoprávny výbor.

V článku 139 ods. 3 navrhuje nahradiť slovo "zvolených" slovom "menovaných" - opravuje sa pôvodný text, neodporúčam prijať. Navrhuje ďalej poslednú vetu v článku 140 nahradiť novou vetou: "Predsedu a podpredsedu menuje zo sudcov ústavného súdu prezident Slovenskej republiky." Je to upravené v bode č. 119 správy 24a. V článku 142 ods. 1 navrhuje nahradiť slovo "zvolených" slovom "menovaných". Ide o logickú opravu, ktorá vyplýva z predchádzajúceho. V článku 143 ods. 2 navrhuje vypustiť text "na základe odsudzujúceho právoplatného rozsudku pre úmyselný trestný čin... atď." - neod-

porúčam prijať, úmyselným trestným činom môže byť napríklad aj naprosto bežná bitka, aj tam úmysel je. Viem, že by sa toho poslanec nemal dopustiť, skrátka neodporúčam prijať. Článok 146 navrhuje nahradiť nasledujúcim znením: "Sudna moc prináleží štátnym súdom. Ich organizáciu, prislusnosť a konanie pred nim ustanoví zákon. Súdny vykonávajú svoju činnosť nezávisle, nestranné, oddelene od iných štátnych orgánov." Je to povedané inými slovami v tejto ústave - neodporúčam prijať.

Článok 148 navrhuje vypustiť - myslím, že tu sa treba odvolať na znenie v bode 126/24a. Článok 149 navrhuje nahradiť nasledujúcim znením: "Najvyšším súdnym orgánom Slovenskej republiky je Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý sleduje právoplatné rozhodnutia súdov z hľadiska ich zákonosti a jednotného výkladu tým, že rozhoduje o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam súdov v prípadoch ustanovených zákonom, rozhoduje o mimoriadnych opravných prostriedkoch v prípadoch ustanovených zákonom, zaujíma stanoviská na zjednocovanie výkladu zákonov a iných všeobecne zavazných právnych predpisov, rozhoduje o ďalších zákonmi stanovených prípadoch. Najvyšší súd ďalej preskúma zákonnosť rozhodnutí ústredných orgánov štátnej správy a rozhoduje o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutí cudzozemských súdov na území Slovenskej republiky, pokiaľ to vyplýva zo zákona alebo medzinárodnej zmluvy."

Článok 151 navrhuje nahradiť týmto znením: "Sudcovia z povolania sú ustanovení na svoje miesta vždy bez časového obmedzenia. Proti svojej vôli možno sudcu preložiť alebo poslať do výslužby len na základe právoplatného rozhodnutia disciplinárneho senátu najvyššieho súdu. Do výslužby možno poslať sudcu aj ak dosiahne zákonom stanovený vek. Tento zákon určuje podmienky, za ktorých môže byť sudca z povolania suspendovaný z úradu. Predsedu a podpredsedu

najvyššieho súdu menuje zo sudcov najvyššieho súdu prezident Slovenskej republiky."

Ďalej navrhuje články 152 a 153 vypustiť. Dvanástu hlavu navrhuje vypustiť. Trinástu hlavu navrhuje nahradiť novým znením "Prechodné a záverečné ustanovenia". Článok 1 až 4, čo sa zrušuje - tu prakticky sa niečo dopĺňa k návrhu ustavnoprávneho výboru. Skrátka všetky tieto návrhy neodporúčam prijať mimo tých, ktoré su zahrnuté v ustanoveniach sprav 24a a 24b.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán poslanec Javorský.

Poslanec F. Javorský:

Mrzi ma len jedno, že napriek tomu, že rozprava už skončila, pán spoločný spravodajca komentoval jednotlivé moje návrhy a pritom nepresne. Nevie, z akeho dôvodu, nechcem mu pripisovať tie horšie úmysly. Napríklad pokiaľ ide o článok 139 ods. 2, hovoril, že je to vyriešene v spoločnej správe. V spoločnej správe je na 7 rokov, ja navrhujem na 10 rokov, tak to je podstatný rozdiel. Z toho dôvodu trvam na tom, aby sme nerobili žiadne obštrukcie a jednoducho dali hlasovať tak, ako som to požadoval.

Prosím ešte, aby ste akceptovali jednu pripomienku, že moje pripomienky sú len od čísla 43, tam to je jednoznačne vyznačené. To, čo je nad a čo je pod trinástou hlavou, už nie sú moje pripomienky.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem, pán poslanec Javorský, ale musím konštatovať jednu vec, že ak plénum prijme konečný text, už nie je možné

v ňom robiť ďalším hlasovaním zmeny. Ak bolo prijatých 7 rokov, ak to bolo odhlasované v spoločnej sprave, nemôžeme to teraz meniť na 10 rokov.

Pán poslanec Hrnko.

Poslanec A. Hrnko:

V minulom volebnom období sme už v plene mali prípad, kedy bolo veľa pripomienok a plénum sa uznieslo, že o tom bude hlasovať an blok. Preto navrhujem, aby sa prijalo uznesenie pléna, či budeme o návrhoch pána Javorskeho hlasovať jednotlivo alebo an blok.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Bol tu návrh pána poslanca Hrnku. Som povinný dať hlasovať o tomto návrhu bez rozpravy.

Prezentujeme sa.

Konštatujem, že prítomných je 141 poslancov.

Kto je za návrh pána poslanca Hrnku?

Za hlasovalo 88 poslancov.

Kto je proti?

Proti je 43 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 10 poslancov.

Konštatujem, že bol prijatý návrh pána poslanca Hrnku. V zmysle tohto návrhu dávam hlasovať o všetkých pozmeňujúcich návrhoch pána poslanca Javorského an blok.

Prosím, prezentujeme sa.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prijatie týchto pripomienok?

Za je 30 poslancov.

Kto je proti ich prijatiu?
Proti hlasovalo 88 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 26 poslancov.

Konštatujem, že návrhy pána poslanca Javorskeho neboli prijaté.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďalej máme hlasovať o pripomienkach, ktoré predniesol pán Zólyomi. Navrhuje štvrtý oddiel vynechať, po druhej hlave vytvoriť novú tretiu hlavu, teda po článku 55 návrh doplniť takto - čítam návrh: Tretia hlava "Práva národnostných menšín a etnických skupín". Článok 56: Neodcudziteľným právom každého občana je tak individuálne, ako aj spoločne s ostatnými členmi svojej skupiny zachovanie a rozvoj svojej národnej, etnickej, jazykovej, kultúrnej identity a svojbytnosti. Príslušníci národnostných menšín a etnických skupín tak individuálne, ako aj spoločne s ostatnými členmi svojej skupiny majú právo slobodne vyjadrovať svoje oprávnené nároky, uplatňovať svoje práva, zúčastniť sa výkonu, ako aj kontroly výkonu týchto práv. Národnostné menšiny a etnicke skupiny majú právo cestou svojich samosprav rozhodovať vo veciach zachovania a rozvoja svojej identity v prvom rade v oblasti kultúry a školstva.

Článok 57 ods. 1: Národnostné menšiny a etnické skupiny majú právo na zvláštnu právnu ochranu v záujme zachovania svojej identity a vyrovnania nevýhod vyplývajúcich z menšinového postavenia. Ods. 2: Národnostné menšiny a etnické skupiny majú právo na domovinu, na zachovanie a rozvoj svojho duchovného a materiálneho dedičstva, na ochranu národnostnej a etnickej štruktúry svojho bydliska, proti všetkým druhom administratívnych a iných zásahov obmedzujúcich uplatňovanie ich práv.

Článok 58 odsek 1: Občania tvoriaci národnostne menšiny a etnické skupiny majú právo na všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny: a/ na vzdelávanie vo svojom materinskom jazyku, počnúc predškolskými zariadeniami až po školy najvyššieho stupňa, b/ na rozvoj vlastnej kultúry, c/ na vydávanie a rozširovanie kníh a tlač, ako aj na prevádzkovanie a používanie masovokomunikačných prostriedkov vo svojom materinskom jazyku, d/ na získavanie, vlastníenie, reprodukciu, rozširovanie a výmenu informácií vo svojom materinskom jazyku bez ohľadu na štátne hranice, e/ na zakladanie a činnosť vlastných kultúrnych a vedeckých inštitúcií, f/ na používanie vlastného jazyka na verejnosti a v úradnom styku. Odsek 2: Tieto práva Slovenska národná rada uznáva a zabezpečuje ich nerušené vykonávanie. Odsek 3: Podrobnosti, vymedzenie a výkon práv národnostných menšín a etnických skupín a kompetenciu samosprávnych volebných orgánov stanoví kódex práv národných menšín a etnických skupín a zákony Slovenskej národnej rady.

Ostatné články počnúc článkom 59, ako aj hlavy 3 a 11 prečíslovať.

Odporúčam neprijat.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Počuli sme pozmeňujúci návrh.

Prosim, aby sme sa prezentovali.

Konštatujem, že prítomných je 142 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Konštatujem, že za hlasovalo 23 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 99 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 20 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďalšie návrhy dávala pani Bauerová - vynechať odsek 3 z článku 34. To sa už realizovalo. Vyňať pozmeňujúci návrh číslo 33 zo spoločného hlasovania - realizovalo sa. Nahradiť novým textom "národnostné /národné/ menšiny a etnické skupiny majú právo na samosprávu v oblasti školstva a kultúry". Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za prednesený pozmeňovací návrh?

Za hlasovalo 29 poslancov.

Kto je proti?

Proti je 93 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 22 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňovací návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďalší návrh pani Bauerovej bol neprijateľ návrh číslo 81, vyňať návrh číslo V správy 24b zo spoločného hlasovania a vypustiť odsek 4 článku 85. Myslím, že to všetko sa už stalo.

Je tu ďalej pozmeňujúci návrh pán poslanca Miklošku k dodatku 24b - ako deviatu hlavu dať jediný článok: "Táto ústava nadobúda účinnosť prijatím ústavného zákona Sloven-

skej národnej rady o nadobudnutí účinnosti Ústavy Slovenskej republiky." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Konštatujem, že je prítomných 146 poslancov.
Kto je za pozmeňovací návrh?
Za hlasovalo 34 poslancov.
Kto je proti tomuto návrhu?
Proti hlasovalo 100 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňovací návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani poslankyňa Kaliská navrhuje nové znenie článku 34 odsek 3: "Výkon práv občanov patriacich národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva." Odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Konštatujem, že je prítomných 145 poslancov.
Kto je za pozmeňujúci návrh?
Za hlasovalo 106 poslancov.
Kto je proti tomuto návrhu?
Proti hlasovalo 19 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Zdržalo sa 20 poslancov.

Konštatujem, že Slovenska narodna rada tento pozmeňujúci návrh prijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani poslankyňa Kaliská ďalej navrhuje zmenu článku 92 a článku 7. Tieto zmeny na seba nadvazujú, prečítam ich osobitne, ale odporúčam o nich hlasovať spolu. Článok 92 odsek 1: "Referendum sa potvrdí ústavný zákon o vstupe do zmluvného zväzku s inými štátmi alebo o vypustení z tohoto zväzku. V článku 7 ústavy navrhuje vypustiť z prvej vety slovo "štátny", ide teda o zväzok. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosim prezentáciu.

Konštatujem, že prítomných je 143 poslancov.

Kto je za prednesený návrh?

Za hlasovalo 19 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 94 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 30 poslancov.

Konštatujem, že tento návrh Slovenská národná rada neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani Kaliská navrhuje ďalej zmenu článku 139 - sľub ústavného sudcu spresniť: "spravovať sa ústavou a ústavnými zákonmi Slovenskej republiky". Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

O tomto texte sme už hlasovali, nemôžeme o ňom hlasovať znova.

Prepáčte, mylím sa, bol to pozmeňujúci návrh k pozmeňujúcemu návrhu, čiže ak sme prijali pozmeňujúci návrh, môžeme hlasovať. Prepáčte, je to moja chyba.

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je za tento pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 24 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 92 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 29 poslancov.

Konštatujem, že tento pozmeňujúci návrh Slovenská národná rada neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pani Kaliská ďalej navrhuje zmenu článku 4 takto: "Nerastné bohatstvo, prírodné útvary, podzemné vody, prírodné liečivé zdroje a vodné toky sú vo vlastníctve Slovenskej republiky. Z voľne žijúcich živočíchov na území Slovenskej republiky sú vo vlastníctve štátu tie druhy, pri ktorých to ustanoví zákon." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je za pozmeňovací návrh?

Za hlasovalo 44 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 75 poslancov.

Kto sa zdržal?

Hlasovania sa zdržalo 26 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Ďalej je tu návrh na zmenu článku 19 vládneho návrhu ústavy, doplniť odsek 4 takto: "Každý občan má právo oboznámiť sa so všetkými údajmi, ktoré o jeho osobe evidujú štátne orgány, orgány územnej samosprávy alebo zamestnávateľ. Toto právo možno obmedziť zákonom len ak ide o opatrenia, ktoré sú potrebné na ochranu bezpečnosti štátu, verejného poriadku, pre predchádzanie trestným činom alebo na účely trestného konania. Podmienky a spôsob vykonania tohoto práva stanoví zákon." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 147 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 70 poslancov.

Kto je proti tomuto návrhu?

Proti hlasovalo 69 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 8 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec Š. Harna:

Pán Harna navrhol doplniť článok 64 o ďalší odsek 2 nasledujúceho znenia: "Vyššie územné celky majú byť vymedzené tak, aby prirodzené etnické územné celky zostali zachované." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Prítomných je 146 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 28 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 104 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 14 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Vypustiť z návrhu ústavy články 66 a 67 ako protirečiacie s platným federálnym zákonodarstvom. Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Prezentovalo sa 145 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 46 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 87 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada neprijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Pozmeniť znenie článku 160 nasledovne: "Tato ustava nadobúda účinnosť ratifikačným referendom občanov Slovenskej republiky." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Prítomných je 146 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 26 poslancov.

Kto je proti?

Proti bolo 106 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 14 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Zselenák navrhuje v odseku 1 článku 34 za slovami "združovať sa v národnostných združeniach" doplniť text "zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie". Ďalej je pôvodný text. Odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.

Konštatujem, že prítomných je 144 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 113 poslancov.
Kto je proti tomuto návrhu?
Proti hlasovalo 13 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 18 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Do článku 34 zaradiť nový odsek 4 tohoto znenia: "Ďalšie podrobnosti o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín ustanoví ústavný zákon." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Predstavilo sa 145 poslancov.
Kto je za pozmeňujúci návrh?
Za hlasovalo 48 poslancov.
Kto je proti?
Proti hlasovalo 84 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 13 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Komlósy navrhol nový článok 91 takto: "Odsek 1 Slovenská národná rada zriaďuje zákonom ako samospráv-

ny orgán radu národných menšín a etnických skupín. Odsek 2 Rada národných menšín a etnických skupín je legitímnym predstaviteľom národných menšín a etnických skupín v Slovenskej republike. Odsek 3 Rada národných menšín a etnických skupín samostatne rozhoduje najmä o otázkach identity, školstva a kultúry národných menšín a etnických skupín. Odsek 4 Voľby, postavenie, kompetencie a rokovanie rady upraví zákon Slovenskej národnej rady." Neodporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 146 poslancov.

Kto je za pozmeňujúci návrh?

Za hlasovalo 23 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 111 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 12 poslancov.

Konštatujem, že Slovenska národná rada tento pozmeňujúci návrh neprijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Je tu návrh na doplnenie článku 160 odsekom 4 tohoto znenia: "Sudcovia súdov Slovenskej republiky ustanovení do funkcie podľa doterajších právnych predpisov sa považujú za ustanovených do funkcie bez časového obmedzenia podľa tejto ústavy." Odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.

Kto je za prednesený návrh?

Za hlasovalo 126 poslancov.
Kto je proti?
Proti hlasoval 1 poslanec.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 18 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada prijala tento pozmeňujúci návrh.

Poslanec M. Sečánsky:

Do článku 162 v znení dodatku 24 b za slová "písm. j/ a k/" vložiť slová "článok 158 ods. 1 druhá veta, ak sa týka ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných orgánmi Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky." Odporúčam prijať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím, aby sme sa predstavili.
Konštatujem, že prítomných je 145 poslancov.
Kto je za predložený pozmeňujúci návrh?
Za hlasovalo 116 poslancov.
Kto je proti?
Proti hlasovalo 7 poslancov.
Kto sa zdržal hlasovania?
Hlasovania sa zdržalo 22 poslancov.

Konštatujem, že Slovenská národná rada tento pozmeňujúci návrh prijala.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán predsedaajúci, oznamujem vám, že som vyčerpал všetky návrhy, ktoré som mal k dispozícii na základe rozpravy a predloženej spoločnej správy. Znova opakujem, mám česť na-

vrhnúť tomuto plánu, aby Ústavu Slovenskej republiky prijala. /Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

V zmysle § 19 rokovacieho poriadku sa prihlásila o slovo pani ministerka Tóthová.

Ministerka spravodlivosti SR K. Tóthová:

Vážený pán predsedajúci,
vážení členovia vlády,
vážené poslankyne,
vážení poslanci,

veľmi nerada, ale predsa vzhľadom na kvalitu našej ústavy by som vás chcela poprosiť o pozornosť článku 151 ústavy. Tým, že sme hlasovaním prijali v bode 370 článok 151 - vypustenie slov "na dobu 5 rokov", teda odsúhlasili sme, aby sa z článku 151 vypustil text "na dobu 5 rokov", dostávame do ústavy článok, ktorý nemá vôbec žiadny zmysel. Ak dovoľíte, prečítam vám ho: "Sudcov z povolania volí Slovenská národná rada na návrh vlády. Po uplynutí tohoto volebného obdobia na návrh vlády volí Slovenská národná rada sudcov bez časového obmedzenia."

Vážené poslankyne, vážení poslanci, po uplynutí akej doby? Preto dovoľte, aby som bez rozpravy navrhla dobu 4 rokov. Verím, že pochopíte. Ďakujem za pochopenie.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

V zmysle § 19 - pán predseda Slovenskej národnej rady.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pokiaľ ide o tento paragraf, pani ministerka, rozprava bola skončená, k rozprave mohol dať podnet jedine pan premiér. Bolo odhlasované všetko, takže dôjde jedine k zmene, že tá nepodstatná časť tohto paragrafu sa vyskrtnie. /Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán premiér - podľa § 19.

Predseda vlády SR V. Mečiar:

Dovoľm si upozorniť na chybu v interpretácii rokovacieho poriadku. Vystúpením člena vlády bola otvorená rozprava. Vzhľadom na to, že sa stotožňujem s názorom pani ministerky aj ako predkladateľ, je to súčasne aj môj návrh. Súčasne ako poslanec Slovenskej národnej rady navrhujem, aby po odznení tohto návrhu rozprava skončila. Prosim, aby sa o skončení rozpravy dalo hlasovať.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Faktické poznámky - pán poslanec Brňák, pan poslanec Mikloško.

Poslanec P. Brňák:

Prepáčte, ale myslím si, že nemá oporu v rokovacom poriadku, aby sme sa vrátili k hlasovaniu o veci, o ktorej sme riadnym spôsobom hlasovali. Myslím si, že každý poslanec Slovenskej národnej rady je svojprávny, teda hlasoval podľa svojho svedomia a vedomia. Pokiaľ ide o logičnosť alebo nelogičnosť tohto textu, skôr by sa zdalo byť logické vypuste-

nie druhej vety, čo je, podľa mňa, skôr technický a nie nejaký vecný problém. /Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Vzdávam sa poznámky.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. Musím konštatovať, že vystúpením pána premiéra - aj keď súhlasím s tým, čo tu odznelo - sa otvorila rozprava. Bol prednesený návrh v rámci rokovacieho poriadku, som povinný dať hlasovať.

Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Bolo riadne hlasované, niet o čom hlasovať. Predsa to by znamenalo, že môžeme hlasovať o celej ústave odznovu.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán poslanec Lupták.

Poslanec I. Lupták:

S podobnou situáciou sa v tomto parlamente nestretávame prvýkrát, že po hlasovaní sme sa museli vrátiť k chybe, ktorej sme sa dopustili. A toto je naozaj zásadná chyba. Nesúhlasím s tým, že ide o ten istý návrh, nakoľko tento návrh je iný. Ide o štyri roky.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. Pán poslanec Rózsa.

Poslanec E. Rózsa:

Vážená Slovenská národná rada,
pán premiér,
vážaná vláda,
vážení hostia,

dovoľte mi pred záverečným hlasovaním predniesť krátke vyhlásenie. Prijímanie Ústavy Slovenskej republiky je dôležitým politickým a štátoprávnym medzníkom tak v živote slovenského národa, ako i v stredoeurópskych súvislostiach. Je to prvá slovenská ústava v moderných dejinách národa, ktorá vzniká na pôde parlamentu vzišlého z demokratických volieb. Nepopierame, že tvorba tejto ústavy je výsledkom snáh tých politických síl, ktoré si vytýčili za svoj cieľ všestrannú emancipáciu slovenského národa a dovršenie jeho sebaurčovacieho procesu. Pritom sa však zabudlo na dve skutočnosti. Národná idea je demokratická len vtedy, ak vychádza z práva občanov rovnakej identity na sebaurčenie, na zabezpečenie všestrannej ochrany menšín žijúcich v rámci štátu. Tieto aspekty z tejto ústavy chýbajú, preto v predloženej forme nie je vhodná na zabezpečenie rozvoja občianskej spoločnosti, na vytvorenie predpokladov rozvoja autonómnych práv a nezaručuje práva národných a etnických menšín.

Naše úsilie o hľadanie dialógov bolo bezvýsledné. Ústava Slovenskej republiky v tejto podobe pre nás, pre národné menšiny a etnické skupiny, pri najlepšej vôli je neprijateľná a nemôžeme za ňu hlasovať. Pravo Slovenskej republiky na ústavu však uznávame. Na znak protestu proti predloženému zneniu ústavy a spôsobu hlasovania klub poslancov MKDH

a Együttélés opusti rokovaciu sálu Slovenskej narodnej rady na zverejnené hlasovanie.

Ďakujem.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

V zmysle § 19 - pan poslanec Neuwirth a potom pán premiér Mečiar.

Poslanec A. Neuwirth:

Vážená Slovenská národná rada,
vážení pán predseda,
vážené predsedníctvo,
vážení pán premiér,
vážená vláda,

isto neraz v živote ste boli postavení pred úlohu, že tomu, koho ste mali veľmi rád, ste museli urobiť nejakú bolesť, napomenúť niekoho alebo byť prísny voči niekomu, alebo nesplniť niečo, čo bolo skoro na dlani, čo bolo v srdci. Preto mi dovoľte, aby som, i keď ťažko, vyjadril stanovisko klubu poslancov Kresťansko-demokratického hnutia k predloženému návrhu ústavy. Zdôrazňujem - k predloženému návrhu ústavy.

V mene klubu poslancov KDH musím konštatovať, že neboli prijaté naše návrhy na skrátenú Ústavu Slovenskej republiky, na zmenu niektorých ďalších ustanovení vládneho návrhu, ani na oddialenie účinnosti celej ústavy od jej platnosti, prednesené poslancom Mikloškom. Aj po schválených zmenách vládneho návrhu a spoločnej správy zostali zásadné nedostatky, ktoré sú rozhodujúce pre náš postoj k hlasovaniu. Sú to najmä nedemokratické prvky v návrhu, ako napríklad články o poslaneckom mandáte a referende. Aj po úpravách článku

158 návrhu ústavy zostáva ešte v rozpore s platným ústavným stavom. Prijatie tohto návrhu môže znamenať jednostranný protiústavný krok. Ak Slovenská republika prvá uskutoční takýto krok, sama si sťaží svoje uznanie v medzinárodnom spoločenstve ako následok takéhoto kroku. Sami sa dostaneme do nevyhodnej polohy v pomere k Českej republike. A konečne, čo je pre nás najťažšie, predložený návrh ústavy obsahuje pasáže, ktoré nie sú zlučiteľné s kresťanským presvedčením.

Z týchto uvedených závažných dôvodov je predložená forma ústavy pre poslancov Kresťansko-demokratického hnutia neprijateľná.

Ďakujem.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem. V zmysle § 19 - pán premiér Mečiar.

Predseda vlády SR V. Mečiar:

Vážny pán predsedajúci,

dovoľte, aby som upozornil, že vedenie schôdze sa vám vymyká z rúk. Ako poslanec Slovenskej národnej rady som navrhol, aby sa neuskutočnila rozprava k návrhu pani ministerky, ale hlasovanie. Namiesto toho, aby sa hlasovalo o tom, či rozprava bude prebiehať alebo nie, vytvárate priestor pre nekvalifikovanú politickú agitku a demagógiu. Prosím, aby nikto nezneužíval kresťanské cítěnie a zakrýval za kresťanské cítěnie odlišný politický názor. Ak ho má, nech ho má, ale nemá právo hovoriť ani v mene kresťanov, ani v mene viery. Môže hovoriť len za seba. /Potlesk./ Mohol by som menovať kňazov, ktorí na tomto poli položili životy, ale nie o tom chcem rozprávať. Prosím, aby sme sa vrátili k vecnému prerokovávaniu. Sú tu dva proti sebe stojace návrhy. Jeden

hovorí - doplniť tak, že uvedieme lehotu štyri roky, druhý
hovorí - vypustiť druhú vetu príslušného odseku. Prosím hla-
sovať o ukončení rozpravy, dať hlasovať o týchto návrhoch
tak, aby sme mohli odovzdať materiál i právne čistý.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Váženy pán premiér, dovoľm si vás upozorniť, že
v zmysle § 19 hociktorý člen predsedníctva môže kedykoľvek
a s čímkoľvek vystúpiť. Nemám právo zabrániť vystúpeniu kto-
rémukoľvek členovi predsedníctva takisto, ako ktoremukoľvek
členovi vlády. /Potlask./

S faktickou poznámkou sa ešte hľasi pán poslanec Masa-
rik a potom sa vrátíme k hlasovaniu.

Poslanec J. Masarik:

Pán predsedajúci, dovoľm si upozorniť na to, že roko-
vací poriadok nie je z gúmy, aby ho bolo možné natahovať
podľa svojej potreby. § 23 hovorí, že ak sa ujme slova po
skončení rozpravy a pred hlasovaním - opakujem, po skončení
rozpravy a pred hlasovaním - člen vlády Slovenskej republi-
ky, otvára sa tým rozprava znova. Rozprava, pokiaľ viem, bo-
la ukončená a už sa nachádzame v štádiu hlasovania, nie pred
hlasovaním. Znamená to, že pani ministerka síce podľa § 19
má právo vystúpiť, ale zároveň podľa § 23 sa tým rozprava
neotvára. Z toho teda vyplýva, že aj návrh pana predsedu
vlády ako poslanca je bezpredmetný. Rozpravu už nie je možné
otvoriť, je možné iba dať hlasovať o návrhu zákona.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ďakujem za upozornenie. Konštatujem jednu závažnú vec,
že otázka pred hlasovaním môže byť vykladaná rôznym spôso-
bom. My stojíme v tomto okamihu pred hlasovaním o celej

ústave, čiže nie sme v štádiu hlasovania o celej ústave. Je pravda, že sme ukončili hlasovanie o jednotlivých pripomienkach. Myslím si, že keďže toto plénum je najvyššie, môže svojím hlasovaním rozhodnúť o tom, či budeme hlasovať o prednesenom návrhu, ktorý predniesol ako poslanec a ako premiér pán Mečiar.

Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Myslím si, že tu stále nezaznela jasná reč, prečo by sme mali druhýkrát hlasovať o tom istom ustanovení. Nebola konštatovaná žiadna chyba, žiadny omyl. Môžeme priniesť papier, na ktorom je zoznam. Podľa mojej mienky aj poslanci HZDS hlasovali za toto ustanovenie. Ostatná záležitosť je vecou legislatívy, aby to upravila. Z návrhu bolo naprosto jasné, že sa ruší ustanovenie, že skúšobná doba je pre sudcov 5 rokov.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

V takom prípade mám len jedinú možnosť. Keďže sám nie som právnik a neosobujem si právo vykladať zákony, môžem požiadať predsedu ústavnoprávného výboru, aby jasne a zavazne aj pre budúcnosť interpretoval tento okamih v rámci rokovacieho poriadku.

Poslanec M. Sečánsky:

Nie je to prvýkrát, čo sa vraciame k opravám toho, čo bolo odhlasované. Počas uplynulých dvoch rokov, myslím, sa to vyskytlo v tomto parlamente asi trikrát, pokiaľ ma pamäť neklame. Viem, že najlepšie sa spor rozrieši tak, keď sa o ňom dá hlasovať. To je cesta, ktorá tu vždy viedla k úspechu. Je pravda, že čiastkové hlasovanie prebehlo, je

pravda, že sme pred celkovým hlasovaním, ale pravda je aj to - prosím, pokúste sa inak interpretovať rokovací poriadok -, že ak vystúpil premiér alebo navrhovateľ, otvorila sa rozprava k tomuto bodu znova. Podľa mňa správny postup je taký, ktorý sme uplatnili v minulosti. Rozhodnime hlasovaním, či sa vrátíme k tomuto návrhu alebo nie. Ak rozhodneme hlasovaním, že áno, prosím, rozhodujme o tomto návrhu.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Prepáčte, pamätám si prípady, kedy sme v minulosti opakovali hlasovanie. Bolo to vtedy, keď došlo k nejakej logickej chybe, k nejakému sporu v rámci celeho. Ale toto nie je ten prípad, pretože tu bolo jasne odsúhlasené, že sa ruší doba 5 rokov. Ide teraz o to, že zrejme pani ministerka s tým nie je spokojná, chce znova vrátiť vec späť. Ale plénum rozhodlo jednoznačne, tam nebol žiadny vnútorný problém.
/Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Na návrh predsedu ústavnoprávneho výboru dávam hlasovať, či sa k predmetnému bodu znova vrátíme.

Prosím, aby sme sa predstavovali.

Konštatujem, že je prítomných 131 poslancov.

Kto je za to, aby sme sa k predmetnému bodu vrátili znova?

Za hlasovalo 81 poslancov.

Kto je proti?

Proti je 44 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržalo 6 poslancov.

Konštatujem, že plénum Slovenskej národnej rady rozhodlo hlasovaním, že sa vrátíme k predmetnému bodu.

Dávam hlasovať o návrhu pána premiera, aby sa doplnili do článku 151 slová "na dobu 4 roky".

Prosím, aby sme sa prezentovali.

Prítomných je 146 poslancov.

Kto je za túto zmenu?

Za hlasovalo 78 poslancov.

Kto je proti?

Proti hlasovalo 67 poslancov.

Kto sa zdržal hlasovania?

Hlasovania sa zdržal 1 poslanec.

Konštatujem, že túto zmenu sme prijali.

Pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Toto je ústavný článok a ku každému treba 90 hlasov. /šum v sále./ Samozrejme, toto je ústavný článok. Bohužiaľ, nepoznáte rokovací poriadok.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Váženy pán poslanec, konštatujem, že všetky pozmeňovacie návrhy, ktoré sme doteraz robili, sme robili nadpolovičnou väčšinou prítomných.

Poslanec F. Mikloško:

Vôbec nie. Pán predsedajúci, všetky sme robili trojpatinovou väčšinou. Inak to nemá zmysel, to sú všetko ústavné články.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prepáčte, ústavný zákon ako taky sa prijíma trojpatinovou väčšinou. Zatiaľ sme z toho ešte neurobili ústavný zákon.

Poslanec F. Mikloško:

Ale každý jeden článok z toho je ústavný.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Ale ešte to nie je ústava. Ešte to nebolo odhlasované, zatiaľ je to text návrhu.

Poslanec F. Mikloško:

Bohužiaľ, pán predsedajúci, máte úplne mylný výklad.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Prosím pána predsedu ústavnoprávneho výboru.

Poslanec M. Sečánsky:

Pán poslanec Mikloško, je mi ľúto, ale v tomto prípade dávam za pravdu predsedajúcemu pánovi Prokešovi. Ak si dobre všimnete, aj v týchto hlasovaniach, ktoré sme robili, asi tri neprešli hlasmi nad 90, mám to poznačené, ale čiastkové hlasovanie nepodlieha trojpatinovej väčšine. Trojpatinovej

väčšine podlieha celkové hlasovanie o ústave. Ústava musí získať minimálne 90 hlasov. V tomto prípade, je mi ľúto, ale je to tak.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Pán poslanec Ftáčnik.

Poslanec M. Ftáčnik:

Vážená Slovenská národná rada, chcem opraviť pána doktora Sečánskeho v tom, že všetky pozmeňovacie návrhy k návrhu ústavy, ktoré sme schválili, prešli viac ako 90 hlasmi. Po druhé chcem povedať, že rokovací poriadok Slovenskej národnej rady neupravuje to, ako hlasovať o čiastkových pripomienkach, ale keď v ústavnoprávnom výbore hlasujú o návrhoch zákonov, pričom na platné uznesenie rokovací poriadok predpokladá súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov výboru, aj o každej jednotlivéj pripomienke, ktoru schvaľuje ústavnoprávny výbor, je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých. To znamená, že touto analógiou tak na záverečné hlasovanie, tak aj na čiastkové hlasovania by bolo treba 90 hlasov. /Potlesk./

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Vážené dámy, vážení páni, o chvíľu pristupíme ku konečnému hlasovaniu. Myslím si, že ešte si chcu niečo povedať medzi sebou aj kluby. Vyhlasujem preto 20-minutovú prestavku. Prosím, aby sme sa všetci stretli o 21.20 hodine.

/Po prestávka./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Vážene poslankyne, vážení páni poslanci, pred konečným hlasovaním o návrhu ústavy sa ešte prihlásil podľa § 19 pan poslanec Fogaš.

Poslanec L. Fogaš:

Vážený pán predseda,
vážené Predsedníctvo Slovenskej narodnej rady,
vážena vláda,
vážené kolegyně poslankyne,
vážení poslanci,

je mi ľúto, ale z poverenia klubu musím vystúpiť k tomu poslednému hlasovaniu, ku ktorému tu došlo. Ustanovenie § 23 v poslednej vete skutočne hovorí o tom, že ak sa ujme slova po skončení rozpravy a pred hlasovaním člen vlády, otvára sa tým rozprava. Prebehlo hlasovanie o jednotlivých článkoch ústavy, teda vlastne už hlasovanie prebiehalo, keď bol predložený ďalší pozmeňujúci návrh. Názor nášho klubu je taký, aby sme poprosili o prijatie výkladu, podľa ktorého by posledné hlasovanie bolo nulité s tým, že by sa upravila len druhá veta pôvodného článku tak, že sudcovia sú menovaní doživotne. To je legislatívno-technická úprava, ktorá by na vaci nič nemenila. Myslím, že počas celeho dňa, aj včera, aj dnes, sme v podstate rešpektovali všetky pravidlá hry. Rokovací poriadok sme naozaj veľmi citlivo ctili pri všetkých, i konfliktných situáciách. Prosím, aby sme zvažili i túto skutočnosť a eventuálne, ak došlo k nejakej vážnej chybe, pokúsili sa to napraviť inak.

Ďakujem pekne.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pánovi poslancovi Fogašovi len toľko, že jeho výklad nie je jednoznačný, pretože pokiaľ ide o vetu, kde sa hovorí "pred hlasovaním", tu k hlasovaniu ešte nedošlo, čiže to bolo pred hlasovaním o celkovej ustave. Ale nechcem debatovať, nechcem polemizovať, keďže ste podali tento návrh, musím dať o ňom hlasovať.

Prosím, aby ste sa predstavovali.

Prezentovalo sa 120 poslancov, môžeme hlasovať.

Budeme hlasovať o návrhu poslanca Fogaša, či je predošlé hlasovanie nulitné.

Pán poslanec Čarnogursky.

Poslanec J. Čarnogurský:

Pán predseda, myslím si, že pán poslanec Fogaš nedal žiaden návrh, o ktorom by sa malo hlasovať. Dal určitý výklad právneho ustanovenia rokovacieho poriadku Slovenskej národnej rady, ktoré buď platí alebo neplatí, ale o tom nemôžeme hlasovať.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Nie, pokiaľ som tomu dobre rozumel, pán poslanec Fogaš dal návrh, že predošlé hlasovanie je nulitné. O tom, či toto hlasovanie je nulitné, nemôžem rozhodnúť ja. O tom môže rozhodnúť plenum.

Prosím, pán poslanec Čarnogursky.

Poslanec J. Čarnogurský:

Pán predseda, myslím si, že to hlasovanie buď je nulté alebo nie je nulté, ale nemôžeme hlasovať o tom, či je nulté.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pýtam sa pána poslanca Čarnogurského, kto o tom z vas rozhodne, že je nulté?

Poslanec J. Čarnogurský:

Pán premiér Mečiar dnes spomenul, že pani ministerka Tóthová mu spomenula 12 alebo 14 spôsobov vykladu právnych predpisov. Tak jeden z tých 14.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Fogaš.

Poslanec Ľ. Fogaš:

Domnievam sa, že môj návrh bol zrozumiteľný. Myslím si, že inak sa plénum nemôže vyjadriť, len hlasovaním a je namieste, keď sa hlasovaním vyjadrí. Myslím si, že by sme mali naozaj zachovať určitý demokratický priebeh a nepokaziť si záverečné hlasovanie trebárs krokom, ktorý by nebol celkom v súlade so zákonom. Ak sa mi dáva do úst niečo, čo som nemal na myslí alebo nepovedal, tak to opravujem celkom presne. Som tej mienky, že plénum by malo hlasovaním povedať, že to tak je, že to je nulté, pretože inak sa to nikto nedozvie.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Fogašovi. Ešte pán poslanec Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Prosím pána poslanca Fogaša, aby ešte raz prečítal ustanovenie § 23, či tam je vôbec niečo, o čom treba hlasovať. Mne sa to zdalo byť tak jednoznačné, že to nebol návrh na hlasovanie, ale výklad.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec, ale nejdeme hlasovať o článku 23, ale o návrhu pána poslanca Fogaša.

Poslanec F. Mikloško:

Predseda by som prosil pána poslanca, keby to ustanovenie § 23 prečítal.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ja nevidím dôvod.

Poslanec F. Mikloško:

Keď ho prečíta, ten dôvod uvidíme.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Veď všetci máte rokovací poriadok pred sebou. Ak chcete, pán poslanec Fogaš vám ho po prestávke prečíta. /Potlesk./

Vážení páni poslanci a panie poslankyne, prosím, ešte raz sa predstavíme.

Ďakujem. Je nás 134, konštatujem, že sme schopní sa uznášať. Dávam preto hlasovať.

Kto je za to, aby predošlé hlasovanie o článku 151 ústavy, odsek 1 bolo považované za neplatné, teda za nulité tak, ako keby sme o ňom nehlasovali?

/Za návrh hlasovalo 58 poslancov./

Ďakujem. Kto je proti?

/Proti návrhu hlasovalo 59 poslancov./

Ďakujem. Zdržal sa niekto hlasovania?

/Hlasovania sa zdržalo 17 poslancov./

Ďakujem. Hlasovali sme o procesnej otázke. Na hlasovanie o procesnej otázke stačí nadpolovičná väčšina. Preto konštatujem, že návrh pána poslanca Fogaša nebol prijatý a platí hlasovanie, ktoré bolo urobené predtým.

Vážené panie poslankyne,

vážení páni poslanci,

v súlade s ustanovením § 26 odseku 2 zákona o rokovanom poriadku Slovenskej národnej rady budeme hlasovať o vládnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky ako o celku. Podľa článku 109 odseku 3 ústavného zákona o československej federácii a podľa § 24 zákona o rokovanom poriadku Slovenskej národnej rady na prijatie ústavy je potrebný súhlas trojpatinovej väčšiny všetkých poslancov Slovenskej národnej rady. Spôsob hlasovania verejne podľa mien sme určili na začiatku nášho rokovania.

Prosím overovateľov Slovenskej národnej rady poslancov pána Jána Figeľa a Jána Frenu, aby viedli záznam o hlasovaní. Prosím, aby zaujali určené miesto a aby predsedajúcemu po skončení hlasovania oznámili celkový výsledok hlasovania.

Postupovať budeme tak, že sa osloví každý poslanec, ktorý po oslovení vstane a vysloví svoje stanovisko slovami "hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky", alebo "hlasujem proti Ústave Slovenskej republiky", alebo "zdržiavam sa hlasovania". Predsedaajúci schôdze meno hlasujúceho poslanca a jeho hlasovanie zopakuje. S hlasovaním začneme u členov Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Po nich budú hlasovať poslanci - členovia vlády a potom ďalší poslanci podľa zasadacieho poriadku.

Teraz prosím prvého podpredsedu Slovenskej národnej rady pána Petra Weissa, aby prevzal vedenie.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Oslovujem predsedu Slovenskej národnej rady pána Ivana Gašparoviča, aby odsúhlasenou formou verejného hlasovania vyjadril svoje stanovisko k návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Som za slovenskú ústavu.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Predpísaná formulácia je "hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky".

Predseda SNR I. Gašparovič:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Tým odovzdávam predsedovi Slovenskej národnej rady ďalšie vedenie schôdze.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Dovoľte, aby som poprosil prvého podpredsedu Slovenskej národnej rady pána Petra Weissa o hlasovanie.

Prvý podpredseda SNR P. Weiss:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán prvý podpredseda Weiss hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Prosím podpredsedu Slovenskej národnej rady pana Augustína Mariána Húsku o hlasovanie.

Podpredseda SNR A. M. Húška:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán Augustín Marián Húška hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Prosím pána podpredsedu Slovenskej národnej rady Jozefa Prokeša.

Podpredseda SNR J. Prokeš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán Jozef Prokeš hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Milana Sečánskeho.

Poslanec M. Sčánsky:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Sečánsky hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Mariana Andela.

Poslanec M. Andel:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Andel hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Ivana Láluha.

Poslanec I. Láluha:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Lalahovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Pavla Hrušovského.

Poslanec P. Hrušovský:

Hlasujem proti predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Hrušovský hlasoval proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Antona Neuwirtha.

Poslanec A. Neuwirth:

Hlasujem proti predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Neuwirth hlasoval proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Jozefa Reu.

Poslanec J. Rea:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Rea hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Pavla Koncoša.

Poslanec P. Koncoš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Koncošovi, ktorý hlasoval za prijatie návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Ernő Rózsu. Pán poslanec Ernő Rózsa nie je prítomný.

Prosím pána poslanca Ladislava Polku.

Poslanec L. Polka:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Ladislav Polka hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Teraz prosím pána poslanca Hvezdoňa Kočtúcha.

Poslanec H. Kočtúch:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Kočtúch tiež hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Teraz prosím pána poslanca Ľubomira Fogaša.

Poslanec Ľ. Fogaš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Ľubomír Fogaš tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Vladimira Mečiara.

Poslanec V. Mečiar:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi Mečiarovi, ktorý tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím, pán poslanec Milan Kňažko.

Poslanec M. Kňažko:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi Kňažkovi, ktorý tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím teraz pani Oľgu Keltošovú, aby hlasovala.

Poslankyňa O. Keltošová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Keltošovej, ktorá hlasovala za prijatie návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani poslankyňu Tóthovú.

Poslankyňa K. Tóthová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne. Pani poslankyňa Tóthová hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ľudovít Černák.

Poslanec Ľ. Černák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Ľudovít Černák hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pani poslankyňa Marta Aibeková.

Poslankyňa M. Aibeková:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pani poslankyni Aibekovej, ktorá hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Vladimír Bajan.

Poslanec V. Bajan:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Bajan hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pani poslankyňa Mária Bartošíková.

Poslankyňa M. Bartošíková:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni. Pani poslankyňa Bartošiková hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosim ďalej pani Evu Bartošovú.

Poslankyňa E. Bartošová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Bartošovej, ktorá hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ján Belan.

Poslanec J. Belan:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Belan hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosim pána Albína Bernátáka.

Poslanec A. Bernáták:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Albín Bernaták hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Tibor Cabaľ.

Poslanec T. Cabaľ:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne. Pán poslanec Cabaľ hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán Tomáš Cingel.

Poslanec T. Cingel:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Cingel hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani Vieru Danielovú.

Poslankyňa V. Danielová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pani poslankyňa Viera Danielova hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pani poslankyňa Anna Draxlerová.

Poslankyňa A. Draxlerová:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pani poslankyni Draxlerovej, ktorá tiež hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím ďalej pána poslanca Karola Dubjela.

Poslanec K. Dubjel:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Dubjel hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej pán poslanec Ján Ďurana.

Poslanec J. Ďurana:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Ďuranovi, ktorý tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Jána Feketeho.

Poslanec J. Fekete:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne. Pan poslanec Fekete hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ján Findra.

Poslanec J. Findra:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Findra hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pán poslanec František Gaulieder.

Poslanec F. Gaulieder:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Gauliederovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán Igor Gazdik.

Poslanec I. Gazdik:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán Igor Gazdik hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani poslankyňu Marcelu Gbúrovú.

Poslankyňa M. Gbúrová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pani poslankyňa Gbúrová hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Rudolf Goč.

Poslanec R. Goč:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Gočovi. Hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec pan Juraĵ Hanák.

Poslanec J. Hanák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Hanákovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Jozef Hanker.

Poslanec J. Hanker:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Hankerovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej prosím pána poslanca Pavla Homolu.

Poslanec P. Homola:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Homolovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pan poslanec Milan Hudina.

Poslanec M. Hudina:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Hudinovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ján Hrbáľ.

Poslanec J. Hrbáľ:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Hrbáľ hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani poslankyňu Alžbetu Ištoňovú.

Poslankyňa A. Ištoňová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pani poslankyňa Ištoňová hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ivan Jaroš.

Poslanec I. Jaroš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Jarošovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude ďalej pán poslanec Bohumil Kačmar.

Poslanec B. Kačmár:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Kačmárovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Marián Kelemen.

Poslanec M. Kelemen:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Kelemen hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Stanislav Kobela.

Poslanec S. Kobela:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Kobela hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pán poslanec Igor Korbela.

Poslanec I. Korbela:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Korbelovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude ďalej poslanec Korec.

Poslanec J. Korec:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi pánovi Korcovi, ktorý hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Ďalej prosím o hlasovanie poslanca Štefana Kuriščaka.

Poslanec Š. Kuriščák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Kuriščák hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude ďalej Tibor Kuzbert.

Poslanec T. Kuzbert:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Kuzbert hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Požiadam ďalej o hlasovanie pána Ivana Ľuptáka.

Poslanec I. Ľupták:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Luptákovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Arpad Matejka.

Poslanec A. Matejka:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Matejka hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať poslanec Dušan Masiar.

Poslanec D. Masiar:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Masiarovi, ktorý hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Pán poslanec Miroslav Miček.

Poslanec M. Miček:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Mičekovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ján Michelko.

Poslanec J. Michelko:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Michelkovi, ktorý tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pán poslanec Imrich Mori.

Poslanec I. Móri:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Mórimu, ktorý tiež hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude ďalej pán poslanec Milan Mrenka.

Poslanec M. Mrenka:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Mrenkovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Teraz prosím pani poslankyňu Ľudmilu Muškovu.

Poslankyňa Ľ. Mušková:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Muškovej za hlasovanie pre prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ľubomír Novotný.

Poslanec Ľ. Novotný:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Novotnému, ktorý hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani poslankyňu Miladu Ondrejovičovu.

Poslankyňa M. Ondrejovičová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pani poslankyňa Ondrejovičova hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude poslanec Ján Pivoluska.

Poslanec J. Pivoluska:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Pivoluskovi, ktorý tiež hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Igor Pribula.

Poslanec I. Pribula:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Pribula hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pani poslankyňa Mária Romanovská.

Poslankyňa M. Romanovská:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslankyni Romanovskej. Hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslankyňa pani Eva Rusnáková.

Poslankyňa E. Rusnáková:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslankyni Rusnákovej, ktora hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Jozef Sokol.

Poslanec J. Sokol:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Sokolovi, ktorý hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ivor Surový.

Poslanec I. Surový:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Surový hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosim poslanca Stanislava Šárossyho.

Poslanec S. Šárossy:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne poslancovi Šárossymu za hlasovanie za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ján Šebo.

Poslanec J. Šebo:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Šebo hlasuje za prijatie návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Jozef Šutovský.

Poslanec J. Šutovský:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Šutovskemu, ktorý tiež hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Jozef Tarčák.

Poslanec J. Tarčák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Tarčákovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Teraz bude hlasovať pani poslankyňa Gizela Tavodová.

Poslankyňa G. Tavodová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Tavodovej. Hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Peter Tomeček.

Poslanec P. Tomeček:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Tomečkovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Marián Vanko.

Poslanec M. Vanko:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Vanko hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Požiadam pani Evu Valčekovu.

Poslankyňa E. Valčeková:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Valčekovej. Hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať poslanec Miloš Vajda.

Poslanec M. Vajda:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Vajdovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Takisto žiadam o hlasovanie Vlastimila Vicena.

Poslanec V. Vicen:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Vicenovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani Máriu Vrábľovu.

Poslankyňa M. Vrábľová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslankyni Vrábľovej, ktorá hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ivan Výboch.

Poslanec I. Výboch:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Vybochovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ján Zeman.

Poslanec J. Zeman:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Zemanovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude poslanec Alfonz Zoričák.

Poslanec A. Zoričák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Zoričákovi za hlasovanie pre prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Radomíra Žingora.

Poslanec R. Žingor:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predsedá SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Žingorovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať poslanec Peter Brňák.

Poslanec P. Brňák:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predsedá SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Brňákovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Jozef Čapkovič.

Poslanec J. Čapkovič:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predsedá SNR I. Gašparovič:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky - povedal pán Jozef Čapkovič.

Ďalej bude hlasovať Anton Hrnko.

Poslanec A. Hrnko:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne poslancovi Hrnkovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Igor Chamula.

Poslanec I. Chamula:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne poslancovi Chamulovi, ktorý tiež hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani Gabrielu Kaliskú.

Poslankyňa G. Kaliská:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Kaliskej. Hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Štefana Kvietika.

Poslanec Š. Kvietik:

Hlasujem za slovenskú ústavu.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne poslancovi Kvietikovi, ktorý hlasuje tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Milan Letko.

Poslanec M. Letko:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Letkovi. Hlasuje tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosim pána Ladislava Balleka.

Poslanec L. Ballek:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Ballekovi, ktorý hlasuje tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Chcem požiadať, aby hlasoval teraz poslanec Eduard Bárány.

Poslanec E. Bárány:

Zdržiavam sa hlasovania.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Eduard Bárány sa hlasovania zdržal.

Prosím poslanca pána Pavla Bogdana.

Poslanec P. Bogdan:

Zdržiavam sa hlasovania.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Bogdan sa zdržal hlasovania.

Prosím pána poslanca Štefana Daňu.

Poslanec Š. Daňo:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Daňovi. Hlasoval za Ústavu Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Andreja Dudáša.

Poslanec A. Dudáš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pánovi poslancovi Dudášovi. Hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pani poslankyňu Máriu Ďurišínovú.

Poslankyňa M. Ďurišínová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič.

Ďakujem pani poslankyni Ďurišínovej. Hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Robert Fico.

Poslanec R. Fico:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Fico hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Jána Frenu.

Poslanec J. Frena:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Frena hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Teraz bude hlasovať pán poslanec Milan Ftačnik.

Poslanec M. Ftačník:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pánovi poslancovi Ftačníkovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Vladimír Mišíkovský.

Poslanec V. Mišíkovský:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Mišíkovský hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ján Slota.

Poslanec J. Slota:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Slota hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať poslanec Viliam Sojka.

Poslanec V. Sojka:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Sojkovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Peter Sokol.

Poslanec P. Sokol:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi Sokolovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Mariána Vrabca.

Poslanec M. Vrabec:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Poslanec Vrabec hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Hlasovať bude poslankyňa pani Bibiana Guldánová.

Poslankyňa B. Guldánová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Guldanovej. Hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím poslanca Juraja Hrašku.

Poslanec J. Hraško:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Hraškovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím o hlasovanie poslanca Pavla Jakubíka.

Poslanec P. Jakubík:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Jakubíkovi, ktorý hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím pána poslanca Jozefa Jakuša.

Poslanec J. Jakuš:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Jakušovi, ktorý hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Peter Jaroš.

Poslanec P. Jaroš:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Jarošovi, ktorý hlasoval tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pán poslanec Pavol Kanis.

Poslanec P. Kanis:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Kanisovi. Hlasoval za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ladislav Kliman.

Poslanec L. Kliman:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne poslancovi Klimanovi, ktorý hlasuje tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Jozef Košnár.

Poslanec J. Košnár:

Hlasujem za prijatie návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem poslancovi Košnárovi, ktorý tiež dal svoj hlas za Ústavu Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ján Ľupták.

Poslanec J. Ľupták:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Ľuptákovi, ktorý hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pani poslankyňa Oľga Marhulíková.

Poslankyňa O. Marhulíková:

Hlasujem za prijatie návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pani poslankyni, ktorá tiež hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Pani poslankyňa Marta Oravcová.

Poslankyňa M. Oravcová:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pani poslankyni Oravcovej, ktorá hlasovala tiež za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím poslanca pána Juraja Plesníka.

Poslanec J. Plesník:

Hlasujem za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Plesníkovi, ktorý hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

O hlasovanie prosím teraz poslankyňu pani Gabrielu Rothmayerovú.

Poslankyňa G. Rothmayerová:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pekne pani poslankyni Rothmayerovej. Hlasovala za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Prosím o hlasovanie pána poslanca Jana Varjú.

Poslanec J. Varjú:

Zdržujem sa hlasovania.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Varjú sa zdržal hlasovania.

Hlasovať bude ďalej poslanec Július Brocka.

Poslanec J. Brocka:

Hlasujem proti tomuto návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Brocka hlasoval proti návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Ďalej bude hlasovať pán poslanec Jan Černoqurský.

Poslanec J. Černoqurský:

Hlasujem proti tomuto návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Ján Čarnogurský hlasuje proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Mikuláš Dzurinda. Pán poslanec Mikuláš Dzurinda je ospravedlnený.

Pán poslanec Ján Figeľ.

Poslanec J. Figeľ:

Hlasujem proti predloženému návrhu ustavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Jan Figeľ hlasuje proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Bohumil Chmelík. Neprítomný.

Poslanec František Javorský.

Poslanec F. Javorský:

Hlasujem proti predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Javorský hlasuje proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Krivčík.

Poslanec J. Krivčík:

Hlasujem proti tomuto návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Krivčík hlasuje proti návrhu o prijatí slovenskej ústavy.

Pani poslankyňa Edita Bauerová. Je neprítomna.

Poslanec Árpád Duka-Zólyomi. Nie je prítomný.

Poslanec Mikuláš Feher. Neprítomný.

Poslanec Ján Weis.

Poslanec J. Weis:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem pánovi poslancovi Weisovi, ktorý hlasuje za Ústavu Slovenskej republiky.

Poslanec Jozef Zselenák.

Poslanec J. Zselenák:

Zdržiavam sa hlasovania.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Jozef Zselenák sa zdržal hlasovania.

Prosím pána poslanca Ivana Hudeca.

Poslanec I. Hudec:

Hlasujem za Ústavu Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Ďakujem. Pán poslanec Ivan Hudec hlasuje za prijatie Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ladislav Kvasnička.

Poslanec L. Kvasnička:

Hlasujem proti predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Kvasnička hlasoval proti návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Peter Lauko.

Poslanec P. Lauko:

Hlasujem proti tomuto predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Lauko hlasuje proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Ján Masarik.

Poslanec J. Masarik:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Ján Masarik hlasuje proti prijatiu návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec František Mikloško.

Poslanec F. Mikloško:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Mikloško hlasuje tiež proti návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ladislav Pittner.

Poslanec L. Pittner:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Pittner hlasuje tiež proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Jozef Polačko.

Poslanec J. Polačko:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Jozef Polačko hlasuje tiež proti prijatiu návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Miroslav Pollak.

Poslanec M. Pollák:

Hlasujem proti predloženému návrhu ústavy.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Poslanec Miroslav Pollák hlasuje tiež proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Pán poslanec Ján Filakovský. Je neprítomný.

Pán poslanec Štefan Harna. Je neprítomný.

Poslanec Zsolt Komlósy. Neprítomný.

Poslanec Ladislav Dobos. Neprítomný.

Poslanec Ladislav Koteles. Neprítomný.

Poslanec Bugár. Neprítomný.

Poslanec Tahy.

Poslanec M. Tahy:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Tahy hlasoval proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Štefan Taraj.

Poslanec Š. Taraj:

Hlasujem proti predloženému návrhu Ústavy Slovenskej republiky.

Predseda SNR I. Gašparovič:

Pán poslanec Taraj hlasoval proti prijatiu Ústavy Slovenskej republiky.

Poslanec Pál Csáky. Neprítomný.

Poslanec Pavol Barta. Neprítomný.

Poslanec János Fóthy. Neprítomný.

Poslanec Pavol Farkaš. Neprítomný.

Pytam sa, vážené panie poslankyne a pani poslanci, či ste všetci uplatnili svoje právo hlasovať? Zrakom konštatujem, že áno. Prosím preto overovateľov Slovenskej národnej

radu, aby mi oznámili celkový výsledok hlasovania. Potrebujete na to prestávku? Ak nie, chvíľku počkame.

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci, pri prezentácii som zistil, že v rokovacej miestnosti bolo 134 poslancov. Z týchto 134 poslancov za Ústavu Slovenskej republiky hlasovalo 114 poslancov. /Potlesk./ Proti návrhu hlasovalo 16 poslancov, hlasovania sa zdržali 4 poslanci. Ďakujem vám všetkým.

Zisťujem a konštatujem, že sme schválili vladný návrh Ústavy Slovenskej republiky.

Nakoľko sme ňou konštituovali Slovenskú republiku ako plnoprávny, zvrchovaný a demokratický štát, prosím, nech nakoniec zaznie štátna hymna Slovenskej republiky.

/Štátna hymna Slovenskej republiky./

/Potlesk./

Predseda SNR I. Gašparovič:

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,

skôr, ako oficiálne vyhlásim 5. schôdzu Slovenskej národnej rady za skončenú, dovoľte mi oznámiť, že slávnostný akt podpísania Ústavy Slovenskej republiky sa uskutoční vo štvrtok 3. septembra 1992 o 20.00 hodine na Bratislavskom hrade, na ktorý vás všetkých srdečne pozývam.

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,

dovoľte mi ukončiť 5. schôdzu Slovenskej národnej rady,
poďakovať vám všetkým za účasť a za vyjadrenie priazne tomu-
to návrhu, ktorý je skutočne návrhom historickým. Prijatou
ústavou začínajú nové dejiny slovenského naroda a Slovenskej
republiky.

Ďakujem.
/Potlesk./

Rokovanie skončené o 22.30 hodine.

U z n e s e n i e
prijaté na 5. schôdzi Slovenskej národnej rady
1. septembra 1992

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA

Číslo: 2149/1992

33

UZNESENIE

SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

z 1. septembra 1992

k vládnuému návrhu Ústavy Slovenskej republiky /tlač SNR 24/

Slovenská národná rada schvaľuje

vládný návrh Ústavy Slovenskej republiky podľa výsledkov hlasovania k spoločnej správe výborov SNR (tlač SNR 24a a 24b) a k pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom poslancov z rozpravy. Prijaté znenie Ústavy Slovenskej republiky je uvedené v prílohe.

Ivan Gašparovič v.r.
predseda
Slovenskej národnej rady

Miloš Vajda v.r.
Ján Figeľ v.r.
overovatelia

O B S A H

Otvorenie a procedurálne otázky	1
Návrh programu schôdze	2
Poslanec Ā. D u k a - Z o l y o m i	2
Hlasovanie o návrhu programu	4
Poslanec M. V a j d a	5
Poslankyňa G. R o t h m a y e r o v á	6
Poslanec F. M i k l o š k o	6
Poslanec I. G a z d i k	7
Hlasovanie o spôsobe hlasovania o návrhu ústavy	7

Vládny návrh Ústavy Slovenskej republiky

Predseda vlády SR V. M e č i a r	9
Spoločný spravodajca výborov SNR	
poslanec M. S e č á n s k y	18

R o z p r a v a

Poslanec P. C s á k y	24
Poslanec E. R ó z s a	31
Podpredseda SNR J. P r o k e š	38
Poslanec J. Č a r n o g u r s k ý	39
Prvý podpredseda SNR P. W e i s s	43
Podpredseda SNR A. M. H ú s k a	49
Predseda vlády SR V. M e č i a r	55
Poslanec A. H r n k o	62
Poslanec A. N e u w i r t h	69
Poslanec J. F e k e t e	73
Poslanec J. B r o c k a	76
Poslanec P. J a r o š	78
Poslanec A. N e u w i r t h	81
Poslanec J. F i g e ľ	82
Poslanec V. B u g á r	85
Poslanec F. J a v o r s k ý	87

Poslanec L. Polka	92
Poslanec Ā. Duka - Zólyomi	95
Poslankyňa V. Danielová	100
Ministerka spravodlivosti SR K. Tóthová	101
Poslanec J. Čarnogurský	103
Poslanec F. Javorský	104
Predseda vlády SR V. Mečiar	105

1. septembra 1992

Poslankyňa E. Bauerová	107
Ministerka práce a sociálnych vecí SR	
O. Keltošová	111
Poslanec A. Hrnko	112
Poslanec I. Hudec	113
Poslanec F. Mikloško	115
Poslanec J. Fóthy	118
Ministerka spravodlivosti SR K. Tothová	120
Minister dopravy a spojov SR R. Hofbauer	121
Poslankyňa V. Danielová	123
Poslankyňa M. Ondrejovičová	124
Poslanec P. Brňák	126
Poslanec V. Bugár	126
Poslanec T. Cíngel	127
Poslanec J. Fekete	127
Poslanec F. Mikloško	129
Poslankyňa E. Bauerová	130
Poslankyňa G. Kaliská	131
Poslankyňa G. Rothmayerová	136
Poslanec Š. Harna	137
Poslankyňa M. Gbúrová	139
Poslanec J. Hraško	141
Poslanec F. Mikloško	145
Poslanec J. Hraško	146
Poslanec L. Kvasnička	146
Poslankyňa G. Rothmayerová	147

Poslanec M. Ftáčnik	147
Poslanec J. Zselenák	148
Minister hospodárstva SR Ľ. Černák	151
Generálny prokurátor SR V. Bacho	153
Poslanec P. Brňák	158
Predseda Najvyššieho súdu SR K. Plank	160
Poslanec F. Mikloško	163
Poslanec Z. Komlósy	163
Poslanec R. Fico	167
Podpredseda SNR J. Prokeš	172
Poslanec L. Dobos	175
Poslanec M. Ftáčnik	178
Poslanec M. Kelemen	181
Poslanec J. Slotá	183
Poslanec J. Čarnogurský	184
Poslanec Ľ. Fogaš	186
Predseda vlády SR V. Mečiar	192
Poslanec E. Rózsa	205

Hlasovanie o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch k vládnemu návrhu Ústavy Slovenskej republiky zo spoločnej správy výborov	206
--	-----

Hlasovanie o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch poslancov k vládnemu návrhu Ústavy Slovenskej republiky	231
--	-----

Poslanec E. Rózsa	268
Poslanec A. Neuwirth	269
Predseda vlády SR V. Mečiar	270
Poslanec J. Masarik	271
Poslanec F. Mikloško	272
Poslanec M. Sečánsky	272
Poslanec M. Ftáčnik	276
Poslanec Ľ. Fogaš	277
Poslanec J. Čarnogurský	278

Hlasovanie o vladnom návrhu Ústavy Slovenskej republiky	281
Skončenie rokovania 5. schôdze SNR	329
Uznesenie prijaté na 5. schôdzi SNR	